

ZBIERKA

**STANOVÍSK NAJVYŠŠIEHO SÚDU
A ROZHODNUTÍ SÚDOV
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

4/2022

OBSAH***Rozhodnutia vo veciach občianskoprávných*****42. Výživné. Maloleté dieťa. Potencialita príjmov.**

Skutočnosť, že sa otec maloletého dieťaťa povinný platiť výživné dopustil úmyselného protiprávneho konania majúceho znaky trestnej činnosti, za ktoré bol vzatý do väzby a následne mu bol súdom uložený nepodmienečný trest odňatia slobody, pri výkone ktorého došlo k poklesu alebo až strate jeho príjmov, nemôže byť na úkor maloletého dieťaťa. Nemôže ísť ani o dôvod, pre ktorý by sa nemal uplatniť princíp potenciality príjmov, v zmysle ktorého súd neprihliada len na skutočné príjmy osoby povinnej platiť výživné, ktoré dosahuje v čase vyhlásenia rozsudku, ale vychádza z jej potenciálnych príjmov, to znamená príjmov, ktoré mohla mať vzhľadom na svoj vek, zdravotný stav, schopnosti, stupeň dosiahnutého vzdelania a jeho zamerania, prax, jazykové znalosti, dopyt na trhu práce. V prípade povinného, ktorého osobná sloboda je obmedzená, však súd musí pri stanovení výšky výživného vychádzať aj z reálnych možností povinného počas obdobia obmedzenia jeho osobnej slobody, pretože v tomto čase sa povinný objektívne nemôže uplatniť slobodne na trhu práce.....5

43. Výkon rodičovských práv a povinností. Rozvod.

Pokiaľ súd v rozhodnutí, ktorým sa rozvádza manželstvo rodičov maloletého dieťaťa, pri úprave výkonu rodičovských práv a povinností na čas po rozvode manželstva (§ 24 ods. 1 Zákona o rodine) určí, že v bežných veciach bude maloleté dieťa zastupovať a jeho majetok spravovať ten z rodičov, ktorému súd zverí maloleté dieťa do osobnej starostlivosti, nejde o obmedzenie alebo pozbavenie rodičovských práv druhého rodiča v zmysle § 38 ods. 2 a 3 Zákona o rodine.....11

44. Závislá práca.

Závislá práca (§ 1 ods. 2 Zákonníka práce) môže byť vykonávaná iba v pracovnoprávnom vzťahu podľa Zákonníka práce. Dojednanie iného právneho vzťahu pre výkon závislej práce je neplatné (§ 39 Občianskeho zákonníka).....25

45. Rozhodnutie o organizačnej zmene. Obchodné vedenie spoločnosti.

Obchodný zákonník nie je vo vzťahu k Zákonníku práce vo vzťahu subsidiarity, ktorý by umožnil použiť § 134 Obchodného zákonníka (obchodné vedenie) na posúdenie hmotnoprávnej podmienky platnosti výpovede z pracovného pomeru podľa § 63 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce (výpoveď z dôvodu organizačných zmien). O takej otázke je s relevanciou pre pracovnoprávne vzťahy oprávnená rozhodnúť osoba (osoby), ktorá je v mene zamestnávateľa oprávnená na právny úkon výpovede (§ 9 ods. 1 Zákonníka práce).....36

46. Absolútne majetkové autorské práva. Odúmrť. Voľné dielo.

V prípade absolútnych majetkových autorských práv nemožno použiť ustanovenie o odúmrti (§ 462 Občianskeho zákonníka). Ak autor nemá dedičov alebo ak dedičia odmietnu dedičstvo prijať a nejde o dielo spoluautorské, dielo sa stane voľným (§ 9 ods. 2 písm. b/ zákona č. 185/2015 Z. z. autorský zákon).
.....46

47. Primerané finančné zadosťučinenie. Spotrebiteľ. Zodpovedný subjekt.

Zodpovedným subjektom, od ktorého je možné požadovať primerané finančné zadosťučinenie v zmysle § 3 ods. 5 tretia veta zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov nemusí byť iba jedna zo sporových strán v súdnom konaní, v ktorom bol spotrebiteľ úspešný.....51

48. Finančné zadosťučinenie spotrebiteľa. Primeranosť.

Pre priznanie práva na zadosťučinenie spotrebiteľa, ktorý úspešne uplatnil na súde porušenie práva alebo povinnosti v zmysle § 3 ods. 5 tretia veta zákona č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov, je rozhodujúcim kritériom primeranosť požadovaného zadosťučinenia; jeho konkrétnu výšku určuje súd úvahou so zreteľom na okolnosti každého jednotlivého prípadu.....58

49. Výška spotrebiteľského úveru. Poplatok za poskytnutie úveru.

Celkovú výšku spotrebiteľského úveru podľa § 2 písm. l) zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch predstavuje suma finančných prostriedkov reálne poskytnutá spotrebiteľovi veriteľom. Poplatok za poskytnutie úveru zrazený z istiny hneď pri uzavretí zmluvy nemožno zahrnúť do celkovej výšky spotrebiteľského úveru.....67

50. Záložné právo. Reštrukturalizácia.

Záložným právom na účely reštrukturalizácie je len zabezpečovacie právo, ktoré viazne na majetku dlžníka. Záložné právo, ktoré viazne na majetku tretej osoby účinnosťou plánu nezaniká; takéto záložné právo sa v reštrukturalizácii ani neprihlasuje (§ 155 ods. 4 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 01.01.2012).....73

51. Vecné bremeno. Právo cesty vlastníka stavby cez príľahlý pozemok.

Pri posudzovaní opodstatnenosti žaloby o zriadenie vecného bremena spočívajúceho v práve cesty vlastníka stavby (žalobcu) cez príľahlý pozemok vo vlastníctve žalovaného treba mať za to, že o prípad, v ktorom „prístup vlastníka k stavbe nemožno zabezpečiť inak“, nejde vtedy, keď žalovaný ponúkol žalobcovi prevod vlastníctva pozemku (resp. jeho časti) alebo zmluvné zriadenie vecného bremena „in rem“ spočívajúceho v práve cesty. Ak však žalovaný ponúkol žalobcovi zriadenie práva cesty (len) nájomnou zmluvou, ide o prípad, na ktorý sa vzťahuje § 151o ods. 3 Občianskeho zákonníka.....77

52. Vady predmetu kúpy. Zľava kúpnej ceny.

Povinnosť predávajúceho stanovená mu v § 596 Občianskeho zákonníka sa vzťahuje aj na vady spoločných častí bytového domu, v ktorom sa byt nachádza.

Výška zľavy kúpnej ceny v zmysle § 597 ods. 1 Občianskeho zákonníka závisí od povahy a rozsahu vady s ohľadom k dohodnutej kúpnej cene veci, od zníženia funkčných vlastností veci, jej estetickej hodnoty, od spôsobu a rozsahu užívania veci resp. od ceny nevyhnutných opráv.....83

53. Predkupné právo spoluvlastníka.

Oprávnenie spoluvlastníka, ktorého predkupné právo bolo porušené (§ 140 Občianskeho zákonníka) domáhať sa od nadobúdateľa, aby mu vec ponúkol na predaj v zmysle § 603 ods. 3 Občianskeho zákonníka vzniká až momentom, keď nadobúdateľ nadobudol vlastnícke právo k nehnuteľnosti, keďže až týmto momentom je s predmetnou nehnuteľnosťou oprávnený nakladať (§ 123 Občianskeho zákonníka).....93

54. Bezpodielové spoluvlastníctvo manželov. Konanie hrubo porušujúce dobré mravy.

Konaním hrubo porušujúcim dobré mravy nie je každé nakladanie s vecami patriacimi do bezpodielového spoluvlastníctva manželov len jedným z manželov bez súhlasu druhého manžela; je ním iba také nakladanie, pri ktorom bol preukázaný nekalý úmysel konajúceho manžela hrubo poškodiť majetkové práva druhého z manželov.....100

55. Splnenie súdom uložennej povinnosti v súčinnosti s tretím subjektom. Materiálna vykonateľnosť súdneho rozhodnutia.

Uloženie povinnosti žalovanému spôsobom nie závislým výlučne na jeho vôli, ale vyžadujúcom súčinnosť tretích subjektov (napr. vydavateľa tlače, prevádzkovateľa rozhlasu, obecného úradu pri vyvesení na úradnú tabuľu a pod.), nie je v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu považované za nedostatok materiálnej vykonateľnosti súdneho rozhodnutia. Pokiaľ takto uložená povinnosť spĺňa požiadavku obsahovej určitosti,

zrozumiteľnosti a jasnosti, rozhodnutie nie je možné považovať za materiálne nevykonateľné len z toho dôvodu, že žalovaný musí splniť uloženú povinnosť v súčinnosti s tretím subjektom.....**111**

56. **Zápisnica o verejnom vyhlásení rozsudku.**

Pokiaľ nie je preukázaný opak, zápisnica o verejnom vyhlásení rozsudku potvrdzuje pravdivosť toho, čo sa v nej osvedčuje alebo potvrdzuje; súd vychádza z jej obsahu (§ 205 Civilného sporového poriadku).....**120**

57. **Výsluch umiestneného v zdravotníckom zariadení. Detencia.**

V prípade, ak výsluch, resp. vzhľadnutie umiestneného v zmysle § 260 Civilného mimosporového poriadku neboli realizované sudcom, ale vyšším súdnym úradníkom, túto procesnú vadu nie je možné konvalidovať výsluchom vykonaným dodatočne, po uplynutí zákonnej 5-dňovej lehoty v zmysle § 262 Civilného mimosporového poriadku.

Nevypočutie ošetrojúceho lekára umiestneného, ale len lekára, ktorý nebol ošetrojúcim lekárom umiestneného a zároveň ani neposkytol dostatočné informácie o jeho zdravotnom stave a ani o tom, akým spôsobom umiestnený ohrozuje seba alebo svoje okolie, je porušením práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku.....**126**

42.**R O Z H O D N U T I E**

Skutočnosť, že sa otec maloletého dieťaťa povinný platiť výživné dopustil úmyselného protiprávneho konania majúceho znaky trestnej činnosti, za ktoré bol vzatý do väzby a následne mu bol súdom uložený nepodmienečný trest odňatia slobody, pri výkone ktorého došlo k poklesu alebo až strate jeho príjmov, nemôže byť na úkor maloletého dieťaťa. Nemôže ísť ani o dôvod, pre ktorý by sa nemal uplatniť princíp potenciality príjmov, v zmysle ktorého súd neprihliada len na skutočné príjmy osoby povinnej platiť výživné, ktoré dosahuje v čase vyhlásenia rozsudku, ale vychádza z jej potenciálnych príjmov, to znamená príjmov, ktoré mohla mať vzhľadom na svoj vek, zdravotný stav, schopnosti, stupeň dosiahnutého vzdelania a jeho zamerania, prax, jazykové znalosti, dopyt na trhu práce. V prípade povinného, ktorého osobná sloboda je obmedzená, však súd musí pri stanovení výšky výživného vychádzať aj z reálnych možností povinného počas obdobia obmedzenia jeho osobnej slobody, pretože v tomto čase sa povinný objektívne nemôže uplatniť slobodne na trhu práce.

(Rozsudok Najvyššieho súdu SR z 20. februára 2019, sp. zn. 3 Cdo 236/2018)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Košice II (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 2. novembra 2016, č. k. 23 P 167/2015-116: a/ rozviedol manželstvo účastníkov, b/ na čas po rozvode zveril ich dcéru (vtedy ešte maloletú) A. O. do osobnej starostlivosti Y. O. (ďalej len „matka“), c/ H. O. (ďalej len „otec“) zaviazal prispievať na výživu dcéry mesačne sumou 120 € vždy do 15. dňa v mesiaci dopredu, d/ rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania. V odôvodnení súd prvej inštancie bližšie vysvetlil dôvody, so zreteľom na ktoré rozhodol o rozvode manželstva a zverení dcéry účastníkov do osobnej starostlivosti matky. Na odôvodnenie výroku o výživnom uviedol, že otec má živnostenské oprávnenie od roku 1992 (podniká v oblasti predaja a prenájmu dvojstopových motorových vozidiel, predaja a požičiavania videokaziet a CD diskov, prípravných stavebných prác, vykonáva sprostredkovateľskú činnosť a poskytuje služby rýchleho občerstvenia, prevádzkuje predaj potravín, ovocia, zeleniny, alkoholických a nealkoholických nápojov, tabakových výrobkov, elektro-výrobkov, priemyselného tovaru, stavebnín, bižutérie, textilu,

kožených výrobkov, drogerie, výrobkov z PVC, kníh a tlačív). Súd prvej inštancie dokazovaním, ktoré vykonal trestným rozkazom Okresného súdu Košice II z 13. apríla 2016, sp. zn. OT 84/2016, mal preukázané vyhrážanie a útoky otca na matku a dcéru spojené s ich zranením; za prečin nedovoleného vyhrážania bol odsúdený na nepodmienečný trest odňatia slobody vo výmere 18 mesiacov. Pri stanovení výšky výživného vychádzal súd prvej inštancie z odôvodnených potrieb dcéry účastníkov konania, na strane rodičov zohľadnil ich majetkové pomery a výšku ich príjmov. V prípade otca uplatnil tzv. princíp potenciality príjmov. S prihliadnutím na dĺžku výkonu jeho podnikateľských činností, zdravotný stav a pracovné skúsenosti dospel k záveru, že otec mal možnosť zabezpečovať si príjem minimálne tak, ako vyplýva z dostupných porovnateľných štatistických údajov. Z hľadiska posúdenia jeho možností a schopností nepovažoval za významné, že otec bol opakovane vo väzbe a v čase rozhodujúcom pre určenie výživného vo výkone trestu odňatia slobody. V tejto skutočnosti videl dôsledok otcom spáchaného úmyselného trestného činu, ktorým sa sám bez vážneho dôvodu pripravil o možnosť zabezpečovať primeraný zdroj príjmov. Skutočnosť takej povahy nemôže byť podľa názoru súdu prvej inštancie posudzovaná v neprospech jeho dcéry.

2. Proti výroku o výživnom uvedeného rozsudku podal odvolanie otec, zastúpený advokátkou. Navrhol, aby odvolací súd napadnutý výrok zmenil a zaviazal ho prispievať na výživu dcéry vo výške 30 % zo sumy životného minima. Nesúhlasil so záverom súdu prvej inštancie o opodstatnenosti uplatnenia princípu potenciality príjmov. Poukázal na to, že je vo výkone trestu odňatia slobody, nepracuje, nemá žiadny príjem, ani úspory a počas posledných rokov mal nízky príjem; výška súdom určeného výživného tomu nezodpovedá a je privysoká.

3. Matka sa k odvolaniu písomne nevyjadrila.

4. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 29. novembra 2017, sp. zn. 8 CoP 117/2017 rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom výroku potvrdil ako vecne správny [§ 387 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“)]. V odôvodnení uviedol, že preskúmal napadnutý rozsudok a konanie, ktoré mu predchádzalo podľa § 65 Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“) bez nariadenia pojednávania a dospel k záveru, že súd prvej inštancie riadne zistil skutočný stav veci, ktorý posúdil podľa správnych ustanovení zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákon o rodine“), vykonané dôkazy náležite vyhodnotil a rozhodnutie riadne odôvodnil. Na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia dodal, že plnenie vyživovacej povinnosti rodičov voči deťom je ich zákonnou povinnosťou; pri určení jej rozsahu súd prihliada na to, ktorý z rodičov a v akej miere

sa o dieťa osobne stará. Na tieto skutočnosti prihliada aj vtedy, ak sa povinný vzdá bez dôležitého dôvodu výhodnejšieho zamestnania, zárobku alebo majetkového prospechu. Pri rozhodovaní o výživnom je rozhodujúci príjem, ktorý by rodič reálne mohol dosahovať, teda nie príjem, ktorý fakticky dosahuje. Princíp potenciality má totiž prednosť pred princípom fakticity. V danom prípade súdom prvej inštancie určené výživné vo výške 120 € zodpovedá schopnostiam a možnostiam otca, ktorý dlhodobo vykonáva podnikateľskú činnosť. Podľa názoru odvolacieho súdu úmyselné konanie otca, ktoré malo za následok jeho uväznenie a tiež s tým spojené zníženie jeho príjmu, nemôže byť vyhodnotené v neprospech dcéry, ktorá nie je schopná sama sa živiť.

5. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal otec (ďalej aj len „dovolateľ“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzoval z § 420 písm. f/ CSP a § 421 ods. 1 písm. b/ CSP.

5.1. Na odôvodnenie argumentácie týkajúcej sa procesnej vady zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP uviedol, že súdy vôbec nevyhodnotili ním predložené potvrdenie lekárky o tom, že je psychiatrický pacient, ktorý bol opakovane hospitalizovaný. Nezohľadnili ani to, že počas pobytu vo väzení nepracuje a je chorý. V konaní ho nepoučili o tom, aké listiny má predložiť za účelom preukázania výšky jeho príjmov.

5.2. Podľa presvedčenia dovolateľa súdy nerozhodli správne, pokiaľ nezohľadnili jeho zdravotný stav, lebo choroba osoby povinnej platiť výživné má vplyv na určenie výšky výživného bez ohľadu na to, či je ošetrovaná v domácom prostredí alebo vo výkone trestu odňatia slobody. Súdy preto nemali vychádzať zo štatistických údajov. Pripustil, že princíp potenciality príjmov môže mať prednosť pred princípom fakticity, avšak len vtedy, keď sa tvrdený príjem osoby povinnej platiť výživné javí ako nepravdivý alebo keď táto osoba zjavne nevyužíva svoje schopnosti pre získanie finančných prostriedkov. Tieto dôvody pre uplatnenie princípu potenciality neboli ale v tomto prípade dané.

5.3. Vzhľadom na uvedené dovolateľ navrhol rozsudky súdov oboch inštancií zrušiť vo výroku o výživnom a vec v rozsahu zrušenia vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

6. Účastníčky konania označili dovolanie za neopodstatnené a čisto účelové.

7. Dovolanie je v danom prípade podané vo veci upravenej v CMP. Vzájomný vzťah medzi CMP a CSP je vymedzený v § 2 ods. 1 CMP, podľa ktorého sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia CSP, ak tento zákon neustanovuje inak. Keďže § 76 CMP neobsahuje odlišnú právnu úpravu pre dovolanie podané vo veci výživného, prípustnosť dovolania otca bolo potrebné posudzovať podľa ustanovení CSP.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastník konania zastúpený v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania dospel k záveru, že dovolanie je prípustné, nie však dôvodné.

9. Dovolateľ vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania aj z § 421 ods. 1 CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

10. Obsah dovolania (čl. 7 CMP a § 124 ods. 1 CSP) nasvedčuje tomu, že dovolateľ za významnú z hľadiska § 421 ods. 1 písm. b/ CSP považuje otázku, či má princíp potenciality príjmov osoby povinnej platiť výživné prednosť pred princípom fakticity aj vtedy, keď sa táto osoba z dôvodu spáchania úmyselného trestného činu nachádza v ústave na výkon trestu odňatia slobody, kde nemá žiadny príjem. Táto otázka za účinnosti Zákona o rodine - tak, ako ju zadefinoval dovolateľ - nebola dosiaľ dovolacím súdom vyriešená. Dovolanie je preto prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP.

11. Plnenie vyživovacej povinnosti rodičov k deťom je ich zákonná povinnosť, ktorá trvá do času, kým deti nie sú schopné samé sa živiť (§ 62 ods. 1 Zákona o rodine). Obaja rodičia prispievajú na výživu svojich detí podľa svojich schopností, možností a majetkových pomerov. Dieťa má právo podieľať sa na životnej úrovni rodičov (§ 62 ods. 2 Zákona o rodine).

12. Pri určení výživného prihliadne súd na odôvodnené potreby oprávneného, ako aj na schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného. Na schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného prihliadne súd aj vtedy, ak sa povinný vzdá bez dôležitého dôvodu výhodnejšieho zamestnania, zárobku, majetkového prospechu; rovnako prihliadne aj na neprimerané majetkové riziká, ktoré povinný na seba berie (§ 75 ods. 1 Zákona o rodine).

13. Z vyššie citovaných ustanovení Zákona o rodine vyplýva, že konkrétna výška výživného je ovplyvňovaná faktormi jednak na strane výživou oprávneného, jednak na strane povinného.

13.1. Na strane oprávneného treba skúmať jeho skutočné odôvodnené potreby s ohľadom na zákonnú mieru povinnosti rodiča, ktorá je daná tým, že dieťa má právo podieľať sa na životnej

úrovni svojich rodičov. Oprávnené potreby pritom nezahŕňajú iba základné nároky dieťaťa, ale sú dané širšie, a to potrebami bytovými, odevnými, zdravotnými, kultúrnymi, ktoré závisia predovšetkým od veku, zdravotného stavu, schopností živiť sa sám a starať sa o seba.

13.2. Na strane povinného súd prihliada na jeho schopnosti a tiež možnosti, teda na to, čo je objektívne možné, aby zarobil s ohľadom na svoj vek, zdravotný stav, kvalifikáciu, odbornosť, nadanie, vedomosť, zručnosti, pracovné skúsenosti i situáciu na trhu práce. Zohľadňuje aj jeho majetkové pomery a to, či má vyživovaciu povinnosť voči iným osobám. Pokiaľ sa preukáže, že na strane povinného došlo k poklesu alebo strate zárobku, či iného príjmu, súd musí skúmať dôvody, ktoré k tomu viedli (R 27/1970).

14. Zásada, že nerozhodujú skutočné zárobkové a majetkové pomery rodičov, ale ich reálne zárobkové a majetkové možnosti, plynú z toho, že je povinnosťou rodičov, aby venovali všetky sily na dôsledné zaistenie výživy svojich detí a vyvarovali sa každého konania, ktoré má negatívny dopad na možnosť zabezpečenia výživy detí. S povinnosťou rodičov venovať všetky sily na dôsledné zabezpečenie výživy detí v záujme ich náležitého telesného a duševného rozvoja sa nezhoduje, ak niektorý z rodičov mení zbytočne alebo dokonca zámerne (v snahe docieľiť nižší rozsah vyživovacej povinnosti) doterajšie zamestnanie za menej výhodné.

15. Pri uplatnení princípu potenciality príjmov osoby povinnej platiť výživné oprávnenej osobe súd neprihliada len na skutočné (faktické) príjmy povinného, ktoré dosahuje v čase vyhlásenia rozsudku, ale vychádza z jeho potenciálnych príjmov, to znamená príjmov, ktoré povinný (potenciálne) mohol mať vzhľadom na svoj vek, zdravotný stav, schopnosti, stupeň dosiahnutého vzdelania a jeho zamerania, prax, jazykové znalosti, dopyt na trhu práce. Tento princíp sa uplatňuje aj vtedy, keď povinný svojím konaním berie na seba neprimerané majetkové riziká, zahŕňajúce aj takú činnosť, ktorá ohrozuje dosiahnutie príjmu, prípadne vedie až k strate jeho príjmu a tým aj k strate možnosti platiť výživné. Na zníženie (stratu) príjmu povinného súd prihliada len v prípade jednoznačného preukázania takého dôležitého dôvodu, ktorý vznikol objektívne bez zavinenia povinného.

16. Obdobné negatívne dopady na možnosť platiť výživné, aké má konanie povinného, ktorým sa sám bez vážneho dôvodu (nie v dôsledku objektívnych príčin ním nezavinených), vzdal doterajšieho výhodnejšieho zamestnania (s vyšším príjmom) a zamenil ho za zamestnanie menej výhodné, kde dosahuje nižší príjem (§ 75 ods. 1 veta druhá Zákona o rodine), má úmyselné protiprávne konanie povinného majúceho znaky trestnej činnosti, za ktoré bol vzatý do väzby a následne mu bol súdom uložený nepodmienečný trest odňatia slobody, pri výkone ktorého došlo

k poklesu alebo až strate jeho príjmov. Aj v takom prípade je namieste uplatnenie princípu potenciality príjmov. Skutočnosť, že takýmto konaním sa povinný vzdal objektívnej možnosti platiť výživné, nemôže byť na úkor oprávneného. Opačný výklad ustanovenia § 75 ods. 1 veta druhá Zákona o rodine by viedol k absurdným dôsledkom, medziiným k tomu, že povinný by sa svojim úmyselným násilným konaním voči oprávnenému s následnou väzbou a právoplatným uložením nepodmienečného trestu odňatia slobody „zbavil“ (alebo mohol „zbaviť“) svojej vyživovacej povinnosti.

17. V preskúmvanej veci ide práve o prípad, v ktorom sa osoba povinná poskytovať výživu (otec) preukázateľne dopustila úmyselného násilného konania voči svojej dcére a jej matke, pre ktoré bol tejto osobe uložený nepodmienečný trest odňatia slobody. V okolnostiach prípadu je preto neopodstatnená dovolacia argumentácia otca, podstatou ktorej je názor, že princíp potenciality má prednosť pred princípom fakticity výlučne len vtedy, keď sa tvrdený príjem osoby povinnej platiť výživné javí ako nepravdivý alebo keď táto osoba zjavne nevyužíva svoje schopnosti pre získanie finančných prostriedkov.

18. Dovolací súd dodáva, že určenie výšky výživného je vždy výsledkom posúdenia jedinečných skutkových okolností, ktoré sú nezameniteľné s okolnosťami relevantnými v iných veciach. Každé rozhodnutie o výživnom na dieťa je založené na riešení čisto individuálnych otázok. Spôsob, ktorý v danom prípade zvolili sudy pri obstarávaní podkladov pre stanovenie výživného, sa nepriečil zákonu. Dovoláním napadnuté rozhodnutie je zákonné, spravodlivé a zohľadňuje najlepší záujem dieťaťa. Výšku súdmi priznaného výživného považuje aj dovolací súd za primeranú skutkovým zisteniam súdov.

43.**R O Z H O D N U T I E**

Pokiaľ súd v rozhodnutí, ktorým sa rozvádza manželstvo rodičov maloletého dieťaťa, pri úprave výkonu rodičovských práv a povinností na čas po rozvode manželstva (§ 24 ods. 1 Zákona o rodine) určí, že v bežných veciach bude maloleté dieťa zastupovať a jeho majetok spravovať ten z rodičov, ktorému súd zverí maloleté dieťa do osobnej starostlivosti, nejde o obmedzenie alebo pozbavenie rodičovských práv druhého rodiča v zmysle § 38 ods. 2 a 3 Zákona o rodine.

(Rozsudok Najvyššieho súdu SR z 31. marca 2022, sp. zn. 5 Cdo 41/2022)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Žiar nad Hronom (ďalej aj „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo dňa 21. apríla 2020 rozviedol manželstvo navrhovateľky a odporcu, maloleté deti z manželstva pochádzajúce B., nar. XX.XX.XXXX a O., nar. XX.XX.XXXX zveril do osobnej starostlivosti matky U. O., ktorá je zároveň oprávnená mal. deti zastupovať a spravovať ich majetok v bežných veciach. Otcovi uložil povinnosť prispievať na výživu mal. B. výživným vo výške 250,- eur mesačne a na výživu mal. O. výživným vo výške 170,- eur mesačne, počnúc právoplatnosťou jeho rozhodnutia vždy do 15. dňa v mesiaci vopred k rukám matky mal. detí. Styk otca s maloletými deťmi neupravil. Rozhodol, že žiaden z účastníkov konania nemá nárok na náhradu trov konania.

1.1. Súd prvej inštancie vychádzal z článku 5 a z ustanovení § 24 ods. 1, § 62 ods. 1, 2, 4, 5, § 65 ods. 1 a § 75 ods. 1 Zákona o rodine.

1.1.1. Zverenie mal. detí do osobnej starostlivosti matky, ktorá ich bude zastupovať a spravovať ich majetok v bežných veciach okresný súd odôvodnil názorom maloletých, ktoré počas sociálneho šetrenia uviedli, že chcú zostať u matky a tým, že matka maloletých už len vzhľadom k tomu, že ich otec dlhodobo pracuje v Kanade, zabezpečuje každodennú starostlivosť o maloleté na požadovanej úrovni. Takéto rozhodnutie je v záujme mal. detí a ich ďalšej nerušenej výchovy.

1.1.2. Rozhodnutie o výške vyživovacej povinnosti zdôvodnil okresný súd odôvodnenými potrebami maloletých a možnosťami a schopnosťami ich rodičov zdôrazniac zásadu rovnej životnej úrovne rodičov a ich maloletých detí. Vychádzal z pravidelných mesačných výdavkov na mal. B. vo výške spolu 496,50 eur, pozostávajúcich z nákladov na stravu doma 150,- eur a na dobíjajúcu stravovaciu kartu na obedy v škole 1,- euro, na bývanie 46,50 eur, oblečenie a obuv 60,- eur, na hygienické potreby 30,- eur, telefón 20,- eur, vreckové 50,- eur, cestovné do školy 50,- eur, ZRPŠ 1,- euro, preukaz študenta ISIC 2,- eurá, na výdavky na stužkovú 6,- eur, školské pomôcky 10,- eur, voľnočasové aktivity 10,- eur, školský výlet 60,- eur a na mal. O. 327,67 eur pozostávajúce z výdavkov na stravu doma 150,- eur, bývanie 46,50 eur, oblečenie a obuv 50,- eur, hygienické potreby 20,- eur, lieky a vitamíny 20,- eur, telefón 10,- eur, školské aktivity 10,- eur, školské pomôcky 5,- eur, ZRPŠ 1,- euro, voľnočasové aktivity 4,17 eur, sprej na astmu 6,- eur. Matka detí, ktorá si svoju vyživovaciu povinnosť plní najmä osobnou starostlivosťou a starostlivosťou o domácnosť, ako aj poskytovaním vecných plnení (bývanie), pracuje ako ošetrovateľka v C. U. J. v I.Á. so základnou mzdou 730,- eur mesačne. Súčasne poberá rodičovský príspevok na obidve maloleté deti vo výške cca 44,- eur a uplatňuje si daňový bonus vo výške 45,- eur. Svoje mesačné náklady matka vyčíslila ako náklady na stravu 100,- eur, bývanie 46,50 eur, oblečenie a obuv 20,- eur, hygienické potreby 30,- eur, lieky a vitamíny 20,- eur, telefón 40,- eur, pohonné hmoty 150,- eur, splátku hypotéky 164,- eur. Rozdiel medzi príjmami a výdavkami matke pomáhajú vyrovnat' jej rodičia. U otca okresný súd konštatoval, že si svoju vyživovaciu povinnosť plní najmä poskytovaním vecných plnení (bývanie - mal. deti aj s matkou žijú v byte vo výlučnom vlastníctve otca, a tak navrhovateľka nemusí vynakladať fin. prostriedky na jeho zabezpečenie, stravovanie, odievanie, hygiena) a hradí aj všetky náklady na uspokojovanie ostatných potrieb maloletých (náklady na zdravotnú starostlivosť, náklady spojené so vzdelávaním, ako aj náklady na mimoškolské aktivity a záľuby). Preukázané bolo, že otec pracuje v Kanade ako obsluha CNC stroja. V zmysle jeho pracovnej zmluvy zo dňa 10.04.2018 so zamestnávateľom B. D. Y. by mal pracovať 35 hodín v týždni so mzdou 22,20 CAD za hodinu. Podľa potvrdenia o príjme otec dosiahol roku 2018 hrubý príjem 25.051,14 CAD a daňové zrážky 3.318,08 CAD, rozdiel je 21.733,06 CAD, čo pri použití konverzného kurzu platného k 31.12.2018 (1 € = 1,5605 CAD) činí 13.926,98 eur. V roku 2019 mal otec hrubý príjem 38.023,14 CAD a daňové zrážky 5.583,69 CAD, takže po odpočítaní dane, penzie a poistenia v nezamestnanosti čistý príjem otca činí 30.042,25 CAD, čo je pri použití konverzného kurzu platného k 31.12.2019 (1 € = 1,4598 CAD) 20.579,70 eur. Z uvedeného okresný súd ustálil čistý mesačný príjem otca 2.503,52 CAD, t. j. 1.714,98 eur. Pri použití konverzného kurzu platného ku dňu rozhodnutia okresného súdu 1 € = 1,4598 CAD bol čistý mesačný príjem otca 1.626,40 eur. Súd prvej inštancie konštatoval, že otec

maloletých má v Kanade mesačné výdavky na bývanie 800,- CAD (t. j. 546,71 €), na stravu 500,- CAD (t. j. 341,59 €), cestovné 200,- CAD (t. j. 136,68 €), telefón 100,- CAD (t. j. 68,34 €), spolu 1.600,- CAD (t. j. 1.093,42 €). Dňa 08.11.2019 si otec detí kúpil motorové vozidlo 2011 DODGE AVENGER za kúpnu cenu 4.871,- CAD, ktorá pri použití konverzného kurzu platného k tomuto dňu (1 € = 1,4561 CAD) predstavuje 3.345,24 eur. Okresný súd zdôraznil, že každý rodič má povinnosť v prvom rade zabezpečiť výživu svojich detí a až následne má právo využiť zostávajúce finančné prostriedky na uspokojenie svojich vlastných potrieb (z uvedených dôvodov neprihliadal na výdavky rodičov, ktoré nie sú nevyhnutné ako napr. výdavky na telefóny, na kúpu motorového vozidla, prípadne na splácanie úverov). Vychádzajúc z priority výživného, ktoré má prednosť pred uspokojovaním vlastných potrieb rodiča a s prihliadnutím na odôvodnené potreby mal. detí súd prvej inštancie určil výživné pre mal. B. sumou 250,- eur mesačne a pre mal. O. 170,- eur mesačne. Zohľadnil pritom potreby a nároky mal. detí, ktoré však vzhľadom na majetkové a sociálne pomery ich rodičov musia byť prispôsobené ich životnej úrovni. Vzhľadom k tomu, že si navrhovateľka vyživovaciu povinnosť plní inými formami, najmä v dôsledku dlhodobého pobytu otca v cudzine zabezpečovaním osobnej starostlivosti o mal. deti, otcovi, ktorému mal. deti neboli zverené do osobnej starostlivosti, okresný súd určil povinnosť platiť výživné vo výške, ktoré pokrýva väčšiu časť nákladov na mal. deti. Nevyhovel ale návrhu navrhovateľky na určenie výživného v ňou požadovanom rozsahu. Aj navrhovateľka sa totiž musí podieľať aj na úhrade nákladov mal. detí, ktoré už nie sú útleho veku a nie je možné všetky náklady preniesť na otca. Pri rozhodovaní súd prvej inštancie zohľadnil aj pravidlo, že určenie výšky výživného pre mal. dieťa nesmie presahovať možnosti a schopnosti povinného rodiča. Treba dbať na zásadu, že určené výživné rodičom musí byť zásadne schopný plniť, keď je potrebné do úvahy vziať jeho nevyhnutné výdavky. Znamená to, že stanovené výživné nesmie vytvárať u povinného rodiča stav osobného materiálneho deficitu.

2. Krajský súd v Banskej Bystrici ako súd odvolací (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom zo dňa 21. januára 2021, sp. zn. 16CoP/23/2020 potvrdil (I. výrok) odvolaním otca napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku o zverení mal. detí B., nar. XXXXX a O., nar. XXXXX O. do osobnej starostlivosti matky U. O., nar. XXXXX, ktorá je oprávnená maloleté deti zastupovať a spravovať ich majetok v bežných veciach, vo výroku o uložení povinnosti otcovi W. O., nar. XX.XX.XXXX povinnosti platiť výživné na maloletú B., nar. XX.XX.XXXX sumou 250,- eur a na maloletú O., nar. XX.XX.XXXX sumou 170,- eur vždy do 15. dňa v mesiaci vopred k rukám matky maloletých detí od právoplatnosti rozhodnutia a vo výroku o trovách konania. Vo výroku, ktorým okresný súd styk otca s maloletými deťmi neupravil, rozsudok okresného súdu

zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (II. výrok). Zrušil neodkladné opatrenie nariadené Okresným súdom v Žiari nad Hronom č. k. 24P/41/2019-150 zo dňa 16.03.2020 (III. výrok), vo výroku, ktorým bolo manželstvo rozvedené, zostáva rozsudok okresného súdu nedotknutý (IV. výrok) a rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania (V. výrok).

2.1. K odvolacej námietke otca týkajúcej sa zastupovania maloletých detí a správy ich majetku v bežných veciach matkou odvolací súd uviedol, že rozhodnutie o výkone rodičovských práv matky v bežných veciach maloletých detí zodpovedá zistenému skutkovému stavu. Otec vzhľadom na geografickú vzdialenosť a časový posun nemá možnosť byť fyzicky prítomný alebo dosiahnuteľný pri zabezpečovaní vecí každodenných a bežných potrieb maloletých detí. Otec neuviedol, ako a kedy sa podieľa alebo chce podieľať na konaní a rozhodovaní v bežných veciach detí, čo sú činnosti obvykle vykonávané a spojené s prítomnosťou rodiča a detí v spoločnej domácnosti. Domácnosť, v ktorej sa zdržujú maloleté deti, je domácnosťou matky, nie otca, ktorý dlhodobo žije v cudzine a svoje návštevy domácnosti doteraz obmedzoval vždy len na niekoľko dní v roku. Súдне rozhodnutie rešpektuje, že v bežných veciach starostlivosti o maloletých jeden z rodičov obvykle deleguje výkon práv na toho rodiča, ktorý rodičovské právo v skutočnosti reálne, prakticky, účelne a hospodárne vykonáva. Rodičom reálne vykonávajúcim rodičovské práva je v posudzovanej veci nesporne matka, ktorej boli z toho dôvodu maloleté deti zverené do osobnej starostlivosti. Výkon obvyklých rodičovských práv súvisí so zverením maloletých detí jednému z rodičov a nedá sa dlhodobo, prípadne až do dovŕšenia plnoletosti detí, vykonávať iba prostredníctvom technických zariadení umožňujúcich prenos informácií. Napokon, aj počas úpravy styku rodič, ktorému dieťa nie je zverené do osobnej starostlivosti, vykonáva svoje rodičovské právo v takých bežných veciach, ktoré sú pri realizácii styku obvyklé. Odvolací súd zdôraznil, že výkon rodičovských práv predpokladá aj v prípade bežných vecí dohodu oboch rodičov. Otec poukazoval na to, že v bežných veciach sa vzájomné zastupovanie a prípadne duplicita predpokladá. Potom ale podľa odvolacieho súdu nie je zrejmé, ako by si rodičia riešenie konkrétnych situácií ich maloletých detí odsúhlasovali, ani to, ako by otec svoje práva v bežných veciach vykonával. Pri uplatnení rodičovských práv nie je vylúčené, že to, čo jeden z rodičov považuje za bežnú vec, druhý rodič považuje za vec podstatnú. Ak sa rodičia nevedia dohodnúť a dotknutý rodič požiada súd o schválenie úkonu, bude rodičovské právo predmetom posúdenia.

2.2. K odvolateľom namietanej výške výživného odvolací súd, po zopakovaní a doplnení dokazovania na pojednávaní uviedol, že rozhodnutie súdu prvej inštancie je aj v tejto časti vecne správne. Podľa potvrdenia o príjme zamestnávateľka matka vykonávala prácu sanitára a za obdobie

07/2020 až 12/2020 mala priemerný čistý mesačný príjem 811,60 eur. Matka mala pracovný pomer na dobu určitú, do polovice roka 2021. Otec posielal výživné po 100,- eur na každé dieťa, hoci rozsudok nadobudol predbežnú vykonateľnosť od 13.05.2020. V decembri poslal spolu s výživným navyše sumu 100,- eur na kúpu vianočného darčeka pre deti. Podľa potvrdenia od zamestnávateľa B. D. Y. mal otec v roku 2020 príjem zo mzdy 35.513,27 CAD, čo zodpovedá ku dňu 19.01.2021 sume 1.920,10 eur. Otec predložil potvrdenie z colného konania o zaslaní počítača pre B. v hodnote cca 800,- eur. Právny zástupca otca tvrdil, že otcovi sa zvýšili výdavky na bývanie z 800,- na 1.200,- CAD, pretože už nemohol obývať jednu izbu a prenajíma si malý jednoizbový byt. Celkové náklady otca sa zvýšili na 2000,- CAD. Otec spláca pôžičku, ktorú si zobral na úhradu poplatkov súvisiacich s predĺžením pobytu v Kanade. Kontakt otca s maloletými deťmi je sporadický alebo žiadny, deti odmietajú s otcom komunikovať. Vzhľadom na svoje pomery otec navrhol výživné upraviť na sumu 150,- eur pre staršiu dcéru a na 100,- eur na mladšiu dcéru. Odvolací súd konštatoval, že príjem otca v súčasnosti prevyšuje dvojnásobok príjmu matky. Otec zdôraznil, že matke s maloletými deťmi zabezpečuje bezplatné bývanie z dôvodu, že bývajú v byte v jeho vlastníctve. Ide o byt, ktorý je zaťažený hypotékou a záložným právom banky. Matka však znáša splátky hypotéky, na ktorých sa má podieľať otec, keďže ide o taký výdavok na bývanie detí, ktorý sa rovnako týka každého z rodičov. Na zvyšujúce sa výdavky otca ako povinného rodiča odvolací súd nemal dôvod prihliadnuť, pretože odôvodnené výživné na potreby maloletých detí má prednosť. Mal. B. je blízko pred dovŕšením plnoletosti, navštevuje strednú školu mimo miesta bydliska a O. navštevuje 2. stupeň základnej školy. Odvolací súd zdôraznil, že otec je povinný vynaložiť primerané úsilie na zadováženie si príjmov tak, aby bol schopný určené výživné včas a riadne plniť. V tej súvislosti odvolací súd poukázal na to, že otec pracuje ako robotník v strojárskom priemysle pri obsluhu CNC stroja v cudzine, hoci na Slovensku je tiež rozvinutá strojárská automobilová výroba s možnosťou primeraného zárobku.

2.3. Rozhodnutie o tom, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania, odvolací súd odôvodnil poukazom na § 52 Civilného mimosporového poriadku (ďalej aj „CMP“).

3. Proti I. výroku rozsudku odvolacieho súdu (ktorý označil nesprávnym dátumom vyhotovenia 08.12.2020 namiesto správneho 21.01.2021, čo však v spojení s jeho označením aj ďalšími údajmi nemá vplyv na identifikáciu rozhodnutia, proti ktorému dovolaniu smeruje, pozn. dovolacieho súdu) podal odporca - otec maloletých detí dovolanie z dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) a b) Civilného sporového poriadku (ďalej tiež „CSP“) navrhnuť, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

3.1. Za rozporný s ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu (uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6Cdo/61/2011 publikovaným ako R 55/2012) otec maloletých detí (ďalej aj „dovolateľ“) označil výrok rozsudku odvolacieho súdu, ktorým určil, že matka je oprávnená zastupovať a spravovať majetok maloletých v bežných veciach, pričom otec na takéto konanie oprávnený nie je. Zdôraznil, že on ako rodič nebol rodičovských práv pozbavený ani v nich nebol obmedzený, resp. tieto mu neboli pozastavené. V zmysle označeného rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky rodičovské práva a povinnosti, teda aj právo zastupovať svoje maloleté dieťa a spravovať jeho majetok majú obaja rodičia. Rodičovské práva a povinnosti vykonáva len jeden z rodičov v prípadoch predpokladaných v § 28 ods. 3 Zákona o rodine. Od zásahov do rodičovských práv a povinností treba podľa názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky dôsledne odlišovať úpravu rodičovských práv a povinností podľa § 24 ods. 1 Zákona o rodine. Rodičovské práva a povinnosti ostávajú obom rodičom zachované aj po rozhodnutí súdu, ktorým bolo maloleté dieťa zverené do osobnej starostlivosti jednému z rodičov. Tento názor Najvyššieho súdu Slovenskej republiky bol podľa dovolateľa aplikovaný aj v rozhodovacej činnosti ostatných senátov, napr. v uzneseniach sp. zn. 5ECdo/2/2015, 3/2015, 4/2015.

3.2. Rozhodnutie o výživnom podľa názoru otca záviselo od vyriešenia otázky, či otcom dosahovaný príjem v Kanade možno aplikovať na slovenské pomery, ak náklady na život v Kanade sú podstatne vyššie ako náklady na život v Slovenskej republike. S odkazom na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Cdo/88/2017 zverejnené ako judikát č. R 65/2018 dal otec Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na zváženie, či uvedené rozhodnutie možno považovať za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, alebo či otcom nastolenú dovoláciu otázku možno podriadiť pod dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP ako otázku, ktorá ešte nebola v rozhodovacej činnosti dovolacieho súdu posudzovaná. Na odôvodnenie tejto časti dovolania otec uviedol, že jeho príjem je potrebné posudzovať podľa životných nákladov v mieste jeho bydliska, poukázal napr. na zvýšené výdavky na bývanie, keď za prenájom jednej izby hradil v prepočte 560,- eur, za čo si v Slovenskej republike možno zaobstarať priestraný trojizbový byt. Najvyšší súd Slovenskej republiky sa v uznesení sp. zn. 3Cdo/88/2017 síce primárne zaoberal otázkou, či má súd povinnosť pri určení výživného prihliadať aj na dávky poskytované zo štátnych zdrojov, ktorými sa (sčasti) kryjú výdavky na výživu dieťaťa, v odôvodnení uznesenia uviedol, že výživné na maloleté dieťa, ktoré mu poskytuje rodič žijúci a pracujúci v cudzine, je potrebné stanoviť aj s prihliadnutím na tamojšie ekonomické pomery. Týmto právnym názorom sa podľa

otca odvolací súd neriadil, príjem otca dosahovaný v Kanade aplikoval na podmienky a životnú úroveň Slovenskej republiky.

4. Matka vo svojom vyjadrení označila dovolanie otca za neurčité, zmätočné a neopodstatnené. Na jednej strane uvádza, že dovolanie podáva proti I. výroku rozsudku odvolacieho súdu, na strane druhej navrhuje zrušenie celého rozsudku, z čoho nie je zrejmé, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu a čoho sa v dovolacom konaní domáha. Vo vzťahu k tvrdenému zásahu do rodičovských práv otca v rozpore s § 24 ods. 1 Zákona o rodine a dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP matka poukázala na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 345/2015, podľa ktorého je výrok rozsudku podľa § 24 ods. 1 Zákona o rodine o úprave výkonu rodičovských práv a povinností potrebné vykladať reštriktívne tak, že rodičovské práva a povinnosti druhého rodiča zostávajú zachované a ide len o úpravu výkonu týchto rodičovských práv a povinností v bežných veciach, ktoré vyplývajú a súvisia s osobnou starostlivosťou o maloleté dieťa. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6Cdo/61/2011, na ktoré poukazuje otec, vychádza z odlišného skutkového základu a jeho právne závery nie sú aplikovateľné na prejednávany prípad. Pri uplatnení dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a), event. b) CSP podľa matky absentuje vymedzenie dovolacej otázky, ide iba o polemiku otca so závermi odvolacieho rozsudku a o vyjadrenie nespokojnosti nad prístupom odvolacieho súdu k stanoveniu výšky vyživovacej povinnosti otca. Úlohou dovolateľa je pritom v zmysle uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Obdo/61/2020 uviesť, ako mal odvolací súd rozhodnúť správne, a to napr. s odkazom na konkrétne rozhodnutia dovolacieho súdu. Otec ale neuviedol, ako mal odvolací súd rozhodnúť správne a nepoukázal ani na konkrétne rozhodnutie dovolacieho súdu obsahujúce návod, ako odvolací súd mohol a mal postupovať. Ak otec na jednej strane argumentuje zvýšenými výdavkami, keď napr. za prenájom jednej izby hradil v prepočte 560,- eur, za čo si v Slovenskej republike možno zaobstarať priestraný trojizbový byt, na druhej strane počas celého konania neozrejmil ani nepreukázal, či ním zaobstaný nájomný byt je najlacnejšou možnou alternatívou, ktorá v konkrétnom čase a mieste prichádzala do úvahy, neozrejmil, prečo už nemohol obývať pôvodný byt. Aj z právneho zastúpenia otca na základe plnomocenstva možno usudzovať jeho majetkové pomery, rovnako tak z jeho snahy získať kanadské štátne občianstvo, s čím sú spojené peňažné výdavky cca 6.000,- CAD (4.080,- eur) o čom sa zmienil v elektronickej komunikácii s mal. O.. V závere vyjadrenia matka navrhla dovolanie otca odmietnuť, eventuálne zamietnuť. Navrhla prisúdenie náhrady trov dovolacieho konania.

5. Kolízny opatrovník v čase podania dovolania obidvoch maloletých B. a O. sa k dovolaniu vyjadril.

6. Podľa § 2 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku na konania podľa tohto zákona sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 2 ods. 2 Civilného mimosporového poriadku na účely tohto zákona sa pojmy žaloba, strana a spor vykladajú ako návrh na začatie konania, účastník konania (ďalej len „účastník“) a konanie podľa tohto zákona, ak z povahy veci nevyplýva inak.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP; ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie podal v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastník konania, v ktorého neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpený advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania.

8. Otec maloletých detí (ďalej aj „dovolateľ“) tvrdil v prvej časti dovolania existenciu dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP a odklon odvolacieho súdu od záverov prezentovaných najvyšším súdom v uznesení sp. zn. 6Cdo/61/2011.

9. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6Cdo/61/2011, na ktoré odkazuje dovolateľ, bolo publikované v Zbierke stanovísk a rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky ako judikát č. R 55/2012, ktorého právna veta znie: „I keď boli deti zverené predbežným opatrením do starostlivosti otca, zostalo matke zachované právo na zastupovanie maloletých detí aj v exekučnom konaní, v rámci ktorého vymáhala zmeškané výživné za obdobie, po ktoré ich mala vo svojej starostlivosti. Pokiaľ odvolací súd odmietol jej odvolanie (ako podané neoprávnenou osobou) odňal maloletým deťom možnosť konať pred exekučným súdom“. Predmetom posudzovania najvyššieho súdu teda bolo oprávnenie matky zastupovať maloleté deti pri vymáhaní zameškaného výživného od ich otca v čase, keď jej bola pred začatím exekučného konania nariadeným predbežným opatrením uložená povinnosť odovzdať maloleté deti do dočasnej starostlivosti ich otca a uložená povinnosť prispievať na ich výživu; predmetom predbežného opatrenia teda neboli žiadne iné rodičovské práva a povinnosti. Najvyšší súd v odôvodnení tohto uznesenia uviedol, že: „Predbežným opatrením, nariadeným uznesením Okresného súdu Banská Bystrica z 29. októbra 2008 č. k. 31P/300/2008-11, ktorým bola matke detí uložená povinnosť odovzdať maloleté deti (vtedy ešte aj oprávnenú 3/) do dočasnej starostlivosti ich otca a bolo jej nariadené prispievať na ich výživu mesačne sumou rovnajúcou sa 30 %-tim percentám zo sumy životného minima k rukám ich otca, neboli rodičovské práva matky

detí nijak obmedzené v zmysle § 38 a 39 Zákona o rodine; týmto predbežným opatrením ani nebolo určené, že by maloleté deti mohol zastupovať iba ich otec. Právo zastupovať svoje maloleté deti preto zostalo matke zachované aj po nariadení predbežného opatrenia a svoje procesné práva nestratila ani vo vzťahu k dcére E. T., ktorá medzitým nadobudla plnoletosť (R 18/1975)“. Vzhľadom na odlišnú skutkovú situáciu (predmet konania a obsah práv a povinností vymedzených predbežným opatrením) toto uznesenie v prejednávanej veci za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu považovať nemožno.

10. Dovolací súd aplikujúc ustanovenie § 124 CSP posudzoval dovolanie otca podľa jeho obsahu a v snahe autenticky porozumieť textu dovolania ako celku (viď nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. IV. ÚS 15/2021 z 25. mája 2021 alebo jeho nález sp. zn. I. ÚS 336/2019 z 09. júna 2020) dospel k záveru, že dovolateľ za právnu otázku, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, považoval otázku, či je obmedzením alebo pozbavením rodičovských práv, ak súd postupom podľa § 24 ods. 1 Zákona o rodine v rozhodnutí, ktorým sa rozvádza manželstvo rodičov maloletého dieťaťa určí, že v bežných veciach bude maloleté dieťa zastupovať a jeho majetok bude spravovať ten z rodičov, ktorému maloleté dieťa zverí do osobnej starostlivosti na čas po rozvode manželstva. Ide o otázku, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená, čo je dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

11. Podľa § 24 ods. 1 Zákona o rodine v rozhodnutí, ktorým sa rozvádza manželstvo rodičov maloletého dieťaťa, súd upraví výkon ich rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu na čas po rozvode, najmä určí, komu maloleté dieťa zverí do osobnej starostlivosti, kto ho bude zastupovať a spravovať jeho majetok. Súčasne určí, ako má rodič, ktorému nebolo maloleté dieťa zverené do osobnej starostlivosti, prispievať na jeho výživu, alebo schváli dohodu rodičov o výške výživného.

Podľa § 28 ods. 2 Zákona o rodine rodičovské práva a povinnosti majú obaja rodičia. Pri ich výkone sú povinní chrániť záujmy maloletého dieťaťa.

Podľa § 28 ods. 3 Zákona o rodine rodičovské práva a povinnosti vykonáva jeden z rodičov, ak druhý z rodičov nežije, je neznámy alebo ak nemá spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu. Platí to aj v prípade, ak jeden z rodičov bol pozbavený rodičovských práv a povinností, ak mu bol výkon jeho rodičovských práv a povinností obmedzený alebo pozastavený.

Podľa § 38 ods. 1 Zákona o rodine ak niektorému z rodičov bráni vo výkone jeho rodičovských práv a povinností závažná prekážka a ak je to v záujme maloletého dieťaťa, súd môže pozastaviť výkon rodičovských práv a povinností.

Podľa § 38 ods. 2 Zákona o rodine ak je to potrebné v záujme maloletého dieťaťa, súd rodičom obmedzí výkon ich rodičovských práv, ak a) žijú trvalo neusporiadaným spôsobom života, b) svoje povinnosti vyplývajúce z rodičovských práv a povinností nevykonávajú vôbec, alebo c) nezabezpečujú výchovu maloletého dieťaťa.

Podľa § 38 ods. 3 Zákona o rodine v rozhodnutí o obmedzení výkonu rodičovských práv podľa odseku 2 súd uvedie rozsah práv a povinností, na ktoré sa obmedzenie vzťahuje.

12. S konaním o rozvod manželstva je zo zákona spojené konanie o úpravu pomerov manželov k maloletým deťom z ich manželstva na čas po rozvode manželstva. Rodičovské práva a povinnosti ako súhrn práv a povinností patriacich rodičom vo vzťahu k ich maloletému dieťaťu upravuje § 28 Zákona o rodine. V konaní o rozvod manželstva sa súd ex lege musí vysporiadať s otázkou zverenia maloletého dieťaťa do osobnej starostlivosti, s otázkou jeho zastupovania a spravovania jeho majetku; potrebné je upraviť aj výšku výživného. Najvhodnejším riešením úpravy výkonu rodičovských práv a povinností rodičov na čas po rozvode manželstva je ich vzájomná dohoda, ktorá podlieha schváleniu súdom. Maloletý kultivovaným správaním rodičov získava pozitívny vzor pre riešenie konfliktných situácií, a tiež zbavuje dieťa od rozhodovania o tom, ktorého rodiča uprednostní. V prípade, ak rodičia nie sú schopní k dohode dospieť, prichádza rad na autoritatívne súdne rozhodnutie.

13. Výkon rodičovských práv a povinností patrí v rovnakej miere obidvom rodičom. K prelomeniu tejto zásady môže dôjsť len výnimočne v situáciách, keď jeden z rodičov nežije, alebo nie je známy, alebo nemá spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu, tiež keď bol jednému z rodičov pozastavený výkon rodičovských práv a povinností alebo bol vo výkone rodičovských práv a povinností obmedzený alebo pozbavený. Pozastavenie, obmedzenie aj pozbavenie výkonu rodičovských práv patrí výlučne do právomoci súdu, ktorý ich môže uložiť iba a len v prípade, ak sa naplnia zákonom kvalifikované skutočnosti dané v § 38 zákona o rodine. Pozastavenie výkonu rodičovských práv a povinností vyžaduje existenciu závažnej prekážky brániacej rodičovi vykonávať rodičovské práva a povinnosti a skutočnosť, že si pozastavenie vyžaduje najlepší záujem maloletého dieťaťa. Obmedzenie výkonu rodičovských práv a povinností spočíva vždy v zavinenom správaní rodičov, v prípade pozbavenia výkonu rodičovských práv a povinností ide o zneužívanie rodičovských práv a povinností alebo o ich zanedbávanie závažným spôsobom napriek predchádzajúcim upozorneniam.

14. V prejednávanej veci okresný ani odvolací súd nijaké z rozhodnutí uvedených v § 38 Zákona o rodine nevyniesli, rozhodovali striktne v zmysle § 24 ods. 1 Zákona o rodine iba

o rozvode manželstva a o úprave výkonu rodičovských práv a povinností navrhovateľky a odporcu k ich (v tom čase) maloletým deťom na čas po rozvode.

15. Pre účely ďalšieho výkladu dovolací súd uvádza, že za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu treba považovať predovšetkým rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, vydávanej Najvyšším súdom Slovenskej republiky od 01.01.1993 pod pôvodným názvom Zbierka rozhodnutí a stanovísk súdov Slovenskej republiky (pokiaľ neboli v neskoršom období judikátorne prekonané), ako i rozhodnutia najvyššieho súdu, v ktorých bol opakovane potvrdený určitý právny názor, alebo výnimočne aj jednotlivé rozhodnutie, pokiaľ neskôr vydané rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v tomto rozhodnutí nespochybnili, prípadne ich akceptovali a vecne na ne nadviazali (uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Cdo/6/2017). Do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 CSP treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, v Bulletine Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I, II. a IV vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986 (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 6Cdo/29/2017, publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako judikát R 71/2018). Ustanovenie § 421 ods. 1 CSP výslovne hovorí o ustálenej rozhodovacej praxi dovolacieho súdu (ktorým je v zmysle § 35 CSP Najvyšší súd Slovenskej republiky), čo je pojem odlišný napr. od pojmu ustálenej rozhodovacej praxe najvyšších súdnych autorít podľa čl. 2 základných princípov Civilného sporového poriadku.

16. V súčasnosti platný Zákon o rodine č. 36/2005 Z. z. nadobudol účinnosť dňom 01.04.2005. Dovtedy účinná právna úprava zák. č. 94/1963 Zb. v § 26 ods. 1 stanovovala: „V rozhodnutí, ktorým sa rozvádza manželstvo rodičov maloletého dieťaťa, upraví súd ich práva a povinnosti k dieťaťu pre čas po rozvode, najmä určí, komu dieťa zverí do výchovy a ako má každý z rodičov prispievať na jeho výživu.“ V zmysle tejto právnej úpravy teda súdy pri rozhodovaní o rozvode manželstva rodičov maloletého dieťaťa, jeho zastupovanie a správu majetku, všetko v bežných veciach, neupravovali. V tomto kontexte je potrebné vnímať aj nižšie uvedené judikáty.

16.1. Predmetom posudzovania vo veci sp. zn. 5Cz/57/67 (R 96/1967) bola úprava styku otca s maloletým dieťaťom, výklad ustanovenia § 27 ods. 3 zák. č. 94/1963 Zb. (podľa ktorého, ak je to potrebné v záujme zdravia dieťaťa, súd styk dieťaťa s rodičom obmedzí alebo ho i zakáže) a postup pri zabezpečovaní podkladov pre rozhodnutie súdu z hľadiska tohto ustanovenia. V dôvodoch tohto rozhodnutia je uvedené: „Rozhodnutie o výchove maloletého dieťaťa jedným z rodičov zachováva všetky rodičovské práva a povinnosti i tomu z rodičov, ktorému nebolo maloleté dieťa zverené do výchovy. Tento rodič - hoci je prevažne vylúčený z bezprostredného výkonu svojich rodičovských práv a povinností, najmä zo sústavného výchovného pôsobenia na maloleté dieťa - nie je zbavený zodpovednosti voči spoločnosti za všestranný vývoj maloletého dieťaťa. Je na ňom, aby využíval aspoň obmedzené možnosti na to, aby i pri nedostatku príležitostí k sústavnému výchovnému pôsobeniu vykonával vhodný vplyv na výchovu maloletého dieťaťa. Jedným z prostriedkov na zabezpečenie dielčej spoluúčasti tohto rodiča na výchove maloletého dieťaťa a na udržiavaní rodičovského vzťahu a upevňovaní citového puta je osobný styk rodiča s maloletým dieťaťom“.

16.2. Pri riešení otázky (v konaní sp. zn. 6Cz/17/70), či je nezhoda medzi rodičmi v tom, či niektorý z nich môže podať na príslušnom správnom orgáne žiadosť o povolenie na vysťahovanie maloletého dieťaťa z ČSSR, nezhodou o podstatnej veci pri výkone rodičovských práv a povinností (zák. č. 94/1963 Zb.) vtedajší Najvyšší súd SSR v rozhodnutí, neskôr publikovanom ako R 8/1971 uviedol, že: „Rodičovské práva a povinnosti k dieťaťu majú obidvaja rodičia (§ 34 ods. 1 Zák. o rod.); preto sú tiež obidvaja rodičia oprávnení a povinní svoje maloleté deti zastupovať a spravovať ich veci (§ 36 Zák. o rod.), pokiaľ neboli tieto práva rozhodnutím súdu obmedzené alebo pokiaľ ich súd týchto práv nepozbavil (§ 44 Zák. o rod.). Oprávnenie a povinnosť oboch rodičov zastupovať maloleté deti a spravovať ich veci trvá, aj keď súd upraví ich práva a povinnosti k dieťaťu pre čas po rozvode a v rámci tejto úpravy určí, komu bude dieťa zverené do výchovy a ako má každý z rodičov prispievať na jeho výživu (§ 26 ods. 1 Zák. o rod.).

16.3. Právna veta rozhodnutia publikovaného ako R 55/1996 (konanie najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/94/1995) znie: „Z hľadiska podmienok prípustnosti dovolania podľa § 238 ods. 3 O. s. p. (v znení do 1.12.1995) úpravu styku rodičov s dieťaťom (§ 27 ods. 2 Zák. o rod.) nemožno považovať za obmedzenie alebo pozbavenie rodičovských práv. Dôvody tohto judikátu vysvetľujú, že: „V súdnej veci súdy rozhodovali podľa ustanovenia § 27 ods. 2, 3 Zák. o rod. o úprave a obmedzení styku otca s maloletým dieťaťom. Zákon tu dovolanie nepripúšťa. Súdna úprava tu zasahuje len do úpravy realizácie vzťahov medzi rodičmi a deťmi, pričom rodičovské práva ostávajú zachované. Dovolanie proti rozsudku takto vynesenej krajským súdom nie je

prípustné. Od toho kvalitatívne treba odlišiť postup podľa § 44 ods. 2, 3 Zák. o rod., podľa ktorých ustanovení dochádza k obmedzeniu alebo pozbaveniu rodičovských práv. V takom prípade zákon pri splnení ostatných podmienok dovolanie pripúšťa.“

17. Ústavný súd Slovenskej republiky v uznesení sp. zn. III. ÚS 345/2015 sťažovateľovi, namietajúcemu porušenie jeho práv podľa čl. 41 ods. 1 a čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (právo na spravodlivé súdne konanie) rozsudkom krajského súdu, ktorý podľa názoru sťažovateľa prijaté závery svojho rozhodnutia nepodporil náležitým odôvodnením, ktoré by predstavovalo zrozumiteľnú a presvedčivú odpoveď na sťažovateľom formulované odvolacie námietky odpovedal, že: „Ústavný súd je toho názoru, že krajský súd sťažovateľovi prezentoval zrozumiteľnú interpretáciu dotknutého ustanovenia § 24 ods. 1 zákona o rodine, ktoré si sťažovateľ chybné interpretoval nesprávnym extenzívnym výkladom odporujúcim aj ustálenej judikatúre týkajúcej sa predmetného ustanovenia zákona o rodine (pozri R 8/1971, R 55/1996, R 96/1967, ako aj PL. ÚS 26/05), podľa ktorej vo vzťahu k právnej úprave obsiahnutej v ustanovení § 24 ods. 1 zákona o rodine nebolo úmyslom zákonodarcu obmedziť rodičovské práva v zmysle ustanovenia § 38 zákona o rodine, keď toto ustanovenie počíta iba so zásahom vyvolaným zverením dieťaťa do osobnej starostlivosti jedného z rodičov, ktorý zužuje reálne možnosti výkonu rodičovských práv rodiča, ktorému nie je dieťa zverené do osobnej starostlivosti a ktorému okrem bežných vecí vyplývajúcich a súvisiacich s osobnou starostlivosťou o dieťa ostávajú rodičovské práva v podstatných veciach v plnom rozsahu zachované“.

18. Nálezom sp. zn. PL. ÚS 26/2005 Ústavný súd Slovenskej republiky nevyhovel návrhu na vyslovenie nesúladu čl. I § 24 ods. 1 a § 25 ods. 1 a 2 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov s čl. 41 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky. Svoje rozhodnutie vo vzťahu k § 24 ods. 1 Zákona o rodine odôvodnil takto: „V súlade s uvedenými skutočnosťami posudzoval ústavný súd súlad napadnutého čl. I § 24 ods. 1 Zákona o rodine s osobitným zameraním na tú časť ustanovenia, ktorú napadol navrhovateľ, a to otázku, či slová ustanovenia „kto bude zastupovať a spravovať jeho majetok“ (rozumej majetok maloletého dieťaťa) možno považovať za súčasť úpravy výkonu rodičovských práv alebo ich treba považovať za obmedzenie rodičovských práv idúcich nad rámec úpravy výkonu rodičovských práv. Rešpektoval pritom skutočnosť, že rozvod manželstva znamená nevyhnutnosť úpravy výkonu rodičovských práv vo vzťahu k maloletým deťom, pretože tieto reálne môžu byť zverené do osobnej starostlivosti len jedného z rodičov, z čoho potom vyplýva zúženie možnosti plného uplatnenia rodičovských práv druhého rodiča. Túto skutočnosť uznáva nakoniec aj sám navrhovateľ. Podľa názoru ústavného

súdu zákonodarca nemal v úmysle obmedziť rodičovské práva v zmysle čl. I § 38 Zákona o rodine, hoci spôsob formulácie signalizuje možnosť výkladu aplikácie tohto ustanovenia ako obmedzenie rodičovských práv jedného z rodičov (ktorým potom je ale aj zverenie dieťaťa do výchovy - starostlivosti jedného z rodičov na čas po rozvode manželstva), ku ktorému reálne po rozvode rodičov musí dochádzať. Nejde však o zásah do rodičovských práv za podmienok ustanovených v čl. I § 38 Zákona o rodine, ale o zásah vyvolaný rozvodom manželstva, ktorý zužuje reálne možnosti výkonu rodičovských práv rodiča, ktorému dieťa nie je zverené do starostlivosti. Toto však nemá taký obsah, rozsah a charakter, ktorý by bolo možné označiť ako obmedzenie rodičovských práv, preto ústavný súd nepovažoval za potrebné osobitne posúdiť napadnuté ustanovenie aj vo vzťahu k čl. 13 ods. 4 ústavy. Aj keby sa čl. I § 24 ods. 1 Zákona o rodine považoval za určité obmedzenie rodičovských práv vzhľadom na to, že úprava výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu na čas po rozvode sa realizuje v rozhodnutí, ktorým sa rozvádza manželstvo rodičov maloletého dieťaťa, alebo v dohode rodičov, ktorá musí byť schválená súdom, je podľa názoru ústavného súdu zachovaná požiadavka upravená v čl. 41 ods. 4 ústavy, podľa ktorej práva rodičov možno obmedziť „... len rozhodnutím súdu na základe zákona“. Z tohto dôvodu napadnuté ustanovenie nie je podľa názoru ústavného súdu v rozpore s čl. 41 ods. 4 ústavy. Vzhľadom na uvedené ústavný súd ani tejto časti návrhu navrhovateľa nevyhovelo.“

19. Na základe zhora uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že dovolateľom nastolená dovolacia otázka, či je obmedzením alebo pozbavením rodičovských práv, ak súd postupom podľa § 24 ods. 1 Zákona o rodine v rozhodnutí, ktorým sa rozvádza manželstvo rodičov maloletého dieťaťa určí, že v bežných veciach bude maloleté dieťa zastupovať a jeho majetok bude spravovať ten z rodičov, ktorému maloleté dieťa zverí do osobnej starostlivosti na čas po rozvode manželstva, v podmienkach Zákona o rodine účinného od 01.04.2005 dovolacím súdom riešená nebola, preto je dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP prípustné. Dovolací súd, vychádzajúc aj z vyššie uvedenej rozhodovacej činnosti súdov, vrátane Ústavného súdu SR udáva, že ak súd v rozhodnutí o úprave výkonu rodičovských práv a povinností na čas po rozvode manželstva určí, že v bežných veciach bude maloleté dieťa zastupovať a jeho majetok bude spravovať ten z rodičov, ktorému maloleté dieťa zverí do osobnej starostlivosti na čas po rozvode manželstva, nejde o obmedzenie alebo pozbavenie rodičovských práv toho rodiča, ktorému maloleté dieťa do osobnej starostlivosti na čas po rozvode manželstva zverené nie je. Súdny v základnom konaní túto otázku vyriešili správne, preto je dovolanie v tejto časti nedôvodné a dovolací súd ho podľa § 448 CSP zamietol.

44.**R O Z H O D N U T I E**

Závislá práca (§ 1 ods. 2 Zákonníka práce) môže byť vykonávaná iba v pracovnoprávnom vzťahu podľa Zákonníka práce. Dojednanie iného právneho vzťahu pre výkon závislej práce je neplatné (§ 39 Občianskeho zákonníka).

(Rozsudok Najvyššieho súdu SR z 28. júla 2022, sp. zn. 2 Cdo 323/2020)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Bratislava I (ďalej ako „súd prvej inštancie“) ostatným rozsudkom (v poradí tretím) z 11. februára 2016, č. k. 9Ct/12/2003-481 rozhodol, že skončenie pracovného pomeru výpoveďou z 18. novembra 2002 danej žalobcovi je neplatné a pracovný pomer žalobcu trvá aj naďalej. Ďalej výrokom II. zamietol návrh žalovanej na určenie, že pracovný pomer medzi žalobcom a žalovanou končí, pretože nemožno od zamestnávateľa - žalovanej spravodlivo požadovať, aby zamestnanca - žalobcu naďalej zamestnával. Výrokom III. súd prvej inštancie zamietol nárok žalobcu na zaplatenie náhrady mzdy v súvislosti s neplatným rozviazaním pracovného pomeru. A výrokom IV. rozhodol, že o trovách konania rozhodne po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej. Rozhodnutie odôvodnil tým, že súd prvej inštancie v ďalšom konaní, riadiac sa právnym názorom odvolacieho súdu, konal o zmenenej a doplnenej žalobe žalobcu vo veci samej, postupoval za aktívnej účasti oboch strán sporu, pričom prihliadol aj na to, čo všetko v konaní strany uviedli, zopakoval a doplnil dokazovanie oboznámením sa so spismi súdu prvej inštancie sp. zn. 7C/130/2001, sp. zn. 10C/12/2005 a dospel k záveru, že nároky strán sporu v nich uplatňované a súdne rozhodnutia v nich vydané nezakladajú prekážku postupu konania prejednávanej veci (§ 103 a nasl. O.s.p.). Súd prvej inštancie dôvodil, že skúmal všetky otázky relevantné pre posúdenie platnosti úkonu smerujúceho k skončeniu pracovného pomeru a zistil, že výpoveď má písomnú formu, bola žalobcovi riadne doručená, dôvod výpovede bol riadne vymedzený tak, aby ho nebolo možné zameniť s iným dôvodom. Zo zápisnice zo zasadnutia stavebnej sporiteľne z 19. novembra 2002 mal súd za preukázané, že výpoveď bola vopred prerokovaná so zástupcami zamestnancov. Súd prvej inštancie vykonaným dokazovaním dospel k záveru, že žalovaná iba predstierala prijatie organizačného opatrenia so zámerom zastrieť svoje skutočné zámery, preto nebol naplnený prvý z predpokladov výpovedného dôvodu, čo má

následne dopad na platnosť z hľadiska rešpektovania právneho princípu o súlade pracovnoprávneho úkonu zamestnávateľa s dobrými mravmi. Ďalej súd prvej inštancie uviedol, že konanie žalovanej spočívajúce v transformácii prevádzkových pracovníkov na živnostníkov s cieľom zabrániť hromadnému prepúšťaniu a ušetriť prostriedky, pričom práca zostala tá istá, je konanie v rozpore s čl. 2 Zákonníka práce zakotvujúci pozitívny príkaz výkonu práv a povinností vyplývajúci z pracovnoprávných vzťahov, na podklade čoho vyhodnotil, že v danom prípade nedošlo k naplneniu predpokladu výpovedného dôvodu a uviedol, že výpoveď žalovanej daná žalobcovi v zmysle § 63 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce je z dôvodu rozporu s dobrými mravmi neplatná. Súd prvej inštancie vo vzťahu k návrhu žalovanej, že ak súd určí, že výpoveď nebola platná, aby v zmysle § 79 ods. 1 Zákonníka práce rozhodol, že pracovný pomer medzi žalobcom a žalovanou končí uviedol, že predmetnému návrhu žalovanej nevyhovelo, nakoľko súd na daný prípad aplikoval Zákonník práce účinný ku dňu 18. novembra 2002. Súd prvej inštancie tak uviedol, že z uvedeného dôvodu rozhodnutie o tom, že pracovný pomer medzi žalobcom a žalovanou končí, pretože nemožno od zamestnávateľa - žalovanej spravodlivo požadovať, aby zamestnanca - žalobcu naďalej zamestnával, nemá oporu v § 79 ods. 1 Zákonníka práce v znení účinnom do 30. júna 2003, preto súd prvej inštancie tento návrh žalovanej zamietol. Súd prvej inštancie vo vzťahu k žalobcom uplatňovanej náhrade mzdy uviedol, že pre posúdenie tejto právnej otázky je rozhodujúce, kedy začala plynúť premlčacia lehota na uplatnenie nároku na náhradu mzdy pri neplatnom rozviazaní pracovného pomeru. Súd prvej inštancie konštatoval, že trojročná premlčacia lehota začala plynúť dňa 1. marca 2003 a uplynula dňa 1. marca 2006, pričom žalobca si uplatnil právo na náhradu mzdy dňa 5. mája 2009, teda zjavne po uplynutí premlčacej lehoty. Vzhľadom k tomu súd prvej inštancie žalobcovi právo na náhradu mzdy priznať nemohol.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej ako „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu, žalovanej a vedľajšieho účastníka na strane žalobcu rozsudkom z 29. novembra 2017, sp. zn. 2Co/138/2016 vo výroku I. potvrdil výrok súdu prvej inštancie, ktorým určil, že skončenie pracovného pomeru výpoveďou z 18. novembra 2002 danej žalobcovi je neplatné a pracovný pomer žalobcu trvá aj naďalej. Ďalej vo výroku, ktorým súd prvej inštancie žalobu o zaplatenie náhrady mzdy zamietol, v súvisiacom výroku, ktorým si súd vymienil, že o trovách konania rozhodne po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej rozsudok zrušil a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Vo výroku II. odvolanie Základnej organizácie integrovaného odborového zväzu W. L., proti rozsudku súdu prvej inštancie z 11. februára 2016, č. k. 9Ct/12/2003-481 odmietol. Odvolací súd dospel k záveru, že súd prvej inštancie vo výroku, ktorým ustálil, že výpoveď je neplatná a že pracovný pomer aj naďalej trvá je vecne a právne správny, a preto ho aj

potvrdil (§ 387 ods. 1, ods. 2, ods. 3 CSP) a uviedol, že konanie žalovanej spočívajúce v zmene pracovných pomerov jeho zamestnancov na živnosť pod hrozbou výpovede, s dodatkom, že túto živnosť môžu vykonávať len pre žalovanú, sa prieči dobrým mravom v zmysle čl. 2 Zákonníka práce. Odvolací súd uviedol, že takéto konanie je tiež označované ako „švarc systém“ a uviedol, že spomenuté je aj v rozpore s dobrými mravmi. Voči fiktívnym podnikateľom totiž objednávateľ ich „služieb“ vystupuje v pracovnom procese ako zamestnávateľ. Nárokuje si, aby dodržiavali pracovný čas, dbali na pokyny „nadriadeného“, a vytvára im pracovné podmienky podľa vlastného šéfovského uváženia. Týmto pracovníkom súčasne nevzniká žiaden zákonný nárok na dovolenku, na náhradu mzdy za sviatky a ani iné zamestnanecké výhody zaručené Zákonníkom práce. Odvolací súd konštatoval, že v danom prípade žalovaná predstierala organizačnú zmenu za účelom transformácie pracovných vzťahov jeho zamestnancov na živnosti. Odvolací súd uviedol, že z dokazovania pred súdom prvej inštancie bolo preukázané nielen, že na živnosť malo prejsť viacero zamestnancov v pracovnom pomere, avšak k zásadnej zmene typu práce nedošlo, nakoľko pracovná náplň ako aj hierarchia zostala zachovaná ako aj to, že žalovaná na presadenie svojho zámeru použila intenzívny nátlak, pričom nariadenie bolo také, že ak títo zamestnanci nebudú ochotní prejsť na živnosť, bude ich musieť žalovaná prepustiť. Vzhľadom na to odvolací súd uviedol, že niet pochyb o tom, že išlo o fiktívnu organizačnú zmenu, ktorou chcela žalovaná zastrieť svoje skutočné úmysly odporujúce dobrým mravom a konštatoval, že takéto konanie žalovanej nemožno považovať za zákonnú organizačnú zmenu. Vo vzťahu k výroku, ktorým súd prvej inštancie zamietol žalobu o zaplatenie náhrady mzdy v súvislosti s neplatným skončením pracovného pomeru, odvolací súd konštatoval, že nie je vecne a právne správny, a tak ho odvolací súd zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie; to isté sa týka aj súvisiaceho výroku o trovách. Odvolací súd na záver zároveň zdôraznil, že skutkové okolnosti súdnej veci sú pomerne jednoduché a v podstate ani niet priestoru na vyvodenie iných skutkových záverov, než aké urobil súd prvej inštancie.

3. Proti uvedenému rozhodnutiu odvolacieho súdu podala žalovaná dovolanie.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej ako „dovolací súd“) na základe dovolania žalovanej uznesením z 27. júna 2019, sp. zn. 2Cdo/171/2018 dovolanie žalovanej odmietol a žalobcovi priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

5. Proti uvedenému rozhodnutiu dovolacieho súdu podala žalovaná ústavnú sťažnosť, o ktorej Ústavný súd Slovenskej republiky rozhodol nálezom z 24. novembra 2020, sp. zn. II. ÚS 33/2020 v ktorom konštatoval, že základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods.

1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ako aj jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 2Cdo/171/2018 a jeho uznesením z 27. júna 2019 porušené boli. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Cdo/171/2018 z 27. júna 2019 zrušil a vec vrátil Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie a žalovanej priznal náhradu trov konania v sume 640,66 €. Ústavný súd za najzávažnejšiu námietku sťažovateľky vo vzťahu k napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu považoval, že najvyšší súd odmietol dovolanie sťažovateľky v zmysle § 447 písm. c/ CSP ako procesne neprípustné vo vzťahu k otázke 1. ktorou spochybňuje správnosť právneho záveru, podľa ktorého, má byť v rozpore s dobrými mravmi organizačná zmena, ktorou sa celá sieť prevádzkových zamestnancov pobočiek vykonávajúcich finančné sprostredkovanie previedla na živnosť (t. j. pracovné pomery zamestnancov mali byť ukončené, títo mali získať živnostenské oprávnenie a uzavreli by sa s nimi zmluvy o finančnom sprostredkovaní ako so živnostníkmi). Dospel k záveru, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj jej práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2Cdo/171/2018 a jeho uznesením z 27. júna 2019, a to tým, že sa najvyšší súd vecne nezaoberal otázkou 1. uplatnenou sťažovateľkou v podanom dovolaní (bod 1 výroku nálezu). Vo vzťahu k otázkam 2. a 3., ktoré dovolateľka uviedla, ústavný súd zhodne s najvyšším súdom konštatoval, že tieto otázky neboli vymedzené spôsobom vyplývajúcim z § 421 ods. 1 písm. b/ CSP.

6. Dovolací súd uvádza, že za daného stavu veci je tak predmetom konania pred dovolacím súdom dovolanie dovolateľky (žalovanej) smerujúce proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 29. novembra 2017, sp. zn. 2Co/138/2016 v zmysle ktorého je zrejmá námietka vyplývajúca z § 421 ods. 1 písm. b/ CSP vzťahujúca sa k otázke 1/ „či je v rozpore s dobrými mravmi konanie zamestnávateľa – finančnej inštitúcie v roku 2002, spočívajúce vo výkone organizačných zmien v tom zmysle, že celá sieť prevádzkových pracovníkov (zamestnancov) pobočiek zamestnávateľa, ktorí vykonávali najmä finančné sprostredkovanie, sa prevádzala na živnosť, t.j. pracovné pomery zamestnancov mali byť ukončené, títo zamestnanci mali získať živnostenské oprávnenie a uzavreli by sa medzi nimi a zamestnávateľom zmluvy o finančnom sprostredkovaní, pričom cieľom bolo zabrániť hromadnému prepúšťaniu zamestnancov a ušetriť finančné prostriedky zamestnávateľa, k zásadnej zmene typu a organizácie práce nedošlo, zostala zachovaná aj hierarchia a obsah práce okresných riaditeľov, takýto zamestnanci mali vykonávať živnosť iba pre žalovaného

a dotknutým zamestnancom bolo tiež oznámené, že ak s transformáciou na živnosť nebudú súhlasiť, žalovaný bude nútený ich prepustiť“?

7. Žalobca vo vyjadrení navrhol, aby dovolací súd rozhodol tak, že dovolanie žalovanej odmietne a prizná žalobcovi nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu. Má za to, že formulácie otázok sú zovšeobecňujúce a smerujúce k rozhodnutiu, že transformácia pracovných pomerov je možná, pričom má za to, že to možné nie je. V ďalšom vyjadrení poukázal na rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady EÚ 2016/344 z 9. marca 2016.

8. Žalovaná uviedla, že neporušila dobré mravy ani právne predpisy, keď nahradila vedúcich svojich pobočiek, pretože bola oprávnená tak urobiť.

9. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP) preskúmal vec a zistil, že sú splnené procesné podmienky prejednávania veci. Dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP). Vec preskúmal a dospel k záveru, že dovolanie treba zamietnuť, k čomu uvádza nasledovné:

10. Dovolateľka v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, uviedla, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá nebola doposiaľ riešená odvolacím súdom, a to otázky 1/ „či je v rozpore s dobrými mravmi organizačná zmena, ktorou sa celá sieť prevádzkových zamestnancov pobočiek vykonávajúcich finančné sprostredkovanie previedla na živnosť“ (t. j. pracovné pomery zamestnancov mali byť ukončené, títo mali získať živnostenské oprávnenie a uzavreli by sa s nimi zmluvy o finančnom sprostredkovaní ako so živnostníkmi). V predmetnom spore dovolateľka dôvodila, že celá sieť prevádzkových pracovníkov pobočiek zamestnávateľa, ktorí vykonávali najmä finančné sprostredkovania, sa prevádzala na živnosť, tzn. pracovné pomery zamestnancov mali byť ukončené, títo zamestnanci mali získať živnostenské oprávnenie a uzavreli by sa medzi nimi a zamestnávateľom zmluvy o finančnom sprostredkovaní, pričom cieľom bolo zabrániť hromadnému prepúšťaniu zamestnancov a ušetriť prostriedky zamestnávateľa k zásadnej zmene typu a organizácie práce nedošlo, zostala zachovaná aj hierarchia a obsah práce oblastných riaditeľov, takíto zamestnanci mali vykonávať živnosť iba pre žalovaného a dotknutým zamestnancom bolo tiež oznámené, že ak s transformáciou na živnosť nebudú súhlasiť, žalovaný bude nútený ich prepustiť.

11. So zreteľom na riadne nastolenie právnej otázky spôsobom zodpovedajúcim § 432 ods. 2 CSP a v situácii, že dovolanie žalovanej je v danom prípade procesne prípustné, keďže rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi

súdu ešte nebola vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b/ CSP), dovolací súd skúmal, či je podané dovolanie dôvodné (či je ním skutočne napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spočívajúce na nesprávnom právnom posúdení veci).

12. Dovolací súd teda v zmysle uvedeného pristupuje k právnomu posúdeniu vyššie nastolenej právnej otázky dovolateľky.

13. Podľa čl. 2 zákonníka práce pracovnoprávne vzťahy podľa tohto zákona môžu vznikáť len so súhlasom fyzickej osoby a zamestnávateľa. Zamestnávateľ má právo na slobodný výber zamestnancov v potrebnom počte a štruktúre a určovať podmienky a spôsob uplatnenia tohto práva, ak tento zákon, osobitný predpis alebo medzinárodná zmluva, ktorou je Slovenská republika viazaná, neustanovuje inak. Výkon práv a povinností vyplývajúcich z pracovnoprávných vzťahov musí byť v súlade s dobrými mravmi; nikto nesmie tieto práva a povinnosti zneužívať na škodu druhého účastníka pracovnoprávneho vzťahu alebo spoluzamestnancov.

14. Podľa § 1 ods. 2 zákonníka práce závislá práca je práca vykonávaná vo vzťahu nadriadenosti zamestnávateľa a podriadenosti zamestnanca, osobne zamestnancom pre zamestnávateľa, podľa pokynov zamestnávateľa, v jeho mene, v pracovnom čase určenom zamestnávateľom.

15. Podľa § 1 ods. 3 zákonníka práce závislá práca môže byť vykonávaná výlučne v pracovnom pomere, v obdobnom pracovnom vzťahu alebo výnimočne za podmienok ustanovených v tomto zákone aj v inom pracovnoprávnom vzťahu. Zavislá práca nemôže byť vykonávaná v zmluvnom občianskoprávnom vzťahu alebo v zmluvnom obchodnoprávnom vzťahu podľa osobitných predpisov.

16. Podľa § 63 ods. 1 písm. b/ zákonníka práce zamestnávateľ môže dať zamestnancovi výpoveď iba z dôvodov, ak sa zamestnanec stane nadbytočný vzhľadom na písomné rozhodnutie zamestnávateľa alebo príslušného orgánu o zmene jeho úloh, technického vybavenia alebo o znížení stavu zamestnancov s cieľom zabezpečiť efektívnosť práce alebo o iných organizačných zmenách a zamestnávateľ, ktorý je agentúrou dočasného zamestnávania, aj ak sa zamestnanec stane nadbytočným vzhľadom na skončenie dočasného pridelenia podľa § 58 pred uplynutím doby, na ktorú bol dohodnutý pracovný pomer na určitú dobu.

17. Odvolací súd konštatoval, že žalovaná v danom prípade predstierala organizačnú zmenu za účelom transformácie pracovných vzťahov jej zamestnancov na živnosti, čo je v rozpore s dobrými mravmi. Dôvodil, že zostalo preukázané, že na živnosť malo prejsť viacero

zamestnancov v pracovnom pomere, pričom k zásadnej zmene typu práce alebo organizácie práce nedošlo. Pracovná náplň zostala tá istá a tiež hierarchia vo vzťahu krajský riaditeľ, okresný riaditeľ, prevádzkoví pracovníci a ich vedúci zostala zachovaná. Na presadenie svojho zámeru použila žalovaná pomerne intenzívny nátlak na zamestnancov. Uviedol, že nariadenie bolo také, že ak títo pracovníci nebudú ochotní prejsť na živnosť, bude ich musieť žalovaná prepustiť. Z dokazovania vyplynulo, že súčasťou týchto zmlúv bola aj klauzula, že živnostníci budú vykonávať živnosť len pre žalovanú, čím pochyb o tom, že išlo o fiktívnu organizačnú zmenu, ktorou chcel žalovaný zastrieť svoje skutočné úmysly odporujúce dobrým mravom. Dodal, že takéto konanie je v súčasnosti označované ako „švarc systém“.

18. Ako už vyplýva z § 1 ods. 2 zákonníka práce výkon závislej práce mimo základný pracovnoprávny vzťah je prácou nelegálnou. Dovolací súd uvádza, že zákonník práce výslovne prikazuje závislú prácu uskutočňovať výlučne v pracovnom pomere, v obdobnom pracovnom vzťahu alebo výnimočne v inom pracovnoprávnom vzťahu, a súčasne výslovne zakazuje výkon závislej práce v zmluvnom obchodnoprávnom vzťahu alebo v zmluvnom občianskoprávnom vzťahu podľa osobitných predpisov. Pojem „závislá práca“ platí aj pre prácu vykonávanú na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru. Porušenie uvedeného príkazu, ako aj porušenie zákazu uskutočňovať výkon závislej práce zmluvnými typmi občianskeho práva alebo obchodného práva by napr. v rámci súdneho sporu mohlo vyústiť do rozhodnutia súdu, že nejde o obchodnoprávny či občianskoprávny vzťah, ale o pracovnoprávny vzťah.

19. Ak by zamestnávateľ napriek uvedenému zákonnému príkazu, ako aj zákonnému zákazu uskutočňoval výkon závislej práce napríklad inak než v pracovnom pomere alebo prostredníctvom dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru, išlo by v zmysle Občianskeho zákonníka o simulovaný právny úkon, ktorý je z hľadiska právnych následkov absolútne neplatným právnym úkonom, a platným právnym úkonom by bol zastretý právny úkon, t. j. pracovná zmluva zakladajúca pracovný pomer alebo niektorá z dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru.

20. Hlavnou motiváciou, ktorú zamestnávatelia vidia v zastieraní pracovnoprávných vzťahov je nepochybne v odvodoch za zdravotné a sociálne poistenie zamestnancov. Zamestnávatelia sa tak snažia pri maximálnom možnom znižovaní svojich nákladov na pracovnú silu zbaviť tejto odvodovej povinnosti. Tá však zostane na zamestnancovi. Oproti pracovnému pomeru ako základnému pracovnoprávnemu vzťahu nie je vzťah medzi zamestnancom

a zamestnávateľom chránený pracovnoprávnymi predpismi, na živnostníka tak nedopadá ani obmedzenie zodpovednosti za škodu. Zamestnávateľ nie je voči živnostníkovi povinný zabezpečiť ochranu zdravia pri výkone práce, kedy by v bežnom pracovnoprávnom vzťahu túto povinnosť voči zamestnancovi mal. Podobne ukončiť obchodnoprávny vzťah môže zamestnávateľ so živnostníkom zo dňa na deň. Zamestnávateľ navyše na prvý pohľad pôsobí, že zamestnáva nižší počet osôb (ak vôbec nejakých zamestnancov má), než uňho v skutočnosti závislú prácu vykonáva. Z vyššie uvedeného je tak možné vytvoriť si predstavu, prečo zamestnávateľa pristupujú k aplikácii „švarc systému“, v situáciách, kedy je to možné. Netreba však zabúdať, že zastieranie pracovnoprávných vzťahov je v rozpore so súčasnou právnou úpravou.

21. S problematikou zastierania pracovnoprávných vzťahov prirodzene plynú určité výhody, inak by sa zamestnávateľa neuchyľovali k tejto možnosti obchádzania zákona. Na druhú stranu je „švarc systém“ spojený aj s určitými rizikami na strane zamestnávateľa a nevýhodami na strane zamestnanca. Ako je spomenuté v predchádzajúcom bode so zastieraním pracovnoprávných vzťahov sa najčastejšie spája možnosť zbavenia sa povinnosti odvádzať za zamestnanca odvody do sociálnej a zdravotnej poisťovne. Zamestnávateľa teda zamestnanec „nestojí“ len jeho hrubú mzdu, ktorá mu za vykonanú prácu náleží, ale celkovo musí okrem hrubej mzdy odvieť ďalšie finančné prostriedky na sociálne a zdravotné poistenie za zamestnanca. Súčet čiastky, ktorú zamestnávateľ odvedie za sociálne a zdravotné poistenie a hrubej mzdy označujeme ako superhrubá mzda. Tým sa však odvodová povinnosť nekončí. Zamestnanec je rovnako tak povinný odvieť určitú časť do sociálnej a zdravotnej poisťovne. V konečnom výsledku je záťaž v „švarc systéme“ omnoho nižšia než v riadnom pracovnoprávnom vzťahu. Treba podotknúť, že zamestnávateľ, sa v takom prípade vystavuje okrem už spomínanej zodpovednosti vyplývajúcej zo zákona o zamestnanosti aj trestnoprávnej zodpovednosti. Podľa § 276 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona sa dopustí skrátenia dane a poistného kto v malom rozsahu skráti daň, poistné na sociálne poistenie, verejné zdravotné poistenie alebo príspevok na starobné dôchodkové sporenie, potrestá sa odňatím slobody na jeden rok až päť rokov.

22. Dovolací súd dáva do pozornosti krátke porovnanie o tom, ako riešia danú problematiku okolité krajiny:

22.1. V Českej republike je rozhodujúcim faktorom pre posúdenie, či v danom prípade ide o nedovolený spôsob výkonu pracovnej činnosti, je jej skutočný hospodársky obsah. Zákonník práce v tejto súvislosti jasne stanovuje, že pokiaľ človek odvádza osobný výkon práce pre zamestnávateľa, podľa pokynov zamestnávateľa, v mene zamestnávateľa, za odplatu, v pracovnej

dobe alebo v inak stanovenej, príp. dohodnutej dobe, na pracovisku zamestnávateľa, príp. na inom dohodnutom mieste, na náklady a zodpovednosť zamestnávateľa, jedná sa o tzv. závislú prácu a tá môže byť vykonávaná iba v pracovnoprávnom vzťahu podľa Zákonníka práce. České právo samozrejme nevylučuje možnosť, aby určitú činnosť vykonal živnostník na základe zmluvy o dielo. V tomto prípade je však živnostník sám zodpovedný za úhradu povinných odvodov, vrátane daní.

22.2. V Nemeckej spolkovej republike sociálny zákonník definuje závislú činnosť ako nesamostatnú zárobkovú činnosť uskutočňovanú predovšetkým v pracovnom pomere. Znaky určujúce závislú činnosť predstavujú viazanosť pokynmi zamestnávateľa a začlenenie do jeho organizačnej štruktúry, ďalej potom povinnosť podávať správy a existencia kontrol. Pokiaľ osoby vykonávajú závislú činnosť mimo pracovnoprávneho vzťahu a navonok vystupujú ako živnostníci, pozerajú na ne úrady ako na osoby vykonávajúce závislú prácu. Zákon im rovnako ako ostatným zamestnancom zaisťuje ochranu pred výpoveďou, platenou dovolenkou aj iné zamestnanecké výhody. Švarcsystém ide ruka v ruke s neplnením povinností stanovených daňovými predpismi, resp. predpisy z oblasti sociálneho zabezpečenia. Spravidla tak napĺňa znaky tzv. „nelegálneho zamestnávania“ v zmysle zákona o potieraní nelegálneho zamestnávania (Schwarzarbeitsbekämpfungsgesetz).

22.3. V Rakúskej republike legislatíva pozná vďaka svojej prepracovanosti okrem pracovnej zmluvy (osobná závislosť na zamestnávateľovi, poskytnutie pracovnej sily bez záruky dosiahnutia určitých pracovných výsledkov, zaradenie do zamestnávateľskej organizácie, atď.) a zmluvy o dielo (samostatný výkon konkrétnej činnosti s vlastnými výrobnými prostriedkami bez zaradenia do podnikateľskej organizácie, so záväzkom konkrétneho pracovného výsledku, atď.) ešte takzvanú „voľnú pracovnú zmluvu“, ktorá je zmiešanou formou vyššie uvedených zmlúv. Oproti pracovnej zmluve nie je zamestnanec závislý osobne, len hospodársky. Záleží však na posúdení hospodárskeho obsahu zmlúv, nie na ich označení. Finančný úrad preto môže zmluvu o dielo alebo voľnú pracovnú zmluvu prekvalifikovať na riadnu pracovnú zmluvu. Zamestnávateľ potom musí doplatiť všetky poplatky na sociálne poistenie, môžu mu byť tiež uložené zodpovedajúce vedľajšie mzdové náklady (príspevok zamestnávateľa, príplatok zamestnávateľa, príspevky odstupného). Pokiaľ zhotoviteľ diela podľa zmluvy o dielo, resp. zamestnanec nepodal daňové priznanie k dani z príjmov, ručí zamestnávateľ aj za riadne odvedenie dane z príjmu zo závislej činnosti.

22.4. V Poľskej republike poľská právna úprava hovorí, že nahradiť pracovnú zmluvu

v prípade výkonu závislej činnosti iným právnym vzťahom je neprípustné. V prípade, že bude zamestnancom v prospech zamestnávateľa vykonávaná práca určitého druhu na určitom mieste a v určitý pracovný čas stanovený zamestnávateľom a ten sa zaviazal zaplatiť za vykonanú prácu odmenu, bude sa jednať o pracovnoprávny vzťah nezávisle od názvu zmluvy.

23. Podľa Rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady EÚ 2016/344 z 9. marca 2016 o zriadení európskej platformy na posilnenie spolupráce pri riešení problému nedeklarovanej práce, z ktorých okrem iného vyplýva, že zneužívanie postavenia samostatne zárobkovo činných osôb, ako je vymedzené vo vnútroštátnom práve, či už na vnútroštátnej úrovni alebo v cezhraničných situáciách, je formou nepravdivo oznámenej práce, ktorá je často spájaná s nedeklarovanou prácou. O nepravú samostatne zárobkovú činnosť ide vtedy, keď je osoba formálne samostatne zárobkovo činná, pričom spĺňa podmienky, ktoré sú charakteristické pre pracovnoprávny vzťah, s cieľom vyhnúť sa určitým právnym alebo daňovým povinnostiam. Totiž nedeklarovaná práca má závažné dôsledky na dotknutých pracovníkov, ktorí sú nútení akceptovať neisté a niekedy až nebezpečné pracovné podmienky, oveľa nižšie mzdy, vážne porušovanie pracovných práv a výrazne zníženú ochranu na základe právnych predpisov v oblasti práce a sociálnej ochrany, čím sa im upierajú primerané sociálne dávky, dôchodkové práva a prístup k zdravotnej starostlivosti, ako aj možnosti v oblasti rozvoja zručností a celoživotného vzdelávania. Nedeklarovaná práca má rôzne účinky na rôzne sociálne skupiny okrem iného na ženy, migrantov a pracovníkov v domácnosti, pričom niektorí nedeklarovaní pracovníci sú v obzvlášť zraniteľnom postavení.

24. Dovolací súd zhodne s odvolacím súdom konštatuje, že v danom prípade žalovaný predstieral organizačnú zmenu za účelom transformácie pracovných vzťahov jeho zamestnancov na živnosti. Z dokazovania pred súdom prvej inštancie, predovšetkým z výpovedí svedkov, zostalo preukázané, že na živnosť malo prejsť viacero zamestnancov v pracovnom pomere, pričom k zásadnej zmene typu práce alebo organizácie práce nedošlo. Pracovná náplň zostala tá istá a tiež hierarchia vo vzťahu krajský riaditeľ, okresný riaditeľ, prevádzkoví pracovníci a ich vedúci zostala zachovaná. Na presadenie svojho zámeru použil žalovaný pomerne intenzívny nátlak na zamestnancov, keď, ako uviedol svedok Ing. S., nariadenie bolo také, že ak títo pracovníci nebudú ochotní prejsť na živnosť, bude ich musieť žalovaný prepustiť. Tento svedok tiež uviedol, že súčasťou týchto zmlúv bola aj klauzula, že živnostníci budú vykonávať živnosť len pre žalovaného. Z uvedeného niet pochyb o tom, že išlo o fiktívnu organizačnú zmenu, ktorou chcel žalovaný zastrieť svoje skutočné úmysly odporujúce dobrým mravom. Potláčanie zastretých pracovných pomerov v kontexte napríklad iných vzťahov, ktoré môžu zahŕňať využívanie iných

foriem zmluvných dojednaní, ktoré skrývajú skutočné právne postavenie, všímajúc si, že zastretý pracovný pomer sa vyskytuje vtedy, keď zamestnávateľ zaobchádza s osobou inak ako so zamestnancom, spôsobom, ktorý skrýva jeho skutočné právne postavenie ako zamestnanca, a môže mať za následok pripravenie pracovníkov o ochranu, ktorá im prináleží, je nepochybné v rozpore s dobrými mravmi. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolací súd dôvodí, že takéto konanie žalovaného nemožno považovať za zákonnú organizačnú zmenu. Keďže žalovaný v konaní nepreukázal organizačnú zmenu ako základný predpoklad potrebný pre danie výpovede podľa § 63 ods. 1 písm. b/ Zákonníka práce, dovolací súd sa stotožňuje s názormi súdov prvej inštancie ako aj odvolacieho, že výpoveď daná žalobcovi žalovaným je neplatná a pracovný pomer žalobcu u žalovaného trvá naďalej. S poukazom na nepreukázanie organizačnej zmeny, nebolo potrebné v konaní preskúmať skutočnosť, či žalovaný v čase dania výpovede mal pre žalobcu inú vhodnú prácu, a tým si splnil svoju ponukovú povinnosť podľa § 63 ods. 2 Zákonníka práce.

25. Dovolací súd uvádza, že pokiaľ osoba pracuje v režime závislej práce, ak prácu vykonáva, vo vzťahu nadriadenosti a podriadenosti, osobne, podľa pokynov toho, pre koho pracuje, v mene toho, pre koho pracuje, v pracovnom čase určenom osobou, pre ktorú pracuje, jedná sa o závislú prácu, ktorá môže byť vykonávaná len v pracovnoprávnom vzťahu a len v zmysle zákonníka práce. Toto je dominantné v tejto právnej veci, keďže žalobca jednoznačne nesúhlasil s tým, aby prešiel zo závislej práce na iný pracovný vzťah so žalovanou.

26. Za daného stavu dovolací súd má za to, že konanie žalovaného spočívajúce (v skutočnosti) v zmene pracovných pomerov jeho zamestnancov na živnosť pod hrozbou výpovede, s dodatkom, že túto živnosť môžu vykonávať len pre žalovanú, sa prieči dobrým mravom v zmysle čl. 2 Zákonníka práce, pokiaľ títo zamestnanci s týmto postupom nesúhlasili.

45.**R O Z H O D N U T I E**

Obchodný zákonník nie je vo vzťahu k Zákonníku práce vo vzťahu subsidiarity, ktorý by umožnil použiť § 134 Obchodného zákonníka (obchodné vedenie) na posúdenie hmotnoprávnej podmienky platnosti výpovede z pracovného pomeru podľa § 63 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce (výpoveď z dôvodu organizačných zmien). O takej otázke je s relevanciou pre pracovnoprávne vzťahy oprávnená rozhodnúť osoba (osoby), ktorá je v mene zamestnávateľa oprávnená na právny úkon výpovede (§ 9 ods. 1 Zákonníka práce).

(Rozsudok Najvyššieho súdu SR z 24. marca 2022, sp. zn. 4 Cdo 139/2021)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Košice II (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 12. decembra 2017, č. k. 10 Cpr 5/2016 - 325 I. určil, že výpoveď z pracovného pomeru žalobcu listom žalovanej z 8. apríla 2016 je neplatná a pracovný pomer medzi žalovanou a žalobcom naďalej trvá, II. konanie o náhradu mzdy vylúčil na samostatné konanie, III. vyslovil, že o nároku na náhradu trov konania bude rozhodnuté v konečnom rozhodnutí o náhrade mzdy. Vykonaným dokazovaním mal preukázané, že žalobca u žalovanej vykonával od 1. marca 2014 druh práce „generálny manažér“. Žalovaná 14. marca 2016 prijala rozhodnutie o organizačnej zmene pre úsek prezidenta, podľa ktorého bolo s účinnosťou k 1. aprílu 2016 zrušené jedno pracovné miesto na úseku prezidenta, a to pracovné miesto žalobcu. Následkom tejto organizačnej zmeny sa žalobca stal nadbytočným a listom zo 7. apríla 2016 bola žalobcovi daná výpoveď podľa § 63 ods. 1 písm. b/ Zákonníka práce. Listom zo 6. júla 2016 žalobca oznámil žalovanej, že výpoveď považuje za neplatnú a trvá na ďalšom zamestnaní. Z čl. 12 písm. b/ zakladateľskej listiny žalovanej súd prvej inštancie zistil, že konatelia žalovanej rozhodujú o obchodnom vedení spoločnosti vo všetkých veciach, ktoré nepatria do pôsobnosti valného zhromaždenia a vykonávajú bežnú správu spoločnosti, pričom na rozhodnutie o obchodnom vedení spoločnosti, ktoré patrí do pôsobnosti konateľov, sa vyžaduje súhlas väčšiny konateľov. Podľa čl. 2.2 organizačného poriadku žalovanej konatelia zastupujú spoločnosť voči tretím osobám pred súdom a pred inými orgánmi, riadia tiež organizáciu práce spoločnosti a vykonávajú zamestnanecké práva a povinnosti vyplývajúce z pracovnoprávných predpisov. Písomnosti zakladajúce práva a povinnosti spoločnosti podpisujú

dvaja konatelia spoločne. Z výpisu z obchodného registra mal súd prvej inštancie preukázané, že v čase prijatia rozhodnutia o organizačnej zmene žalovaná mala desiatich konateľov. Výbor Základnej organizácie odborového zväzu KOVO na svojom zasadnutí 21. marca 2016 prerokoval návrh zamestnávateľa na skončenie pracovného pomeru 24 zamestnancov v zmysle § 63 ods. 1 písm. b/ Zákonníka práce, medzi ktorými bol aj žalobca, so záverom, že s ním nesúhlasí. Z výpisov z uznesení č. 10/2016 z mimoriadneho zasadnutia rady odborov zo 17. marca 2016 a č. 12/2016 z 24. marca 2016 vyplynulo, že rada odborov namietala postup žalovanej vo vzťahu k opakovanému prepúšťaniu zamestnancov a dosah tohto rozhodnutia na zamestnancov a rozpor s praxou z minulých období. Z protokolu Inšpektorátu práce Košice zo 17. júna 2016 vyplynulo, že na základe inšpekcie vykonanej u žalovanej 17. mája, 14. júna a 17. júna 2016 bolo zistené, že zamestnávateľ vopred neprerokoval so zástupcami zamestnancov stav, štruktúru a predpokladaný vývoj zamestnanosti a plánované opatrenia. Podľa Memoranda o porozumení, uzatvoreného medzi Slovenskou republikou a United States Corporation a žalovanou 26. marca 2013, sa žalovaná do 31. decembra 2017 mala zdržať hromadného prepúšťania podľa § 73 Zákonníka práce z dôvodov uvedených v § 63 ods. 1 písm. a/ a b/ a mala využívať iba prirodzený úbytok pracovných síl. Z takto zisteného skutkového stavu vyvodil záver, že výpoveď daná žalobcovi spĺňa formálne a obsahové náležitosti vyžadované Zákonníkom práce, bola daná písomne, a bol v nej uplatnený zákonom predpokladaný výpovedný dôvod podľa § 63 ods. 1 písm. b/ Zákonníka práce, ktorý bol skutkovo vymedzený tak, že ho nebolo možné zameniť s iným dôvodom. Osobitne sa súd prvej inštancie zaoberal splnením hmotnoprávnej podmienky výpovede podľa § 63 ods. 1 písm. b/ Zákonníka práce, ktorým je rozhodnutie zamestnávateľa o organizačnej zmene, v dôsledku ktorej sa stane zamestnanec nadbytočným. Dospel k záveru, že takéto rozhodnutie je rozhodnutím v rámci obchodného vedenia spoločnosti v zmysle § 134 Obchodného zákonníka, a teda malo byť prijaté väčšinou konateľov, čo v prejednávanej veci splnené nebolo, keďže bolo prijaté iba dvoma konateľmi, a preto nemohlo vyvodiť želané právne následky. Konštatoval, že ustanovenie § 9 Zákonníka práce upravuje právne úkony, pričom rozhodnutie o organizačnej zmene je úkonom faktickým. Rozhodnutie o organizačnej zmene nepovažoval za vnútornú záležitosť upravenú Zákonníkom práce, pretože nešlo o rozhodnutie povahovo pracovnoprávne, ale rozhodnutie s pracovnoprávnymi následkami. Ohľadne charakteru rozhodnutia o organizačnej zmene súd prvej inštancie uviedol, že zásah do organizačnej štruktúry, spočívajúci v zrušení pozície žalobcu spolu s ďalšími 23 pracovnými pozíciami má nepochybne vplyv pre chod spoločnosti do vnútra i navonok, takýto zásah bol uskutočnený s vopred zrejším zámerom žalovanej, a preto nepochybne ide o rozhodnutie o obchodnom vedení spoločnosti, keď je zrejماً dôležitost' a význam tejto organizačnej zmeny vo vzťahu k chodu spoločnosti a jej hospodáreniu a potrebe

zabezpečiť jej fungovanie aj prostredníctvom úspory nákladov na mzdy zamestnancov. Zdôraznil, že rozhodnutie o organizačnej zmene nie je pracovnoprávne, ale iba jeho dôsledky, to znamená že vychádza zo širších východísk a jeho primárnym cieľom nie je úprava individuálnych pracovných vzťahov, ale naplnenie dôvodov, ktoré zamestnávateľa k takémuto ukončeniu pracovnoprávných vzťahov vedú. Uzavrel, že rozhodnutie bolo prijaté v rozpore so zakladateľskou listinou, keď bolo prijaté iba dvoma konateľmi, nemohlo byť podkladom výpovede danej žalobcovi.

2. Na odvolanie žalovanej Krajský súd v Košiciach (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom z 23. októbra 2018, sp. zn. 6 CoPr 4/2018 rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej vyhovujúcej časti podľa § 388 C.s.p. zmenil tak, že žalobu zamietol. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že rozhodnutie o organizačnej zmene je výlučným inštitútom pracovného práva, ktorý je výslovne upravený Zákonníkom práce, keď ide o rozhodnutie zamestnávateľa v pracovnoprávných vzťahoch, ktoré vznikajú medzi zamestnávateľom a zamestnancom s dopadom na individuálne pracovnoprávne vzťahy, a preto je toto konanie zamestnávateľa nutné posudzovať podľa § 9 Zákonníka práce a aplikácia § 134 Obchodného zákonníka je vylúčená. Uviedol, že rozhodnutie o organizačnej zmene, v dôsledku ktorej sa stane zamestnanec nadbytočným, nemá povahu právneho úkonu, lebo nejde o taký prejav vôle, s ktorým by právne predpisy spájali vznik, zmenu alebo zánik práv a povinností a je považované za tzv. faktický úkon zamestnávateľa. Keďže Zákonník práce výslovne neupravuje, kto je oprávnený vykonávať u zamestnávateľa takéto tzv. faktické úkony, je potrebné vychádzať zo zásad uvedených v § 9 ods. 1, 2 a § 10 ods. 1 Zákonníka práce, a teda že ten, kto je oprávnený robiť v mene zamestnávateľa právne úkony, je oprávnený v mene zamestnávateľa aj k tzv. faktickým úkonom a aj takéto konanie zamestnávateľa zaväzuje. Vyvodil záver, že Obchodný zákonník upravuje obchodné záväzkové vzťahy, pod ktorý pojem nie je možné subsumovať konanie zamestnávateľa v pracovnoprávných vzťahoch, akým je aj rozhodovanie o zrušení pracovných miest a jeho subsidiárne použitie v pracovnoprávných vzťahoch je vylúčené. Zdôraznil, že zamestnávateľ sám rozhoduje o počte svojich zamestnancov a ich kvalifikačnom zložení tak, aby zamestnával len taký počet zamestnancov a v takom kvalifikačnom zložení, ktoré zodpovedá jeho potrebám. O tom, ktorý zamestnanec je pre zamestnávateľa nadbytočný, a teda miesto ktorého zamestnanca zruší, rozhoduje výlučne zamestnávateľ a v tomto smere súd jeho rozhodnutie nepreskúmava, s výnimkou diskriminačného postupu. Uzavrel, že samotný výber a zrušenie konkrétnych pracovných miest ako realizácia stratégie znižovania zamestnancov za účelom zvýšenia efektívnosti práce, je konaním zamestnávateľa v pracovnoprávných vzťahoch a nemožno ho považovať za rozhodnutie bezprostredne sa týkajúce podnikateľskej činnosti zamestnávateľa,

a teda za rozhodnutie o obchodnom vedení, a preto bolo v kompetencii konateľov žalovanej rozhodnúť o organizačnej zmene spočívajúcej v zrušení pracovného pomeru žalobcu. Tým bol splnený hmotnoprávny predpoklad pre uplatnenie výpovede v zmysle § 63 ods. 1 písm. b/ Zákonníka práce a vzhľadom na splnenie aj ostatných zákonom predpísaných náležitostí pre platnosť výpovede danej žalobcovi žalovanou je výpoveď platná a na jej základe došlo uplynutím výpovednej doby k skončeniu pracovného pomeru žalobcu.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie, ktorého prípustnosť aj dôvodnosť vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f/ a § 421 ods. 1 písm. b/ zákona č. 160/2015 Z.z., Civilného sporového poriadku (ďalej aj „C.s.p.“). Namietal, že v podanom odvolaní namietal i ďalšie dôvody neplatnosti skončenia pracovného pomeru, pričom odvolací súd sa obmedzil len na konštatovanie, že boli splnené aj ostatné zákonom predpísané náležitosti pre platnosť výpovede danej žalobcovi, ktoré len vymenoval bez toho, aby každú z námietok (náležitostí) skončenia pracovného pomeru aj riadne preskúmal a uviedol, na základe akých právnych skutočností dospel pri jednotlivom vyhodnotení k záveru, že výpoveď je platná. Zároveň tvrdil, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Namietal nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom v otázke, či je rozhodnutie o organizačnej zmene, ktorá má za následok skončenie pracovného pomeru zamestnanca obchodnej spoločnosti s ručením obmedzením podľa § 63 ods. 1 písm. b/ Zákonníka práce rozhodnutím v rámci obchodného vedenia spoločnosti, na ktorého prijatie je potrebný súhlas väčšiny konateľov, ak spoločenská zmluva neurčuje vyšší počet hlasov; zvlášť ak ide o skončenie pracovného pomeru väčšieho počtu zamestnancov na rôznych úrovniach organizačnej štruktúry. Poukazoval na to, že obchodným vedením spoločnosti je rozhodovanie o otázkach organizačného charakteru, o technických otázkach, otázkach vnútornej prevádzky, vedení účtovníctva, obchodnej taktiky, prípravy obchodných zmlúv, ako aj o podnikateľskom zámere, okrem otázok, ktorých rozhodovanie je zverené spoločenskou zmluvou valnému zhromaždeniu spoločnosti, pričom obchodným vedením spoločnosti sa rozumie aj správa rutinných záležitostí spoločnosti, najmä rozhodovanie o organizačných, obchodných, personálnych, finančných otázkach bežného života spoločnosti. Uviedol, že rozhodnutie o organizačnej zmene bolo prijaté len dvoma konateľmi žalovanej a zvyšní ôsmi konatelia o uvedenom rozhodnutí nemali vedomosť napriek tomu, že podľa čl. 2.2 Organizačného poriadku konatelia riadia organizáciu práce spoločnosti a vykonávajú zamestnanecké práva a povinnosti vyplývajúce z pracovno-právnych predpisov. Zdôraznil, že organizačná zmena sa netýkala len žalobcu, bolo zrušených cca 400 pracovných miest, teda šlo

o faktické hromadné prepúšťanie a takéto rozhodnutie nesporne je rozhodnutím, ktoré sa dotýka fungovania celej obchodnej spoločnosti, jej organizácie práce, a preto jednoznačne spadá rozhodovanie o týchto zmenách pod obchodné vedenie, ktoré v sebe spája pracovnoprávne následky. Mal za nepochybné, že organizačné zmeny boli rozsiahle s dopadom na pracovné pozície na viacerých útvaroch a úrovniach zamestnávateľa a pri takomto ojedinelom a rozsiahlom prepúšťaní nebola vopred pripravená a predložená príslušná dokumentácia, ktorá by jasne definovala zmeny a ich dopad a vplyv na ďalšiu zamestnanosť žalovanej, keď nesporne len dvaja konatelia nemohli mať vedomosti a ani schopnosti posúdiť, aké dôsledky bude mať tak rozsiahla organizačná zmena v štruktúre na samotný chod a fungovanie jednotlivých útvarov žalovanej. Poukázal na skutočnosť, že žalovaná formálne oddelila ukončenie pracovného pomeru každého jednotlivého zamestnanca v období marec až august 2016 aj tým, že vyhotovila samostatné rozhodnutia o organizačnej zmene, keď v každom mesiaci vyhotovila takéto totožné rozhodnutia, ktorých však spojením musí byť zrejmé, že ide o rozsiahle zmeny v organizácii práce. Odvolací súd na tieto zrejmé súvislosti rezignoval a napriek takto správne zistenému skutkovému stavu nesprávne aplikoval príslušné ustanovenia Zákonníka práce. Poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Cdo 689/2015, v ktorom najvyšší súd pri skúmaní rozhodnutia o organizačnej zmene aplikoval priamo aj právny predpis z mimopracovnej oblasti, ktorý však upravuje vnútorné rozhodovanie, a teda tvorbu vôle subjektu zamestnávateľa. Uviedol, že žalovaná patrí k najväčším zamestnávateľom na Slovensku a je preto možné sa domnievať, že vyšší počet konateľov je potrebný pre komplexné prijímanie rozhodnutí vedenia spoločnosti s dopadmi na celú spoločnosť, vrátane všetkých zamestnancov, pričom uvedené zároveň slúži ako mechanizmus kontroly. Navrhol, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

4. Žalovaná vo svojom vyjadrení k dovolaniu uviedla, že rozhodnutie o organizačnej zmene nie je rozhodnutím o obchodnom vedení spoločnosti, a preto nemusí byť prijaté väčšinou konateľov, a preto navrhla dovolanie zamietnuť.

5. Najvyšší súd, ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C.s.p.) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 C.s.p.), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.), bez nariadenia pojednávania (§ 443 C.s.p.) skúmal, či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je síce procesne prípustné, ale nie je dôvodné, a preto ho zamietol (§ 448 C.s.p.).

6. Žalobca prípustnosť svojho dovolania vyvodzoval zároveň z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ C.s.p., podľa ktorého dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

7. Prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b/ C.s.p. žalobca odôvodňoval nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom v otázke, že rozhodnutie o organizačnej zmene, ktorá má za následok skončenie pracovného pomeru zamestnanca obchodnej spoločnosti s ručením obmedzeným podľa § 63 ods. 1 písm. b/ Zákonníka práce, je rozhodnutím v rámci obchodného vedenia spoločnosti, na ktorého prijatie je potrebný súhlas väčšiny konateľov, ak spoločenská zmluva neurčuje vyšší počet hlasov.

8. Podľa § 9 ods. 1 Zákonníka práce v pracovnoprávných vzťahoch robí právne úkony za zamestnávateľa, ktorý je právnická osoba, štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu; zamestnávateľ, ktorý je fyzická osoba, koná osobne. Namiesto nich môžu robiť právne úkony aj nimi poverení zamestnanci. Iní zamestnanci zamestnávateľa, najmä vedúci jeho organizačných útvarov, sú oprávnení ako orgány zamestnávateľa robiť v mene zamestnávateľa právne úkony vyplývajúce z ich funkcií určených organizačnými predpismi.

9. Podľa § 63 ods. 1 písm. b/ Zákonníka práce zamestnávateľ môže dať zamestnancovi výpoveď, ak sa zamestnanec stane nadbytočným vzhľadom na písomné rozhodnutie zamestnávateľa alebo príslušného orgánu o zmene jeho úloh, technického vybavenia alebo o znížení stavu zamestnancov s cieľom zabezpečiť efektívnosť práce alebo o iných organizačných zmenách a zamestnávateľ, ktorý je agentúrou dočasného zamestnávania, aj ak sa zamestnanec stane nadbytočným vzhľadom na skončenie dočasného pridelenia podľa § 58 pred uplynutím doby, na ktorú bol dohodnutý pracovný pomer na určitú dobu.

10. Podľa § 134 Obchodného zákonníka na rozhodnutie o obchodnom vedení spoločnosti, ktoré patrí do pôsobnosti konateľov, sa vyžaduje súhlas väčšiny konateľov, ak spoločenská zmluva neurčí vyšší počet hlasov.

11. Riadenie a organizácia práce zamestnancov patrí k základným právam zamestnávateľa, ktoré mu vyplývajú z pracovnoprávných vzťahov. Okrem iného je zamestnávateľ oprávnený riadiť a organizovať prácu zamestnancov a k tomuto účelu im vydávať záväzné pokyny (§ 9 ods. 3 Zákonníka práce). Týmito pokynmi zamestnávateľ stanovuje svoje vnútorné usporiadanie, vnútornú organizačnú štruktúru, organizáciu a kompetencie jednotlivých útvarov,

právomoc a podriadenosť jednotlivých organizačných celkov a pod. Záväzný pokyn môže byť vydaný vo forme organizačného opatrenia riadiaceho aktu, ktorý upravuje vnútornú štruktúru zamestnávateľa. Na povahe tohto riadiaceho aktu nič nemení skutočnosť, že v praxi býva nazývaným statusom alebo organizačným poriadkom a pod. Pre posúdenie povahy tohto riadiaceho aktu je rozhodujúci jeho obsah; ak je týmto aktom vymedzovaná vnútorná štruktúra zamestnávateľa, ide - bez ohľadu na názov - o záväzný pokyn v zmysle ustanovenia § 9 ods. 3 Zákonníka práce. Záväzný pokyn vymedzujúci organizačnú štruktúru zamestnávateľa a upravujúci systém riadenia a organizácie práce sú oprávnení vydávať vedúci zamestnanci zamestnávateľa, ktorými sa rozumie predovšetkým štatutárny orgán a ďalej ďalší zamestnanci zamestnávateľa, ktorí sú poverení vedením na jednotlivých stupňoch zamestnávateľa (§ 9 ods. 1 a ods. 3 Zákonníka práce). Pretože zákon výslovne neupravuje, kto je oprávnený vykonávať u zamestnávateľa tzv. faktické úkony, je potrebné v tomto smere vychádzať zo zásad uvedených v ustanoveniach § 9 ods. 1 a 2 a § 10 ods. 1 Zákonníka práce.

12. Pojem „obchodné vedenie spoločnosti“ Obchodný zákonník používa, nijako ho však nedefinuje. Pod pojmom obchodné vedenie sa rozumie vnútorná pôsobnosť konateľov. Jedná sa o rozhodovanie všetkých otázok, ktoré majú vplyv na riadenie a chod spoločnosti, teda vrátane rozhodovania o obchodnej, personálnej, mzdovej, ekonomickej, účtovnej, technickej a podnikateľskej stratégii; ako aj rozhodovanie o schvaľovaní a vydávaní vnútorných firemných smerníc, okrem otázok, ktorých rozhodovanie je zverené spoločenskou zmluvou (zakladateľskou listinou) alebo je vyhradené stanovami alebo rozhodnutím najvyššiemu orgánu spoločnosti, teda valnému zhromaždeniu spoločnosti. Obchodné vedenie je ťažiskom kompetencií konateľov ako štatutárnych orgánov spoločnosti. Rozhodnutia konateľov spoločnosti tvoria základ pre právne úkony urobené obchodnou spoločnosťou voči tretím osobám a majú zásadný vplyv na fungovanie spoločnosti. Pre platnosť týchto úkonov, týkajúcich sa obchodného vedenia spoločnosti, zákon vyžaduje súhlas väčšiny konateľov práve z dôvodu zásadných následkov a vplyvu, aké majú tieto právne úkony na chod spoločnosti. Na rozdiel od konania navonok, v súvislosti s ktorým môže spoločenská zmluva upraviť buď samostatné alebo spoločné oprávnenie konateľov konať v mene spoločnosti, v prípade obchodného vedenia spoločnosti je neprípustné, aby spoločenská zmluva na výkon pôsobnosti obchodného vedenia oprávňovala len jedného alebo iba niektorých z viacerých konateľov. Pôsobnosť obchodného vedenia patrí kogentne všetkým konateľom, pričom na prijatie rozhodnutia o obchodnom vedení sa od 1. januára 2002 vyžaduje najmenej súhlas väčšiny konateľov, ak spoločenská zmluva nevyžaduje ešte vyšší počet hlasov.

13. Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze z 30. apríla 2021, sp. zn. IV. ÚS 512/2020 konštatoval, že (56.) Obchodný zákonník nie je vo vzťahu k Zákonníku práce vo vzťahu subsidiarity, ktorý by umožnil použiť § 134 Obchodného zákonníka na posúdenie hmotnoprávnej podmienky platnosti výpovede z pracovného pomeru podľa § 63 ods. 1 písm. b/ Zákonníka práce (písomné rozhodnutie zamestnávateľa o zmene jeho úloh, technického vybavenia alebo o znížení stavu zamestnancov - rozhodnutie o organizačnej zmene). O takej otázke je s relevanciou pre pracovnoprávne vzťahy oprávnená rozhodnúť osoba (osoby), ktorá je v mene zamestnávateľa oprávnená na právny úkon výpovede (a ktorá je a maiori ad minus oprávnená aj na podkladové rozhodnutie o organizačnej zmene). Zákonník práce upravuje konanie zamestnávateľa, či už právnickej osoby, alebo fyzickej osoby, komplexne v § 9, keď určuje osoby, ktoré konajú za zamestnávateľa. (57.) Opačný postup by znamenal uprednostnenie pravidla (§ 134 Obchodného zákonníka) určeného na usporiadanie interných pomerov spoločnosti s ručením obmedzeným (s konzekvenciami jeho porušenia náhradou spoločnosti eventuálne spôsobenej škody konateľmi podľa § 135a ods. 2 Obchodného zákonníka) pred pravidlom odrážajúcim konanie takej spoločnosti s právnou záväznosťou navonok, personálne určiteľným pre tretie osoby predovšetkým (aj keď nie výlučne) podľa obchodného registra ako verejného zoznamu. To platí pre akýkoľvek právny úkon a otázku jeho platnosti, keď navyše (ako už bolo uvedené) rozhodnutie o obchodnom vedení spoločnosti sa týka rozhodovania o strategických záležitostiach „obchodu“, teda vzťahov upravených Obchodným zákonníkom (§ 1 ods. 1 tohto zákona), nie pracovnoprávných vzťahov. (58.) Okolnosti uvedené v predchádzajúcom bode nebránia spoločnosti s ručením obmedzeným, aby s internou záväznosťou zaradila medzi rozhodnutia o svojom obchodnom vedení aj rozhodnutia integrujúce prvky organizačnej zmeny (s jej aspektom znižovania stavu zamestnancov). Nedodržanie pravidla podľa § 134 Obchodného zákonníka (súhlas väčšiny konateľov) však ani v takom prípade nemá vplyv na platnosť výpovede z pracovného pomeru, ak bola zachovaná kompetencia uvedená v druhej a tretej vete bodu 56. odôvodnenia tohto rozhodnutia. Nie je totiž možné posudzovať ochranu zamestnanca prostredníctvom obchodnoprávneho inštitútu, ktorý má slúžiť na úplne odlišný účel, ktorým je ochrana spoločnosti s ručením obmedzeným smerom dovnútra, teda (v zásade) jej spoločníkov pred jej konateľmi. Nedotknutá platnosť výpovede z pracovného pomeru v popísanej situácii zachovaná aj pri iných (než pracovnoprávných) právnych úkonoch vykonaných v mene dotknutej spoločnosti nevyklučuje eventuálnu zodpovednosť konateľa (konateľov) za škodu spôsobenú spoločnosti podľa § 135a ods. 2 Obchodného zákonníka. (59.) Použitie iného právneho predpisu, než ktorý mal byť súdom (iným orgánom verejnej moci) použitý na posúdenie otázky podstatnej pre rozhodnutie, môže byť podľa vplyvu takej aplikačnej chyby na výsledok rozhodovania vo veci

samej vyhodnotené ústavným súdom v konaní o ústavnej sťažnosti ako ústavne neudržateľné vo vzťahu k porušeniu práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces (v jeho nepriateľovej časti) podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. (60.) O prípad popísaný v predchádzajúcom bode ide aj v ústavným súdom preskúmanej veci. Použitie § 134 Obchodného zákonníka na posúdenie (ne)platnosti výpovede z pracovného pomeru nesúladné so záverom uvedeným v bode 56. odôvodnenia tohto rozhodnutia priamo podmienilo pri rozhodovaní najvyššieho súdu úspech dovolateľa (zrušenie rozsudku krajského súdu), resp., naopak, neúspech sťažovateľky v dovolacom konaní. Taký záver najvyššieho súdu je sťažovateľkou aktuálne atakovaný s argumentáciou použiteľnou v konaní o ústavnej sťažnosti. Ústavný súd zároveň poukázal aj na právnu teóriu, z ktorej vyplýva, že (61.) rozhodnutie o organizačnej zmene, ktoré má za následok nadbytočnosť zamestnanca, prijíma za zamestnávateľa ten, kto je oprávnený v mene a za zamestnávateľa uskutočňovať právne úkony bez akejkoľvek spojitosti s prijímaním tohto rozhodnutia v rámci obchodného vedenia spoločnosti. Neplatnosť výpovede z uvedeného dôvodu v súvislosti s takým rozhodnutím by mohlo spôsobiť len to, že zamestnávateľ prijatie organizačných zmien v skutočnosti predstieral, čo však zo skutkových okolností tejto veci nevyplýva, práve naopak (vo vzťahu k stratégii prepúšťania zamestnancov a aj vo vzťahu k dotknutej pracovnej pozícii, keď dôkazom predstierania organizačnej zmeny zamestnávateľom by bolo následné obsadenie tejto pozície inou osobou). Pokiaľ ide o povahu rozhodnutia o organizačnej zmene, nemá povahu právneho úkonu, a preto sa nemožno na súde úspešne domáhať jeho neplatnosti (okrem štandardnej rozhodovacej praxe súdov pozri aj BARANCOVÁ, H. a kol. *Zákonník práce, komentár. II. vydanie. s. 655, 666, 2019.*). V konečnom dôsledku (a v súhrne všetkého, čo už bolo uvedené) je celkovo nesúladné s požiadavkou právnej istoty (ako základného princípu demokratického a právneho štátu) interpretačne komplikovať pozíciu účastníkov právnych vzťahov so spoločnosťou s ručením obmedzeným vrátane zamestnancov nad rámec nevyhnutne potrebný na posúdenie platnosti právneho úkonu požiadavkou na zisťovanie a vyhodnocovanie aplikácie pravidiel upravujúcich vnútorný chod spoločnosti (a naopak, vyvolávať možnosť spochybnit' perfektný právny úkon, pracovnoprávny úkon nevynímajúc, a teda aj takým úkonom založené práva a povinnosti dotknutých osôb z pozície pravidiel interného fungovania obchodnej spoločnosti).

14. S poukazom na vyššie uvedené je správny záver odvolacieho súdu, že rozhodnutie o organizačnej zmene je výlučným inštitútom pracovného práva, ktorý je upravený Zákonníkom práce, a preto je rozhodnutie o organizačnej zmene nutné posudzovať podľa § 9 Zákonníka práce,

na základe čoho bolo v kompetencii konateľov žalovanej rozhodnúť o organizačnej zmene spočívajúcej v zrušení pracovného pomeru žalobcu.

46.**R O Z H O D N U T I E**

V prípade absolútnych majetkových autorských práv nemožno použiť ustanovenie o odúmrti (§ 462 Občianskeho zákonníka). Ak autor nemá dedičov alebo ak dedičia odmietnu dedičstvo prijať a nejde o dielo spoluautorské, dielo sa stane voľným (§ 9 ods. 2 písm. b/ zákona č. 185/2015 Z. z. autorský zákon).

(Uznesenie Najvyššieho súdu SR z 24. februára 2022, sp. zn. 2 CdoGp 1/2020)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Bratislava III (ďalej aj „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) uznesením z 29. mája 2020, č. k. 30D/582/2018-143, Dnot 30/2018, v dedičskej veci po poručiťke X. U., zomrelej XXXXXX, naposledy bývajúcej v C., za účasti Slovenskej republiky, zast. Okresným úradom Bratislava, odborom majetkovoprávnym:

v I. výroku vymedzil rozsah majetku a dlhov poručiťky tak ako je uvedené v napadnutom rozhodnutí okresného súdu,

v II. výroku určil:

1. všeobecnú cenu majetku poručiťky na sumu 9.295,80 €
2. výšku dlhov poručiťky na sumu 1.263,92 €
3. čistú hodnotu dedičstva 8.031,88 €,

v III. výroku potvrdil, že dedičstvo, ktoré nenadobudol žiadny dedič, pripadlo štátu: Slovenskej republike, v zastúpení Okresný úrad Bratislava, odbor majetkovoprávny, so sídlom v Bratislave, Tomášikova 46, číselný identifikátor: xxxxx, v celosti,

v IV. výroku určil JUDr. I. V., notárovi, so sídlom Notárskeho úradu v Bratislave, Nová Rožňavská, za vykonané úkony súdneho komisára, odmenu a jeho účelne vynaložené hotové výdavky vrátane DPH spolu v sume 253,08 € a uložil účtárni okresného súdu, poukázať sumu 253,08 € zo štátnych finančných prostriedkov, do troch dní po nadobudnutí právoplatnosti tohto uznesenia, na účet notára.

2. Na podnet Autorskej spoločnosti L., so sídlom v Bratislave, Mozartova 9, občianske združenie registrované pod č. xxxxx (ďalej aj „podávateľ“), ako subjektu dotknutého napadnutým

rozhodnutím, podal generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej aj „generálny prokurátor“) v zmysle § 78 Civilného mimosporového poriadku (ďalej aj „CMP“) dovolanie generálneho prokurátora. Generálny prokurátor navrhol uznesenie okresného súdu v napadnutej časti (výroku III.) zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie. V dovolaní uviedol, že napadnutým uznesením došlo podľa jeho názoru k porušeniu zákona, pretože vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 83 písm. i/ CMP). Podávateľ nebol účastníkom súdneho konania, nemal k dispozícii žiadne zákonom dovolené a efektívne prostriedky na ochranu svojich práv a zákonom chránených záujmov. Poručiiteľka bola autorsky činná ilustrátorka, zároveň na základe Osvedčenia o dedičstve z 8. marca 2000, č. k. XXXXXX nadobudla absolútne autorské práva k dielam svojho nebohého manžela V. T., ktorý bol autorsky činný ako spisovateľ a prekladateľ. Z uvedeného dôvodu podávateľ vyplácal poručiiteľke autorské odmeny a náhrady odmien za použitie jej vlastných diel, ale aj diel jej manžela. Podávateľ eviduje nevyplatené odmeny a náhrady odmien za rôzne použitie diel poručiiteľky a jej manžela, a to najmä za ich rozmnožovanie prostredníctvom reprografických zariadení a knižničné vypožičiavanie. Podávateľ by mal odmeny, resp. náhrady odmien, vybrané na základe zákonom uloženej povinnosti v rámci tzv. povinnej kolektívnej správy, vyplatiť oprávneným subjektom, t. j. aktuálnym dedičom - nositeľom autorských práv k dielam poručiiteľky a jej manžela. Okresný súd sa v danom prípade neriadil ustanovením § 9 ods. 1 autorského zákona zák. č. 185/2015 Z. z. (ďalej aj „autorský zákon“). Uviedol, že prechod absolútnych autorských práv autora, resp. jeho dediča ako nositeľa autorských práv, v prípade, ak nositeľ autorských práv nezanechal dedičov alebo ak dedičia odmietnu dedičstvo prijať, sa spravuje osobitným režimom v zmysle § 9 ods. 1 písm. b/ autorského zákona, ktoré je vo vzťahu k § 462 Občianskeho zákonníka zák. č. 40/1964 Zb. (ďalej aj „OZ“) ustanovením lex specialis. Za týchto okolností sa dielo autora stáva voľným, a teda neprechádza na štát z titulu odúmrti. Výrok III. napadnutého rozhodnutia, ktorým potvrdil, že dedičstvo, ktoré nenadobudol žiadny dedič, pripadlo štátu v celosti v časti týkajúcej sa položiek majetku poručiiteľky, ktoré sú uvedené vo výroku I. A/ napadnutého rozhodnutia pod odrážkou tri a päť, nie je v súlade so zákonom, a to s poukazom na § 9 ods. 1 písm. b/ autorského zákona. Vzhľadom na vecnú nesprávnosť a s tým súvisiace nesprávne právne posúdenie napádaného rozhodnutia možno mať za to, že nezrušenie tohto rozhodnutia by nielen vážnym spôsobom ohrozilo práva neurčiteľného počtu osôb (fyzických aj právnických), ale by aj výrazne zasiahlo princíp právnej istoty účastníkov právnych vzťahov. Prezentovaný právny názor zodpovedá aj rozhodovacej činnosti najvyššieho súdu, konkrétne sp. zn. 8 MCdo 10/2014, z ktorého možno vyvodit' záver, že autorský zákon je vo vzťahu k OZ lex specialis a podľa ustanovení autorského zákona nemôžu absolútne autorské práva ako odúmrt' prejsť na štát.

3. Slovenská republika, v zast. Okresným úradom Bratislava sa k podanému dovolaniu generálneho prokurátora nevyjadrila.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací [§ 35 Civilného sporového poriadku, (ďalej len „CSP“)] po zistení, že dovolanie generálneho prokurátora podal oprávnený subjekt v zákonom stanovenej lehote (§ 81 CMP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 86 CMP v spojení s § 464 CSP a § 443 CSP) preskúmal napadnuté rozhodnutie a dospel k záveru, že dovolanie generálneho prokurátora je dôvodné a uznesenie okresného súdu je potrebné zrušiť.

5. Konania v dedičských veciach sa od 1. júla 2016 riadia ustanoveniami Civilného mimosporového poriadku. Vzájomný vzťah medzi CMP a CSP je vymedzený v § 2 ods. 1 CMP, podľa ktorého sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia CSP, ak tento zákon neustanovuje inak. Osobitne vo vzťahu ku konaniu o dovolaní generálneho prokurátora platí § 86 CMP. CMP v ustanoveniach § 76 až § 86 uvádza niektoré ustanovenia o dovolaní (§ 76 až § 77) a osobitne dovolanie generálneho prokurátora (§ 78 až § 86); prípustnosť dovolania generálneho prokurátora bolo preto potrebné posudzovať podľa ustanovení CMP a aj CSP (§ 86 CMP).

6. Podľa § 78 ods. 1 CMP proti právoplatnému rozhodnutiu súdu v konaní podľa tohto zákona je prípustné dovolanie generálneho prokurátora, ak to vyžaduje verejný záujem alebo ochrana práv a ak nápravu nemožno v čase podania dovolania generálneho prokurátora dosiahnuť inými právnymi prostriedkami. Podľa § 78 ods. 2 CMP dovolanie generálneho prokurátora je prípustné, ak potreba zrušiť alebo zmeniť právoplatné rozhodnutie prevyšuje nad záujmom zachovania jeho nezmeniteľnosti a nad princípom právnej istoty.

7. Podľa § 80 ods. 1 veta prvá CMP generálny prokurátor podá dovolanie iba na základe podnetu účastníka alebo osoby dotknutej právoplatným rozhodnutím súdu.

7.1. Podľa § 80 ods. 2 CMP generálny prokurátor môže podať dovolanie aj bez podnetu vo veciach, v ktorých môže prokurátor do konania vstúpiť, a to aj vtedy, ak prokurátor do konania nevstúpil.

8. Podľa § 83 písm. i/ CMP dovolanie generálneho prokurátora možno odôvodniť tým, že rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

9. Generálny prokurátor v dovolaní namietal nesprávne právne posúdenie veci spočívajúce v tom, že notár ako súdny komisár sa dôsledne neriadil platnou právnou úpravou a v jej rozpore potvrdil, že dedičstvo, ktoré nenadobudol žiadny dedič, pripadlo štátu v celosti, avšak podľa

generálneho prokurátora vo vzťahu k absolútnym autorským právam tieto nemôžu ako odúmrtí prejsť na štát.

10. Podľa § 9 ods. 1 písm. b/ autorského zákona sa dielo stane voľným, ak autor nemá dedičov alebo ak dedičia odmietnu dedičstvo prijať, a to aj pred uplynutím doby trvania majetkových práv podľa § 32.

10.1. Podľa cit. ustanovenia autorského zákona sa autorské dielo môže stať voľným pred uplynutím výhradných majetkových práv autora, ak autor nemá dedičov, resp. všetci dedičia odmietnu dedičstvo prijať, a ani spoluautorov, ktorým by mohol pripadnúť jeho podiel na autorských právach k dielu (pozri komentár k § 20 ods. 3 autorského zákona). Na dedenie autorských práv sa aplikujú ustanovenia o dedení z Občianskeho zákonníka. Citované ustanovenie upravuje jedinú výnimku z režimu tohto dedenia, ide o vylúčenie aplikácie právneho inštitútu odúmrti. V zmysle § 462 OZ „*dedičstvo, ktoré nenadobudne žiadny dedič, prípadne štátu*“. Autorský zákon v cit. ustanovení, ktoré je lex specialis voči § 462 OZ, upravuje osobitný režim pre autorské práva, ktoré nepripadnú žiadnemu dedičovi. Ak autor nemá žiadnych dedičov, resp. sa môže stať, že všetci dedičia odmietnu dedičstvo prijať, v takom prípade dedičstvo autorských práv nepripadne štátu, ale je potrebné skúmať, či autor bol výlučným autorom diela alebo či má spoluautorov. Ak má spoluautorov, jeho podiel na autorských právach k dielu prípadne jeho spoluautorom. Ak je autor výlučným autorom svojho diela, t. j. nemá ani spoluautorov, v takom prípade sa dielo stáva voľným. Voľné dielo môže ktokoľvek použiť napríklad v zmysle § 19 (vyhotovovať rozmnoženiny diela, tieto verejne rozširovať, vyhotoviť preklady diela, spojiť dielo s iným dielom a pod.) bez toho, aby bol potrebný súhlas autora, resp. inej oprávnenej osoby v podobe licenčnej zmluvy (pozri § 65 a nasl.), a bez toho, že by používateľovi diela vznikla povinnosť uhradiť odmenu alebo náhradu odmeny (bližšie pozri Lazíková J., Autorský zákon č. 185/2015 Z. z., Komentár, Bratislava: Wolters Kluwer s. r. o., k § 9).

11. Absolútne majetkové autorské práva smerujú proti každému. Tieto práva nezanikajú ani udelením súhlasu tretím osobám na konkrétne, časovo obmedzené, použitie diela licenčnou zmluvou v zmysle autorského zákona. Ako majetkové práva sú tiež predmetom dedenia; s prihliadnutím však na to, že nemožno určiť, v akom rozsahu budú počas doby autorskoprávnej ochrany zhodnocované, sú položkou aktív dedičstva „bez určenia ich hodnoty“. Povaha absolútnych majetkových autorských práv, a teda aj dedenie týchto práv má určité osobitosti, ktoré všeobecná úprava dedenia nezohľadňuje a z toho dôvodu túto všeobecnú úpravu nemožno použiť. Tak tomu bolo aj v čase účinnosti autorského zákona platného v čase smrti poručiťky. V prípade

absolútnych majetkových autorských práv nemožno použiť ustanovenie o odúmrti, že keď dedičstvo nenadobudne žiadny dedič, prípadne štátu (§ 462 Občianskeho zákonníka). Ak autor nemá dedičov alebo ak dedičia odmietnu dedičstvo prijať, dielo sa stane voľným (§ 9 ods. 2 písm. b/ autorského zákona).

12. Poručiiteľka, ktorá zdedila autorské práva aj po manželovi, bola autorsky činná, z uvedeného dôvodu jej podávateľ za jej života vyplácal, ako nositeľke autorských práv k jej dielam, a dielam po neb. manželovi, autorské odmeny a náhrady odmien za použitie diel. Keďže poručiiteľka zomrela bez zanechania závetných, ako aj zákonných dedičov, jej (autorové) diela sa v zmysle právnej úpravy (predchádzajúcej i súčasnej) stali voľnými.

13. Vzhľadom na uvedené bolo vylúčené, aby absolútne autorské práva bez určenia hodnoty, ktoré spravuje podávateľ, pripadli Slovenskej republike ako odúmrt'. Napadnuté uznesenie o dedičstve vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 83 písm. i/ CMP), pretože nesprávne v rozpore s platnou právnou úpravou (§ 9 ods. 2 písm. b/ autorského zákona) určuje dielam poručiiteľky status autorskoprávne chránených diel, keď v skutočnosti ide o diela voľné (pozri aj rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 7 MCdo 7/2015, 8 MCdo 10/2014).

47.**R O Z H O D N U T I E**

Zodpovedným subjektom, od ktorého je možné požadovať primerané finančné zadost'učinenie v zmysle § 3 ods. 5 tretia veta zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov nemusí byť iba jedna zo sporových strán v súdnom konaní, v ktorom bol spotrebiteľ úspešný.

(Rozsudok Najvyššieho súdu SR z 24. augusta 2022, sp. zn. 7 Cdo 80/2020)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Svidník (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom zo 4. októbra 2017 č. k. 4C/8/2017-41 zaviazal žalovanú na povinnosť zaplatiť žalobcom 1/ a 2/ (ďalej spolu aj „žalobcovia“) primerané finančné zadost'učinenie vo výške 1.089,38 € s prísl. a zároveň priznal úspešným žalobcom právo na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

1.1. Prvostupňový súd považoval nárok žalobcov za dôvodný v dôsledku zamietnutia predchádzajúceho žalobného návrhu v konaní tohto súdu vedeného pod sp. zn. 5C/139/2013 v spojení s rozsudkom odvolacieho súdu zo 6. apríla 2016, sp. zn. 3Co/292/2015, pretože boli porušené práva žalobcov ako spotrebiteľov (neplatné postúpenie pohľadávky) a tieto boli spôsobilé privodiť im ujmu, pričom tento stav bol v konaní riadne preukázaný. V konaní vedenom pod sp. zn. 5C/139/2013 súd žalobný návrh zamietol z dôvodu nedostatku aktívnej vecnej legitímácie žalobcu titulom postúpenej pohľadávky. Skutočnosť, že v tomto konaní bol žalobcom C. C. SK, s.r.o., IČO: XXX, nevytvára nedostatok aktívnej legitímácie žalobcov na podanie žalobného návrhu na primerané finančné zadost'učinenie, ani nedostatok pasívnej legitímácie na strane žalovanej, nakoľko toto zadost'učinenie sa odvíja od zmluvného vzťahu z 30. mája 2003 (zmluvy o splátkovom úvere č. XXXXXXXXX).

1.2. Podľa názoru prvostupňového súdu žalovaná strana ako dodávateľ zneužila svoje postavenie, nepostupovala voči žalobcom ako spotrebiteľom s odbornou starostlivosťou, nedodrжала zákon, keď pristúpila k zmluve o postúpení pohľadávok v rozpore s ustanovením § 92 ods. 8 zákona o bankách a toto nedodržanie zákona (nedostatok aktívnej vecnej legitímácie) bolo spôsobilé privodiť žalobcom ujmu, preto súd prvej inštancie poskytol ochranu žalobcom ako

spotrebiteľom na primerané finančné zadosťučinenie v rozsahu 1 (jednej polovice z ohrozeného práva 5C/139/2013). Porušenie práva žalobcov ako spotrebiteľov aj napriek tomu, že v konaní boli úspešní, bolo spôsobilé im privodiť ako spotrebiteľom ujmu, teda žalovaná strana vždy, v každej spotrebiteľskej veci musí konať v súlade s dobrými mravmi, nesmie zneužívať svoje postavenie (v danom prípade v súlade s citovanou právnou kvalifikáciou zákona o bankách), nakoľko vo vzťahu k žalobcom toto malo právny následok v podaní žaloby. V merite veci súd prihliadol na žalobcami citované rozhodnutie Krajského súdu v Prešove, sp. zn. 7Co/26/2013 z 3. mája 2013. Prvostupňový súd uzavrel, že hypotéza tejto právnej normy (§ 3 ods. 5 zákona č. 250/2007 Z. z., pozn.) vyžaduje splnenie dvoch predpokladov, a to úspešné uplatnenie porušenia práva alebo povinnosti ustanovenej týmto zákonom a osobitnými predpismi a spôsobilosť takéhoto porušenia práva alebo povinnosti privodiť ujmu spotrebiteľovi. Bez právneho významu je to, či ujma spotrebiteľovi vznikla, nakoľko postačuje iba možnosť vzniku takejto ujmy.

1.3. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovanej rozsudkom zo 16. októbra 2018, sp. zn. 3Co/5/2018 prvostupňový rozsudok potvrdil a žalobcom priznal nárok na náhradu odvolacích trov.

2.1. V podstatnom uviedol, že úspešné uplatnenie na súde zo strany spotrebiteľa, ktoré je predpokladom priznania finančného zadosťučinenia, nemožno vykladať reštriktívne len na spory, kedy spotrebiteľ je v pozícii žalobcu, resp. v rámci konania, ak žalovaný podá protižalobu. Naopak v tomto prípade je nutné vychádzať z teleologického výkladu právnej normy, a to s poukazom na cieľ, ktorý chcel zákonodarca dosiahnuť, ktorým nepochybne bola širšia ochrana spotrebiteľa, ktorý má pozíciu slabšej strany. Z tohto dôvodu je nutné predmetné ustanovenie vykladať tak, že aj v prípade úspešnej obrany svojich práv, ktoré je výsledkom obrany žalovaného v konaní, v ktorom bol v pozícii žalovaného možno subsumovať pod pojem úspešné uplatnenie porušenia práva alebo povinnosti ustanovenej zákonom o ochrane spotrebiteľa a osobitnými predpismi. Z tohto dôvodu uvedená odvolacia námietka nebola odvolacím súdom posúdená ako dôvodná.

2.2. Rovnako bola bezpredmetná odvolacia námietka spočívajúca v tom, že v predchádzajúcom konaní vo výrokovej časti nebolo konštatované porušenie povinnosti žalovaného, nakoľko v danom konaní konajúci súd zamietol žalobu postupníka. V odôvodnení svojho rozsudku mohol jedine uviesť dôvody, pre ktoré tak učinil a tam nepochybne skonštatoval nesprávnosť postúpenia pohľadávky, ktorú nepochybne spôsobil žalovaný tým, že porušil svoje povinnosti, ktoré mu ustanovuje osobitný predpis, a to zákon o bankách, nerešpektoval tieto ustanovenia, ktoré nepochybne sú prijaté z dôvodu ochrany spotrebiteľa, aby tento nebol bez

predchádzajúcich upozornení a uplynutí určitých časových okamihov daný do vzťahu s nebankovou spoločnosťou. Ani skutočnosť, že žalovaný nebol účastníkom tohto konania, nič nemení na tomto závere, nakoľko nepochybne súd konštatoval, že subjektom, ktorý porušil ustanovenia zákona o bankách bol žalovaný, ktorý nerešpektoval tam vyjadrené zákonné predpoklady pre platné postúpenie pohľadávky a na tejto skutočnosti nič nemení ani to, že v danom konaní bol žalobca postupník z uvedenej zmluvy. Z tohto konania nepochybne bolo preukázané, že spotrebiteľ na súde bol úspešný v otázke porušenia jeho práv, ktoré ustanovuje osobitný predpis pre žalovaného, tento zodpovedá za toto porušenie a spornou ostáva len výška primeraného finančného zadosťučinenia.

2.3. Ďalej uviedol, že cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného práva spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany. Hypotéza tejto právnej normy vyžaduje splnenie predpokladov, ktorými sú úspešné uplatnenie porušenia práva alebo povinnosti ustanovenej zákonom č. 250/2007 Z. z. alebo osobitnými predpismi a spôsobilosť takéhoto porušenia práva alebo povinnosti privodiť spotrebiteľovi ujmu. Samotná povaha primeraného finančného zadosťučinenia neumožňuje jeho priame vyčíslenie, preto súdu nemusia byť predložené dôkazy o existencii ujmy, pretože stačí, ak tá ujma tu je. Bez právneho významu je, či ujma spotrebiteľovi reálne vznikla, pretože postačuje iba možnosť vzniku takejto ujmy.

2.4. Pri učení výšky primeraného finančného zadosťučinenia odvolací súd prihliadol na všetky skutkové okolnosti daného prípadu, vrátane odvolacích námietok žalovanej. Odvolací súd mal za to, že žalobcovia úspešne uplatnili svoje práva v predchádzajúcom konaní. Bolo bez právneho významu pri uplatňovaní primeraného finančného zadosťučinenia, či ujma spotrebiteľovi reálne vznikla, pretože postačuje iba možnosť vzniku takejto ujmy, nemožno sa pri určení výšky finančného zadosťučinenia striktne držať ujmy, ktorá im objektívne hrozila. Vzhľadom na porušenia práva spotrebiteľa dodávateľom bola priznaná výška finančného zadosťučinenia, určená súdom prvej inštancie vo vzťahu k porušenému právu a skutkovým okolnostiam prípadu primeraná.

2.5. Rozhodnutie o trovách odvolacieho konania oprel o ustanovenia § 255 ods. 1 CSP v spojení s ustanovením § 396 ods. 1 CSP.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie podľa § 420 písm. f/ a § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, v ktorom žiadala, aby dovolací súd napadnuté rozhodnutia nižších súdov zmenil a žalobu zamietol, ako aj priznal žalovanej náhradu trov konania.

3.1. V súvislosti s dovolaním podľa § 420 písm. f/ CSP namietala nedostatok dôvodov

oboch rozhodnutí nižších súdov; vo vzťahu k odvolaciemu rozhodnutiu namietala arbitrárnosť, nepreskúmateľnosť a nedanie odpovedí na odvolaciu argumentáciu.

3.2. V súvislosti s dovolaním podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP formulovala právnu otázku, či „[m]ôže byť splnená podmienka hypotézy právnej normy obsahnutej v ustanovení § 3 ods. 5 zákona č. 250/2007 Z. z. ..., vyžadujúca, aby spotrebiteľ na súde úspešne uplatnil porušenie práva alebo povinnosti ustanovenej zákonom č. 250/2007 Z. z. alebo osobitnými predpismi, ak subjekt, voči ktorému spotrebiteľ uplatnil právo na zaplatenie primeraného finančného zadosťučinenia, nebol vôbec stranou príslušného sporu (konania), v ktorom bolo konštatované porušenie práva alebo povinnosti?“ Podľa názoru žalovanej hypotézy právnej normy v ustanovení § 3 ods. 5 zákona č. 250/2007 Z. z. vyhovuje iba taký výklad, keď subjekt, ktorý by mal byť povinný na zaplatenie finančného zadosťučinenia, bol stranou konania, v ktorom spotrebiteľ úspešne uplatnil porušenie práva alebo povinnosti.

4. Žalobcovia vo svojom vyjadrení k dovolaniu žalovanej navrhli, aby dovolací súd dovolanie odmietol, resp. zamietol ako nedôvodné a priznal im náhradu dovolacích trov. V podstatnom poukázali na správne skutkové a právne závery nižších súdov a na dovolacie rozhodnutie sp. zn. 6 Cdo 127/2017.

4.1. Žalovaná vo svojom vyjadrení nesúhlasila s dôvodmi uvádzanými žalobcami v ich vyjadrení. V podstatnom zotrvala na svojej dovolacej argumentácii.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania a bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je sčasti prípustné vzhľadom na uplatnený dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, avšak nie je dôvodné.

6. V súvislosti s dovolaním podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP žalovaná v podstatnom namietala skutočnosť, že odvolací (i prvostupňový) súd nesprávne právne posúdil otázku pasívnej vecnej legitímácie žalovanej, keďže nebola stranou sporu v predchádzajúcom konaní vedenom pod sp. zn. 5C/139/2013 z ktorého konania sa odvíjal nárok žalobcov na primerané finančné zadosťučinenie. Podľa jej názoru hypotézy právnej normy v ustanovení § 3 ods. 5 zákona č. 250/2007 Z. z. vyhovuje iba taký prípad, keď subjekt, ktorý by mal byť povinný na zaplatenie

finančného zadost'učinenia, bol stranou konania, v ktorom spotrebiteľ úspešne uplatnil porušenie práva alebo povinnosti (bod 3.2.).

7. So zreteľom na riadne nastolenie právnej otázky a v situácii, na ktorú sa vzťahuje ustanovenie § 421 ods. 1 CSP, dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalovanej je v danom prípade procesne prípustné. Následne preto skúmal, či je podané dovolanie dôvodné (či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu skutočne vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci predmetnej právnej otázky).

8. Právnym posúdením veci je aplikácia práva na zistený skutkový stav. Je to činnosť súdu spočívajúca v podradení zisteného skutkového stavu príslušnej právnej norme, ktorá vedie k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Právne posúdenie je všeobecne nesprávne, ak sa súd dopustil omylu pri tejto činnosti, t. j. ak posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá, alebo správne určenú právnu normu nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval.

9. Podľa relevantnej časti ustanovenia § 3 ods. 5 zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Z. z. o priestupkoch v znení neskorších (ďalej len „zákon č. 250/2007 Z. z.“) predpisov spotrebiteľ, ktorý na súde úspešne uplatní porušenie práva alebo povinnosti ustanovenej týmto zákonom a osobitnými predpismi, má právo na primerané finančné zadost'učinenie od toho, kto za porušenie práva alebo povinnosti ustanovenej týmto zákonom a osobitnými predpismi zodpovedá.

10. Z obsahu rozsudku prvostupňového súdu z 12. júna 2015, č. k. 5C/139/2013-155 v spojení s odvolacím rozsudkom zo 6. apríla 2016, sp. zn. 3Co/292/2015, ktorý nadobudol právoplatnosť 13. júla 2016 (č. l. 9 a nasl. súdneho spisu) najvyšší súd zistil, že prvostupňový súd zamietol žalobu spoločnosti C.C. SK s.r.o. proti K. a B. V. (žalobcom v teraz posudzovanom spore, pozn.), ktorou sa domáhal zaplata 1.853,81 € s prísl. z titulu neuhradenej splátky zo spotrebiteľského úveru uzavretého medzi Slovenskou sporiteľňou, a.s. (žalovanou) a K. a B. V. (žalobcami) dňa 30. mája 2006. Predmetnej žalobe predchádzala zmluva o postúpení pohľadávok z 21. októbra 2010, na základe ktorej Slovenská sporiteľňa, a.s. postúpila žalovanú pohľadávku na spoločnosť H., H. & P., ktorá dňa 1. decembra 2010 postúpila predmetnú pohľadávku na spoločnosť C. C. SK s.r.o. Nosné dôvody zamietnutia žaloby spočívali v závere súdov, že zmluva o postúpení pohľadávky medzi spoločnosťou C. C. SK s.r.o. a jej právnymi predchodcami (spoločnosť H., H. & P. a Slovenská sporiteľňa, a.s.) je neplatná (pre rozpor s § 92 ods. 8 zákona o bankách), v dôsledku čoho spoločnosť C. C. SK s.r.o. nebola aktívne vecne legitimovaná

v danom spore.

10.1. Odvolací súd v rozsahu odvolacích námietok žalovanej v podstatnom uviedol: „Úspešné uplatnenie na súde zo strany spotrebiteľa, ktoré je predpokladom priznania finančného zadosťučinenia, podľa názoru odvolacieho súdu nemožno vykladať reštriktívne len na spory, kedy spotrebiteľ je v pozícii žalobcu, resp. v rámci konania ako žalovaný podá protižalobu. Naopak v tomto prípade je nutné vychádzať z teleologického výkladu právnej normy, a to s poukazom na cieľ, ktorý chcel zákonodarca dosiahnuť, ktorým nepochybne bola širšia ochrana spotrebiteľa, ktorý má pozíciu slabšej strany. Z tohto dôvodu je nutné predmetné ustanovenie vykladať tak, že aj v prípade úspešnej obrany svojich práv, ktoré je výsledkom obrany žalovaného v konaní, v ktorom bol v pozícii žalovaného, možno subsumovať pod pojem úspešné uplatnenie porušenia práva alebo povinnosti ustanovenej zákonom o ochrane spotrebiteľa a osobitnými predpismi. Z tohto dôvodu ani táto odvolacia námietka nebola odvolacím súdom posúdená ako dôvodná ... Rovnako je bezpredmetná odvolacia námietka spočívajúca v tom, že v predchádzajúcom konaní vo výrokovej časti nebolo konštatované porušenie povinnosti žalovaného, nakoľko v danom konaní konajúci súd zamietol žalobu postupníka. V odôvodnení svojho rozsudku mohol jedine uviesť dôvody, pre ktoré tak učinil a tam nepochybne skonštatoval nesprávnosť postúpenia pohľadávky, ktorú nepochybne spôsobil žalovaný tým, že porušil svoje povinnosti, ktoré mu ustanovuje osobitný predpis, a to zákon o bankách, nerešpektoval tieto ustanovenia, ktoré nepochybne sú prijaté z dôvodu ochrany spotrebiteľa, aby tento nebol bez predchádzajúcich upozornení a uplynutí určitých časových okamihov daný do vzťahu s nebankovou spoločnosťou. Z uvedeného dôvodu preto odvolací súd dospel k záveru, že citované rozhodnutie okresného súdu bolo základom pre posúdenie skutočnosti, či žalovaný porušil svoju povinnosť ustanovenú osobitným zákonom. Táto otázka nepochybne preukázaná bola a táto podmienka priznania finančného zadosťučinenia bola opäť splnená. Ani skutočnosť, že žalovaný nebol účastníkom tohto konania, nič nemení na tomto závere, nakoľko nepochybne súd konštatoval, že subjektom, ktorý porušil ustanovenia zákona o bankách, bol žalovaný, ktorý nerešpektoval tam vyjadrené zákonné predpoklady pre platné postúpenie pohľadávky a na tejto skutočnosti nič nemení ani to, že v danom konaní bol žalobca postupník z uvedenej zmluvy. Z tohto konania nepochybne bolo preukázané, že spotrebiteľ na súde bol úspešný v otázke porušenia jeho práv, ktoré ustanovuje osobitný predpis pre žalovaného, tento zodpovedá za toto porušenie a spornou ostáva len výška primeraného finančného zadosťučinenia (body 11. a 12. odôvodnenia odvolacieho rozsudku).

11. Odvolacím súdom zvolenú interpretáciu na vec sa vzťahujúceho ustanovenia § 3 ods. 5, ostatná veta zákona č. 250/2007 Z. z. (bod 15.1.) - na základe ktorej dospel k záveru, že žalovaná napriek tomu, že nebola stranou predchádzajúceho sporu (bod 15.), bola pasívne vecne legitimovaná v spore o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia žalobcom, pretože spôsobila neplatnosť zmluvy o postúpení pohľadávky zo spotrebiteľského úveru a tým aj v konečnom dôsledku následný úspech žalobcov v spotrebiteľskom konaní s postupníkom - považuje najvyšší súd za správnu a zodpovedajúcu zistenému skutkovému stavu. Odvolací súd teda právne konformným spôsobom vysvetlil právne dôvody, pre ktoré pasívna vecná legitimácia v tomto spore svedčila práve žalovanej.

12. Na zdôraznenie správnosti odvolacím súdom zvolenej interpretácie ustanovenia § 3 ods. 5, ostatná veta zákona č. 250/2007 Z. z. najvyšší súd dodáva, že zo zákonnej dikcie označenia zodpovedného subjektu, od ktorého je možné požadovať primerané finančné zadost'učinenie („od toho, kto za porušenie práva alebo povinnosti ustanovenej týmto zákonom a osobitnými predpismi zodpovedá“) de lege lata nevyplýva, že to nevyhnutne musí byť iba jedna zo sporových strán v konaní na súde, v ktorom bol spotrebiteľ úspešný, hoci ním spravidla bude práve tento procesný subjekt. V okolnostiach danej veci nosné dôvody neúspechu veriteľa (postupníka) a tým aj úspechu dlžníka (spotrebiteľa) spočívali v absolútnej neplatnosti zmluvy o postúpení spotrebiteľskej pohľadávky žalovanou (postupiteľom), pre nedodržanie podmienok uvedených v § 92 ods. 8 zákona o bankách, pričom v hre bol stále nárok zo spotrebiteľského úveru uzavretého medzi žalovanou a žalobcami. V takomto prípade určenie zodpovednou žalovanú za porušenie povinnosti ustanovenej osobitnými predpismi v súvislosti s nárokom žalobcov na primerané finančné zadost'učinenie neodporuje zneniu zákonnej dikcie podľa § 3 ods. 5 ostatná veta zákona č. 250/2007 Z. z.

48.**ROZHODNUTIE**

Pre priznanie práva na zadosťučinenie spotrebiteľa, ktorý úspešne uplatnil na súde porušenie práva alebo povinnosti v zmysle § 3 ods. 5 tretia veta zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov, je rozhodujúcim kritériom primeranosť požadovaného zadosťučinenia; jeho konkrétnu výšku určuje súd úvahou so zreteľom na okolnosti každého jednotlivého prípadu.

(Uznesenie Najvyššieho súdu SR z 30. júna 2022, sp. zn. 7 Cdo 92/2021)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Prievidza (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom z 12. apríla 2019, č. k. 18Csp/98/2018-95 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi primerané finančné zadosťučinenie vo výške 200 € do troch dní od právoplatnosti rozsudku (výrok I.) a vyslovil, že žalobca má voči žalovanej nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %, o ktorých výške súd rozhodne samostatným uznesením (výrok II.).

1.1. V dôvodoch svojho rozhodnutia v podstatnom uviedol, že v danom spore je predmetom konania nárok podľa § 3 ods. 5 zák. č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa, ktorý upravuje právo spotrebiteľa žiadať primerané finančné zadosťučinenie v prípade, ak na súde úspešne uplatní porušenie svojho práva a to od toho, kto za toto porušenie práva zodpovedá. Úspech žalobcu ako spotrebiteľa vyplýval z rozsudku tamojšieho súdu z 29. novembra 2017, č. k. 13Csp/95/2017-66, tento bol preskúmaný aj odvolacím súdom, ktorý ho vyhodnotil ako vecne správny. S poukazom na to mal žalobca právo na primerané finančné zadosťučinenie od toho, kto za porušenie práva alebo povinnosti zodpovedá. Súd prvej inštancie preto vyhodnotil nárok žalobcu ako dôvodný. Právne svoje rozhodnutie odôvodnil ust. § 3 ods. 3, 5, § 4 ods. 2 zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa, a čl. 3 ods. 1, 2 CSP, o trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP.

2. Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 15. júla 2020, sp. zn. 19Co/110/2019 prvostupňový rozsudok zmenil tak, že žalobu zamietol a žalovanej priznal nárok

na náhradu trov konania v celom rozsahu.

2.1. Odvolací súd v podstatnom uviedol, že z ustanovenia § 3 ods. 5 zák. č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa (ďalej len „zákon o ochrane spotrebiteľa“) je zrejmé, že v ňom upravený nárok na finančné zadosťučinenie má povahu náhrady nemajetkovej ujmy. Pre jej priznanie preto nepostačuje zistenie porušenia práva (a jeho úspešné uplatnenie na súde), ale je nevyhnutné, aby tu bola daná aj existencia nemajetkovej ujmy, ktorá v príčinnej súvislosti s porušením práva vznikla. Pre úspešné uplatnenie takejto nemajetkovej ujmy v súdnom konaní je potom nevyhnutné, aby bola jej existencia tvrdená a aby bola takáto ujma preukázaná ako skutočná. Samotný záver súdu prvej inštancie, že žalobca ako spotrebiteľ na súde úspešne uplatnil porušenie práva, nie je záverom o skutočnej existencii takejto ujmy a pre priznanie finančného zadosťučinenia podľa § 3 ods. 5 zákona o ochrane spotrebiteľa nie je dostatočný. Tieto skutočnosti automaticky, bez ďalšieho, neznamenajú ujmu na strane žalobcu.

2.2. Ďalej uviedol, že princíp „v pochybnostiach v prospech spotrebiteľa“, vychádzajúci z potreby chrániť spotrebiteľa ako slabšiu zmluvnú stranu, nemožno absolutizovať, pričom pri uplatňovaní primeraného finančného zadosťučinenia už predmetom konania nie je zmluvný vzťah medzi dodávateľom a spotrebiteľom (teda spotrebiteľská zmluva), ale zodpovednostný vzťah dodávateľa voči spotrebiteľovi. V tomto vzťahu je na spotrebiteľovi, ak žiada od dodávateľa finančné zadosťučinenie, aby preukázal naplnenie predpokladov podľa § 3 ods. 5 zákona o ochrane spotrebiteľa, teda porušenie práva alebo povinnosti a zodpovednosť dodávateľa za toto porušenie. V konaní však neboli žalobcom predložené a ani navrhované žiadne konkrétne dôkazy, ktoré by preukazovali fakt, že utrpel porušením povinností žalovaného ujmu, neuviedol, aké konkrétne jeho práva resp. svoje povinnosti mal žalovaný porušiť. Samotná skutočnosť, že zmluva o spotrebiteľskom úvere neobsahovala niektoré podstatné náležitosti podľa zákona, síce v širšom zmysle možno označiť ako porušenie povinnosti uviesť v zmluve náležitosti podľa zákona, nejde však o porušenie výslovne formulovanej povinnosti dodávateľa (zákon o spotrebiteľských úveroch to uvádza ako náležitosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere, nie ako povinnosti dodávateľa - veriteľa) a čo je podstatné, tento nedostatok sankcionuje zákon o spotrebiteľských úveroch bezúročnosťou a bezpoplatkovosťou úveru. Je nutné dodať, že inštitút primeraného finančného zadosťučinenia je prostriedok slúžiaci okrem iného (možno uvažovať i o sankčnom pôsobení) k reparácii ujmy.

2.3. Odvolací súd v danej veci nemal preukázané, akú konkrétnu ujmu žalobca utrpel, keďže ju žiadnymi dôkazmi nepreukázal, a teda nebolo by možné následne ani určiť konkrétne primerané finančné zadosťučinenie, ktoré by slúžilo k reparácii (k zhojeniu, odčineniu) vzniknutej ujmy na strane žalobcu. Z uvedených dôvodov preto treba uzavrieť, že žalobca v tomto prípade

neuniesol dôkazné bremeno ohľadom tvrdenej ujmy, keďže dôkazné bremeno ohľadom určitých skutočností leží na tom účastníkovi konania, ktorý z existencie týchto skutočností vyvodzuje pre seba priaznivé dôsledky; ide o toho účastníka, ktorý existenciu týchto skutočností tvrdí (rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 5Obo/52/2010). Za tejto situácie považoval odvolací súd priznanie finančného zadosťučinenia žalobcovi za nedôvodné.

2.4. O trovách konania odvolací súd rozhodol v zmysle § 396 ods. 2 CSP v spojení s § 255 ods. 1, § 262 ods. 1 CSP.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie podľa § 420 písm. f/ CSP, v ktorom žiadal, aby dovolací súd napadnuté odvolacie rozhodnutie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Po opise priebehu konania odôvodnil porušenie práva na spravodlivý proces predovšetkým nedostatkom dôvodov a arbitrárnosťou, keď odvolací súd celkom ignoroval zaužívanú súdnu prax a vo veci rozhodol diametrálne odlišne ako rozhodol dovolací súd vo veciach sp. zn. 6Cdo/389/2015 a 6Cdo/127/2017, ktoré možno považovať za ustálenú súdnu prax. Podľa tejto praxe je jedinou podmienkou pre priznanie finančného zadosťučinenia úspešné uplatnenie porušenia práva alebo povinnosti ustanovenej zákonom č. 250/2007 Z. z. alebo osobitným predpisom. Táto podmienka je splnená, ak súd judikuje v prospech spotrebiteľa konkrétny nárok z porušenia práva alebo povinnosti (napr. vydanie bezdôvodného obohatenia v dôsledku bezúročného úveru). Žiadna iná podmienka nemusí existovať. Odvolací súd nerešpektoval ani jeho vlastnú rozhodovaciu činnosť (8Co/56/2019, 5Co/144/2019, 16Co/50/2019, 6Co/68/2019).

4. Žalovaná vo svojom vyjadrení k dovolaniu žalobcu navrhla, aby dovolací súd dovolanie odmietol resp. zamietol ako nedôvodné. V podstatnom uviedla, že dôvody dovolania nespočívajú v zmätočnosti, ale v nesprávnom právnom posúdení veci, ktoré nie je prípustné v dôsledku majetkového cenzu (§ 422 CSP). Uplatnila si aj nárok na náhradu dovolacích trov.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania a bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je prípustné a dôvodné, a preto uznesenie odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

6. Z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP vyplýva, že dovolanie je prípustné proti každému

rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

6.1. Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 1 CSP).

7. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f/ CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti). V rozpore s princípom právnej istoty a právom na spravodlivé súdne konanie je aj postup súdu, ktorý bez ďalšieho nerešpektuje precedenčnú záväznosť niektorého rozhodnutia najvyššieho súdu.

8. K tomuto dôvodu prípustnosti dovolania treba uviesť, že ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) uvádza, že súdy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, že súdy sa musia zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. Garcia Ruiz v. Španielsko, Vetrenko v. Moldavsko, Kraska v. Švajčiarsko).

9. Rovnako, podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplývajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t.j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

10. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jeho práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá so všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj so špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej, sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo, aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP.

11. Aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu.

11.1. Z ustanovenia § 387 ods. 3 CSP vyplýva, že odvolací súd sa v odôvodnení rozhodnutia musí zaoberať aj podstatnými vyjadreniami strán prednesenými v konaní na súde prvej inštancie, ak sa s nimi v odôvodnení rozhodnutia nevysporiadal súd prvej inštancie. Odvolací súd sa musí v odôvodnení vysporiadať s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní.

11.2. Podľa § 393 ods. 2 CSP, v odôvodnení rozhodnutia odvolací súd uvedie stručný obsah napadnutého rozhodnutia, podstatné zhrnutie skutkových tvrdení a právnych argumentov strán v odvolacom konaní, prípadne ďalších subjektov, ktoré dôkazy v odvolacom konaní vykonal a ako ich vyhodnotil, zistený skutkový stav a právne posúdenie veci, prípadne odkáže na ustálenú rozhodovaciu prax; ustanovenia § 387 ods. 2 a 3 tým nie sú dotknuté. Odôvodnenie rozhodnutia senátu obsahuje aj pomer hlasov, akým bolo rozhodnutie prijaté.

11.3. Podľa ustanovenia § 393 ods. 3 CSP ak sa súd odkloní od ustálenej rozhodovacej praxe, odôvodnenie rozhodnutia obsahuje aj dôkladné odôvodnenie tohto odklonu.

12. Žalobca v podanom dovolaní predovšetkým vytýkal odvolaciemu súdu nedostatok dôvodov a arbitrárnosť, keď vo veci rozhodol diametrálne odlišne ako rozhodol dovolací súd vo veciach sp. zn. 6Cdo/389/2015 a 6Cdo/127/2017, ktoré možno považovať za ustálenú súdnu prax. Odvolací súd nerešpektoval ani jeho vlastnú rozhodovaciu činnosť [8Co/56/2019, 5Co/144/2019, 16Co/50/2019, 6Co/68/2019 (bod 3.)].

13. Najvyšší súd v uznesení z 11. septembra 2019, sp. zn. 8Cdo/122/2018 už uviedol, že „záväznosť rozhodnutia súdu je jeho vlastnosť, v dôsledku ktorej má rozsudok účinky, ktoré založiť má. Právna teória i súdna prax ... rozoznávajú dva základné typy záväznosti rozhodnutí najvyššieho súdu, a to na jednej strane záväznosť precedenčnú alebo judikatórnu [v inej (než prejednávanej) skutkovo a právne obdobnej veci], na druhej strane záväznosť kasačnú alebo inštančnú [v tej istej (priamo prejednávanej) veci]. Samozrejme, v určitom prípade môže mať to isté rozhodnutie najvyššieho súdu zároveň účinky záväznosti oboch typov ... Základným znakom precedenčnej záväznosti je, že presahuje judikatórne hranice tej - ktorej prejednávanej veci, má všeobecný význam a týka sa bližšie neurčeného okruhu skutkovo a právne obdobných prípadov. I keď rozhodnutie najvyššieho súdu v právnom poriadku Slovenskej republiky nemožno chápať tak, ako je v anglo-americkom právnom systéme vnímaný precedens, predsa len aj jeho rozhodnutie predstavuje určité východisko pre rozhodovanie všeobecných súdov Slovenskej republiky v iných, skutkovo a právne rovnakých alebo obdobných prípadoch. Pre precedenčnú záväznosť je typické aj to, že pri nej existuje možnosť súdu nižšej inštancie nepodriaďiť sa právnomu názoru súdu vyššej inštancie vtedy, keď - reflektujúc právne závery vyššieho súdu vyslovené v inej právnej veci - náležite v dobrej viere vysvetlí svoj právny odklon, predostrie svoje

konkurujúce úvahy a začne s rozhodnutím vyššieho súdu (judikátom najvyššieho súdu) zmysluplný právny dialóg, v rámci ktorého polemizuje s právnymi názormi vyššieho súdu a vysvetlí, prečo svoj právny názor považuje za lepšie zodpovedajúci podstate prejednávanej veci.“

14. Najvyšší súd v uznesení z 30. januára 2019, sp. zn. 6Cdo/127/2017 (napadnuté odvolacie rozhodnutie je z 15. júla 2020, pozn.) sa v rámci podaného dovolania zaoberal (aj) právnou otázkou, či možno priznať primerané finančné zadost'učinenie spotrebiteľovi podľa § 3 ods. 5 zákona č. 250/2007 Z. z. bez toho, aby bola v konaní preukázaná existencia a výška vzniknutej ujmy a bez toho, aby bol medzi stranami spor zo spotrebiteľskej zmluvy. Vo svojich nosných záveroch v tejto súvislosti uviedol:

„Aplikujúc režim zákona č. 250/2007 Z. z. je potom nutné použiť jeho § 3 ods. 5, podľa ktorého spotrebiteľ, ktorý na súde úspešne uplatní porušenie práva alebo povinnosti ustanovenej týmto zákonom a osobitnými predpismi, má právo na primerané finančné zadost'učinenie od toho, kto za porušenie práva alebo povinnosti ustanovenej týmto zákonom a osobitnými predpismi zodpovedá. Citované ustanovenie má plniť jednak funkciu satisfakčnú a jednak funkciu sankčnú. Jeho cieľom je predovšetkým odradiť dodávateľov od protiprávneho konania voči spotrebiteľom. Možno ho však chápať aj ako prostriedok na vyvolanie aktivity spotrebiteľov domáhať sa ochrany svojich práv proti dodávateľom v prípadoch, kedy dodávatelia ich práva hrubým spôsobom porušujú. Účelom finančného zadost'učinenia je dovŕšiť ochranu porušeného práva spotrebiteľa ako slabšej strany v spotrebiteľských zmluvách spôsobom, ktorý práve z tohto dôvodu vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany. Jediným predpokladom, ktorý citované ustanovenie zákona vyžaduje je, že spotrebiteľ, na súde úspešne uplatní porušenie práva alebo povinnosti ustanovenej týmto zákonom a osobitnými predpismi. Pod úspešným uplatnením porušenia práva alebo povinnosti v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť, že súd judikuje v prospech spotrebiteľa konkrétny nárok z porušenia práva alebo povinnosti, napr. nárok zo zodpovednosti za škodu, z bezdôvodného obohatenia, alebo vo výroku rozsudku určí neprijateľnosť konkrétne vymedzenej zmluvnej podmienky používanej v spotrebiteľskej zmluve (porovnaj rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 6Cdo/389/2015). Žiadnu inú podmienku, t. j. ani podmienku, aby bol medzi stranami spor zo spotrebiteľskej zmluvy a aby spotrebiteľovi bola privodená konkrétna ujma, nevyžaduje. Zákonodarca pri uplatňovaní tohto nároku uľahčil spotrebiteľom dôkaznú situáciu, keď na rozdiel od nároku na náhradu škody (bezdôvodného obohatenia), je dôkazné bremeno na strane spotrebiteľa oveľa ľahšie, lebo odpadá problematické preukazovanie či už výšky škody, ujmy, príčinnej súvislosti alebo majetkového prospechu druhej strany. Preukazovanie skutočnej výšky

utrpanej ujmy by bolo spravidla nereálne. Pokiaľ ide o rozsah finančného zadosťučinenia, neustanovuje žiadne kritériá, ktoré by bolo potrebné pri určení výšky zadosťučinenia zohľadniť. Jediným kritériom je primeranosť finančného zadosťučinenia. Bude preto vecou úvahy súdu, aby so zreteľom na všetky okolnosti každého jednotlivého prípadu, stanovil rozsah finančného zadosťučinenia ... Pre úspešné uplatnenie tohto nároku zákon nevyžaduje, aby bol medzi stranami spor zo spotrebiteľskej zmluvy a ani to, aby žalobcovia preukazovali existenciu a výšku vzniknutej ujmy. Odvolací súd v tejto časti žaloby správne vec po právnej stránke posúdil, keď vychádzal zo záveru, že zákon pre priznanie finančného zadosťučinenia žiadne osobitné podmienky nestanovuje ... Vo vzťahu k tejto otázke možno uzavrieť, že v prípade žaloby spotrebiteľa o primerané finančné zadosťučinenie podľa § 3 ods. 5 zákona č. 250/2007 Z. z., zákon nevyžaduje, aby bol medzi stranami spor zo spotrebiteľskej zmluvy a aby spotrebiteľ v tomto konaní preukazoval existenciu a výšku vzniknutej ujmy.“

15. Odvolací súd danú vec právne posúdil odlišným spôsobom (pozri body 15. až 18. odôvodnenia odvolacieho rozhodnutia) nielen od viacerých žalobcom v priebehu prvostupňového konania uvádzaných rozhodnutí nižších súdov, ale tiež od právneho posúdenia dovolacieho súdu uvedeného vyššie (bod 14.), pričom zmysluplne nevysvetlil svoj právny odklon, nepredostrel svoje konkurujúce úvahy a nevedol s rozhodnutím vyššieho súdu právny dialóg, v rámci ktorého by polemizoval s právnymi názormi vyššieho súdu a vysvetlil, prečo svoj právny názor považuje za lepšie zodpovedajúci podstate prejednávanej veci (bod 13.). V tomto ohľade nemôže byť na ujmu žalobcu, že na vyššie uvedené dovolacie rozhodnutie nepoukázal napr. v odvolaní, či pred odvolacím súdom, keďže bol v konaní pred prvostupňovým súdom úspešný, odvolanie nepodával a odvolací súd rozhodol bez nariadenia pojednávania. V tejto súvislosti sa žiada poukázať aj na závery uvedené v náleze ústavného súdu z 21. novembra 2017, sp. zn. III. ÚS 289/2017, „že súd má poznať svoju vlastnú judikatúru, t. j. aj rozhodnutia iných sudcov (resp. senátu) toho istého súdu a túto judikatúru musí zohľadniť bez ohľadu na to, či na ňu samotné strany sporu poukazujú. Naopak, postoj všeobecných súdov vyznačujúci sa odlišnosťou prístupu k prejednaným veciam, ktoré sú v podstate identické, bez toho, aby svoj odklon odôvodnili, je prejavom svojvôle, ktorá odporuje spomínanému základnému princípu materiálneho právneho štátu“.

16. Tento nedostatok odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu v otázke vady konania namietanej dovolateľom má za následok, že napadnuté rozhodnutie nespĺňa požiadavky stanovené v ustanovení § 387 ods. 3 a § 393 ods. 2 a 3 CSP na riadne odôvodnenie rozsudku. Z tohto dôvodu je dovolanie žalobcu dôvodné podľa § 420 písm. f/ CSP, pretože mu týmto nesprávnym procesným

postupom odvolacieho súdu bolo znemožnené realizovať jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

49.**R O Z H O D N U T I E**

Celkovú výšku spotrebiteľského úveru podľa § 2 písm. l) zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch predstavuje suma finančných prostriedkov reálne poskytnutá spotrebiteľovi veriteľom. Poplatok za poskytnutie úveru zrazený z istiny hneď pri uzavretí zmluvy nemožno zahrnúť do celkovej výšky spotrebiteľského úveru.

(Rozsudok Najvyššieho súdu SR z 30. júna 2022, sp. zn. 9 Cdo 287/2021)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Humenné (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 8. septembra 2020, č. k. 21Csp/65/2020-147 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyni sumu 1.778,92 eur spolu s 5 % ročným úrokom z omeškania z tejto sumy od 20. júna 2019 do zaplatenia, a to všetko v lehote do 3 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozsudku. V prevyšujúcej časti žalobu zamietol a žalovanej nárok na náhradu trov konania voči žalobkyni nepriznal. Rozhodol tak s odôvodnením, že zmluva o úvere zo dňa 25. septembra 2014 č. xxxxx uzatvorená medzi stranami je zmluvou spotrebiteľskou, na ktorú je potrebné aplikovať ustanovenia zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o spotrebiteľských úveroch“), ako aj ustanovenia § 52 a nasl. Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“) o ochrane spotrebiteľa. Po preskúmaní zmluvy dospel súd k záveru, že v zmluve nie je určito a zrozumiteľne uvedená podstatná náležitosť zmluvy o úvere, a to výška poskytnutého úveru. Podľa zmluvy bola výška úveru 8.000,- eur, avšak z dokazovania vyplynulo, že v skutočnosti bola žalovanej poskytnutá len suma 7.600,- eur a zvyšných 400,- eur žalobkyňa stiahla ihneď ako poplatok za poskytnutie úveru. Z tohto dôvodu potom zmluva neuvádza správne aj ďalšie náležitosti vyžadujúce zákonom o spotrebiteľských úveroch, a to predovšetkým RPMN, výšku splátok, zloženie splátok, celkovú sumu úveru. V tejto zmluve chýbajú údaje požadované v § 9 ods. 2 zákona o spotrebiteľských úveroch, a to správna výška spotrebiteľského úveru, výška splátky, jej zloženia, výška celkovej sumy. Preto súd tento úverový vzťah podľa § 11 zákona o spotrebiteľských úveroch považoval za bezúročný a bez poplatkov. Žalobkyni tak priznal len rozdiel medzi poskytnutým úverom a už zaplatenými splátkami spolu so zákonným úrokom z omeškania v súlade s § 517 OZ a nariadenia vlády č. 87/1995 Z. z. V prevyšujúcej časti žalobu zamietol. Žalovanej náhradu trov konania nepriznal, pretože jej žiadne nevznikli.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne proti výroku o zamietnutí žaloby rozsudkom zo 17. júna 2021, sp. zn. 19CoCsp/2/2021 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým žalobu zamietol ako vecne správny (§ 387 ods. 1, 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok, ďalej len „CSP“) a stranám sporu náhradu trov odvolacieho konania nepriznal (§ 255 ods. 1 v spojení s § 396 ods. 1 CSP). Odvolací súd zhodne so súdom prvej inštancie dospel k záveru, že vzťah medzi stranami sporu je vzťahom spotrebiteľským, na ktorý je potrebné aplikovať ustanovenia na ochranu spotrebiteľa. Odvolacie námietky žalobkyne považoval za nedôvodné, nakoľko reálne žalovanej bola žalobkyňou daná do dispozície len suma 7.600,- eur. Ak teda bol dohodnutý úver vo výške 8.000,- eur, mala byť žalovanej poskytnutá celá táto suma a nie krátená o poplatok za poskytnutie úveru. Skutočná výška úveru tak bola 7.600,- eur, z tohto dôvodu nemohli byť správne ani ďalšie údaje v zmluve, napr. RPMN. Keďže zmluva nespĺňala zákonné náležitosti spotrebiteľskej zmluvy, správne rozhodol súd prvej inštancie, že sankciou je úver bezúročný a bezpoplatkový, pričom strany sú povinné vrátiť si to, čo si navzájom plnili.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP pre nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom. Namietala, že úverová zmluva obsahovala správny údaj o celkovej výške úveru podľa ustanovenia § 9 ods. 2 písm. g/ zákona o spotrebiteľských úveroch. Žalovanej bol na základe zmluvy poskytnutý úver 8.000,- eur, z ktorého časť finančných prostriedkov vo výške 400,- eur bola použitá na úhradu poplatku za poskytnutie úveru započítaním v deň poskytnutia úveru v zmysle bodu 3.5. článku 3 Obchodných podmienok pre úvery občanom. Použitie časti poskytnutej sumy žalovanej na úhradu poplatku dohodnutého priamo v úverovej zmluve nijako nespochybňuje výšku sumy úveru, ani neznižuje istinu dlhu žalovanej. Takýto postup nie je v rozpore so žiadnym zákonným ustanovením. Podmienka úhrady poplatku bola uvedená priamo v texte zmluvy a upravená aj v Sadzobníku určito, jasne a zrozumiteľne. Žalovaná tak bola s poplatkom riadne oboznámená a súhlasila s ním. Započítanie je pritom zákonom dovolený a legálny prostriedok zániku peňažného záväzku. Podmienky, za ktorých tento poplatok bude klientovi vrátený v celom rozsahu, sú uvedené v ods. 2.5 úverovej zmluvy a tou podmienkou je riadne a včasné splácanie dohodnutých splátok úveru. Dovolateľ mal zato, že v konaní preukázal, že žalovanej bola na úverový účet poskytnutá suma vo výške 8.000,- eur, následne síce došlo k zúčtovaniu poplatku za poskytnutý úver z účtu žalovanej, avšak vopred dohodnutým spôsobom. Určenie bezúročnosti a bezpoplatkovosti úveru považoval za neprimerane tvrdú sankciu. Vzhľadom na uvedené bol správne uvedený nielen údaj o výške úveru v zmluve, ale aj správny údaj o RPMN. Napokon zákon sankcionuje úver len v prípade, ak

zmluva o úvere neobsahuje určitú náležitosť stanovenú zákonom, nie v prípade, ak je údaj uvedený nesprávne. Za správne riešenie nastolenej dovolacej otázky považovala záver, že v zmluve o spotrebiteľskom úvere je uvedená celková výška úveru aj v prípade, ak po vyplatení tejto zmluvne dohodnutej výšky úveru spotrebiteľovi na určený účet zinkasuje banka, na základe dohody so spotrebiteľom z tohto účtu poplatok za poskytnutie úveru. Základom pre výpočet RPMN je dojednaná výška spotrebiteľského úveru aj v prípade, ak po vyplatení úveru spotrebiteľovi na určený účet zinkasuje banka, na základe dohody so spotrebiteľom z tohto účtu poplatok za poskytnutie úveru. Navrhla, aby dovolací súd rozhodnutia súdov nižších stupňov zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a rozhodnutie, zároveň jej priznal náhradu trov odvolacieho i dovolacieho konania.

4. Žalovaná sa k podanému dovolaniu nevyjadrila.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, ktorej zamestnanec za ňu konajúci má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 1 písm. a/ CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že argumentácia žalobkyne opodstatňuje záver o prípustnosti, ale nie o dôvodnosti dovolania.

6. Predmetom dovolacieho prieskumu bolo posúdenie dôvodnosti uplatneného dovolacieho dôvodu v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP s vymedzením právnej otázky dovolateľa, že 1/ v zmluve o spotrebiteľskom úvere je správne uvedená celková výška úveru aj v prípade, ak po vyplatení tejto zmluvne dohodnutej výšky úveru spotrebiteľovi na určený účet zinkasuje banka, na základe dohody so spotrebiteľom z tohto účtu poplatok za poskytnutie úveru; 2/ Základom pre výpočet RPMN je dojednaná výška spotrebiteľského úveru aj v prípade, ak po vyplatení úveru spotrebiteľovi na určený účet zinkasuje banka, na základe dohody so spotrebiteľom z tohto účtu poplatok za poskytnutie úveru.

7. Vo vzťahu k prvej nastolenej právnej otázke, ktorá bola základom pre rozhodnutia súdov nižších inštancií, dovolací súd uvádza nasledovné:

8. Smernica 2008/48/ES o zmluvách o spotrebiteľskom úvere bola do slovenského právneho poriadku prebratá zákonom o spotrebiteľských úveroch.

V zmysle § 2 písm. 1) zákona o spotrebiteľských úveroch účinného v čase uzatvorenia spornej zmluvy o úvere (t.j. 25. septembra 2014), na účely tohto zákona sa rozumie celkovou

výškou spotrebiteľského úveru maximálna výška alebo súčet všetkých finančných prostriedkov poskytnutých na základe zmluvy o spotrebiteľskom úvere,

písm. g) celkovými nákladmi spotrebiteľa spojenými so spotrebiteľským úverom všetky náklady vrátane úrokov, provízií, daní a poplatkov akéhokoľvek druhu, ktoré musí spotrebiteľ zaplatiť v súvislosti so zmluvou o spotrebiteľskom úvere a ktoré sú veriteľovi známe, okrem notárskych poplatkov; do celkových nákladov patria aj náklady na doplnkové služby súvisiace so zmluvou o spotrebiteľskom úvere, a to najmä poistné, ak spotrebiteľ musí navyše uzavrieť zmluvu o poskytnutí takejto doplnkovej služby, aby získal spotrebiteľský úver alebo aby ho získal za ponúkaných podmienok.

V zmysle § 9 ods. 2 písm. g) cit. zákona zmluva o spotrebiteľskom úvere okrem všeobecných náležitostí podľa Občianskeho zákonníka musí obsahovať celkovú výšku a konkrétnu menu spotrebiteľského úveru a podmienky upravujúce jeho čerpanie,

písm. j) ročnú percentuálnu mieru nákladov a celkovú čiastku, ktorú musí spotrebiteľ zaplatiť, vypočítané na základe údajov platných v čase uzatvorenia zmluvy o spotrebiteľskom úvere; uvedú sa všetky predpoklady použité na výpočet tejto ročnej percentuálnej miery nákladov,

písm. k) výšku, počet, frekvenciu splátok a prípadné poradie, v ktorom sa budú splátky priradovať k jednotlivým nesplateným zostatkom s rôznymi úrokovými sadzbami spotrebiteľského úveru na účely jeho splatenia,

9. V rozsudku vo veci C-377/14 Radlinger, Radlingerová proti Finway a.s. z 26. apríla 2016 sa Súdny dvor Európskej Únie okrem iného vyjadril k požiadavkám na náležitosti spotrebiteľských zmlúv a na otázku vnútroštátneho súdu, akým spôsobom sa má vykladať pojem „celková výška úveru“ obsiahnutý v článku 3 písm. 1) a článku 10 ods. 2 smernice 2008/48 a pojem „výška čerpania“ obsiahnutý v bode I prílohy I tejto smernice odpovedal, že článok 3 písm. 1) a článok 10 ods. 2 smernice 2008/48/ES ako aj bod I prílohy I tejto smernice sa majú vykladať v tom zmysle, že celková výška úveru a výška čerpania úveru označujú celkovú sumu, ktorá bola daná k dispozícii spotrebiteľovi, čo vylučuje sumy, ktoré si poskytovateľ úveru účtuje na úhradu nákladov súvisiacich s predmetným úverom a ktoré nie sú tomuto spotrebiteľovi reálne vyplatené. V rozhodnutí Súdny dvor uviedol, že dôsledkom takéhoto postupu, t.j. zahrnutia nákladov spotrebiteľa spojených s úverom do výšky čerpania úveru, je podhodnotenie RPMN, ktorého výpočet závisí od celkovej výšky úveru (bod 87.). Zároveň informácia o celkových nákladoch úveru umožňuje spotrebiteľovi porovnať ponuky úverov a posúdiť rozsah jeho záväzku (bod 90.).

10. Aby bolo možné konštatovať splnenie povinnosti veriteľa vyplývajúcej z ustanovenia § 9 ods. 2 zákona o spotrebiteľských úveroch, musia byť údaje uvedené v spotrebiteľskej zmluve uvedené nielen formálne, ale zároveň musia byť aj úplné, určité, zrozumiteľné a správne. Týmto spôsobom zákonodarca chráni spotrebiteľa a naplňa účel sledovaný právnou úpravou spotrebiteľských zmlúv, ktorým je úplné informovanie spotrebiteľa o podmienkach v tomto prípade úverovej zmluvy v záujme ochrany slabšej zmluvnej strany. Správnosť údajov totiž nepochybne ovplyvňuje rozhodnutie spotrebiteľa vstúpiť do určitého záväzku. Zároveň spotrebiteľ musí mať možnosť zoznámiť sa so skutočným obsahom právneho úkonu, aby vedel, čo konkrétne je predmetom dojednania a aké sú jeho práva a záväzky z toho plynúce. Ak by sa pripustil výklad, že akýkoľvek údaj (teda aj chybný) uvedený v zmluve spĺňa podmienky § 9 ods. 2 cit. zákona, stratilo by toto ustanovenie zmysel. Jednou z obligatórnych náležitostí spotrebiteľskej zmluvy je aj údaj o výške úveru, ktorého definíciu podáva ustanovenie § 2 písm. l) zákona o spotrebiteľských úveroch. Spotrebiteľ na základe správne v zmluve uvedených informácií o výške skutočne poskytnutého úveru, dostáva jasnú predstavu o celkovej hodnote svojho záväzku, o tom, čo vlastne spláca a akú sumu si skutočne požičal, ako aj to, akú má povahu jeho záväzok z hľadiska nákladov s ním spojených. Zároveň nesprávne uvedený údaj môže a v prejednávanej veci aj mal za následok vplyv na správnosť ďalších údajov spotrebiteľskej zmluvy a tiež na samotnú výšku záväzkov spotrebiteľa (výšku splátky, úročenie úverovej sumy). Pokiaľ teda údaje predstavujúce obligatórne náležitosti spotrebiteľskej zmluvy nie sú uvedené v zmluve správne, nemožno hovoriť o splnení povinnosti podľa § 9 ods. 2 zákona o spotrebiteľských úveroch, pričom nesplnenie z neho vyplývajúcej povinnosti zákon striktnie sankcionuje tým, že spotrebiteľský úver sa stáva od počiatku bezúročný a bez poplatkov (§ 11 ods. 1 písm. b) zákon o spotrebiteľských úveroch). V tomto smere teda neexistuje žiadna výnimka a veriteľ sa nemôže zbaviť svojej povinnosti, resp. nemôže konvalidovať nesprávne, či zavádzajúce údaje v zmluve tým, že v nej síce výslovne uvedie, akú čiastku predstavuje poplatok za poskytnutie úveru, avšak zároveň ju prezentuje ako súčasť poskytnutého úveru, teda aktívum, hoci v skutočnosti ide o náklad spotrebiteľa, a to ani za tej podmienky, že klient súhlasí s okamžitým započítaním poplatku za poskytnutie úveru podľa obchodných podmienok.

11. Jednou z podstatných náležitostí zmluvy o spotrebiteľskom úvere je údaj o celkovej výške úveru. V zmysle definície zákona o spotrebiteľských úveroch ide o maximálnu výšku alebo súčet všetkých finančných prostriedkov poskytnutých na základe zmluvy. Zákon zároveň definuje osobitne aj pojem celkových nákladov spotrebiteľa ako všetkých nákladov spojených s úverom vrátane poplatkov akéhokoľvek druhu. Pokiaľ je teda predmetom posúdenia poplatok za

poskytnutie úveru, ktorý je bez pochyb nákladom spotrebiteľa súvisiacim s úverom, potom je pojmovo vylúčené, aby bol zároveň považovaný za finančné prostriedky poskytnuté na základe úverovej zmluvy. Žalobkyňa tak síce formálne poskytla žalovanej finančné prostriedky v sume 8.000,- eur, avšak v dôsledku následného odpočítania poplatku za poskytnutie úveru s týmito finančnými prostriedkami žalobkyňa nemohla disponovať a v skutočnosti jej bola ako úver poskytnutá suma nižšia, než bola deklarovaná v zmluve o úvere. Navyše v dôsledku navýšenia celkovej výšky úveru o poplatok za poskytnutie úveru nemôže byť správne vypočítaná ani výška RPMN, pretože dôsledkom neoprávneného zahrnutia poplatku za poskytnutie úveru, ktorý predstavuje celkový náklad úveru pre spotrebiteľa, do celkovej výšky úveru, bude podhodnotenie RPMN, keďže výpočet RPMN je závislý od výšky poskytnutého úveru. „Pokiaľ spotrebiteľ nebol povinný platiť poplatok za poskytnutie úveru na začiatku záväzku, ale by bol takýto poplatok rozložený až do jednotlivých splátok, pri výpočte RPMN sa takýto poplatok nepremietne v podobe čerpania úveru na jeho zaplatení na ľavej strane, lebo nedochádza k navýšeniu istiny. Na ľavej strane rovnice je tak uvedená celková výška spotrebiteľského úveru, ktorá zodpovedá skutočnej istine vo výške, ktorú spotrebiteľ potreboval pre svoje účely a na pravej strane takýto poplatok nebude započítaný v okamihu uzavretia zmluvy, lebo v tomto okamihu nebol platený, ale práve až v jednotlivých splátkach” (porovnaj Vacek Lukáš, Zákon o spotrebiteľskom úvere, komentár, Príloha č. 5 bod 12 a 15, Praha, Wolters Kluwer, 2015). Navýšenie celkovej výšky úveru o poplatok za poskytnutie úveru má zároveň aj ten následok, že sa bude úročiť nielen poskytnutý úver, ale aj poplatok za jeho poskytnutie, tým pádom dôjde k zvýšeniu celkovej splatnej čiastky a mení sa tým výška hlavného predmetu zmluvy. Za tohto stavu bol preto správny záver súdov nižších inštancií, že úverová zmluva neobsahuje správne údaje v zmysle § 9 ods. 2 zákona o ochrane spotrebiteľa a rovnako správne uplatnili aj sankciu za porušenie tejto povinnosti v zmysle § 11 ods. 1 písm. b) cit. zákona.

50.**R O Z H O D N U T I E**

Záložným právom na účely reštrukturalizácie je len zabezpečovacie právo, ktoré viazne na majetku dlžníka. Záložné právo, ktoré viazne na majetku tretej osoby účinnosťou plánu nezaniká; takéto záložné právo sa v reštrukturalizácii ani neprihlasuje (§ 155 ods. 4 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 01.01.2012).

(Rozsudok Najvyššieho súdu SR z 28. januára 2020, sp. zn. 1 Cdo 168/2017)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 26. mája 2016, sp. zn. 12 Co 240/2015 ako vecne správny potvrdil výrok I. odvolaním napadnutého rozsudku Okresného súdu Žiar nad Hronom (ďalej len „súd prvej inštancie“) z 11. februára 2015, č. k. 5 C 93/2014-154, ktorým súd prvej inštancie zamietol návrh žalobcu (záložcu) na určenie, že záložné právo k jeho nehnuteľnostiam zapísaným na LV č. XXX, katastrálne územie Z., obec L., okres J., zriadené Zmluvou č. XXXXX o zriadení záložného práva z 2. septembra 2008 v znení dodatku č. 1 k uvedenej zmluve uzavretej medzi Environmentálnym fondom ako záložným veriteľom a žalovaným ako záložcom za účelom zabezpečenia pohľadávky, ktorá bola predmetom Zmluvy č. XXXXX o poskytnutí podpory formou úveru z Environmentálneho fondu z 2. septembra 2008 v znení dodatkov č. 1 až 3 k uvedenej zmluve uzavretej medzi žalovaným ako záložným veriteľom a spoločnosťou T. R., a.s. ako záložným dlžníkom neexistuje, alternatívne, že je záložné právo nevykonateľné. Výrok II. o náhrade trov konania odvolací súd zrušil a vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

2. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal včas dovolanie žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) z dôvodu, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku, ďalej len „CSP“). Doposiaľ nevyriešenou právnou otázkou v zmysle citovaného ustanovenia bola podľa dovolateľa otázka, či sa vzťahuje ustanovenie § 155 ods. 4 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene

a doplnení niektorých zákonov, ďalej len „zákon o konkurze a reštrukturalizácii“, podľa ktorého zostáva reštrukturalizačným plánom nedotknuté právo veriteľov domáhať sa uspokojenia ich pôvodných pohľadávok voči spoludlžníkom a ručiteľom dlžníka, ako aj právo veriteľov domáhať sa uspokojenia ich pôvodných zabezpečených pohľadávok z majetku tretích osôb, aj na veriteľa, ktorý si svoje pohľadávky neprihlásil podľa citovaného zákona. Uznesením Okresného súdu Banská Bystrica z 25. januára 2013, č. k. 2 R 9/2012-132, právoplatným 1. februára 2013, súd povolil reštrukturalizáciu dlžníka, spoločnosti T. R., a.s., P., X.Y, IČO: XXXX (ďalej len „záložný dlžník“). Uznesením Okresného súdu Banská Bystrica z 3. októbra 2013, č. k. 2 R 9/2012-525, právoplatným 10. októbra 2013, súd potvrdil reštrukturalizačný plán prijatý schvaľovacou schôdzou dňa 11. septembra 2013 a zároveň ukončil reštrukturalizáciu záložného dlžníka. Žalovaný (záložný veriteľ) si svoju pohľadávku predstavujúcu nevrátenú časť podpory, ktorej istina predstavuje sumu 741 554 eur ani zabezpečovacie právo, ktorým je záložné právo na nehnuteľnosti vo vlastníctve žalobcu (záložcu) do reštrukturalizácie neprihlásil. Podľa žalobcu (záložcu) samotné záložné právo nemôže existovať bez pohľadávky, ktorú zabezpečuje. Ak sa teda zabezpečená pohľadávka v dôsledku jej neprihlásenia do reštrukturalizácie stane naturálnou obligáciou, a teda pohľadávkou súdne a exekučne nevymáhateľnou, rovnako nemožno nútene začať ani výkon záložného práva zaťažujúceho majetok tretej osoby, odlišnej od dlžníka, ktoré nebolo do reštrukturalizácie riadne a včas prihlásené. Nevykonateľnosť záložného práva je v tomto prípade predovšetkým dôsledkom absencie termínu splatnosti naturálnych pohľadávok. Na základe uvedeného dovolateľ navrhol dovolaciemu súdu rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vrátiť mu vec na ďalšie konanie.

3. Podľa vyjadrenia žalovaného k dovolaniu sa do reštrukturalizácie neprihlásené pohľadávky účinnosťou plánu stávajú nevymáhateľné voči dlžníkovi a menia sa na naturálne obligácie, ale vo vzťahu k majetku tretej osoby záložné právo zabezpečeného veriteľa zostáva zachované v plnom rozsahu i naďalej. Tvrdenie žalobcu - záložcu, že pokiaľ si žalovaný - záložný veriteľ neprihlásil svoju pohľadávku voči záložnému dlžníkovi do reštrukturalizácie, jeho pohľadávka zaniká aj voči záložcovi, nemá oporu v právnej úprave. Uvedená právna problematika je nesporne upravená zákonodarcom v § 155 ods. 2 zákona o konkurze a reštrukturalizácii, zároveň je vyriešená a ustálená aj v rozhodovacej praxi súdov. Z uvedeného dôvodu mal za to, že nejde o otázku zásadného právneho významu, ktorú je potrebné meritórne preskúmať Najvyšším súdom Slovenskej republiky, preto navrhol dovolaciemu súdu, aby dovolanie podľa § 447 písm. f) CSP odmietol. V prípade, ak dovolací súd pripustí dôvodnosť podaného dovolania, na základe vyššie

uvedeného navrhol dovolaciemu súdu, aby dovolanie zamietol podľa § 448 CSP ako nedôvodné a priznal žalovanému náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací [§ 35 CSP] po preskúmaní procesných podmienok prípustnosti dovolania dospel k záveru, že dovolanie je podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP prípustné, nie však dôvodné.

5. V preskúmvanej veci žalobca napadol dovolaním rozsudok odvolacieho súdu z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

6. Dovolateľ odôvodnil namietané nesprávne právne posúdenie veci tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, či sa ustanovenie § 155 ods. 4 zákona o konkurze a reštrukturalizácii vzťahuje aj na veriteľa, ktorý si svoje pohľadávky neprihlásil podľa citovaného zákona, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

7. Dovolací súd konštatuje, že nastolená právna otázka v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu doposiaľ riešená nebola. So zreteľom na nastolenie právnej otázky spôsobom zodpovedajúcim ustanoveniu § 432 CSP v spojení s § 421 ods. 1 písm. b) CSP, dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie je v danom prípade procesne prípustné; následne preto skúmal, či je podané dovolanie dôvodné (či je ním skutočne napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spočívajúce na nesprávnom právnom posúdení veci).

8. Ustanovenie § 155 ods. 4 zákona o konkurze a reštrukturalizácii účinné do 31. decembra 2011 znelo: „Ak plán neurčuje inak, plánom zostávajú nedotknuté práva veriteľov domáhať sa uspokojenia ich pôvodných pohľadávok voči spoludlžníkom a ručiteľom dlžníka, ako aj práva veriteľov domáhať sa uspokojenia ich pôvodných zabezpečených pohľadávok z majetku tretích osôb.“ Podľa nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 604/2013 ustanovenia reštrukturalizačného plánu, na základe ktorého veriteľa nemôžu vymáhať svoje pôvodné pohľadávky voči spoludlžníkom či ručiteľom, sa jednoznačne vzťahuje výlučne len na veriteľov, ktorí boli účastníkmi plánu, no nemôžu obmedzovať veriteľa, ktorý svoju pohľadávku v reštrukturalizácii neprihlásil. Právny názor, podľa ktorého schválený a potvrdený reštrukturalizačný plán modifikuje obsah právnych vzťahov aj tých veriteľov, ktorí si svoje pohľadávky do reštrukturalizácie neprihlásili, je založený na ústavne nekonformnom výklade § 155 ods. 1, 2 a 4 zákona o konkurze a reštrukturalizácii a porušuje základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Novelou zákona o konkurze a reštrukturalizácii prijatej zákonom č. 348/2011 Z. z. s účinnosťou od 1. januára 2012 už

reštrukturalizačným plánom nemôžu byť dotknuté práva veriteľov domáhať sa uspokojenia ich pôvodných pohľadávok voči spoludlžníkom a ručiteľom dlžníka, ako aj práva veriteľov domáhať sa uspokojenia ich pôvodných zabezpečených pohľadávok z majetku tretích osôb.

9. Podľa zhodného názoru odvolacieho súdu a súdu prvej inštancie neprihlásenie pohľadávky žalovaného do reštrukturalizácie týkajúcej sa dlžníka, ktorá bola zabezpečená záložným právom k nehnuteľnostiam vo vlastníctve žalobcu, nespôsobuje zánik záložného práva, eventuálne jeho nevykonateľnosť. Ustanovenie § 155 ods. 4 zákona o konkurze a reštrukturalizácii totiž ako už bolo vyššie uvedené vylučuje, aby reštrukturalizačný plán zbavil veriteľov práva domáhať sa uspokojenia ich pôvodných pohľadávok voči spoludlžníkom a ručiteľom dlžníka, ako aj uspokojenia ich pôvodných zabezpečených pohľadávok z majetku tretích osôb, ktorým zabezpečili záväzok. Pokiaľ ide o neprihlásené pohľadávky, ktoré mali byť v reštrukturalizácii prihlásené, tieto sa stávajú účinnosťou plánu nevymáhateľné voči dlžníkovi, t. j. menia sa na naturálne obligácie. Voči iným osobám ako dlžníkovi však tieto pohľadávky možno vymáhať i naďalej, napr. voči ručiteľovi, poprípade spoludlžníkovi.

10. Na základe uvedeného má dovolací súd za to, že tvrdenie žalobcu - záložcu, že pokiaľ si žalovaný - záložný veriteľ neprihlásil svoju pohľadávku voči záložnému dlžníkovi do reštrukturalizácie, jeho pohľadávka zaniká aj voči záložcovi, nemá oporu v právnej úprave. Naopak, z ustanovenia § 155 ods. 4 zákona o konkurze a reštrukturalizácii explicitne vyplýva, že pokiaľ si veriteľ v rámci reštrukturalizácie riadne a včas neprihlási svoju pohľadávku, jej zabezpečenie poskytnuté tretími osobami ostáva procesom reštrukturalizácie absolútne nedotknuté. Právne posúdenie veci súdmi nižšej inštancie bolo teda správne. Keďže dovolateľ dovolaním napadol vecne správny rozsudok odvolacieho súdu, najvyšší súd jeho dovolanie ako nedôvodné podľa § 448 CSP zamietol.

51.**R O Z H O D N U T I E**

Pri posudzovaní opodstatnenosti žaloby o zriadenie vecného bremena spočívajúceho v práve cesty vlastníka stavby (žalobcu) cez príľahlý pozemok vo vlastníctve žalovaného treba mať za to, že o prípad, v ktorom „prístup vlastníka k stavbe nemožno zabezpečiť inak“, nejde vtedy, keď žalovaný ponúkol žalobcovi prevod vlastníctva pozemku (resp. jeho časti) alebo zmluvné zriadenie vecného bremena „in rem“ spočívajúceho v práve cesty. Ak však žalovaný ponúkol žalobcovi zriadenie práva cesty (len) nájomnou zmluvou, ide o prípad, na ktorý sa vzťahuje § 151o ods. 3 Občianskeho zákonníka.

(Uznesenie Najvyššieho súdu SR z 30. júna 2022, sp. zn. 5 Cdo 51/2020)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Žalobkyňa žalobou doručenou Okresnému súdu Lučenec dňa 07.07.2015 žiadala, aby súd zriadil vecné bremeno práva prechodu peši a prejazdu osobnými a nákladným motorovými vozidlami cez pozemok parc. č. XXXX/X zastavané plochy a nádvoria v celkovej výmere 26 464 m² v k. ú. L. na LV č. XXXX v rozsahu vyznačenom červenou farbou, podľa geometrického plánu č. xxxx vyhotoviteľa GRUY spol. s r.o. Lučenec zo dňa 2.6.2015, ktorý tvorí neoddeliteľnú časť rozsudku v prospech žalobkyne - vlastníčky stavieb oceľový sklad č. 1 na parcele na pozemku parc. č. CKN XXXX/X spoločne s pozemkom par. č. CKN XXXX/X zastavané plochy a nádvoria vo výmere 518 m² k. ú. L. zapísané v LV č. XXXXX Okresného úradu Lučenec, odbor katastrálny a oceľový sklad č. 2 bez súpisného čísla na parcele č. CKN XXXX/X v k. ú. L. zapísaný v LV č. XXXX Okresného úradu Lučenec, odbor katastrálny, a to za jednorazovú odplatu vo výške 741,52 €, ktorú je povinná žalobkyňa zaplatiť žalovanej.

2. Okresný súd Lučenec rozsudkom č. k. 8C/248/2015-107 zo dňa 22.06.2016 žalobu zamietol a rozhodol o náhrade trov konania.

2.1. V odôvodnení rozhodnutia súd uviedol, že na zriadenie práva nevyhnutnej cesty musia byť splnené tri podmienky, a to a) vlastníka stavby nie je súčasne vlastníkom príľahlého pozemku, b) prístup vlastníka k stavbe nemožno zabezpečiť inak, c) neexistujú okolnosti, ktoré zriadenie práva cesty vylučujú. Žalobkyňa preukázala len podmienku a) podľa § 151o ods. 3 OZ a podľa

názoru súdu nepreukázala už ani podmienku b), keďže je zjavné, že v totožnom faktickom postavení vo vzťahu k žalovanej sú aj ďalšie asi 4 spoločnosti, ktoré rovnako musia za účelom prístupu k svojim nehnuteľnostiam prechádzať cez pozemky žalovaného. Tieto dlhodobá a bezproblémovo majú prístup zabezpečený, a to na základe nájomných zmlúv uzavretých so žalovaným. Žalobkyňa nepreukázala, že by žalovaný s ňou obdobnú nájomnú zmluvu nechcel alebo odmietol uzavrieť. Účelom zriadenia vecného bremena je riešenie situácie, kedy vlastník skutočne nemôže zabezpečiť prístup inak. Nie je a nemá byť účelom získanie ekonomicky výhodnejšieho a pohodlnejšieho prístupu k nehnuteľnostiam pre oprávneného z vecného bremena, než ako ho preukázateľne môže dosiahnuť dohodou s vlastníkom príslušného pozemku. Okresný súd mal za to, že v danej veci existuje aj nesplnenie podmienky pod písm. c) v tom, že bolo preukázané, že žalobkyňa prístup reálne nepotrebuje, tento nevyužíva (využíva ho len jej syn), skresľuje skutočné využívanie stavby, potrebu prístupu k nej v konaniach sp. zn. 13Cb/228/2015, 14Cb/155/2011 podľa toho, ako jej to vyhovuje, čo súd považoval za účelové, a preto v súvislosti s potrebou zriadenia vecného bremena za irelevantné. Vyslovil názor, že v prípade, kedy potenciálny oprávnený z vecného bremena prístup reálne nepotrebuje a nevyužíva, by zriadením vecného bremena došlo k zjavnému nepomeru medzi výhodou oprávneného z vecného bremena a nevýhodou povinného z vecného bremena, čo je v rozpore s účelom zriadenia vecného bremena, ale aj § 3 OZ. Súd prihliadol aj na tvrdenie žalobkyne, že zriadením vecného bremena chce pre seba získať výhodnejšie postavenie, čo bol skutočný cieľ zriadenia vecného bremena, lebo v konaní už preukazovala potvrdením banky A., Q. A., pobočka Lučenec, že v prípade ponúknutia skladu, ako zálohu banke pri čerpaní úveru v budúcnosti by banka mohla akceptovať (zobrať ako záloh) len za podmienky zriadenia vecného bremena „in rem“ na prístupovej ceste, ktorá leží na parc. č. CKN č. XXXX/X tak, že musí byť zriadené na dobu neurčitú. O trovách konania rozhodol s poukazom na ust. § 151 ods. 3 O. s. p.

3. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej aj „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) rozsudkom z 30. mája 2018 sp. zn. 15Co/401/2016-134 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalobkyňa uložil povinnosť zaplatiť žalovanému náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

3.1. V odôvodnení odvolací súd uviedol, že odvolanie žalobkyne nie je dôvodné. Súd prvej inštancie vec správne skutkovo a právne posúdil. Rozhodnutie okresného súdu zodpovedá náležite zistenému skutkovému stavu vyplývajúcejmu z listín doložených v súdnom spise, z podstatných skutkových tvrdení a právnych argumentov strán, súd starostlivo prihliadal na všetko, čo vyšlo počas konania najavo. Rozhodnutie okresného súdu spĺňa kritériá pre odôvodňovanie rozhodnutí v zmysle § 220 ods. 2 CSP z hľadiska formálnej štruktúry a obsahuje aj zdôvodnenie všetkých pre

vec podstatných skutkových a právnych otázok.

3.2. Na doplnenie a zvýraznenie správnosti rozsudku súdu prvej inštancie odvolací súd uviedol, že zriadenie vecného bremena v prospech oprávnenej osoby má byť krajným riešením vzhľadom na zásah do vlastníckych práv povinnej osoby a nemá nahrádzať iné právne inštitúty umožňujúce komplexné riešenie vzájomných vlastníckych vzťahov spravodlivým, logickým a prijateľným spôsobom. Využívanie titulom vecného bremena pozemkov žalovaného (príľahlých pozemkov) by nespočívalo len v práve cesty so vstupom na pozemok žalovaného a prechodom a prejazdom cez jeho pozemok, ale vzhľadom na to, že ide o areál s dvoma stavbami (skladmi) žalobkyne, by dochádzalo k permanentnému a nepretržitému využívaniu pozemku žalovaného, a to aj vzhľadom na podnikateľskú činnosť žalobkyne a jej syna. Zriadenie vecného bremena na konkretizovaný pozemok žalovaného v nadväznosti k stavbám žalobkyne, neprináša tak spravodlivé usporiadanie vzťahov, vzhľadom aj na tú skutočnosť, že ostatní vlastníci nehnuteľností v predmetnom areáli majú uzatvorené nájomné zmluvy so žalovaným, čo však žalobkyňa odmieta a domáha sa len zriadenia vecného bremena. Zdôraznil, že zriadenie vecného bremena je krajným riešením a možno k nemu pristúpiť len v prípade, ak neexistuje iný spôsob riešenia veci, a to aj prípadným nájmom pozemku. Z ust. § 151o ods. 3 Občianskeho zákonníka vyplýva, že súd môže zriadiť na návrh vlastníka stavby vecné bremeno, ak prístup vlastníka k stavbe nemožno zabezpečiť inak. Podmienka, že prístup vlastníka k stavbe nemožno zabezpečiť inak, však nie je splnená, ak vlastník príľahlého pozemku, ponúkol vlastníkovi stavby, že mu pozemok dá do nájmu. Aj uzavretie nájomnej zmluvy medzi vlastníkom stavby a vlastníkom príľahlého pozemku môže predstavovať spôsob zabezpečenia prístupu vlastníka stavby cez príľahlé pozemky k jeho stavbe a vylúčiť tak nárok na zriadenie vecného bremena v prospech vlastníka stavby, ktoré by spočívalo v práve cesty cez príľahlý pozemok. O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol v súlade s ust. § 396 ods. 1 CSP, § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP.

4.1. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, v ktorom žiadala, aby dovolací súd rozhodnutie odvolacieho súdu v spojení s rozhodnutím súdu prvej inštancie v celom rozsahu zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

4.2. Prípustnosť dovolania odôvodnila poukazom na ustanovenie § 420 písm. f/ CSP a § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Dovolateľka namietala, že odvolací súd podrobnejšie nezdôvodnil, prečo akákoľvek nájomná zmluva bez ohľadu na jej obsah a zmluvné podmienky by bola dostačujúca na zabezpečenie práva prechodu, prečo postačila ústna deklarácia nájomnej zmluvy bez predloženia konkrétneho návrhu zo strany žalovaného. Súd sa nevysporiadal ani s námietkami o neúmerne vysokej požiadavke vlastníkov pozemku na odplatu za užívanie predmetného

pozemku. Rozsudok odvolacieho súdu je v dôsledku toho podľa dovolateľky nepreskúmateľný.

4.3. V ďalšej časti dovolania namietala nesprávny výklad podľa § 151o ods. 3 OZ spočívajúci v podmienkach vylučujúcich zriadenie vecného bremena súdom - konkrétne pri údajnej možnosti vlastníka stavby uzavrieť nájomnú zmluvu s vlastníkom príahlého pozemku, ktorý bol pre hmotnoprávne posúdenie nároku vo veci samej zásadný. Súd v odôvodnení svojho rozsudku konštatoval, že pokiaľ ako vlastníčka stavby v areáli mala možnosť uzavrieť nájomnú zmluvu s vlastníkom príahlého pozemku umožňujúcim jediný prechod k verejnej komunikácii, tým nebola splnená zákonná podmienka, že prístup k stavbe nemožno zabezpečiť inak a zriadenie vecného bremena súdom je vylúčené pre neprimeraný zásah do vlastníckeho práva žalovaného. Mala za to, že podmienka, že prístup vlastníka ku stavbe nemožno zabezpečiť inak, nie je splnená, ak vlastník príahlého pozemku, ktorý má slúžiť ako cesta, ponúkol vlastníkovi stavby, že mu pozemok alebo jeho časť predá, alebo že mu zriadi vecné bremeno cesty zmluvou, a to za obvyklú cenu. Negatívna podmienka pre nezriadenie vecného bremena súdom podľa § 151o ods. 3 OZ však je splnená, ak je tu ponuka na uzatvorenie akejkoľvek nájomnej zmluvy.

5. Žalovaný sa k dovolaniu nevyjadril.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ event. „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania a bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je prípustné a aj dôvodné, a preto rozsudok odvolacieho súdu i rozsudok prvoinštančného súdu v rozsahu dovolania zrušil (§ 449 ods. 1, 2 CSP) a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

7. Dovolaateľka odôvodnila prípustnosť dovolania aj poukazom na ustanovenie § 421 ods. 1 písm. b/ CSP argumentujúc tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Z obsahu dovolania je zrejmé, že žalobkyňa za dosiaľ dovolacím súdom neriešenú považuje otázku výkladu toho, kedy prístup k stavbe nemožno zabezpečiť inak.

8. Podľa § 151o ods. 3 OZ, ak nie je vlastník stavby zároveň vlastníkom príahlého pozemku a prístup vlastníka k stavbe nemožno zabezpečiť inak, súd môže na návrh vlastníka stavby zriadiť vecné bremeno v prospech vlastníka stavby spočívajúce v práve cesty cez príahlý pozemok.

8.1. Pre zriadenie práva cesty cez príľahlý pozemok zákon vyžaduje splnenie troch podmienok.

I. Vlastník stavby nie je súčasne vlastníkom príľahkého pozemku.

II. Prístup vlastníka k stavbe nemožno zabezpečiť inak.

III. Absentujú tu okolnosti vylučujúce zriadenie práva cesty.

9. Právna otázka, ktorá bola rozhodujúca pre rozhodnutie odvolacieho konania v danej veci, bol výklad splnenia druhej podmienky. Odvolací súd dospel k záveru, že podmienka, že prístup vlastníka k stavbe nemožno zabezpečiť inak, nie je splnená, ak vlastník príľahlého pozemku, ponúkol vlastníkovi stavby, že mu pozemok dá do nájmu. Čo v danej veci predstavuje aj spravodlivé usporiadanie vzťahov, vzhľadom aj na tú skutočnosť, že ostatní vlastníci nehnuteľností v predmetnom areáli majú uzatvorené nájomné zmluvy so žalovaným, čo však žalobkyňa odmieta a domáha sa len zriadenia vecného bremena.

10. Dovolací súd sa s týmto názorom nestotožňuje. Pri výklade splnenia druhej podmienky pre zriadenia práva cesty je potrebné prihliadnuť na skutočnosť, že zabezpečenie riadneho výkonu vlastníckeho práva vlastníka stavby spočíva nielen v práve vlastníka stavbu užívať, ale aj v povinnosti zabezpečovať jej riadnu údržbu. Táto povinnosť vlastníkovi stavby vyplýva z § 86 ods. 1 zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon), ktorý ukladá stavebníkovi v súlade s dokumentáciou overenou stavebným úradom a s rozhodnutím stavebného úradu (stavebné povolenie, kolaudačné rozhodnutie) udržiavať stavbu v dobrom stave tak, aby nevznikalo nebezpečenstvo požiarov a hygienických závad, aby nedochádzalo k jej znehodnoteniu alebo ohrozeniu jej vzhľadu a aby sa čo najviac predĺžila jej užívateľnosť. Povinnosti vlastníka stavby starať sa o stavbu a zabezpečovať jej riadnu údržbu, sú uložené stavebným zákonom jednak v záujme udržania stavebného fondu z hľadiska jeho životnosti, a jednak vo verejnom záujme, aby nedošlo k ohrozeniu života a zdravia ľudí, najmä z dôvodov požiarnej bezpečnosti a možných hygienických závad. Je teda zjavné, že splnenie tejto zákonnej povinnosti je vo verejnom záujme a že ju nemožno zabezpečiť bez prístupu vlastníka k stavbe.

10.1. Je nevyhnutné prihliadnuť aj ku konfliktu vlastníckeho práva vlastníka stavby a vlastníkom pozemku. Pri zriadení práva nevyhnutnej cesty je potrebné dbať na to, aby právo vlastníka pozemku bolo obmedzené čo najmenej a možno ho zriadiť len za náhradu (čl. 11 ods. 4 Listiny základných práv a slobôd, čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky). Táto náhrada musí byť primeraná ujme, ktorú vlastník pozemku v dôsledku zriadenia práva cesty utrpí, teda okrem iného treba zohľadniť aj to, že v dôsledku zaťaženia pozemku vecným bremenom spravidla klesne

jeho cena.

10.2. Vecné bremeno spočívajúce v práve cesty cez príľahlý pozemok vzniká v prospech vlastníka stavby. Ide teda o vecné bremeno in rem, ktoré predstavuje právo späté s vlastníctvom stavby a zanikne, ak zanikne stavba. Právo cesty sa preto zriaďuje bez časového obmedzenia.

11. Z uvedeného plynie, že podmienka, že prístup vlastníka k stavbe nemožno zabezpečiť inak nie je splnená v prípade, ak vlastník pozemku ponúkne vlastníkovi stavby prevod pozemku alebo jeho časti alebo zmluvné zriadenie vecného bremena práva cesty. Ide totiž o vecné práva, ktoré majú povahu absolútnych práv pôsobiacich proti všetkým, zabezpečujúcich nezrušiteľnosť oprávneného vo výkone jeho práva k veci.

11.1. Podmienka, že prístup vlastníka k stavbe nemožno zabezpečiť inak naproti tomu je splnená v prípade, ak vlastník stavby ponúkne právo prechodu nájomnou zmluvou. Ide o záväzkové právo, ktoré sa týka relatívneho vzťahu medzi nájomcom a prenajímateľom. Nájomná zmluva je dočasná, vypovedateľná a zrušiteľná. Pre zabezpečenie verejného záujmu na splnení povinnosti vlastníka stavby v zmysle stavebného zákona je takáto forma prístupu k stavbe nepostačujúca.

12. Dovolací súd dodáva, že v danej veci sa pozemok žalovaného nachádza v priemyselnom areáli, kde sídlia najmenej ďalšie 4 spoločnosti, ktoré rovnako musia za účelom prístupu k svojim nehnuteľnostiam prechádzať cez pozemok žalovaného. Pozemok žalovaného teda slúži ako prístupová cesta a na tento účel je aj permanentne využívaná.

52.**R O Z H O D N U T I E**

Povinnosť predávajúceho stanovená mu v § 596 Občianskeho zákonníka sa vzťahuje aj na vady spoločných častí bytového domu, v ktorom sa byt nachádza.

Výška zľavy kúpnej ceny v zmysle § 597 ods. 1 Občianskeho zákonníka závisí od povahy a rozsahu vady s ohľadom k dohodnutej kúpnej cene veci, od zníženia funkčných vlastností veci, jej estetickej hodnoty, od spôsobu a rozsahu užívania veci resp. od ceny nevyhnutných opráv.

(Rozsudok Najvyššieho súdu SR z 30. júna 2022, sp. zn. 5 Cdo 52/2020)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Bratislava IV (ďalej aj „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) v poradí druhým rozsudkom zo dňa 20.12.2017, č. k. 16C/377/2013-736, v znení opravného uznesenia zo dňa 12.04.2018, sp. zn. 16C/377/2013-860 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyni sumu vo výške 59 500 eur spolu s úrokom z omeškania 9 % ročne zo sumy 59 500 eur od 11.11.2011 do zaplatenia, a to v lehote do 4 mesiacov od právoplatnosti rozsudku (výrok I.), v prevyšujúcej časti súd žalobu zamietol (výrok II.). Ďalším výrokom súd prvej inštancie priznal žalobkyni voči žalovanej nárok na náhradu trov konania v rozsahu 25 % (výrok III.). Posledným výrokom priznal štátu nárok na náhradu trov konania voči žalobkyni v rozsahu 37,49 % a voči žalovanej v rozsahu 62,51 %. Následne vydal dňa 12.04.2018 opravné uznesenie sp. zn. 16C/377/2013-860, ktorým opravil nesprávne číslovanie jednotlivých výrokov rozsudku.

1.1. Rozhodnutie vo veci právne zdôvodnil ust. § 100 ods. 1 a 2, § 101, § 102, § 112, § 488, § 489, § 492, § 494, § 499, § 596, § 597 ods. 1, § 599 ods. 1, § 517, ods. 1 a 2 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej len „Občiansky zákonník“) a § 3 ods. 1 nariadenia č. 87/1995 Z. z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Občianskeho zákonníka a vecne tým, že z vykonaného dokazovania mal za preukázané, že žalobkyňa ako kupujúca uzavrela so žalovanou ako predávajúcou dňa 18.02.2011 Zmluvu o prevode vlastníctva bytu, ktorej predmetom bol prevod vlastníckeho práva k bytu č. 3 nachádzajúceho sa v suteréne 3 bytového domu N., súp. č. XXXX na D. W. v G., vo vchode č. X, zapísaného na LV č. XXXX pre kat. územie O. J. I. s tým, že kúpna cena za byt bola dojednaná vo výške 163 000 eur, ktorá bola riadne zaplatená a žalobkyňa

nadobudla vlastnícke právo k bytu Rozhodnutím Správy katastra pre hlavné mesto SR Bratislavu pod XXXX/X o povolení vkladu vlastníckeho práva zo dňa 21.03.2011; následne si žalobkyňa uplatnila u žalovanej nároky z väd dotknutého bytu. Ďalej zistil, že žalovaná nadobudla vlastnícke právo k predmetu prevodu na základe kúpnej zmluvy zo dňa 27.11.2007 so spoločnosťou LBG byty s.r.o., so sídlom Pribinova 25, Bratislava. Pri posudzovaní veci vychádzal z právneho názoru vysloveného krajským súdom v tomto konaní, keď si osvojil záver, že v danom prípade ide o samostatnú zodpovednosť žalovanej ako zodpovednosť predávajúcej, ktorá existuje nezávisle od inej zodpovednosti a ktorej sa žalovaná nemôže zbaviť. Poukázal na obranu žalovanej spočívajúcej v tvrdení, že príčina závad v byte - nefunkčná hydroizolácia bola odstránená, čo však bolo vyvrátené existenciou tejto vady potvrdenej znaleckým dokazovaním v konaní. Ustálil, že žalobkyňa u žalovanej riadne a včas uplatnila nároky zo zodpovednosti vyplývajúce z existencie väd bytu majúcich pôvod v nefunkčnej spodnej hydroizolácii, keď síce žalobkyňa v relevantných písomnostiach (zo dňa 12.08.2011 a 10.10.2011) výslovne nešpecifikovala, že sa domáha primeranej zľavy z kúpnej ceny práve pre chybnú hydroizoláciu, avšak v nich uviedla sekundárne prejavy tejto vady. Daný právny názor potvrdil tým, že príčinou väd je nefunkčná izolácia, pričom sa jedná len o dodatočnú špecifikáciu uplatnených väd, ktoré možno špecifikovať ako následné vady v dôsledku vadnej hydroizolácie. V tejto súvislosti považoval za nepochybné, že žalobkyňa si listom zo dňa 12.08.2011 uplatnila právo zo zodpovednosti za vady hydroizolácie, ktoré sa prejavili navonok vlhnutím stien a podláh. Poukázal na to, že je nepochybné, že žalovaná mala vedomosť o aké závady ide, pričom tvrdenie žalovanej, že vady boli odstránené, vyhodnotil súd prvej inštancie ako účelové, nakoľko odstránenie fláku na stene nemožno považovať za odstránenie vady. Uviedol, že žalobkyňa v liste zo dňa 10.10.2011 poukázala na závery F. S., podľa ktorého vada nefunkčnej izolácie spodnej stavby nebola doposiaľ odstránená, vady hydroizolácie zistené v roku 2007 a 2009 neboli nikdy odstránené, pričom porucha pod bodom 2.2 (zavlhnutie vrstiev podláh od vlhkosti šíriacej sa od zavlhnutých stien) sa môže opakovať v plnom rozsahu. Námietku premlčania vznesenú žalovanou v sume prevyšujúcej sumu 59 500 eur, teda vo výške 35 692 eur vyhodnotil ako dôvodnú, nakoľko žalobkyňa síce žalobou doručenou dňa 14.10.2013 uplatnila nárok na zaplatenie zľavy z kúpnej ceny vo výške 59 500 eur, avšak návrh na rozšírenie žaloby na sumu 95 192 eur doručila až dňa 11.12.2014, t. j. až po uplynutí premlčacej lehoty, ktorej posledným dňom bol 15.08.2014. Zaoberajúc sa primeranosťou uplatnenej zľavy túto vyhodnotil ako primeranú povahe a rozsahu vady. Vzal pritom do úvahy závery znaleckého dokazovania, z ktorých vyplýva zníženie hodnoty bytu o cca 40 %, skutočnosť, že v prípade ďalšieho predaja je hodnota bytu znížená pre výskyt vady, ako aj to, že vada v byte spočívajúca v nefunkčnej izolácii je takého charakteru, že zásadne bráni riadnemu užívaniu bytu. V tejto

súvislosti uviedol, že ide o vadu, na ktorej odstránenie je nevyhnutné vynaložiť náklady, ktoré znižujú jeho hodnotu. Napokon mal za to, že vada bytu znižuje aj jeho estetickú hodnotu. Ako nedôvodnú vyhodnotil námietku žalovanej, že pôvodne bola kúpna cena dohodnutá vo výške 173 000 eur, pričom žalovaná poskytla žalobkyni zľavu vo výške 10 000 eur. Mal za to, že nešlo o zľavu v súvislosti s uplatnením zodpovednosti za vady, ale jednalo sa o výsledok dohody o kúpnej cene. Zamietnutie návrhu žalovanej na doplnenie dokazovania znaleckým dokazovaním za účelom vyčíslenia nákladov odôvodnil tým, že ho nepovažoval za nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci, pretože posúdenie primeranosti zľavy je otázkou právnou, nie znaleckou, pričom výšku nákladov na odstránenie možno považovať len za jedno z kritérií pri posudzovaní primeranosti zľavy z kúpnej ceny. Priznanie úroku z omeškania vo výške 9 % ročne zo sumy 59 500 eur od 11.11.2011 zdôvodnil tým, že žalovaná sa dostala do omeškania s peňažným dlhom od 11.11.2011, t. j. dňom nasledujúcim po dni, keď mala byť zľava z kúpnej ceny zaplatená na základe výzvy zo dňa 10.10.2011.

1.2. O trovách konania rozhodol v súlade s ust. § 262 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 2 C.s.p. tak, že čiastočne úspešnej žalobkyni priznal nárok na náhradu trov konania podľa pomeru jej čistého úspechu v spore, ktorý je 25 %.

2. Krajský súd v Bratislave ako súd odvolací rozsudkom z 31. októbra 2018 sp. zn. 7Co/242/2018 rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti potvrdil a vyslovil, že žiadna zo strán nemá právo na náhradu trov odvolacieho konania.

2.1. V odôvodnení uviedol, že odvolací súd vo svojom predchádzajúcom rozhodnutí v tejto veci (v rozhodnutí zo dňa 31.1.2017, č. k. 7Co/642/2015, ktorým zrušil v poradí prvý rozsudok súdu prvej inštancie) vyslovil právny záver, týkajúci sa zodpovednosti predávajúceho za vady predávaného bytu, podľa ktorého zodpovednosť za vady je akcesorickým právnym vzťahom, ktorý je podmienený existenciou základného záväzkového právneho vzťahu, z ktorého vznikajú práva a povinnosti sledované zmluvnými stranami. Ustanovenie § 597 Občianskeho zákonníka rieši situáciu, ak ide o vadu, ktorá existovala už v dobe uzavretia kúpnej zmluvy, vada vyjde najavo až dodatočne a predávajúci na túto vadu kupujúceho výslovne neupozornil. Zodpovednosť predávajúceho za vady podľa § 597 ods. 1 Občianskeho zákonníka má pritom charakter objektívnej zodpovednosti, ktorej sa predávajúci - pokiaľ na vady existujúce v čase uzavretia zmluvy kupujúceho neupozornil - nemôže zbaviť, pričom nie je rozhodujúce, či o vadách vedel alebo nevedel. Z uvedeného vyplýva, že predávajúci sa môže zbaviť zodpovednosti za vady len vtedy, ak kupujúceho výslovne upozornil na vady veci, v takom prípade toto upozornenie môže vylúčiť právo kupujúceho na zľavu z kúpnej ceny, eventuálne na odstúpenie od kúpnej zmluvy.

2.2. Vyslovil názor, že je potrebné rozlišovať zodpovednosť zhotoviteľa za vady bytového domu a zodpovednosť predávajúceho za vady predávanej veci. Uvedené rozlišovanie však nie je prekážkou vyodenia zodpovednosti predávajúceho za vady predávanej veci. Zodpovednosť za vady (v súvislosti so zhotovením stavby) nastupuje ako právny následok porušenia povinností zhotoviteľa vykonať dielo riadne, vyplývajúcich zo zmluvy o dielo, na základe ktorej sa zhotoviteľ (dodávateľ) domu zaviazal vykonať určité dielo. V prípade, že ide o vady dodávky stavby alebo rekonštrukcie domu, mal zhotoviteľ stavby zodpovednosť za vady voči pôvodnému vlastníkovi domu a ak by sa práva vyplývajúce z väd diela neuplatnili v zákonnej lehote, zanikli by. Zákonodarca tak v záujme ochrany práv vlastníkov bytov a nebytových priestorov, ktorí nadobudli jednotlivé byty a nebytové priestory v dome, upravil v § 9 ods. 1 zákona č. 182/1993 Zb. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov (ďalej len Zákon o vlastníctve bytov) prechod práv a povinností, týkajúcich sa nárokov vyplývajúcich zo zodpovednosti za vady stavby (a za škodu) voči zhotoviteľovi (dodávateľovi) domu z pôvodného vlastníka domu na spoločenstvo vlastníkov. Zodpovednosť za vady bytového domu (ktorá svedčí zhotoviteľovi) sa v prípade väd bytu (ako predávanej veci), ktoré nastali v dôsledku pôvodných väd bytového domu, neprenáša na predávajúceho. V prípade zodpovednosti za vady predávanej veci totiž ide o samostatnú zodpovednosť predávajúceho, ktorá existuje nezávisle od inej zodpovednosti a žalovaná sa jej nemôže zbaviť (okrem prípadu, ak na vady veci upozornila). V prípadoch predaja bytov od vlastníka domu, dochádza nadobudnutím vlastníckeho práva k bytu v dome k prechodu práv a povinností z pôvodného vlastníka domu na nového vlastníka bytu. Vlastníctvo bytu je pritom nerozlučne späté so spoločnými časťami a spoločnými zariadeniami domu. Momentom prvého predaja bytu v bytovom dome sa dom, ktorý sa spravoval všeobecným vlastníckym režimom podľa Občianskeho zákonníka, dostáva do odlišnej, osobitnej právnej situácie, keďže sa právne posudzuje v novom, špeciálnom vlastníckom režime podľa osobitného zákona, a to v režime vlastníctva bytov a nebytových priestorov. Týmto momentom sa bytový dom de facto mení na jednotlivé byty a spoločné časti a spoločné zariadenia. V tejto súvislosti je dôležitý záver, že napriek možnému prechodu zodpovednosti za vady bytového domu voči zhotoviteľovi z vlastníka domu na spoločenstvo alebo na vlastníka bytu v podobe záruky, nastupuje aj zodpovednosť vlastníka bytu za vady bytu v prípade jeho predaja.

2.3. Odvolací súd súhlasil so záverom súdu prvej inštancie, že žalobkyňa riadne a včas uplatnila nároky zo zodpovednosti vyplývajúce z existencie väd bytu majúcich pôvod v nefunkčnej spodnej hydroizolácii, t. j. také nároky, ktoré zodpovedali vadám posudzovaným v znaleckom posudku F. F. Z obsahu listiny - Uplatnenie nárokov z väd bytu zo dňa 10.10.2011 je zrejmé, že žalobkyňa okrem špecifikácie vady zavlhnutia steny v pravom rohu obývacej izby

a zavlhnutia podláh od vlhkosti šíriacej sa od zavlhnutých stien, odkázala na stanovisko znalca F. I. S. s popisom charakteru väd, v ktorom konštatoval, že poruchy zistené v znaleckom posudku č. 34/2009 v predmetnom byte (zavlhnutie obvodových aj vnútorných nosných stien a priečok do výšky 150 - 200 mm, zavlhnutie vrstiev podláh od vlhkosti šíriacej sa od zavlhnutých stien) pretrvávajú až doteraz. Ak teda súd prvej inštancie vychádzal pri určení zľavy z kúpnej ceny z výsledkov znaleckého dokazovania, ktoré posudzovalo celkovo vady bytu spočívajúce v zavlhnutých stenách, presakovaní vlhkosti cez obvodové konštrukcie, presakovanie a vzlínanie vlhkosti cez hydroizolačnú vrstvu spodnej stavby, ktorých dôsledkom boli sekundárne poruchy - vytvorené plesne na viacerých častiach stien, nepochybil. Je totiž zrejmé, že primárnou vadou bytu boli zavlhnuté steny (presakovanie vlhkosti), čo vyplýva zo znaleckého posudku č. 34/2009, na ktorý odkazovalo stanovisko F. S., ktoré mali pôvod v nesprávnej, príp. nedostatočnej hydroizolácii bytového domu, pričom je možné prijať záver, že tieto vady (zavlhnuté steny) boli žalobkyňou riadne a včas vytknuté práve s odkazom na stanovisko F. S. Z tohto dôvodu potom bolo možné vychádzať z výsledkov znaleckého dokazovania Ing. I., ktorý okrem iného určil približne rovnaké percento poškodenia bytu v čase jeho predaja ako aj v čase vyhotovenia posudku.

2.4. Vo vzťahu k nevykonaniu dôkazu znaleckým posudkom na vyčíslenie nákladov potrebných na opravu, sa odvolací súd stotožnil s odôvodnením napadnutého rozsudku, v ktorom súd prvej inštancie správne konštatoval, že posúdenie zľavy z kúpnej ceny je otázkou právnou, vychádzajúc predovšetkým z rozdielu medzi hodnotou bytu bez väd a hodnotou bytu s vadami, pričom výška nákladov na odstránenie väd je iba jedným z kritérií pri posudzovaní primeranosti zľavy z kúpnej ceny. Prisúdenú zľavu z kúpnej ceny považoval odvolací súd za primeranú aj pri zohľadnení všetkých ostatných kritérií, ktoré súd prvej inštancie vzal do úvahy.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalovaná (ďalej aj „dovolateľka“). Prípustnosť a dôvodnosť dovolania odôvodnila ustanovením § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Právne otázky, ktoré doposiaľ v praxi dovolacieho súdu neboli riešené, vymedzila nasledovne:

I. Je predávajúci bytu povinný pri jeho predaji kupujúceho upozorniť aj na vady spoločných častí bytového domu, v ktorom sa byt nachádza a ktoré sa prejavujú od výstavby bytového domu pri jeho byte?

II. V prípade, ak predávajúci bytu pri jeho predaji kupujúceho neupozorní aj na vady spoločných častí bytového domu, v ktorom sa byt nachádza a ktoré sa prejavujú od výstavby bytového domu

pri jeho byte, má kupujúci právo na primeranú zľavu z dojednanej ceny zodpovedajúcej povahe a rozsahu vady?

III. Pri právnom posúdení primeranosti zľavy z kúpnej ceny bytu sa prihliada aj na vady spoločných častí bytového domu, prípadnú potrebu ich opráv, ak vady spoločných častí bytového domu sú pôvodom existencie väd bytu?

3.1. Vo vzťahu k otázkam I. a II. dovolateľka uviedla, že zo žiadneho právneho predpisu nevyplýva, že by predávajúci pri predaji bytu ako nehnuteľnej veci spôsobilej byť samostatným predmetom občianskoprávných vzťahov a nachádzajúcej sa v bytovom dome, mal byť nositeľom hmotno-právnej povinnosti upozorňovať kupujúceho aj na vady spoločných častí a spoločných zariadení bytového domu (resp. na vadu spoluvlastníckeho podielu patriaceho k bytu, ako to právne uzavrel odvolací súd), aj keď tieto vady sa prejavujú práve pri jeho byte. Za vady bytového domu je zodpovedný v zmysle príslušných ustanovení Zákona o vlastníctve bytov správca bytového domu. Zákon o vlastníctve bytov upravuje, akým spôsobom sú vlastníci bytov a nebytových priestorov v bytovom dome oprávnení a zároveň povinní rozhodovať o opravách spoločných častí a zariadení bytového domu na spoločných schôdzach vlastníkov a aké sú možnosti v prípade, ak vlastníci jednotlivých bytov a nebytových priestorov odmietajú udeliť súhlas na potrebné opravy spoločných častí a zariadení bytového domu. Ak mala žalobkyňa pri kúpe bytu záujem zistiť aj stav spoločných častí a spoločných zariadení bytového domu vrátane existencie prípadných väd spoločných častí a spoločných zariadení bytového domu prejavujúcich sa pri jeho byte, mohla sa pred kúpou bytu informovať u správcu bytového domu zodpovedného v zmysle Zmluvy o výkone správy za prevádzku, údržbu a opravy spoločných častí a spoločných zariadení bytového domu, ktorý vychádzajúc z vykonaného dokazovania o týchto vadách preukázateľne vedel.

3.2. Vo vzťahu k otázke III. dovolateľka namietala, že by bolo zjavne nespravodlivé, aby žalovaná, hoci má podiel na spoločných častiach a spoločných zariadeniach bytového domu, bola zodpovedná za vady spoločných častí (hydroizolácie) bytového domu a mala povinnosť odstrániť vady spoločných častí bytového domu na vlastné náklady. Ostatní spoluvlastníci bytového domu by sa tak v zásade bezdôvodne obohatili na úkor žalovanej, hoci túto opravu mal vykonať buď zhotoviteľ pri stanovení výšky primeranej zľavy, súdy vychádzali aj z väd bytového domu a jeho prípadných opráv, čo je nesprávne, pretože v dôsledku toho sa požadovaná zľava výrazne navyšuje.

4. Žalobkyňa v písomnom vyjadrení k dovolaniu žalovanej považovala dovolanie za nedôvodné, pričom navrhovala, aby ho dovolací súd odmietol, prípadne zamietol. Uviedla, že

žalovaná v dovolaní zamieňa pojmy, keď sa pýta na to, či musela informovať žalobkyňu o vadách domu, ktoré sa prejavujú pri byte. Vady sa neprejavujú pri byte ale naopak v byte a robia ho neobývatelným. Byt bol v rovnakom stave aj pred predajom, o čom svedčí viacero dôkazov doložených do súdneho spisu vrátane znaleckých posudkov, ktoré súčasne potvrdzujú, že vady sú v byte. Teda je logické, že sa pri určení primeranej zľavy z kúpnej ceny prihliada aj na vady spoločných častí domu, ak sa prejavujú v byte a sú príčinou väd bytu (napr. na byte žalobcu vady majú pôvod v nefunkčnej spodnej hydroizolácii a táto skutočnosť bola vzatá do úvahy pri určení primeranej zľavy z kúpnej ceny).

5. Dovolateľka v písomnom vyjadrení považovala vyjadrenie žalobkyne za nedôvodné, pričom zotrvala na svojej predchádzajúcej argumentácii uvedenej v dovolaní.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v neprospech ktorej bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba zamietnuť.

7. Žalovaná v dovolaní uplatnila dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP a vymedzila tri právne otázky, ktoré považovala za rozhodujúceho významu, a to:

1. Je predávajúci bytu povinný pri jeho predaji kupujúceho upozorniť aj na vady spoločných častí bytového domu, v ktorom sa byt nachádza a ktoré sa prejavujú od výstavby bytového domu pri jeho byte?
2. V prípade, ak predávajúci bytu pri jeho predaji kupujúceho neupozorní aj na vady spoločných častí bytového domu, v ktorom sa byt nachádza a ktoré sa prejavujú od výstavby bytového domu pri jeho byte, má kupujúci právo na primeranú zľavu z dojednanej ceny zodpovedajúcej povahe a rozsahu vady?
3. Pri právnom posúdení primeranosti zľavy z kúpnej ceny bytu sa prihliada aj na vady spoločných častí bytového domu, prípadnú potrebu ich opráv, ak vady spoločných častí bytového domu sú pôvodom existencie väd bytu?

8. Ustanovenie § 597 OZ zakotvuje objektívnu zodpovednosť predávajúceho za skryté alebo zjavné vady existujúce v čase uzatvorenia kúpnej zmluvy, na ktoré predávajúci v zmysle § 596 OZ kupujúceho neupozornil. Z konštantnej judikatúry (napr. 5Cdo/269/2008) vyplýva, že ustanovenie § 596 Občianskeho zákonníka ukladá predávajúcemu povinnosť upozorniť

kupujúceho na určité konkrétne vady (na vady faktické i na vady právne) predmetu kúpy, a to skryté i zjavné. Faktickou vadou sa rozumie neexistencia takých vlastností alebo prejavov veci, ktoré sa u veci určitého druhu a veku všeobecne predpokladajú. Pri predaji použitej veci je potrebné rozlišovať, či ide skutočne o vadu veci, alebo len o prejav bežného opotrebenia. Upozornenie na vady veci sa musí týkať určitej vady, všeobecným upozornením, že vec je vadná, povinnosť splnená nie je. Ak splní predávajúci túto povinnosť za vady, na ktoré upozornil, nezodpovedá. Za ostatné vady, na ktoré kupujúceho neupozornil, predávajúci zodpovedá bez ohľadu na to, či o nich vedel, mohol vedieť alebo nie. Upozornenie na vady je predávajúci povinný urobiť v dobe dojednávania zmluvy, t. j. do jej uzavretia. Pre upozornenie nie je predpísaná forma, preto ani v prípade písomnej kúpnej zmluvy, nemusí byť upozornenie na vady veci obsiahnuté priamo v zmluve. Z hľadiska § 596, § 597 Občianskeho zákonníka je rozhodujúce, či a aké informácie o vadách predávanej veci poskytol predávajúci kupujúcemu pri dojednávani kúpnej zmluvy. Okolnosť, či predávajúci o vade, na ktorú kupujúceho upozornil vedel, alebo sa domnieval, že vec je bez väd, nemá pri riešení zodpovednosti za vady význam, táto zodpovednosť má povahu objektívnej zodpovednosti. Zodpovednosť predávajúceho sa vzťahuje na vady, ktoré existovali v dobe uzavretia kúpnej zmluvy, i keď vyšli najavo až dodatočne.

9. Zákomom o vlastníctve bytov bol do právneho poriadku Slovenskej republiky zavedený pre účely vlastníctva bytov a nebytových priestorov inštitút tzv. akcesorického (vedľajšieho) spoluvlastníctva. Ide o inštitút, kde s vlastníckym právom k jednej veci (bytu alebo nebytového priestoru) je neoddeliteľne funkčne spojené spoluvlastníctvo k ďalšej veci - nehnuteľnosti, a to k spoločným častiam a spoločným zariadeniam domu (ktorý ako predmet právnych vzťahov vznikom vlastníctva bytov a nebytových priestorov nezaniká) a k pozemku (zastavanému i príľahlému), pričom jednotlivé nehnuteľnosti patriace samostatným vlastníkom a nehnuteľnosti v ich spoluvlastníctve vytvárajú účelový celok (bytový dom s bytmi a nebytovými priestormi spolu s pozemkom) a ich samostatné užívanie nie je z povahy veci dosť dobre možné. Základom akcesorického spoluvlastníctva je to, že rozhodujúci je účel jeho využitia, ktorý musí byť zachovaný po celú dobu trvania dôvodu existencie tohto spoluvlastníctva. Základným rysom akcesorického spoluvlastníctva je, že podiel na veci v takomto spoluvlastníctve nemožno prevádzať samostatne, ale len spoločne a neoddeliteľne s tou samostatnou vecou - bytom alebo nebytovým priestorom. Rovnaké pravidlo platí aj pre prechody vlastníckeho práva k veci a tiež pre jej zaťaženie (napr. záložným právom) (por. rozsudok 6Cdo/203/2015 z 22. júna 2017).

10. Nebolo sporné, že predmetom zmluvy o prevode vlastníctva bytu zo dňa 18.02.2011 medzi žalobkyňou a žalovanou (ďalej len „Zmluva“) v zmysle článku I. bol byt a spoluvlastnícky

podiel patriaci k bytu na spoločných častiach domu a spoločných zariadeniach domu súpisné číslo XXXX o veľkosti podielu XXXXX/XXX a spoluvlastnícky podiel patriaci k bytu na pozemku špecifikovanom v Zmluve vrátane spoluvlastníckeho podielu o veľkosti 1/42 na nebytovom priestore (garáž) spolu so spoluvlastníckymi podielmi patriacimi k spoluvlastníckemu podielu na nebytovom priestore.

11. Predmetom kúpnej zmluvy bol teda byt so spoločnými časťami a spoločnými zariadeniami domu, ktoré tvoria s ohľadom na ich akcesorickú povahu spoluvlastníctva jeden celok. Predávajúceho preto zaťažuje povinnosť upozorniť aj na vady spoločných častí domu, (konkrétne vadu hydroizolácie stavby). Tejto povinnosti ho nezabavuje skutočnosť, že je to správca bytového domu, ktorý má povinnosť udržiavať spoločné časti a spoločné zariadenia domu v stave spôsobilom na ich riadne užívanie (§ 2 ods. 8 nasl. Zákona o vlastníctve bytov), ani to, že vada prejavujúca sa v byte v podobe zavlhnutia podláh stien a stropu má pôvod v nedostatočnej hydroizolácii celého bytového domu. Objektívnu zodpovednosť predávajúceho za skryté alebo zjavné vady existujúce v čase uzatvorenia kúpnej zmluvy, na ktoré predávajúci kupujúceho neupozornil, nemožno zamieňať so zodpovednosťou zhotoviteľa diela za jeho vady. Ide o samostatné právne inštitúty, ktoré existujú nezávisle od seba a vzájomne sa nepodmieňujú. Z tohto pohľadu je právne neutržateľná argumentácia dovolateľky o možnosti kupujúcej informovať sa o vadách bytového domu u správcu. Bez relevancie je aj odkaz na § 9 ods. 1 Zákona o vlastníctve bytov. Toto ustanovenie upravuje prechod práv a povinností, týkajúcich sa nárokov vyplývajúcich zo zodpovednosti za vady stavby (a za škodu) voči zhotoviteľovi (dodávateľovi) domu z pôvodného vlastníka domu na spoločenstvo vlastníkov, nároky kupujúceho z porušenia povinnosti predávajúceho upozorniť na vady veci v zmysle § 597 OZ tým nie sú dotknuté.

12. Záver súdov v základnom konaní o povinnosti predávajúceho upozorniť kupujúceho aj na vady spoločných častí bytového domu, v ktorom sa byt nachádza a ktoré sa prejavujú od výstavby bytového domu pri jeho byte, je správny. Rovnako správny je aj ich záver, že kupujúci má právo na primeranú zľavu z dojednanej ceny zodpovedajúcej povahe a rozsahu vady, pretože je priamou aplikáciou ustanovenia § 597 ods. 1 OZ.

13. Vo vzťahu k dovolacej otázke III. dovolací súd poukazuje na ustanovenie § 597 ods. 1 OZ, ktorí patrí v spôsobe určenia primeranej zľavy z dohodnutej kúpnej ceny k právnym normám s relatívne neurčitou hypotézou, inak povedané ide o právnu normu, ktorých hypotéza nie je priamo stanovená právnym predpisom, ktorá ponecháva súdom, aby podľa svojej úvahy v každom jednotlivom prípade vymedzil hypotézu právnej normy s vopred neobmedzeného okruhu

okolností. Výška zľavy kúpnej ceny v zmysle § 597 ods. 1 OZ závisí od povahy a rozsahu vady s ohľadom k dohodnutej kúpnej cene veci, od zníženia funkčných vlastností veci, jej estetickej hodnote, od spôsobu a rozsahu užívania veci resp. od ceny nevyhnutných opráv.

14. Súd prvej inštancie pri stanovení primeranosti zľavy z kúpnej ceny vychádzal z rozdielu ceny dotknutého bytu s vadou a ceny tohto bytu bez vady. Kúpna cena bytu bola dojednaná vo výške 163.000,- eur, predmetom posúdenia primeranosti požadovanej zľavy bola suma 59.500,- eur, ktorá predstavuje cca 36 % z hodnoty kúpnej ceny. Pri rozhodovaní zohľadnil závery znaleckého dokazovania, z ktorých vyplýva zníženie hodnoty bytu o cca 40 %, skutočnosť, že v prípade ďalšieho predaja je hodnota bytu znížená pre výskyt vady, ako aj to, že vada v byte spočívajúca v nefunkčnej izolácii je takého charakteru, že zásadne bráni riadnemu užívaniu bytu. V tejto súvislosti uviedol, že ide o vadu, na ktorej odstránenie je nevyhnutné vynaložiť náklady, ktoré znižujú jeho hodnotu. Napokon mal za to, že vada bytu znižuje aj jeho estetickú hodnotu.

53.**R O Z H O D N U T I E**

Oprávnenie spoluvlastníka, ktorého predkupné právo bolo porušené (§ 140 Občianskeho zákonníka) domáhať sa od nadobúdateľa, aby mu vec ponúkol na predaj v zmysle § 603 ods. 3 Občianskeho zákonníka vzniká až momentom, keď nadobúdateľ nadobudol vlastnícke právo k nehnuteľnosti, keďže až týmto momentom je s predmetnou nehnuteľnosťou oprávnený nakladať (§ 123 Občianskeho zákonníka).

(Uznesenie Najvyššieho súdu SR z 31. mája 2022, sp. zn. 7 Cdo 269/2019)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Spišská Nová Ves (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo dňa 13. novembra 2017 č. k. 8C/22/2017-67 zamietol žalobu o nahradenie prejavu vôle nadobúdateľa, t.j. žalovanej, že ako predávajúci uzatvára so žalobcom ako kupujúcim kúpnu zmluvu, predmetom ktorej je prevod nehnuteľností v znení uvedenom v ods. 1 rozsudku.

1.1. Súd prvej inštancie poukázal na tvrdenie žalobcu, že tento je od roku 2005 podielovým spoluvlastníkom predmetných nehnuteľností, ktorých podielovým spoluvlastníkom je na základe kúpnej zmluvy zo dňa 17.04.2009 aj žalovaná, ktorá nadobudla podielové spoluvlastníctvo od predávajúcej M. L., ktorá porušila predkupné právo žalobcu, nakoľko najprv neponúkla svoj spoluvlastnícky podiel na predaj žalobcovi a ani ďalším podielovým spoluvlastníkom. Žalovaná vzniesla námietku premlčania. Žalobca argumentoval tým, že žalobu podal včas, lebo nahradiť prejav vôle je možné až keď žalovaná má oprávnenie nakladať s týmto podielom, čo získa až vkladom do katastra nehnuteľností.

1.2. Súd prvej inštancie mal za to, že žalobca v dôsledku porušenia jeho predkupného práva oprávnene žiadal žalovanú o prevod spoluvlastníckeho podielu a následne sa oprávnene dožadoval nahradenia vôle súdnym rozhodnutím, avšak musel prihliadnuť na námietku premlčania vznesenú žalovanou a uzavrel, že žalobca žalobu podal po uplynutí zákonom stanovenej lehoty. Dôvodil, že žalobca si mohol uplatniť predkupné právo dňa 17.04.2009, kedy bola uzavretá kúpna zmluva, ktorou bolo porušené jeho predkupné právo. Toto právo žalobcu tak bolo porušené v okamihu, kedy došlo k vzniku právneho úkonu (kúpnej zmluvy), lebo vtedy vznikol právny dôvod, ktorý je základom porušenia predkupného práva. Premlčacia doba na uplatnenie predkupného práva

žalobcovi uplynula dňom 18.04.2012 a pokiaľ toto právo uplatnil žalobou podanou na súd dňa 24.07.2017, bolo potrebné jeho žalobu z dôvodu vznesenej námietky premlčania zamietnuť. Súd prvej inštancie nepovažoval za akceptovateľný názor žalobcu o tom, že námietka premlčania bola uplatnená v rozpore s dobrými mravmi.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom zo dňa 26. júna 2019, sp.zn. 1Co/238/2018 rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správne potvrdil. Odvolací súd v zhode so súdom prvej inštancie mal za to, že v danom prípade nárok žalobcu uplatniť predkupné právo dospel dňa 17.04.2009, kedy bola uzavretá kúpna zmluva, ktorou bolo porušené predkupné právo žalobcu. Okamih, kedy došlo k porušeniu práva nemožno posúvať až do dňa zápisu vkladu vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností, pretože sa jedná o modus, ktorým sa úradne završuje súkromnoprávny úkon a ktorý má právny význam pre prevod vlastníckeho práva, a nie pre právny úkon ako taký. Správne a v súlade s ustálenou súdnou praxou dospel preto súd prvej inštancie k záveru, že premlčacia doba na uplatnenie predkupného práva žalobcovi uplynula dňom 18.04.2012 a pokiaľ toto právo uplatnil žalobou podanou na súd dňa 24.07.2017, bolo potrebné jeho žalobu z dôvodu vznesenej námietky premlčania zamietnuť. Otázka použitia dobrých mravov na výkon práva vzniesť námietku premlčania nie je v rozhodovacej praxi súdov sporná. Súdny vo všeobecnosti uznávajú, že uplatnenie námietky premlčania môže byť v zásade v rozpore s dobrými mravmi v zmysle § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ktorého konkrétna aplikácia je závislá od konkrétnych okolností daného prípadu. Podľa názoru odvolacieho súdu sa žalobcovi v podanom odvolaní nepodarilo spochybníť vecnú správnosť záveru súdu prvej inštancie o tejto otázke.

3. Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej len „dovolateľ“) dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzoval z § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP.

3.1. Dovolateľ k dôvodu § 420 písm. f) CSP namietol, že odvolací súd sa nevysporiadal s tvrdeniami v odvolaní, a to najmä s rozporom námietky premlčania s dobrými mravmi. Odôvodnenie je nepreskúmateľné, ak súdy neposúdia, či účelové odloženie vkladu vlastníckeho práva s následným uplatnením námietky premlčania je v súlade s dobrými mravmi.

3.2. Dovolateľ k dovolaciemu dôvodu § 421 ods. 1 písm. a) CSP poukázal na to, že tento súvisí s § 420 písm. f) CSP. Súdny neponúkli posúdenie konania žalovanej, či konala v súlade s dobrými mravmi, ale len odmietli názor o uplatnení námietky v rozpore s dobrými mravmi. Svojím rozhodnutím, bez toho, aby ho relevantne zdôvodnili, sa tak dostali do rozporu s ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu (rozhodnutia NS SR sp. zn. 2Cdo/249/2014, 3Cdo/41/2012, 1Cdo/85/2017, 1Cdo/148/2004). Hoci žalovaná zmluvu uzatvorila v roku 2009, návrh na vklad podala v roku 2015. Ak po šiestich rokoch následne podala návrh na vklad, čím sa

informácia o porušení predkupného práva a o vzniku práv plynúcich z porušeného predkupného práva mohla objektívne dostať do dispozičnej sféry oprávneného a uplatní si námietku premlčania, nie je možné konštatovať, že konala v súlade s dobrými mravmi.

3.3. Dovolateľ k dovolaciemu dôvodu § 421 ods. 1 písm. b) CSP poukázal na to, že v odvolacom konaní namietal nesprávne posúdenie začiatku plynutia premlčacej doby, ktoré sa nemôže vzťahovať k dátumu uzatvorenia právneho úkonu, ale k okamihu, kedy skutočne aj mohol úspešne uplatniť svoje právo na súde poukazom na § 603 ods. 3 OZ. Pri nehnuteľnostiach kupujúci uzatvorením zmluvy ešte nenadobudol podiel, vlastníctvo sa nadobúda až vkladom do katastra nehnuteľností. Premlčacia doba neplynie od porušenia predkupného práva, ale od okamihu, kedy sa z práva stáva *actio nata* a kedy ho je možné úspešne uplatniť na súde. V čase od uzatvorenia zmluvy do dňa kedy nebolo rozhodnuté o vklade vlastníckeho práva a kupujúci sa nestal vlastníkom veci, premlčacia doba nemohla plynúť, keďže počas danej doby nebolo možné úspešne uplatniť žalobou na súde právo podľa § 603 ods. 3 OZ.

3.4. Dovolateľ navrhol, aby dovolací súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a žiadal priznať náhradu trov dovolacieho konania.

4. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu navrhla dovolanie zamietnuť a žiadala priznať náhradu trov dovolacieho konania.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu v súlade s § 429 ods. 2 písm. a) CSP, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal, či sú splnené ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania a bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

6. Pri posudzovaní prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP dovolací súd dospel k záveru, že právna otázka, ktorú dovolateľ nastolil nebola dosiaľ dovolacím súdom vyriešená s dôrazom na odlišnosti § 140 a § 603 ods. 3 OZ, preto je dovolanie v danom prípade procesne prípustné. Po vyriešení otázky prípustnosti dovolania dovolací súd skúmal, či dovolateľ dôvodne odvolaciemu súdu vytýka, že jeho rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci tak, ako to v dovolaní namieta.

7. Dovolateľ v dovolaní argumentoval tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu (aj súdu prvej inštancie) vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci v otázke aplikácie § 101 OZ, pretože oba sudy učinili nesprávny právny záver, že premlčacia doba začína plynúť uzatvorením kúpnej zmluvy, keď týmto okamihom došlo k porušeniu predkupného práva. Podľa dovolateľa naopak

premlčacia doba začína plynúť až od zápisu vlastníckeho práva nadobúdateľa do katastra nehnuteľností.

8. Podľa § 40a OZ ak ide o dôvod neplatnosti právneho úkonu podľa ustanovení § 49a, § 140, § 145 ods. 1, § 479, § 589 a § 701 ods. 1, považuje sa právny úkon za platný, pokiaľ sa ten, kto je takým úkonom dotknutý, neplatnosti právneho úkonu nedovolá. Neplatnosti sa nemôže dovolávať ten, kto ju sám spôsobil. To isté platí, ak právny úkon nebol urobený vo forme, ktorú vyžaduje dohoda účastníkov (§ 40). Ak je právny úkon v rozpore so všeobecne záväzným právnym predpisom o cenách, je neplatný iba v rozsahu, v ktorom odporuje tomuto predpisu, ak sa ten, kto je takým úkonom dotknutý, neplatnosti dovolá.

9. Podľa § 140 veta prvá OZ ak sa spoluvlastnícky podiel prevádza, majú spoluvlastníci predkupné právo, ibaže ide o prevod blízkej osobe (§ 116, 117).

10. Podľa § 603 ods. 3 ak sa predkupné právo porušilo, môže sa oprávnený buď od nadobúdateľa domáhať, aby mu vec ponúkol na predaj, alebo mu zostane predkupné právo zachované.

11. Podľa § 123 OZ vlastník je v medziach zákona oprávnený predmet svojho vlastníctva držať, užívať, požívať jeho plody a úžitky a nakladať s ním.

12. Podľa § 132 ods. 1 OZ vlastníctvo veci možno nadobudnúť kúpnu, darovacou alebo inou zmluvou, dedením, rozhodnutím štátneho orgánu alebo na základe iných skutočností ustanovených zákonom.

13. Podľa § 132 ods. 2 OZ ak sa vlastníctvo nadobúda rozhodnutím štátneho orgánu, nadobúda sa vlastníctvo dňom v ňom určeným, a ak určený nie je, dňom právoplatnosti rozhodnutia.

14. Podľa § 133 ods. 2 OZ ak sa prevádza nehnuteľná vec na základe zmluvy, nadobúda sa vlastníctvo vkladom do katastra nehnuteľností podľa osobitných predpisov, ak osobitný zákon neustanovuje inak.

15. Podľa § 101 OZ pokiaľ nie je v ďalších ustanoveniach uvedené inak, premlčacia doba je trojročná a plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz.

16. Tak ako uviedli sudy nižších inšancií, oprávnený spoluvlastník z predkupného práva má pri porušení povinností zo strany zaviazaného spoluvlastníka na výber domáhať sa vyslovenia relatívnej neplatnosti zmluvy o prevode podielu zo spoluvlastníctva na tretiu osobu (§ 40a OZ),

domáhať sa voči nadobúdateľovi, aby mu predaný spoluvlastnícky podiel ponúkol na kúpu za rovnakých podmienok, za ktorých ich kúpil od zaviazanej osoby (§ 603 ods. 3 OZ) alebo si ponechať predkupné právo, ktoré však začne pôsobiť až voči nadobúdateľovi podielu (§ 603 ods. 3 OZ).

17. Obidva sudy pritom pri posúdení premlčania vychádzali z právnych záverov vyslovených v rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/37/2007, v ktorom sa najvyšší súd k nastolenej právnej otázke vyjadril tak, že „V prejednávanej veci žalobkyňa odôvodňovala neplatnosť označenej kúpnej zmluvy o predaji spoluvlastníckeho podielu žalovanej 1/ právnej predchodkyňi žalovaného 2/ porušením jej zákonného predkupného práva, ktoré pre ňu ako podielovú spoluvlastníčku vyplývalo z ustanovenia § 140 Občianskeho zákonníka. Právo dovolať sa relatívnej neplatnosti právneho úkonu vyplývajúce z ustanovenia § 40a Občianskeho zákonníka, ak ide o dôvod neplatnosti podľa § 140 Občianskeho zákonníka, je len jedným z nárokov spoluvlastníka, ktoré mu vznikajú porušením jeho zákonného predkupného práva. Ako iné právo sa premlčuje vo všeobecnej trojročnej premlčacej dobe v zmysle ustanovenia § 101 Občianskeho zákonníka. Podľa názoru dovolacieho súdu odvolací súd správne zdôraznil, že všeobecná trojročná premlčacia doba, ktorá podľa tohto ustanovenia plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz, začína plynúť objektívne. Predmetné právo (nárok) môže byť vykonané resp. uplatnené po prvý raz v deň, kedy nárok dosiahol vo svojom vývoji najvyššie procesné štádium, ktorým je právo (nárok) podať žalobu na súde (tzv. actio nata). Toto právo nie je nijako závislé od subjektívnej vedomosti oprávneného subjektu o podstate práva a o jeho výkone (uplatnení). V danom prípade nárok uplatniť predkupné právo, a teda aj dovolať sa relatívnej neplatnosti právneho úkonu dospel dňa 26.11.1998, kedy bola (podpísaním zmluvnými stranami) uzavretá kúpna zmluva, ktorou bolo porušené predkupné právo žalobkyne. Toto právo bolo porušené už v okamihu, kedy došlo k vzniku právneho úkonu (kúpnej zmluvy), lebo vtedy vznikol právny dôvod (titulus), ktorý je základom porušenia predkupného práva. Okamih, kedy došlo k porušeniu práva, nemožno posúvať až do dňa zápisu (vkladu) vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností, pretože sa jedná už o modus, ktorým sa úradne završuje súkromnoprávny úkon, a ktorý má právny význam pre prevod vlastníckeho práva (nie pre právny úkon ako taký).“

18. Dovolateľ poukazoval na rozsudok NS ČR, sp. zn. 33Cdo/3371/2008, v zmysle ktorého „Keďže zákon nestanovuje osobitnú premlčaciu lehotu na obmedzenie práva spoluvlastníka nehnuteľnosti požadovať od nadobúdateľa ponuku spoluvlastníckeho podielu na kúpu, toto právo sa premlčuje v rámci všeobecnej trojročnej premlčacej lehoty podľa § 101 Obč. zák. Zákon, ktorý upravuje okrem dĺžky premlčacej doby aj začiatok jej priebehu. V zásade je to deň, „keď by sa

právo mohlo uplatniť po prvýkrát“. Vo všeobecnosti platí, že právo sa môže uplatniť prvýkrát, len čo vznikne možnosť podať proti nemu odôvodnenú žalobu na súde, t. j. keď sa právo stalo pohľadávkou (actio nata). Keďže samotná kúpna zmluva má len majetkové účinky (viaže len jej účastníkov) a jej vecné účinky - nadobudnutie vlastníctva nadobúdateľom - nastávajú až pri zápise vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností, trojročná premlčacia lehota na výkon zákonného predkupného práva podľa § 603 ods. 3 Obč. zák. začína plynúť v deň nasledujúci po dni, keď vznikli účinky zápisu práva do katastra nehnuteľností. Až potom sa nárokom stane právo osoby oprávnenej uplatniť si nárok z predkupného práva ponúknuť mu vec na kúpu. Začiatok všeobecnej premlčacej lehoty podľa § 101 Obč. zák. je určená objektívnymi okolnosťami a nie subjektívnym poznaním rozhodujúcej skutočnosti veriteľa. Možno zhrnúť, že trojročná premlčacia lehota podľa § 101 Obč. zák. na uplatnenie práva spoluvlastníka, ktorého predkupné právo bolo porušené, požadovať od nadobúdateľa návrh na ponuku spoluvlastníckeho podielu na nehnuteľnosti na kúpu začína plynúť dňom nasledujúcim po dni, keď vznikol účinok zápisu práva do katastra nehnuteľností na základe kúpnej zmluvy, ktorou bolo porušené predkupné právo.“

19. Predmetom sporu vedeného Najvyšším súdom SR, sp. zn. 4Cdo/37/2007, na ktorý poukazovali sudy nižších inštancií, bola relatívna neplatnosť kúpnej zmluvy (§ 40a OZ) a nie výkon zákonného predkupného práva podľa § 603 ods. 3 OZ. V zmysle uvedeného rozhodnutia je právo dovolávať sa relatívnej neplatnosti kúpnej zmluvy z dôvodu porušenia zákonného predkupného práva spoluvlastníka premlčané v rámci všeobecnej trojročnej premlčacej lehoty (§ 101 OZ), ktorá začína plynúť dňom uzavretia kúpnej zmluvy, ktorou bolo porušené predkupné právo, pričom podielový spoluvlastník, ktorého predkupné právo bolo porušené, sa môže dovolávať relatívnej neplatnosti právneho úkonu pred vkladom vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností, keď tento zápis nemá vplyv na plynutie premlčacej lehoty pre námietku relatívnej neplatnosti, keďže v danom prípade sa napáda platnosť zmluvy, ktorá nesúvisí s nadobudnutím vlastníckeho práva, t.j. zápisom do katastra nehnuteľností. Avšak uvedené závery prijaté v súvislosti so začatím plynutia premlčacej lehoty spoluvlastníka na dovolanie sa relatívnej neplatnosti zmluvy z dôvodu porušenia predkupného práva nemožno uplatniť na obmedzenie práva spoluvlastníka požadovať od nadobúdateľa, aby mu ponúkol spoluvlastnícky podiel na nehnuteľnosti na kúpu, a to z dôvodu, že toto právo súvisí s nadobudnutím vlastníckeho práva.

20. Pri zmluvnom prevode nehnuteľnosti sa vlastníctvo nadobúda vkladom do katastra nehnuteľnosti, resp. právoplatným rozhodnutím o povolení vkladu. Vlastnícke právo k nehnuteľnosti preto nevzniká podpisom zmluvy, ale až na základe následného zápisu práva do katastra nehnuteľností. Aj keď právo spoluvlastníka bolo porušené už uzavretím predmetnej

kúpnej zmluvy, avšak oprávnenie domáhať sa od nadobúdateľa, aby mu vec ponúkol na predaj v zmysle § 603 ods. 3 OZ mu vzniká až momentom, keď nadobúdateľ nadobudol vlastnícke právo k nehnuteľnosti, keďže až týmto momentom je s predmetnou nehnuteľnosťou oprávnený nakladať (§ 123 OZ). Nadobúdateľ sa uzavretím samotnej zmluvy nestáva spoluvlastníkom nehnuteľnosti, a preto nemôže byť ani držiteľom práv vyplývajúcich z § 123 Občianskeho zákonníka.

21. Ak by súd pripustil iný výklad § 101 OZ vo vzťahu k začatiu plynutia premlčacej lehoty podľa § 603 ods. 3 OZ, tak by spoluvlastníkom, ktorých predkupné právo bolo porušené, bez ich zavinenia mohla uplynúť premlčacia lehota na podanie žaloby podľa § 603 ods. 3 OZ, keďže ak by bola takáto žaloba podaná po uzavretí kúpnej zmluvy, ktorou bolo predkupné právo porušené, ale pred vkladom vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností, teda v momente keď by poukazom na § 133 ods. 2 OZ spoluvlastníkom nehnuteľnosti bol ešte pôvodný spoluvlastník, tak táto žaloba by bola zamietnutá pre nedostatok pasívnej vecnej legitímácie, nakoľko by nesmerovala voči spoluvlastníkovi veci.

22. Z rozhodnutia Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 4Cdo/37/2007, tiež vyplýva, že právo (nárok) môže byť vykonané resp. uplatnené po prvý raz v deň, kedy nárok dosiahol vo svojom vývoji najvyššie procesné štádium, ktorým je právo (nárok) podať žalobu na súde (tzv. actio nata). Z vyššie uvedeného vyplýva, že žalobcovi toto právo vzniklo až zápisom vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností, a nie dňom uzatvorenia kúpnej zmluvy.

23. Dovolací súd zo spisu zistil, že k uzavretiu kúpnej zmluvy, ktorou malo dôjsť k porušeniu predkupného práva dovolateľa, došlo dňa 17.04.2009. Vklad vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností v prospech žalovanej na základe predmetnej kúpnej zmluvy bol povolený dňa 29.6.2015. Ako vyplýva zo skutkových zistení, právne účinky zápisu vlastníckeho práva žalovanej ku kúpnej zmluve nastali 29.06.2015, kedy bol povolený vklad vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností. Záver odvolacieho súdu, že dovolateľ podal žalobu na súd dňa po márnom uplynutí trojročnej premlčacej lehoty, keďže mal za to, že premlčacia doba začala plynúť dňom uzavretia kúpnej zmluvy, je preto nesprávny.

54.**R O Z H O D N U T I E**

Konaním hrubo porušujúcim dobré mravy nie je každé nakladanie s vecami patriacimi do bezpodielového spoluvlastníctva manželov len jedným z manželov bez súhlasu druhého manžela; je ním iba také nakladanie, pri ktorom bol preukázaný nekalý úmysel konajúceho manžela hrubo poškodiť majetkové práva druhého z manželov.

(Uznesenie Najvyššieho súdu SR z 26. augusta 2020, sp. zn. 8 Cdo 288/2019)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Súd prvej inštancie rozsudkom z 23. mája 2018, č. k. 14C/238/2016-268 určil, že žalobkyňa je vlastníčkou spoluvlastníckeho podielu o veľkosti 1/2 k celku k nehnuteľnostiam evidovaným na LV č. XXXXX, okres: L., obec: L., katastrálne územie: L., a to stavby - rodinný dom, súpisné číslo XXXX stojaci na parcele č. XXXX a parcely registra „C“ č. XXXX - zastavané plochy a nádvoria o výmere 478 m², ktoré nadobudol žalovaný na základe Darovacej zmluvy z 20. marca 2009, ktorej vklad bol povolený dňa 15. apríla 2009, pod č. P. - XXXX/XXXX. Žalobkyni priznal voči žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

2. Súd prvej inštancie vykonaným dokazovaním zistil, že žalobkyňa darovacou zmluvou z 20. marca 2009 previedla polovicu vyššie označených nehnuteľností na žalovaného. Žiadosťou z 10. augusta 2016 vyzvala žalovaného o vrátenie tohto daru z dôvodu, že sa mal dopustiť hrubého porušenia dobrých mravov, tým, že bez jej vedomia a súhlasu previedol ich spoločne, do ich bezpodielového spoluvlastníctva manželov patriace, nehnuteľnosti na spoločnosť G., IČO: XX XXX XXX, ktorej je jediným spoločníkom a konateľom, a ktorej obchodný podiel, do ich bezpodielového spoluvlastníctva manželov, nepatrí. Malo ísť o meštiansky dom súpisného čísla XXXX spolu s príľahlým pozemkom, parcelami registra C parcelné č. XXX, č. XXX/X a č. XXX/X v katastrálnom území L., spolu zapísané na LV č. XXXXX, prevedený kúpnu zmluvou V XXXX/XXXX z 22. júna 2016 a rekreačnú chatu súpisného čísla XXX spolu s príľahlým pozemkom, parcelami registra C parcelné č. XXXX/XX a č. XXXX/XX v katastrálnom území W., spolu zapísané na LV č. XXXX, prevedený kúpnu zmluvou P. XXXX/XXXX zo 17. mája 2016. Zároveň, bez jej vedomia a súhlasu, žalovaný previedol ku dňu 17. júna 2016 aj časť ich

spoločného obchodného podielu v spoločnosti G., IČO XX XXX XXX o veľkosti 88,70 % k celku zo svojej osoby na spoločnosť G., IČO: XX XXX XXX, ktorá vznikla pred uzavretím ich manželstva, a preto obchodný podiel v nej do ich bezpodielového spoluvlastníctva manželov nepatrí. Žalobkyňa ďalej vo svojej žiadosti o vrátenie daru uviedla, že žalovaný uskutočnil tieto kroky premyslene, v čase ich manželskej krízy, kedy ich manželstvo neplnilo svoju funkciu, kedy spolu nehospodárili, a kedy žalovaný neprispieval na chod domácnosti, ani na výživu deťom a ani na jej výživu ako manželky. Jeho komunikáciu s ňou označila za plnú hrubých urážok. Túto jeho činnosť potom označila za premyslenú snahu ju majetkovo a finančne poškodiť, ľudsky ponížiť, čo považovala za konanie v hrubom rozpore s dobrými mravmi a pravidlami manželského spolužitia.

3. Súd prvej inštancie, viazaný skutkovými dôvodmi vymedzenými v žiadosti žalobkyne o vrátenie daru z 20. augusta 2016, potom nemal za preukázané, že by žalovaný komunikoval so žalobkyňou urážlivo, vulgárne resp. že by sa nestaral o deti, o domácnosť. Práve naopak, predloženými listinami bolo preukázané, aké prostriedky žalovaný vynaložil na ich spoločné deti, resp. že do mája roku 2016 výlučne on uhrádzal inkaso a platby súvisiace s rodinným domom. Žalobkyňa preto neunesla dôkazné bremeno na preukázanie svojich tvrdení ohľadom skutočností, že ju žalovaný hrubo urážal, resp. sa nestaral o deti a o domácnosť.

4. Avšak podľa súdu prvej inštancie zásadným dôvodom požiadavky žalobkyne o vrátenie daru v zmysle jej výzvy z 20. augusta 2016 bola skutočnosť, že mal žalovaný previesť ich spoločný majetok na spoločnosť G., ktorá však vznikla ešte pred uzavretím ich manželstva a ktorej obchodný podiel preto nespadal do ich bezpodielového spoluvlastníctva (BSM). V tejto súvislosti súd prvej inštancie poukázal na to, že žalovaný nepreukázal (neunesol dôkazné bremeno) svoje tvrdenia, že žalobkyňa s prevodom tohto majetku na uvedenú spoločnosť súhlasila.

5. V ďalšom mal súd prvej inštancie za preukázané, že i žalobkyňa svojou mierou prispela k rozvratu manželstva so žalovaným, keď sa podieľala na aktivitách „sekty“, nadviazala mimomanželskú známosť. Tieto skutočnosti však podľa súdu nič nemohli zmeniť na závere, že žalovaný nepochybne previedol rekreačnú chatu na J. kúpnu zmluvou zo 17. mája 2016 i meštiansky dom v L. kúpnu zmluvou z 22. júna 2016, a taktiež, že dňa 17. júna 2016 previedol časť ich spoločného podielu spoločnosti G. o veľkosti 88,7 %, všetko na spoločnosť G., a to bez vedomia a súhlasu žalobkyne. Túto skutočnosť, teda prevod nehnuteľnosti veľkej hodnoty, resp. obchodného podielu bez súhlasu, resp. vedomia žalobkyne, potom súd vyhodnotil ako hrubé porušenie dobrých mravov. Skutočnosť, že predmetom iných súdnych konaní bolo súčasné

riešenie otázok, či bol majetok prevedený bez súhlasu, resp. so súhlasom žalobkyne, neznamenal, že by sa žalobkyňa nemohla domáhať vrátenia daru. V tomto smere potom uviedol, že aj keď bola v iných konaniach riešená otázka platnosti, resp. neplatnosti prevodu tohto majetku žalovaným na spomínanú spoločnosť, kde žalovaný je jediným konateľom a spoločníkom, za situácie, že žalovaný hodnoverne nepreukázal, že by žalobkyňa mala vedomosť o týchto prevodoch a už vôbec nie, že by udelila súhlas s takýmito prevodmi, súd žalobe vyhovel, keď takéto prevody spoločného majetku považoval za hrubé porušenie dobrých mravov. Uzavrel, že nakoľko žalovaný dar na základe žiadosti žalobkyne nevrátil, táto mala naliehavý právny záujem na požadovanom určení, v zmysle § 137 písm. c) CSP, keďže žalovaný je naďalej evidovaný ako spoluvlastník darovaného podielu.

6. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovaného rozsudkom z 25. marca 2019, sp. zn. 8Co/124/2018 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a žalobkyňi priznal voči žalovanému náhradu trov odvolacieho konania v celom rozsahu. Dospel k záveru, že súd prvej inštancie správne a dostatočne zistil skutkový stav veci, svoje rozhodnutie jasne a výstižne odôvodnil a vec správne právne posúdil. Stotožnil sa so záverom súdu prvej inštancie, že v danom spore boli splnené podmienky pre vrátenie daru podľa § 630 Občianskeho zákonníka. Poukázal na to, že žalovaný ani v odvolacom konaní nespochybnil skutočnosť, že žalobkyňa nemala vedomosť o prevodoch majetku na spoločnosť G., ani to, že s takýmito prevodmi nesúhlasila. K námietke, že mal súd konanie prerušiť až do právoplatného skončenia konaní vedených na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 8Pc/19/2016 a sp. zn. 20C/47/2017 o určenie neplatnosti kúpnych zmlúv a určenie vlastníckeho práva, poukázal na odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie v jeho bode 11. Dodal, že z odpovede žalovaného na žiadosť o vrátenie daru nemožno vyvodit' iný dôvod nesúhlasu s vrátením daru, ako tvrdenie, že žalobkyňa o prevode nehnuteľností - meštianskeho domu a rekreačnej chaty vedela a nenamietala ich prevod na spoločnosť G., a preto odvolací súd nevidel dôvod, pre ktorý by mal súd prvej inštancie toto konanie prerušiť a vyčkat' na právoplatnosť konaní o neplatnosť kúpnych zmlúv a určenie vlastníckeho práva. Ak žalovaný vo svojom odvolaní poukazoval na tzv. princíp vzájomnosti, odvolací súd poukázal na to, že súd prvej inštancie pri svojom rozhodovaní prihliadol aj k tejto skutočnosti, keď hodnotil aj správanie sa daryne (bod 10. napadnutého rozsudku). Z týchto dôvodov odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a o trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

7. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalovaný. Navrhol, aby dovolací súd zrušil napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Dovolanie podal

z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci, keď rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP), resp. ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b/ CSP). Za otázku, ktorá doposiaľ nebola v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu vyriešená, označil „či za hrubé porušenie dobrých mravov v zmysle § 630 Občianskeho zákonníka, ako dôvodu na vrátenie daru, sa považuje konanie obdarovaného, ktorý ako manžel bez súhlasu druhého manžela previedol nehnuteľný majetok do vlastníctva iného subjektu“, ako i „či za stavu, kedy ešte nebolo právoplatne rozhodnuté o žalobách o určenie vlastníckeho práva sp. zn. 8Pc/19/2016 a sp. zn. 20C/47/2017, ktorými sa ako predbežná otázka rieši neplatnosť kúpnej zmluvy o prevode nehnuteľností podľa § 145 ods. 1 Občianskeho zákonníka s poukazom na § 40a Občianskeho zákonníka, mohol mať súd prvej inštancie ako aj odvolací súd za preukázané hrubé porušenie dobrých mravov“. Odklon v rozhodnutí odvolacieho súdu od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu vzhladol v otázke dôvodov na vrátenie daru, ako prípadov hrubo porušujúcich dobré mravy, keď Najvyšší súd Slovenskej republiky vo svojich rozhodnutiach sp. zn. 2Cdo/81/1997 (R 31/1999), sp. zn. 3Cdo/191/1996 (R 88/1988) a sp. zn. 2Cdo/108/2007 ustálil, že za hrubé porušenie dobrých mravov nemožno považovať napr. predaj darovanej veci cudzej osobe, nenavštevovanie darcu pri príležitosti sviatkov a jeho životných jubileí, a keď pod hrubým porušením dobrých mravov treba rozumieť ich porušenie značnej intenzity alebo ich sústavné porušovanie, pri zohľadnení správania sa i samotného darcu, t. j. či on sám sa nespráva voči obdarovanému v rozpore s dobrými mravmi a či práve jeho správanie nie je príčinou nevhodného správania obdarovaného voči nemu. Mal za to, že ak dovolací súd vo svojej rozhodovacej praxi za hrubé porušenie dobrých mravov nepovažuje predaj darovanej nehnuteľnosti, tak za hrubé porušenie dobrých mravov nemožno považovať ani predaj nehnuteľného majetku žalovaným obchodnej spoločnosti G., nakoľko tento nebol žalovanému darovaný.

8. Žalobkyňa vo vyjadrení k dovolaniu zotrvala na tom, že prevod spoločného majetku veľkej hodnoty jedným z manželov na svoju firmu je hrubým porušením dobrých mravov, a dôvodom na vrátenie daru, pretože sa nezlučuje s tým, ako sa manželia majú k sebe správať ohľadom spoločného majetku, ktorý vytvorili spoločným hospodárením za 14 rokov svojho manželstva. Pokiaľ išlo o spory o neplatnosť prevodov tohto majetku uviedla, že spor vedený na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 20P/47/2017 (ohľadne prevodu rekreačnej chaty) je toho času právoplatne skončený v prospech žalobkyne, keď súdy určili, že rekreačná chata patrí do BSM sporových strán a kúpna zmluva, na základe ktorej sa prevod uskutočnil, je neplatným právnym

úkonom. Rovnaké rozhodnutie žalobkyňa očakáva i ohľadne prevodu meštiackeho domu (konanie sp. zn. 8Pc/19/2016), kde už prvoinštančný súd jej žalobe vyhovel. O podanom odvolaní nebolo doposiaľ rozhodnuté. V súdnom konaní týkajúcom sa prevodu obchodného podielu ešte prvoinštančný súd nerozhodol.

9. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalovaného je dôvodné.

10. Žalovaný prípustnosť svojho dovolania vyvodzoval tiež z § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, v zmysle ktorého dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Cit. ustanovenie dopadá na situáciu, v ktorej určitá právna otázka ešte nebola dovolacím súdom riešená (preto ani nedošlo k ustáleniu jeho rozhodovacej praxe).

11. V danom prípade, žalovaný za nosné, označil právne otázky dovolacím súdom doposiaľ neriešené, a to „či za hrubé porušenie dobrých mravov v zmysle § 630 Občianskeho zákonníka, ako dôvodu na vrátenie daru, sa považuje konanie obdarovaného, ktorý ako manžel bez súhlasu druhého manžela previedol nehnuteľný majetok do vlastníctva iného subjektu (ďalej len „prvá otázka“)“, ako i „či za stavu, kedy ešte nebolo právoplatne rozhodnuté o žalobách o určenie vlastníckeho práva sp. zn. 8Pc/19/2016 a sp. zn. 20C/47/2017, ktorými sa ako predbežná otázka rieši neplatnosť kúpnej zmluvy o prevode nehnuteľností podľa § 145 ods. 1 Občianskeho zákonníka s poukazom na § 40a Občianskeho zákonníka, mohol mať súd prvej inštancie ako aj odvolací súd za preukázané hrubé porušenie dobrých mravov (ďalej len „druhá otázka“)“.

12. Dovolací súd uvádza, že kým prvá z takto nastolených otázok zakladala prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, druhá túto prípustnosť podľa cit. ustanovenia nezakladá, nakoľko sa týka procesného postupu súdu v konaní. Prípustnosť dovolania ohľadne druhej, žalovaným nastolenej otázky, by mohla nanajvýš zakladať prípustnosť dovolania podľa ust. § 420 písm. f/ CSP (žalovaný však prípustnosť dovolania podľa ust. § 420 CSP nevyvodzoval). Žalovaný druhou nastolenou otázkou, v podstate namieta iba procesný postup súdov (najmä súdu prvej inštancie), ktorý nepristúpil k prerušeniu tohto konania do právoplatného skončenia súdnych sporov ohľadne neplatnosti scudzovacích právnych úkonov, ktorými žalovaný previedol nehnuteľnosti a obchodný podiel na spoločnosť G. (konania vedené pred Okresným súdom Prešov

pod sp. zn. 20P/47/2017 týkajúce sa prevodu rekreačnej chaty, t. č. právoplatne skončené určením, že rekreačná chata patrí do BSM sporových strán a kúpna zmluva, na základe ktorej sa prevod uskutočnil, bola neplatným právnym úkonom, sp. zn. 8Pc/19/2016, týkajúce sa prevodu meštiackeho domu, t. č. rozhodnuté prvoinštančným súdom, ktorý vyslovil neplatnosť zmluvy o prevode). Tak súd prvej inštancie ako i odvolací súd vo svojich rozhodnutiach zhodne poukázali na to, že hoci bola v predmetných konaniach riešená otázka platnosti prevodu majetku, za situácie, že žalovaný hodnoverne nepreukázal, že žalobkyňa mala o týchto prevodoch vedomosť a už vôbec nie, že s nimi súhlasila, považovali takéto prevody za hrubé porušenie dobrých mravov, a teda za dôvod na vrátenie daru. Preto nevideli dôvod na prerušenie tohto konania do právoplatného skončenia uvedených konaní. Možno potom konštatovať, že sudy svoje rozhodnutia založili na tom, že žalovaný sa dopustil hrubého porušenia dobrých mravov už len tým, že nehnuteľnosti previedol bez súhlasu a vedomia žalobkyne, a to bez ohľadu na prebiehajúce spory medzi stranami ohľadne platnosti/neplatnosti scudzovacích úkonov. Inak povedané, za hrubé porušenie dobrých mravov považovali aj situáciu, ak by žalovaný tieto nehnuteľnosti previedol inak platne. Otázka výsledku v daných sporoch bola tak pre sudy irelevantná (relevantnou bola nevedomosť a nepreukázaný súhlas s ich prevodom žalobkyňou). Možno preto konštatovať, že (ak by aj bola daná prípustnosť dovolania v tejto otázke podľa § 421 CSP), odvolací súd (ani súd prvej inštancie) svoje rozhodnutia na vyriešení takto formulovanej otázky nezaložili.

13. Ako však už dovolací súd uviedol, hoci žalovaný, v druhej ním nastolenej otázke, resp. v ním označenom postupe súdov, nesprávne prípustnosť svojho dovolania vyvodzoval z ust. § 421 písm. b/ CSP (hoci táto by mohla nanajvýš prichádzať do úvahy iba podľa § 420 písm. f/ CSP), avšak aj tu si dovolací súd súčasne dovoľuje uviesť, že nedostatok rozhodnutia súdu o návrhu na prerušenie konania podľa § 164 CSP (tzv. prípad fakultatívneho prerušenia konania), nie je dôvodom prípustnosti dovolania ani podľa § 420 písm. f) CSP.

14. Judikatúra najvyššieho súdu za porušenie práva na spravodlivý proces označuje medziiným postup súdu, ktorý sa z určitého dôvodu odmietne zaoberať meritom veci, odmietne podanie alebo konanie zastaví alebo odvolací súd odmietne odvolanie, hoci procesné predpoklady pre taký postup nie sú dané (pozri napr. R 23/1994 a R 4/2003, ale aj rozhodnutie najvyššieho súdu publikované v časopise Zo súdnej praxe pod č. 14/1996, prípadne ďalšie rozhodnutia najvyššieho súdu, napr. sp. zn. 1Cdo/41/2000, 2Cdo/119/2004, 3Cdo/108/2004, 3Cdo/231/2008, 4Cdo/20/2001). Dovolací súd ale na druhej strane štandardne zastáva názor, že nie každé porušenie procesných oprávnení strany sporu alebo procesne nesprávny postup súdu má za následok (až)

procesnú vadu konania v zmysle § 420 CSP (pozri napr. rozhodnutia sp. zn. 3Cdo/144/2014, resp. 3Cdo/56/2014).

15. Rozhodnutia súdu o prerušení konania a o zamietnutí návrhu na prerušenie konania sú procesnými rozhodnutiami, ktorými sa nerozhoduje o právach a povinnostiach sporových strán vo veci samej. Takéto rozhodnutia majú procesnoprávne dôsledky len pre určité štádium civilného sporového konania; nejde o rozhodnutia vo veci samej, ktoré by do práv a povinností sporových strán zasahovali konečným spôsobom. Aj keď (prípadne) pri vydávaní týchto rozhodnutí dôjde k procesnej nesprávnosti, nemožno nevziať na zreteľ, že v ďalšom konaní, ktoré potom nasleduje, zostávajú strane sporu zachované všetky jej procesné oprávnenia. Dovolací súd tento aspekt zdôraznil už dávnejšie napríklad v rozsudku sp. zn. 2Cdo/29/1992 (pozri R 39/1993), v ktorom uviedol, že podmienka prípustnosti dovolania podľa § 237 písm. f/ OSP (v súčasnosti § 420 písm. f/ CSP) nie je splnená, ak sa účastníkovi odňala možnosť konať pred súdom pre časť konania do takej miery, že účastník následne mohol uplatniť svoj vplyv na výsledok konania.

16. Vychádzajúc zo záverov, na ktorých je založený judikát R 39/1993, možno pre účely preskúmvanej veci konštatovať, že - z určujúceho, materiálneho hľadiska nebol síce postup súdu prvej inštancie v súlade s § 164 CSP (keď výslovne nerozhodol o zamietnutí návrhu na prerušenie konania), avšak žalovanému i naďalej zostali zachované možnosti realizácie jeho procesných oprávnení, v rámci ktorých mohol uplatniť svoj procesný vplyv na výsledok konania. Procesná nesprávnosť, ku ktorej došlo zo strany súdu prvej inštancie (a jej následným akceptovaním i zo strany odvolacieho súdu), nedosahovala preto v danom prípade intenzitu procesnej vady konania v zmysle § 420 písm. f) CSP.

17. Z týchto dôvodov dovolací súd uzatvára, že pokiaľ súd prvej inštancie v danom prípade nevydal samostatné rozhodnutie o zamietnutí návrhu na prerušenie konania (a tento stav akceptoval i odvolací súd), sa sudy síce dopustili procesnej nesprávnosti, neporušili však právo žalovaného na spravodlivý proces tak, ako to má na mysli § 420 písm. f) CSP (k tomu pozri napr. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 3Cdo/204/2013, časopis Zo súdnej praxe č. 51/2014).

18. Napokon v intenciách inštitútu prerušenia konania by v prípade zamietnutia návrhu na prerušenie konania súdom prvej inštancie, nebolo voči takémuto rozhodnutiu prípustné ani odvolanie. V prípadoch prerušenia konania je totiž odvolanie prípustné podľa § 357 písm. n) CSP len proti uzneseniu, ktorým bolo prerušené konanie podľa § 162 ods. 1 písm. a) alebo § 164 CSP, či už na návrh, alebo bez návrhu. Ak by súd návrhu na prerušenie konania nevyhovel, nešlo by

o prerušenie konania, a teda odvolanie proti negatívnemu rozhodnutiu by prípustné ani nebolo (k tomu pozri uznesenie Najvyššieho súdu SR zo 4. decembra 2018, sp. zn. 1Obo/15/2018).

19. Z týchto dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že prípustnosť dovolania žalovaného v ním nastolenej druhej dovolacej otázke, z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, nevyplýva.

20. Za dôvodné, potom dovolací súd považoval dovolanie žalovaného iba ohľadne nesprávneho právneho posúdenia veci súdmi nižších inštancií v prvej, ním nastolenej otázke, a teda, či „za hrubé porušenie dobrých mravov v zmysle § 630 Občianskeho zákonníka ako dôvodu na vrátenie daru, bolo možné považovať i také konanie žalovaného ako obdarovaného, ktorý ako manžel, bez súhlasu druhého manžela (žalobkyne ako darkyne), previedol spoločný nehnuteľný majetok do vlastníctva iného subjektu (konkrétne spoločnosti G., v ktorej bol žalovaný jej jediným spoločníkom a konateľom)“. Takáto otázka nebola doposiaľ v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu riešená (so zreteľom na individuálne okolnosti prípadu ani byť nemohla), a preto v situácii, na ktorú sa vzťahuje ustanovenie § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie žalovaného bolo v danom prípade procesne prípustné.

21. V danej veci potom otázka posúdenia konania žalovaného ako konania v hrubom rozpore s dobrými mravmi, ktoré zavdalo dôvod pre aplikáciu ust. § 630 Občianskeho zákonníka (t. j. dôvod na vrátenie daru) je nepochybne otázkou právnou, od ktorej riešenia záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu. Ak súdy na podklade svojich skutkových zistení (to znamená až po vyriešení skutkových otázok) prijali závery o existencii dôvodu pre aplikovanie konkrétnej právnej normy na posudzovaný prípad, je takýto záver záverom právnym (t. j. ide o otázku právneho charakteru). Ak potom odvolací súd, na podklade svojich skutkových zistení (resp. skutkových zistení súdom prvej inštancie), prijal záver o tom, že v danej veci bol splnený (daný) dôvod na vrátenie daru podľa § 630 Občianskeho zákonníka, išlo o záver, ktorý bol spôsobilý byť predmetom dovolania.

22. V zmysle § 630 Občianskeho zákonníka sa darca môže domáhať vrátenia daru, ak sa obdarovaný správa k nemu alebo členom jeho rodiny tak, že tým hrubo porušuje dobré mravy. V tomto ustanovení je upravený osobitný spôsob zániku darovacieho vzťahu, ku ktorému dochádza na základe jednostranného právneho úkonu darcu voči obdarovanému, ktorý hrubo porušil dobré mravy svojím správaním k darcovi alebo členom jeho rodiny. Za členov rodiny darcu treba považovať predovšetkým jeho manžela, rodičov a deti a spravidla tiež ostatných príbuzných v priamom rade ako aj súrodencov, výnimočne aj ďalšie osoby v rodinnom alebo obdobnom pomere, pokiaľ by darca ich ujmu dôvodne pociťoval ako vlastnú ujmu (R 88/1998). Právo darcu

domáhať sa vrátenia daru vzniká darcovi okamihom správania obdarovaného, ktoré naplňuje znaky uvedené v § 630 Občianskeho zákonníka. Pokiaľ darca toto právo realizuje, zaniká darovací vzťah momentom, keď prejav vôle darcu (výzva na vrátenie daru) došiel obdarovanému. Ustanovenie § 630 Občianskeho zákonníka umožňuje vyvodit' zodpovednosť za porušenie morálnych pravidiel správania - súhrnu určitých historicky nemenných a všeobecne v spoločnosti akceptovaných noriem etiky, morálky a mravnosti. Vrátenie daru možno považovať za sankciu, ktorou darca postihuje obdarovaného za jeho správanie hrubo porušujúce tieto morálne pravidlá. Uvedené ustanovenie, ktoré za relevantné označuje len správanie obdarovaného, nemožno rozširujúcim spôsobom vykladať tak, že sa ním majú postihnúť aj dôsledky správania iných osôb ako obdarovaného, hoci i jemu blízkych (porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky uverejnený v časopise Zo súdnej praxe pod č. 63/2004). Právo darcu na vrátenie daru nezakladá každé negatívne správanie sa obdarovaného voči darcovi. Toto právo nevzniká pri prostej nevďačnosti obdarovaného voči darcovi, ani pri menej významnom porušení dobrých mravov obdarovaným (R 31/1999). Predpokladom vrátenia daru je len také negatívne správanie sa obdarovaného, ktoré vzhľadom na všetky významné okolnosti konkrétneho prípadu možno hodnotiť ako hrubé porušenie dobrých mravov. O také správanie ide spravidla v prípade porušenia dobrých mravov spôsobom, vyznačujúcim sa značnou intenzitou alebo sústavnosťou (opakovanosťou), pričom jeho vonkajším prejavom môžu byť fyzické násilie, hrubé urážky, neposkytnutie potrebnej pomoci, hrubý nezáujem a pod. V súlade s § 630 Občianskeho zákonníka možno za právne relevantné považovať len také správanie sa obdarovaného, ktoré sa objektívne prejavilo. Pritom nie je rozhodujúci subjektívny pocit a úsudok darcu (R 61/1997). Pri posudzovaní správania obdarovaného treba vziať do úvahy a hodnotiť i správanie sa samotného darcu v tom zmysle, či práve jeho správanie nie je príčinou nevhodného správania sa obdarovaného voči nemu (princíp vzájomnosti). Uplatnenie princípu vzájomnosti znamená, že pri skúmaní určitého správania obdarovaného z hľadiska, či vykazuje znaky hrubého porušenia dobrých mravov, sa vezme na zreteľ tiež správanie darcu za účelom posúdenia, či on sám sa nespráva alebo nesprával voči obdarovanému v rozpore s dobrými mravmi a či práve jeho správanie nie je príčinou nevhodného správania obdarovaného voči nemu alebo členom jeho rodiny. V kladnom prípade sa darca nemôže úspešne domáhať vrátenia daru, lebo následnú (darcom vyvolanú) reakciu obdarovaného (i keby bola nevhodná) by nebolo možné kvalifikovať ako hrubé porušenie dobrých mravov. Výnimkou by však bolo také správanie sa obdarovaného, ktoré by bolo v zrejmom nepomere k správaniu sa samotného darcu (porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Cdo/108/2007).

23. Podľa názoru dovolacieho súdu je potrebné závery súdov nižších inštancií ohľadne naplnenia dôvodov pre vrátenie daru považovať za predčasné. Iba sama skutočnosť, že žalovaný previedol spoločný majetok strán (rozumej „majetok patriaci do BSM“) počas manželstva na inú obchodnú spoločnosť, nemožno kvalifikovať ako konanie, ktoré bolo v hrubom rozpore s dobrými mravmi. Občiansky zákonník, ani iný právny predpis nedefinuje pojem dobré mravy. Právna teória a tiež prax stotožňujú dobré mravy so všeobecne uznávanými a historicky overenými základnými spoločenskými, kultúrnymi a etickými normami správania, ako sú napríklad slušnosť, poctivosť, nezneužívanie výkonu práv, nešikanózny spôsob výkonu práva, rešpektovanie rovnosti účastníkov občianskoprávných vzťahov. Za konanie priečiace sa dobrým mravom treba považovať také konanie, ktoré je všeobecne neakceptovateľné z hľadiska v spoločnosti prevládajúcich mravných zásad a princípov vzájomných vzťahov medzi ľuďmi. Súlad konania obdarovanej osoby s dobrými mravmi treba preto posudzovať vždy komplexne, so zreteľom na konkrétnu situáciu medzi darcom a obdarovaným, s prihliadnutím na všetky rozhodujúce okolnosti. Avšak sama skutočnosť, že žalovaný počas manželstva previedol časť spoločného majetku na inú obchodnú spoločnosť (bez súhlasu žalobkyne), bez ďalšieho nesignalizuje takú intenzitu jeho konania, ktorú by bolo možné vyhodnotiť ako hrubé porušenie dobrých mravov. Pokiaľ tak urobil v presvedčení, že prevádza svoje výlučné vlastníctvo (z dôvodu ktorého potom i navrhoval prerušenie tohto konania do právoplatného skončenia konaní o určenie neplatnosti scudzovacích právnych úkonov, pričom ani v daných konaniach sa tieto úkony neposudzovali z hľadiska ich absolútnej neplatnosti podľa § 39 Občianskeho zákonníka, t. j. pre ich rozpor s dobrými mravmi, ale iba neplatnosti relatívnej podľa § 40a Občianskeho zákonníka v spojení s § 145 ods. 1 Občianskeho zákonníka, t. j. z dôvodu absencie súhlasu druhého manžela s ich prevodom), intenzita porušenia týchto právnych noriem nedosahuje stupeň hrubého porušenia dobrých mravov. Dovolací súd týmto nespochybňuje samotný záver, že by si žalovaný nepočínal v rozpore s dobrými mravmi (prevod majetku v rozpore so zákonom možno potom kvalifikovať aj ako konanie v rozpore s dobrými mravmi), avšak doposiaľ nebolo preukázané, že by intenzita tohto konania (zatiaľ) odôvodňovala aj záver o „hrubom“ porušení dobrých mravov (aj relatívna neplatnosť právneho úkonu vychádza z premisy o jeho platnosti, pokiaľ sa jeho neplatnosti nedovolá dotknutý účastník - § 40a Občianskeho zákonníka). Navyše, ako už bolo uvedené, žalobkyňa sa v tomto smere domáha nápravy cestou podania žalôb o neplatnosť dotknutých úkonov, a v prípade jej úspechu v týchto konaniach, budú tieto nehnuteľnosti riadnym predmetom vyporiadania v rámci ich BSM. Uvedené znamená, že následky konania žalovaného sú zákonom predvídaným spôsobom napravitel'né (cestou vyslovenia neplatnosti scudzovacích právnych úkonov), a teda žalobkyni v tomto smere žiadna ujma na jej právach do budúcnosti nevznikne, resp. táto sa odstráni. Na to, aby súdy

vyhodnotili konanie žalovaného ako „hrubé“ porušenie dobrých mravov (teda väčšej intenzity než „bežné“ porušenie dobrých mravov) je potrebné posúdiť i ďalšie okolnosti, za ktorých žalovaný dané nehnuteľnosti previedol, predovšetkým jeho úmysel (motív) tak urobiť. Z neho potom možno usudzovať, či jeho konanie možno kvalifikovať ako hrubé porušenie dobrých mravov (t. j. či teda konal v presvedčení, že prevádza svoje vlastné nehnuteľnosti alebo tak konal s cieľom úmyselne poškodiť žalobkyňu na jej právach príp. z iného ľstivého úmyslu a pod.). Avšak iba samotná absencia súhlasu žalobkyne s ich prevodom, je len zákonným dôvodom pre vyslovenie relatívnej neplatnosti týchto úkonov, nepreukazuje však samotnú intenzitu konania žalovaného, ako konania v hrubom rozpore s dobrými mravmi (týmto je iba motív takéhoto konania žalovaného ako zložka prejavu jeho vôle). V opačnom prípade by totiž súdy museli ako konanie v hrubom rozpore s dobrými mravmi, vyhodnotiť každé uzavretie zmluvy týkajúce sa nie bežných vecí jedným z manželov, bez súhlasu druhého manžela (napr. i za stavu, kedy by konajúci o existencii a obsahu ustanovenia § 145 ods. 1 Občianskeho zákonníka vedieť nemusel). Možno preto uzavrieť, že nie každé nakladanie s vecami patriacimi do BSM jedným manželom bez súhlasu druhého manžela, treba považovať za konanie hrubo porušujúce dobré mravy, ale len také, pri ktorom bolo vykonaným dokazovaním riadne preukázané, že tak druhý manžel konal s nekalým úmyslom v snahe hrubo poškodiť majetkové práva druhého z manželov. Doposiaľ však nebolo preukázané, že by žalovaný konal v úmysle „ukrátiť“ žalobkyňu o ich spoločný majetok, keďže tieto úkony robil v presvedčení, že išlo o jeho výlučný majetok, s ktorým môže nakladať sám (i preto žalovaný namietal, že súdy vyhodnotili jeho konanie ako hrubé porušenie dobrých mravov, bez tohto, aby vyčkali do právoplatného skončenia uvedených sporov, resp. namietal, že ak bude v týchto sporoch úspešný, súdy ho už dopredu „zbavili“ majetku získaného darom, hoci by sa tak žiadneho nedovoleného konania ani len nedopustil).

55.**R O Z H O D N U T I E**

Uloženie povinnosti žalovanému spôsobom nie závislým výlučne na jeho vôli, ale vyžadujúcom súčinnosť tretích subjektov (napr. vydavateľa tlače, prevádzkovateľa rozhlasu, obecného úradu pri vyvesení na úradnú tabuľu a pod.), nie je v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu považované za nedostatok materiálnej vykonateľnosti súdneho rozhodnutia. Pokiaľ takto uložená povinnosť spĺňa požiadavku obsahovej určitosti, zrozumiteľnosti a jasnosti, rozhodnutie nie je možné považovať za materiálne nevykonateľné len z toho dôvodu, že žalovaný musí splniť uloženú povinnosť v súčinnosti s tretím subjektom.

(Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo 17. augusta 2022, sp. zn. 9 Cdo 265/2021)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Galanta (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 16. mája 2019, č. k. 15C/191/2016-322 rozhodol, že žalovaný neoprávnene zasiahol do práva na ochranu osobnosti žalobcu a to tak, že dňa 21. septembra 2015 na zasadnutí obecného zastupiteľstva Obce X. sa na adresu žalobcu vyjadril nasledovne: „za kosenie ihriska si v dobe pol roka vyfakturoval sumu 80.000,- Sk, bol načierno napojený na čističku odpadových vôd a 7 rokov používal obecnú elektrinu na prevádzkovanie spoločnosti L., spol. s r.o.“(výrok I.). Uložil žalovanému povinnosť ospravedlniť sa žalobcovi na najbližšom zasadnutí obecného zastupiteľstva Obce X., ktoré sa bude konať po právoplatnosti rozsudku v znení uvedenom vo výroku rozhodnutia (výrok II.). Vo zvyšku žalobu zamietol (výrok III.) a žiadnej zo strán právo na náhradu trov konania nepriznal. Rozhodol tak s odôvodnením, že mal za preukázaný zásah do osobnosti žalobcu (§ 11 Občianskeho zákonníka, ďalej len „OZ“) spočívajúci v nepravdivých informáciách (podľa výrokovej časti pozn. dovolacieho súdu) uvedených žalovaným na osobu žalobcu na zasadnutí obecného zastupiteľstva, ktoré boli spôsobilé znížiť vážnosť žalobcu ako bývalého starostu obce X. Žalovanému uložil povinnosť sa za nepravdivé, difamujúce výroky ospravedlniť rovnakou formou, akou došlo k neoprávnenému zásahu (§ 13 ods. 1 OZ). Intenzita ujmy žalobcu a obsah nepravdivých výrokov však neodôvodňovali priznanie náhrady nemajetkovej ujmy. Samotné ospravedlnenie v tomto prípade považoval súd prvej inštancie za postačujúce na odstránenie následkov neoprávnených

zásahov, a preto žalobu v časti priznania náhrady nemajetkovej ujmy zamietol. Pokiaľ však išlo o ďalšie výroky, ktoré odzneli na zasadnutí obecného zastupiteľstva, uviedol, že tieto vyjadrenia bolo potrebné posudzovať ako súčasť politického boja, ktorého účastníci sú povinní strpieť vyššiu mieru dohľadu a kritickejšie výroky, niekedy až hyperbolické zvýšené hodnotenie ich krokov. Výroky smerované na osobu žalobcu neboli hodnotením jeho ako fyzickej osoby, ale ako osoby zastávajúcej v obci funkciu starostu v predchádzajúcom období, ktorého činnosť preto podliehala zvýšenej kontrole, z tohto dôvodu aj miera kritiky, ktorú musel žalobca zniesť bola väčšia. V tejto časti konanie žalobcu vo funkcii starostu súd prvej inštancie vyhodnotil síce nie ako nezákonné, ale prinajmenšom neštandardné, nie v súlade s dobrými mravmi, pričom samotné ostatné výroky prezentované žalovaným neboli výrokmi a priori nepravdivými, preto vo zvyšku žalobu zamietol. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 2 Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Trnave (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu aj žalovaného rozsudkom z 3. septembra 2020, sp. zn. 11Co/237/2019, napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie vo výroku I. a II. potvrdil ako vecne správne (§ 387 ods. 1, 2 CSP) [výrok I.] a vo výroku III. zmenil tak, že žalovaný neoprávnene zasiahol do práva na ochranu osobnosti žalobcu a to tak, že dňa 21. septembra 2015 na zasadnutí obecného zastupiteľstva Obce X. sa na adresu žalobcu vyjadril nasledovne: „v čase, keď bol starostom, prišiel o veľký biznis a že pri prácach na Domove opatrovateľskej služby bolo vyfakturovaných 850.000,- Sk za opravu prívodu el. energie, - v dobe, keď bol starostom, sa za revíziu jedného hromozvodu platilo 25.000,- Sk, - v období, keď bol starostom, sa vybuďovalo pod hrádzou 6 stĺpov v cene 280.000,- Sk, - v dobe, keď bol starostom, boli vybudované 4 stĺpy na novom stavebnom obvode za 200.000,- Sk“. Žalovanému uložil povinnosť ospravedlniť sa žalobcovi na najbližšom zasadnutí obecného zastupiteľstva Obce X., ktoré sa bude konať po právoplatnosti rozsudku v znení uvedenom vo výroku II. napadnutého rozsudku odvolacieho súdu. Žalovanému uložil povinnosť ospravedlniť sa žalobcovi v najbližšom vydaní časopisu XXXXX spravodaj po právoplatnosti rozsudku v znení uvedenom vo výroku II. napadnutého rozsudku odvolacieho súdu. Vo zvyšnej zamietajúcej časti napadnutý rozsudok potvrdil. Žiadnej zo strán nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania (§ 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1, 2 CSP). K odvolacej námietke žalovaného, že svoje vyjadrenie „o kosení ihriska,, nepovedal v takej formulácii, ako to súd prvej inštancie uvádza vo výroku rozhodnutia, odvolací súd uviedol, že nie je dôvodom pre zamietnutie žaloby nepresná formulácia vysloveného výroku súdom. Presná formulácia povinnosti, ktorá sa má plniť, je totiž na súde samom. Nie je vylúčené, aby súd preformuloval navrhovaný petit žaloby, pokiaľ nepostupuje v rozpore so

zásadou ne ultra petitem (§ 216 CSP). Odvolací súd nesúhlasil s tvrdením žalovaného, že výraz „zobral“ a „fakturoval“, zmení význam predneseného výroku. Odvolací súd ďalej ustálil, že všetky v žalobe označené výroky žalovaného sú svojim charakterom skutkové tvrdenia, poukazujúce na konkrétne, i keď nepravdivé skutočnosti, ku ktorým došlo v období, kedy žalobca zastával funkciu starostu obce. Zároveň všetky tieto výroky mali spôsobilosť pôsobiť difamačne. Vykonané dokazovanie nepotvrdilo pravdivosť ani jedného z označených výrokov. Zdôraznil, že v čase, kedy žalovaný tieto výroky uviedol, bol už niekoľko rokov vo funkcii starostu, mal prístup ku všetkým potrebným zdrojom informácií, a preto si musel byť vedomý nepravdivosti svojich tvrdení, alebo nevyvinul dostatočné úsilie k overeniu ich pravdivosti. Žalobca sa pritom nemal možnosť proti útokom žalovaného brániť, keďže mu žalovaný na zasadnutí neudelil slovo. Následné správanie sa žalobcu na zasadnutí tak odvolací súd vyhodnotil nie ako provokáciu, ale jedinu možnosť obrany. Odvolací súd nesúhlasil s tvrdením žalovaného, že nešlo o prekročenie rámca prípustnej kritiky hospodárenia obce. Šírenie pravdivých informácií z verejnej sféry má prednosť pred právom na ochranu osobnosti. V danom prípade sa výroky síce dotýkali obdobia, kedy žalobca pôsobil ako starosta obce a vzťahovali sa na výkon jeho funkcie, avšak žalovaný v tomto konaní nepreukázal ich pravdivosť. Namiesto vecného vysporiadania sa žalovaného s týmto problémom stálo v popredí očiernenie žalobcu, ktoré odvolací súd nepovažoval za súčasť politického boja, pretože žalobca bol politicky neaktívny už niekoľko rokov. Odvolací súd tak vyhodnotil konanie žalovaného ako motivované dominantne túžbou poškodiť difamovanú osobu, keďže si predostierané informácie neoveril a poskytol ich bezohľadne. Preto odvolací súd po zvážení výrokov žalovaného, ako aj miery akceptovateľnosti v rámci zvolených výrazov a s prihliadnutím na súvislosti, dospel k záveru, že boli spôsobilé zasiahnuť do osobnosti žalobcu neprípustným spôsobom. Z tohto dôvodu zmenil napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie tak, ako je uvedené vo výroku a uložil žalovanému povinnosť ospravedlniť sa za ne dvoma z troch požadovaných spôsobov. Tretí spôsob ospravedlnenia prostredníctvom internetového spravodaja zamietol z dôvodu, že takýto žalobný petit by bol nevykonateľný, keďže ide o súkromné internetové noviny, žalovaný nie je vydavateľom tohto internetového portálu a nie je spôsobilý splniť povinnosť pre nedostatok svojich rozhodovacích a technických podmienok. Ďalej uviedol, že táto výhrada však neobstojí vo vzťahu k časopisu XXXXX spravodaj, ktorý je vydávaný Obcou X. a zverejňuje záležitosti týkajúce sa obce vrátane príspevkov čitateľov a občanov, pričom ospravedlnenie v tejto veci sa nepochybne týka obecných záležitostí. Vo zvyšku vrátane nepriznania nemajetkovej ujmy sa odvolací súd stotožnil s rozhodnutím súdu prvej inštancie, a preto ho ako vecne správne potvrdil.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu, ktorým potvrdil výrok I. a II. súdu prvej inštancie a zmenil výrok III. v časti konštatujúcej neoprávnený zásah a uloženia povinnosti ospravedlnenia žalovanému, ako aj proti výroku IV., podal žalovaný (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie s poukazom na ustanovenie § 420 písm. f) CSP, pretože rozhodnutie odvolacieho súdu neobsahuje žiadne odôvodnenie vo vzťahu k posúdeniu pasívnej vecnej legitímácie žalovaného a pasívnej vecnej legitímácie obce ako právnickej osoby. Nedostatok odôvodnenia napadnutého rozhodnutia videl tiež v otázke vykonateľnosti a to v rozsahu, v ktorom ukladá žalovanému povinnosť ospravedlniť sa na najbližšom zasadnutí obecného zastupiteľstva. Vytýkal odvolaciemu súdu, že jeho skutkový záver o motivácii konania dovolateľa túžbou poškodiť žalobcu nemal skutkový základ, resp. k tomuto záveru nedospel procesne prípustným spôsobom, takýto postup vykazuje znaky svojvôle. Zároveň dovolateľ namietal nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP v otázke pasívnej vecnej legitímácie žalovaného, a to napriek zisteniu, že sporné vyjadrenia predniesol na obecnom zastupiteľstve ako vtedajší starosta obce pri výkone funkcie. Poukázal na právnu vetu judikátu R 128/2014, v zmysle ktorej sa neoprávneného zásahu dopustila obec ako právnická osoba a žalovaný nie je v spore pasívne vecne legitimovaný. Odklon od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu zdôvodnil aj odkazom na R 75/2015. V rámci argumentácie nesprávneho právneho posúdenia dovolateľ uviedol, že odvolací súd dospel k záveru o zásahu do práv žalobcu aj výrokom, že „si za kosenie ihriska v dobe pol roka fakturoval sumu 80.000,- Sk“ hoci tento výrok v uvedenej formulácii vôbec nepovedal a na tento argument uvedený v odvolaní nereagoval. Rozhodnutie označil za nevykonateľné v časti, v ktorej ukladá povinnosť žalovanému ospravedlniť sa na najbližšom zasadnutí obecného zastupiteľstva/v najbližšom vydaní časopisu XXXXX spravodaj, nakoľko ustanovenie § 12 ods. 9 druhá veta zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZoOZ“) explicitne stanovuje, že v prípade obyvateľa obce je na rozhodnutí starostu obce alebo obecného zastupiteľstva, či na daný účel udelí slovo obyvateľovi obce. Žalovaný v súčasnosti nie je starostom obce ani poslancom zastupiteľstva, preto splnenie uloženej povinnosti je závislé nie na ňom, ale na tretích osobách. Rovnako uložená povinnosť ospravedlniť sa v časopise nie je v moci žalovaného, ale tretích osôb. Preto bola aj otázka vykonateľnosti uloženej povinnosti ospravedlniť sa posúdená odvolacím súdom nesprávne, pričom právna otázka, či je táto povinnosť vykonateľná alebo nie, nebola vyriešená v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu, čo zakladá prípustnosť dovolania aj podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Ako ďalšiu dovolaciu otázku neriešenú v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu označil dovolateľ: „či osoba verejne činná, vykonávajúca funkciu starostu, je povinná z hľadiska práva na ochranu osobnosti zniesť väčšiu mieru kritiky ako bežný občan len v čase výkonu funkcie, a nie aj po zániku funkcie, ak sa vyjadrenia, kritika týkajú

predchádzajúcej činnosti tejto osoby, vykonanej pri výkone verejnej funkcie.” Odvolací súd na túto otázku v rozhodnutí odpovedal tak, že osoba je povinná zniesť vyššiu mieru kritiky len počas výkonu funkcie a nie aj po nej, hoci sú v danej chvíli vyjadrenia spôsobilé zasiahnuť do práva na ochranu osobnosti týkajúce sa práve predchádzajúcej činnosti tejto osoby vykonanej pri výkone verejnej funkcie. Takáto ochrana bývalých verejných funkcionárov nevyplýva ani z príslušnej judikatúry ESLP. Z uvedených dôvodov navrhol zrušenie rozsudku odvolacieho súdu v napadnutých častiach ako aj potvrdeného rozsudku súdu prvej inštancie a vrátenie veci v tomto rozsahu súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Žiadal priznať mu náhradu trov konania základného i dovolacieho. Zároveň podal návrh na odklad vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia.

4. Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že v prípade žalovaného nešlo o konanie obce, ale o jeho exces z rámca činnosti starostu obce, a preto žalovaný nemôže preniesť zodpovednosť za svoje výroky na obec. Nepravdivé tvrdenia žalovaný síce uviedol na zasadnutí obecného zastupiteľstva, avšak nie na základe poverenia alebo odsúhlasenia zastupiteľstvom. Rozhodnutie odvolacieho súdu považoval za dostatočne odôvodnené s poukazom na bod 18. rozsudku súdu prvej inštancie a bod 20. napadnutého rozsudku odvolacieho súdu. K námietkam nevykonateľnosti napadnutého rozhodnutia uviedol, že žalovaný má možnosť požiadať poslancov obce o zaradenie jemu určenej povinnosti do bodu programu a taktiež má možnosť požiadať o priestor u vydavateľa XXXXX spravodaja. Nestotožnil sa ani s tvrdením žalovaného, že jeho vyjadrenia boli prednesené na činnosť žalobcu ako komunálneho politika, pretože komunálnu politiku žalobca v čase výrokov žalovaného nevykonával už takmer 6 rokov a pokiaľ mali byť posúdené ako útok na „politického rivala“, v takom prípade boli cielené zámerne s plným vedomím žalovaného, že nie sú pravdivé, ale určené na diskreditáciu a zneváženie osoby žalobcu ako takej. Navrhol, aby dovolací súd dovolanie žalovaného zamietol a priznal mu náhradu trov dovolacieho konania.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

6. Dovolateľ podal dovolanie aj podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP a položil otázku, či rozhodnutie odvolacieho súdu ukladajúce mu povinnosť ospravedlniť sa na zasadnutí obecného zastupiteľstva a prostredníctvom časopisu XXXXX spravodaj je materiálne vykonateľné. Podľa

jeho názoru v tejto časti napadnuté rozhodnutie nie je vykonateľné a právne posúdenie sporu odvolacím súdom v otázke uloženej povinnosti je nesprávne, pretože mu ukladá povinnosť, ktorej splnenie nie je závislé na ňom, ale na tretích osobách, pričom uvedená právna otázka vykonateľnosti takto uloženej povinnosti ešte nebola v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu vyriešená.

7. Ustálenú rozhodovaciau prax dovolacieho súdu vyjadrujú predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Do tohto pojmu však možno zaradiť aj prax vyjadrenú opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali (rozhodnutia najvyššieho súdu 3Cdo/6/2017, 3Cdo/191/2017, 6Cdo/21/2017). Podľa judikátu R 71/2018 do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 CSP treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletin Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I, II a IV vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986.

8. Dovolateľom nastolená právna otázka uloženia takej povinnosti žalovanému, ktorej splnenie nie je závislé výlučne na vôli žalovaného, ale vyžaduje súčinnosť tretích osôb, v sporoch o ochranu osobnosti, však už bola dovolacím súdom riešená (poznajúc vlastnú judikatúru „iura novit curia“ - I. ÚS 51/2020, III. ÚS 289/2017), a to konkrétne v správach najvyššieho súdu publikovaných v Zborníku najvyšších súdov č. III, vydaných SEVT Praha v roku 1980, ako „Správa o skúsenostiach z rozhodovania súdov vo veciach ochrany osobnosti podľa ustanovenia § 11 až § 16 Občianskeho zákonníka“ z 31. októbra 1967, Prz 33/67 a Cpj 234/66 a ako „Správa o rozhodovaní súdov vo veciach ochrany osobnosti a tlačových opráv“ z 18. septembra 1969, Cpj 138/69 (vid' automatizovaný systém právnych informácií ASPI). V rámci publikovaných správ z rozhodovacej činnosti najvyšší súd vyslovil nasledovné právne závery:

Vyhlasenie o nepravdivosti výroku (a s tým spojené zadosťučinenie formou ospravedlnenia) sa často ukladá kvalifikovaným spôsobom, a to napr. na verejnej schôdzi občanov

alebo v miestnom rozhlase, na členskej schôdzi ZO ROH, na schôdzi úseku ROH, na domovej besede a pod. (str. 207)

Je bežné, že odstránenie následkov zásahu sa spravidla ukladá spôsobom zodpovedajúcim forme, v ktorej k zásahu došlo. Ak došlo k zásahu v tlači, volí sa pre odstránenie následkov opäť forma tlače. Forma ospravedlnenia či konštatovania nepravdivosti zásahu tlačou sa však volí aj vtedy, ak k zásahu tlačou nedošlo. (str. 207)

Nestačí uložiť žalovanému povinnosť požiadať iného občana alebo organizáciu o súčinnosť pri odstránení následkov zásahu týkajúceho sa osobnosti občana (napr. aby požiadal redakciu časopisu o uverejnenie odvolania ohľadom skôr predneseného výroku) bez toho, že by sa žalovanému uložila zodpovednosť za výsledok takejto žiadosti. (str. 211)

Ťažkosti môžu nastať, ak povinnosť uložená súdom v rozhodnutí nezáleží iba na vôli povinného, ale vyžaduje aj súčinnosť iného občana alebo organizácie (ak napr. povinnému bolo uložené, aby svoje tvrdenie odvolal v miestnom rozhlase). Pri súdnom výkone rozhodnutia takéhoto uloženého opatrenia, ktoré závisí na činnosti iného občana alebo organizácie, treba toto opatrenie vopred zabezpečiť, pretože inak povinný aj keby mal dobrú vôľu, nemohol by svoju povinnosť splniť a viedlo by to zrejme k zániku záväzku pre nemožnosť splnenia [§ 93 O.z. a § 268 ods. 1 písm. h) O.s.p.]. (str. 213)

9. Vykonateľnosť rozhodnutia podľa § 232 ods. 1 CSP je judikatúrou dovolacieho súdu ako aj odbornou literatúrou definovaná ako vlastnosť alebo stav, kedy rozhodnutie umožňuje nútené splnenie uloženej povinnosti. Predpokladom vykonateľnosti rozhodnutia je, že disponuje ako formálnou zložkou vykonateľnosti (doložka vykonateľnosti, konečnosť rozhodnutia z hľadiska podania riadneho opravného prostriedku), tak súčasne i materiálnou zložkou (obsahovou). Z materiálneho hľadiska je rozhodnutie vykonateľné iba vtedy, pokiaľ obsahuje dostatočnú identifikáciu subjektu oprávneného a povinného, presné vymedzenie judikovanej povinnosti z hľadiska jej obsahu i rozsahu a lehotu, v ktorej má byť táto povinnosť splnená, pokiaľ nevyplýva z právneho predpisu. Vo výroku rozsudku súdu musí byť uložená povinnosť formulovaná určito a jednoznačne, aby nevznikla pochybnosť o rozsahu uloženej povinnosti.

10. Z vyššie uvedených záverov dovolacieho súdu vyplýva, že súdna prax pripúšťala už v minulosti v sporoch o ochranu osobnosti uloženie povinnosti žalovanému odstrániť následky neoprávneného zásahu ospravedlnením sa uverejneným cestou iného tretieho subjektu nezávislého na žalovanom, prípadne na platforme nepatriacej žalovanému, nezávislej od neho. Je tomu tak preto, že v určitých prípadoch sa odstránenie následkov neoprávnených zásahov do práva na

ochranu osobnosti javí ako najspravodlivejšie a najefektívnejšie spôsobom resp. na tom mieste, ako k samotnému zásahu došlo. Tak, ako je tomu aj v prejednávanom spore (zásah spôsobený na zasadnutí obecného zastupiteľstva); inými slovami takým spôsobom, ktorý bude mať rovnaký dosah z hľadiska odčinenia následkov, ako mal samotný neoprávnený zásah (uverejnenie ospravedlnenia v obecnom časopise s dosahom na rovnaký okruh ľudí). Uloženie povinnosti žalovanému spôsobom nie závislým výlučne na jeho vôli, ale vyžadujúcom súčinnosť tretích subjektov (napr. vydavateľa tlače, prevádzkovateľa rozhlasu, obecného úradu pri vyvesení na úradnú tabuľu a pod.), nie je v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu považované za nedostatok materiálnej vykonateľnosti súdneho rozhodnutia. Pokiaľ takto uložená povinnosť spĺňa požiadavku obsahovej určitosti, zrozumiteľnosti a jasnosti, rozhodnutie nie je možné považovať za materiálne nevykonateľné len z toho dôvodu, že žalovaný musí splniť uloženú povinnosť v súčinnosti s tretím subjektom.

10.1. Ani v prípade, že by splnenie takto uloženej povinnosti zo strany žalovaného nebolo možné z dôvodu nedostatku súčinnosti tretej osoby, táto situácia by sa neprejavila ako nedostatok materiálnej vykonateľnosti rozhodnutia, ale prípadne v rámci exekučného konania, kde by zakladala právo žalovaného brániť sa proti výkonu rozhodnutia podaním návrhu na zastavenie exekúcie pre následnú nemožnosť splnenia uloženej povinnosti (§ 61k ods. 1 písm. d) zákon č. 233/1995 Z. z. Exekučný poriadok v znení neskorších predpisov). Súd musí totiž uložiť povinnosť žalovanému tak, aby zodpovedal za výsledok splnenia uloženej povinnosti osobne a povinnosť môže uložiť len strane sporu. Žalovaný tak zodpovedá za to, že urobí prejav svojej vôle v podobe ospravedlnenia a tiež za to, že ho urobí spôsobom a v lehote podľa výroku rozhodnutia súdu, t.j. v tomto prípade tak, že požiada vydavateľa obecného časopisu o uverejnenie ospravedlnenia a tým, že požiada o udelenie slova na zasadnutí obecného zastupiteľstva za účelom prednesenia svojho ospravedlnenia.

10.2. Pokiaľ odvolací súd v prejednávanom spore uložil žalovanému povinnosť ospravedlniť sa na najbližšom zasadnutí obecného zastupiteľstva, riadne vymedzil rozsah povinnosti žalovaného z hľadiska jeho obsahu, určitosti, miesta a času a spôsobu vykonateľnosti. Podľa ustanovenia § 12 ods. 8 ZoOB zasadnutia obecného zastupiteľstva sú zásadne verejné a v zmysle ustanovenia § 12 ods. 9 veta druhá ZoOZ slovo na zasadnutí môže byť udelené ktorémukoľvek obyvateľovi obce. I keď je možnosť udelenia slova občanovi len fakultatívna, žalovaný zásadne nesie zodpovednosť len za to, že sa o splnenie uloženej povinnosti reálne pokúsi a o slovo požiada. To isté platí aj vo vzťahu k povinnosti žalovaného požiadať o uverejnenie ospravedlnenia v obecnom časopise.

11. Z týchto dôvodov dovolací súd dospel k záveru, že dovolateľom položená právna otázka nie je otázkou neriešenou v praxi dovolacieho súdu, ktorej nesprávne posúdenie odvolacím súdom by zakladalo prípustnosť podaného dovolania v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Zároveň ide o právnu otázku, ktorú odvolací súd vyriešil správne a v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu.

56.**ROZHODNUTIE**

Pokiaľ nie je preukázaný opak, zápisnica o verejnom vyhlásení rozsudku potvrdzuje pravdivosť toho, čo sa v nej osvedčuje alebo potvrdzuje; súd vychádza z jej obsahu (§ 205 Civilného sporového poriadku).

(Uznesenie Najvyššieho súdu SR z 27. októbra 2021, sp. zn. 8 Cdo 204/2020)

Z o d ť v o d n e n i a :

1. Okresný súd Bratislava II (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 28. februára 2017, č. k. 19 C 61/2016-187 zamietol žalobu a žalovaným 1/ a 2/ priznal nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu. V odôvodnení rozsudku uviedol, že žalobkyňa sa žalobou domáhala, aby súd zaviazal žalovaného 2/ (správne má byť žalovanú 1/ - pozn. dovolacieho súdu) zaplatiť jej sumu 1.441,40 eur s príslušenstvom titulom bezdôvodného obohatenia na tom základe, že rozsudkom Okresného súdu Bratislava II z 12. mája 2015, č. k. 49 P 288/2011-775, jej súd určil vyživovaciu povinnosť voči žalovanej 1/ za obdobie od 15. februára 2011 do 15. januára 2012 a od 15. februára 2012 do 31. augusta 2013 v sume 130,- eur mesačne a za obdobie od 1. septembra 2013 do 6. januára 2015 v sume 150,- eur mesačne, pričom ročné výživné v celkovej sume 5.359,63 eur, po započítaní uhradeného výživného v sume 911,40 eur, jej súd povolil splácať v mesačných splátkach po 100,- eur mesačne, počnúc 1. júnom 2015, vždy do 15. dňa v mesiaci do rúk žalovaného 2/, pod následkom straty výhody splátok (ďalej aj ako „rozsudok Okresného súdu Bratislava II z 12. mája 2015“). Tým, že žalobkyňa neuhradila prvú splátku výživného do 15. júna 2015, stalo sa dlžné výživné splatné naraz a na základe takto predbežne vykonateľného rozsudku začal súdny exekútor Mgr. V. C. vykonávať exekúciu na majetok žalobkyne v exekučnom konaní vedenom pod sp. zn. EX 1730/2015 a 11. januára 2016 zaslal žalovanej 1/ k rukám jej otca vymoženú sumu 500,- eur. Krajský súd v Bratislave uznesením z 30. novembra 2015, sp. zn. 20 CoP 42/2015, zrušil rozsudok Okresného súdu Bratislava II z 12. mája 2015 a vec vrátil súdu na ďalšie konanie. Poukázala na to, že (iným) uznesením Okresného súdu Bratislava II z 28. augusta 2013, č. k. 49 P 288/2011-66-NO, v spojení s uznesením Krajského súdu v Bratislave z 26. novembra 2013, sp. zn. 11 CoP 532/2013, bola žalobkyňa povinná prispievať na výživu žalovanej 1/ počnúc od 28. augusta 2013 sumou 60,- eur

mesačne, vždy do 15. dňa v mesiaci, k rukám jej otca. Vychádzajúc z týchto skutočností a za stavu, keď Krajský súd v Bratislave zrušil rozsudok Okresného súdu Bratislava II z 12. mája 2015 a suma výživného v rozhodnom období predstavovala len 977,40 eur, žalobkyňa vyvodila, že žalovaná 1/ sa prijatím výživného v sume 2.343,80 eur (500,- eur + 1.843,80 eur) bezdôvodne obohatila na jej úkor v sume 1.366,40 eur, ku ktorej pripočítala sumu 75,- eur poskytnutú dobrovoľne žalovanej 1/. Súd prvej inštancie ďalej uviedol, že žalobkyňa v priebehu konania rozšírila žalobu o 120,- eur s tým, že jej z rozhovoru so žalovanou 1/ vyplynulo, že platby výživného do plnoletosti žalovanej 1/ prijímal jej otec; z toho následne žalobkyňa vyvodila, že namiesto žalovanej 1/ sa na jej úkor bezdôvodne obohatil jej otec, ktorého navrhla pribrať do konania ako žalovaného 2/. Súd prvej inštancie aplikujúc ustanovenie § 78 ods. 2 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine v spojení s ustanoveniami § 451 ods. 1, § 454 a § 458 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej len „Občiansky zákonník“) dospel k záveru o nedôvodnosti žaloby, keď žalobkyňa odvodzovala svoj nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia odpadnutím právneho dôvodu jeho plnenia, ktorým bol rozsudok Okresného súdu Bratislava II z 12. mája 2015; skonštatoval, že na vrátenie výživného musia byť splnené kumulatívne dve podmienky: 1. zrušenie výživného a 2. uhradené výživné nesmie byť spotrebované, t. j. musí reálne existovať. Podľa mienky súdu prvej inštancie bola splnená len prvá podmienka, a to zrušenie rozsudku, ktorým súd zaviazal žalobkyňu na zaplatenie ročného výživného na v tom čase ešte maloletú žalovanú 1/; nebola však splnená druhá podmienka, a to existencia nespotrebovaného výživného. Okresný súd mal za preukázané, že žalobkyňou uhradené výživné, či už k rukám žalovanej 1/ alebo žalovaného 2/, bolo spotrebované. Argumentoval tým, že žalovaná 1/ mala zo strany otca zabezpečené bývanie, stravu, ošatenie, náklady na školu, dostávala vreckové, a to aj v čase, keď žalobkyňa nehradila žiadne výživné. Žalovaný 2/ sám znášal vyživovaciu povinnosť popri osobnej starostlivosti a uhrádzal náklady na žalovanú 1/ v plnom rozsahu, pričom náklady predstavovali výdavky nielen na stravu, ošatenie, školské potreby, poplatky, cestovné (C. - F. a späť), plnenie spoločenských a kultúrnych potrieb a dovolenky, ale aj výdavky na bývanie a v neposlednom rade výdavky na záujmovú činnosť žalovanej 1/, ktorá sa aktívne a súťažne venovala jazde na koni. Z uvedeného súd prvej inštancie dôvodil, že výživné, ktoré súdny exekútor vymohol na základe exekučného titulu, ako aj výživné v sume 120,- eur, ktoré žalobkyňa odovzdala do rúk žalovanej 1/ v novembri a decembri 2016, žalovaná 1/ spotrebovala, a preto žalobu voči nej ako nedôvodnú zamietol. Okresný súd žalobu zamietol aj proti žalovanému 2/ z dôvodu jeho nedostatku pasívnej vecnej legitímácie, nakoľko žalovaný 2/ ako zákonný zástupca neplnoletej žalovanej 1/ bol iba príjemcom súdom určeného výživného. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 a § 262 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „C.s.p.“).

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 20. decembra 2018, sp. zn. 3 Co 181/2017 I. návrh žalobkyne na prerušenie odvolacieho konania zamietol; II. napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a III. žalovaným 1/ a 2/ priznal proti žalobkyni plný nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Odvolací súd mal vo vzťahu k ustálenému skutkovému stavu za preukázané, že voči žalobkyni ako povinnej boli vedené dve exekučné konania, a to prvé, vedené pod sp. zn. Ex 622/2015, na podklade rozsudku Okresného súdu Bratislava II z 30. januára 2014, č. k. 17 C 54/2011-338, v ktorom súd uložil žalobkyni povinnosť prispievať na výživu žalovanej 1/ výživné na čas po rozvode manželstva so žalovaným 2/ v sume 150,- eur mesačne a na podklade uznesenia Okresného súdu Bratislava II z 28. augusta 2013, č. k. 49 P 288/2011-66-NO, ktorým bola žalobkyňa povinná prispievať na výživu žalovanej 1/ sumou 60,- eur mesačne do právoplatnosti konania vedeného pod sp. zn. 49 P 288/2011 a druhé, vedené pod sp. zn. Ex 1730/2015, v ktorom exekučným titulom bol rozsudok Okresného súdu Bratislava II z 12. mája 2015, zrušený uznesením Krajského súdu v Bratislave z 30. novembra 2015, sp. zn. 20 CoP 42/2015; mal za to, že predmetné uznesenie krajského súdu sa nedotklo tých rozhodnutí Okresného súdu Bratislava II, ktoré boli exekučným titulom na vymoženie pohľadávky žalovanej 1/ v konaní vedenom pod sp. zn. Ex 622/2015, v ktorom súdny exekútor vymohol v jej prospech sumu 1.843,80 eur. Nesúhlasil preto s argumentáciou žalobkyne, že zrušením rozsudku Okresného súdu Bratislava II z 12. mája 2015 odpadol aj právny dôvod exekúcie vedenej pod sp. zn. Ex 622/2015, v rámci ktorej žalovaná 1/ obdržala sumu 1.843,80 eur. Súčasne skonštatoval, že táto okolnosť nemala vplyv na žalobkyňou dobrovoľne poskytnuté výživné v sume 75,- eur a 120,- eur. Vychádzajúc z vyššie uvedených skutkových a právnych záverov krajský súd nepovažoval za potrebné, aby žalovaná 1/ v konaní preukazovala spotrebovanie výživného z dôvodu, že absentoval predpoklad poskytnutia výživného z právneho dôvodu, ktorý odpadol. Námietku nesprávneho právneho posúdenia pasívnej vecnej legitímácie žalovaného 2/ odvolací súd neuznal a uzavrel, že osobou povinnou vydať majetkový prospech získaný plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol, je výlučne osoba, ktorej plnenie bolo adresované (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Cdo 46/2009). Keďže osobou oprávnenou na prijatie výživného od žalobkyne ako osoby povinnej bola žalovaná 1/ (ako jej dcéra), podľa odvolacieho súdu sa stala adresátom plnenia a dodal, že iba samotné prijatie výživného žalovaným 2/ ako zákonným zástupcom nezaložilo jeho hmotnoprávny vzťah so žalobkyňou, z ktorého by mu následne vyplývala povinnosť vydať bezdôvodné obohatenie. Návrh žalobkyne na prerušenie odvolacieho konania do právoplatného skončenia konania vedeného na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 49 P 288/2011 odvolací súd za použitia § 162 ods. 1 písm. a/ C.s.p. v spojení s § 193 C.s.p. zamietol s odôvodením, že posúdenie

nároku žalobkyne na vydanie bezdôvodného obohatenia nie je závislé od takej právnej otázky, ktorá by bola predmetom konania vedenom na Okresnom súde Bratislava II, sp. zn. 49 P 288/2011 a ktorú by nebol oprávnený sám vyriešiť. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa ustanovenia § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 C.s.p.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, ktorého prípustnosť a dôvodnosť vyvodzovala z ustanovení § 420 písm. f/ C.s.p. a § 421 ods. 1 písm. a/, b/, c/ C.s.p. Namietala nepreskúmateľnosť napadnutého rozsudku, trpiaceho nedostatkom riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia v takom rozsahu, že odvolací súd nesprávnym procesným postupom znemožnil žalobkyňi, aby uskutočňovala jej patriace práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Arbitrárnosť rozsudku odvolacieho súdu videla v bodoch 15. až 35. odôvodnenia, v ktorých odvolací súd nedostatočne odpovedal na jej podstatné tvrdenia uvedené v odvolaní. Dovolateľka vytkla odvolaciemu súdu nesprávne a predčasné vyhodnotenie dôkazov ohľadom „spotrebovania“ prijatého výživného v nadväznosti na ustálenie obdobia faktického pobytu žalovanej 1/ u žalovaného 2/. V tejto súvislosti mala za to, že súd prvej inštancie bol povinný (aj bez procesného návrhu strán) v zmysle § 162 ods. 1 písm. a/ C.s.p. prerušiť aktuálne konanie do momentu právoplatného skončenia konania sp. zn. 49 P 288/2011, v ktorom sa rieši predbežná otázka o tom, u ktorého z rodičov sa žalovaná 1/ v období od 1. februára 2011 do 6. januára 2015 zdržiavala. Vyslovila presvedčenie, že súdy boli povinné pripojiť súdny spis sp. zn. 49 P 288/2011 za účelom ustálenia obdobia, kedy a u ktorého z rodičov žalovaná 1/ bývala. Dovolateľka namietala zásah odvolacieho súdu do jej práva na spravodlivý proces („denegatio iustitiae“) aj pri verejnom vyhlásení rozsudku, ku ktorému došlo tak, že verejné vyhlásenie rozsudku sa podľa písomného oznámenia odvolacieho súdu malo uskutočniť 20. decembra 2018 o 10.05 hod., ale keď sa dostavila do príslušnej pojednávacej miestnosti v čase o 10.08 hod., už v nej nikto z členov senátu nebol prítomný, pričom ale podľa zápisnice bolo pojednávanie o verejnom vyhlásení rozsudku ukončené o 10.10 hod. V ďalšej časti dovolania žalobkyňa zhodne s podaným odvolaním odkázala na skutkové okolnosti, z ktorých vyvodzovala opodstatnenosť a dôvodnosť uplatneného nároku. Poukázala na to, že súdy sa dostatočne nezaoberali ani právnou stránkou veci a jej zásadné argumenty vôbec nepodrobili preskúmaniu. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolateľka navrhla rozsudok odvolacieho súdu ako aj rozsudok súdu prvej inštancie zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie, alternatívne rozsudok odvolacieho súdu zmeniť a žalobe žalobkyne na vydanie bezdôvodného obohatenia v plnom rozsahu vyhovieť.

4. Žalovaní 1/ a 2/ vo vyjadrení k dovolaniu uviedli, že napadnutý rozsudok krajského súdu považujú za skutkovo a právne správny. Nesúhlasili s vytýkaným nedostatočným právnym zdôvodnením odvolacieho súdu, odôvodnenie oboch rozsudkov považovali za jasné, výstižné a také, ktoré dáva odpoveď na podstatné právne významné otázky. K meritu sporu poznamenali, že už odvolací súd správne postrehol, že zexekvovaná suma 1.843,80 eur (zahŕňajúca čiastku, ktorej vydania sa domáhala žalobkyňa), nebola vymožená na podklade rozsudku Okresného súdu Bratislava II z 12. mája 2015, ale na podklade rozsudku Okresného súdu Bratislava II z 30. januára 2014, č. k. 17 C 54/2011-338, ktorým bolo rozvedené manželstvo žalobkyne a žalovaného 2/ a žalobkyni bola uložená povinnosť platiť výživné na žalovanú 1/ po rozvode manželstva, a to v exekúcii vedenej pod sp. zn. Ex 622/2015. Súhlasili s odvolacím súdom aj v jeho závere, že povinnosť dovolateľky plniť, t. j. platiť výživné na maloleté dieťa nie je viazaná na súdne rozhodnutie, ale na hmotnoprávnu (vyživovaciú) povinnosť dovolateľky, ktorá je stanovená zákonom č. 36/2005 Z. z. o rodine. Poukázali na to, že ďalší vývoj veci dal odvolaciemu súdu za pravdu, pretože medzičasom (novým) rozsudkom Okresného súdu Bratislava II z 19. novembra 2018, č. k. 49 P 288/2011 (potvrdeným Krajským súdom v Bratislave rozsudkom z 14. januára 2020, sp. zn. 11 CoP 143/2019), bolo žalovanej 1/ priznané zročné výživné od žalobkyne na čas do rozvodu manželstva. Záverom zastávali názor, že nie je daná ani prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/, b/ a c/ C.s.p., nakoľko dovolateľka síce toto zákonné ustanovenie v dovolaní spomína, avšak už bližšie nešpecifikuje právnu otázku, od ktorej malo závisieť rozhodnutie odvolacieho súdu. Navrhli dovolanie podľa § 447 písm. c/ a f/ C.s.p. odmietnuť, alternatívne podľa § 448 C.s.p. ako nedôvodné zamietnuť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C.s.p.) strana sporu, v neprospech ktorej bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 C.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 C.s.p.) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 C.s.p.) dospel k záveru, že dovolanie nie je procesne prípustné a treba ho odmietnuť.

6. Dovolaťka zásah do práva na spravodlivý proces videla aj v tom, že pri verejnom vyhlasovaní rozsudku, ktoré sa podľa písomného oznámenia malo uskutočniť v daný deň o 10.05 hod., v momente jej dostavenia sa do pojednávacej miestnosti v čase o 10.08 hod. v nej už nikto z členov senátu nebol, hoci podľa zápisnice bolo pojednávanie o verejnom vyhlásení rozsudku ukončené až o 10.10 hod. Takýto postup odvolacieho súdu pri vyhlasovaní rozsudku podľa nej vykazuje znaky nehodnovernosti o tom, či a kedy bol rozsudok skutočne vyhlásený.

6.1. O tom, ako prebiehalo verejné vyhlásenie rozsudku pred odvolacím súdom, môže dovolací súd usudzovať iba z obsahu spisu. V posudzovanej veci je zo Zápisnice o verejnom vyhlásení rozsudku z 20. decembra 2018 (č. l. 234 spisu) zrejmé, že odvolaním napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie odvolací súd prejednal a rozhodol v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. R. B. a členov senátu Mgr. P. S. a JUDr. A. H. Vyhotovenie predmetnej zápisnice má predpísanú formu a všetky zákonom stanovené náležitosti; okrem uvedenia predsedu a členov senátu obsahuje presný čas začiatku a jej skončenia, označenie prejednávanej veci, prítomnosť procesných strán, príp. zástupcov a obsahuje všetky výroky rozhodnutia; zápisnica je podpísaná predsedom senátu a asistentom, ktorý ju spísal (§ 99 C.s.p., § 52, § 52a vyhlášky č. 542/2005 Z.z.).

6.2. Je potrebné zdôrazniť, že Zápisnica o verejnom vyhlásení rozsudku je verejná listina, ktorá potvrdzuje pravdivosť toho, čo sa v nej osvedčuje alebo potvrdzuje, ak nie je dokázaný opak (§ 205 C.s.p.). Z uvedeného vyplýva, že iba samotné popieranie obsahu verejnej listiny alebo jej spochybňovanie ohľadom času, kedy došlo k ukončeniu verejného vyhlásenia rozsudku, nemôže mať za následok, že dovolací súd z jej obsahu nebude vychádzať. Na to, aby dovolací súd pri zisťovaní nesprávneho procesného postupu odvolacieho súdu podľa § 420 písm. f/ C.s.p. neprihliadal k obsahu verejnej listiny v jej zaznamenanom znení (č. l. 234 súdneho spisu), musel by byť preukázaný opak toho, čo táto listina potvrdzuje. Dovolateľka však pravdivosť verejnej listiny preukázaním opaku o čase skončenia a podpísania zápisnice o 10.10 hod. nevyvrátila, a preto (vychádzajúc z prezumpcie správnosti obsahu verejnej listiny) je vylúčené, aby zaznamenaný postup odvolacieho súdu pri verejnom vyhlasovaní rozsudku založil procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ C.s.p.

57.**R O Z H O D N U T I E**

V prípade, ak výsluch, resp. vzhľadnutie umiestneného v zmysle § 260 Civilného mimosporového poriadku neboli realizované sudcom, ale vyšším súdnym úradníkom, túto procesnú vadu nie je možné konvalidovať výsluchom vykonaným dodatočne, po uplynutí zákonnej 5-dňovej lehoty v zmysle § 262 Civilného mimosporového poriadku.

Nevypočutie ošetrojúceho lekára umiestneného, ale len lekára, ktorý nebol ošetrojúcim lekárom umiestneného a zároveň ani neposkytol dostatočné informácie o jeho zdravotnom stave a ani o tom, akým spôsobom umiestnený ohrozuje seba alebo svoje okolie, je porušením práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku.

(Uznesenie Najvyššieho súdu SR z 30. mája 2022, sp. zn. 2 Cdo 154/2021)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Prievidza (ďalej aj ako „súd prvej inštancie“ a „okresný súd“) v poradí druhým uznesením z 05. apríla 2019, č. k. 14Pu/2/2018-30 vyslovil, že k prevzatiu B. C. do ústavu zdravotníckej starostlivosti došlo zo zákonných dôvodov.

1.1. Na odôvodnenie tohto rozhodnutia uviedol, že uznesením z 11. septembra 2018, č. k. 14Pu/2/2018-7 začal konanie o vyslovenie prípustnosti prevzatia umiestneného B. C. prijatého do ústavnej psychiatrickej starostlivosti na psychiatrické oddelenie Nemocnice s poliklinikou Prievidza, so sídlom v Bojniciach z dôvodu, že menovaný podpísal súhlas s hospitalizáciou, ale neskôr naliehal na prepustenie. Uznesením z 11. septembra 2018, č. k. 14Pu/2/2018-9 v spojení s opravným uznesením z 25. septembra 2018, č. k. 14Pu/2/2018-12 súd prvej inštancie vyslovil, že k prevzatiu B. C., do ústavu zdravotníckej starostlivosti došlo zo zákonných dôvodov. Proti tomuto rozhodnutiu podal včas odvolanie umiestnený B. C. Krajský súd v Trenčíne (ďalej aj ako „odvolací súd“ a „krajský súd“) uznesením z 11. decembra 2018, sp. zn. 5CoP/57/2018 uznesenie súdu prvej inštancie zrušil a vrátil mu vec na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Odvolací súd vytkol súdu prvej inštancie, že pred rozhodnutím o vyslovení prípustnosti prevzatia do ústavu zdravotníckej starostlivosti umiestneného nevypočul a ani sa dostatočne nevysporiadal s otázkou,

či je umiestnený vôbec schopný výsluchu, resp. či ho je potrebné vzhliadnuť. Zároveň krajský súd uviedol, že výsluch umiestneného musí vykonať priamo osobne sudca a nemá byť realizovaný prostredníctvom vyššieho súdneho úradníka.

1.2. Skutočnosti daného prípadu súd prvej inštancie posúdil podľa § 6 ods. 9 písm. d/, § 9 ods. 4 zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení v spojení s § 262 ods. 1 a § 264 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“). Uviedol, že po vrátení veci a vypočutí B. C. opätovne posudzoval, či boli splnené podmienky prípustnosti prevzatia B. C. do zdravotníckeho zariadenia. Na základe zistených skutočností dospel k záveru, že hospitalizácia (t. j. prevzatie do ústavu zdravotníckej starostlivosti) B. C. bola nevyhnutná a bola v záujme ochrany jeho zdravia a zachovania jeho telesnej a duševnej integrity. V čase hospitalizácie bol vo vážnom stave, bol intoxikovaný alkoholom a prejavoval suicidálne tendencie. Vyplývalo to aj z toho, čo sám uviedol lekárom po jeho hospitalizácii, že ho už nebaví žiť. Toto svoje konanie už spätne po preliečení zľahčuje a relativizuje a uvádza, že len omylom užil dvakrát lieky. Treba však mať na pamäti aj to, že lieky užil v kombinácii s alkoholom. Z lekárskeho správ vyplýva, že po hospitalizácii mu bola nasadená liečba a podľa názoru súdu prvej inštancie k zlepšeniu jeho stavu došlo až v dôsledku tejto liečby. Z dokazovania zároveň vyplýva, že na svoje prepustenie začal naliehať, až keď sa mu jeho zdravotný stav po viac ako mesiac trvajúcej hospitalizácii zlepšil a keď sa už aj sám subjektívne cítil dobre. Zdravotnícke zariadenie po tom čo usúdilo, že jeho zdravotný stav je natoľko zlepšený, že už nehrozí jeho zhoršenie, a že už nemôže byť nebezpečný sebe alebo svojmu okoliu, tak ho 12. septembra 2018 (správne „12. októbra 2018“) prepustilo domov. Súd prvej inštancie poukázal na to, že umiestnený svoju vtedajšiu situáciu hodnotí zo súčasného pohľadu, t. j. aktuálnym vnímaním, keď je už preliečený, stabilizovaný a mohol sa opäť zaradiť do bežného života. Vzhľadom na uvedené zistenia, súd prvej inštancie dospel k záveru, že umiestnený B. C. bol v čase jeho hospitalizácie prevzatý do ústavu zdravotníckej starostlivosti zo zákonných dôvodov.

2. Krajský súd na odvolanie umiestneného, uznesením z 21. mája 2019, sp. zn. 5CoP/23/2019 potvrdil napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie a určil, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Aj odvolací súd dospel k záveru, že u umiestneného B. C. boli splnené zákonné podmienky prípustnosti prevzatia do zdravotníckeho zariadenia bez jeho súhlasu. Menovaný bol prevzatý na psychiatrické oddelenie zdravotníckeho zariadenia so svojím súhlasom a v stave, kedy prejavoval suicidálne tendencie a bol prijatý na jednotke intenzívnej starostlivosti Nemocnice s poliklinikou Prievidza pre liekovú intoxikáciu

v kombinácii s alkoholom. Následne počas liečenia umiestnený B. C. odvolal svoj súhlas s umiestnením na psychiatrickom oddelení, avšak podľa primára oddelenia i ošetrojúceho lekára menovaný stále trpel duševnou poruchou, pre ktorú ohrozoval seba (svoje okolie). Podľa odvolacieho súdu boli tak splnené zákonné podmienky pre prevzatie B. C. do ústavu zdravotníckej starostlivosti, pretože tento s príznakmi duševnej poruchy ohrozoval sám seba. Z týchto dôvodov odvolací súd napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správne. O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 52 CMP tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

3. Proti uvedenému uzneseniu odvolacieho súdu podal B. C. (ďalej aj ako „dovolateľ“ alebo „umiestnený“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzoval z § 420 písm. f/ CSP. Dovolateľ má za to, že v konaní pred súdmi došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces porušením ustanovení § 187 ods. 2, § 188 a § 345 zák. č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) a § 253, § 257, § 260 a § 262 ods. 3 zák. č. 161/2015 Z. z. Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“) a práva na osobnú slobodu podľa Ústavy Slovenskej republiky (najmä čl. 17 ods. 1, 6), Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a Listiny základných ľudských práv a slobôd (ďalej len „Dohovor“) a to tým, že mu nebolo doručené prvé uznesenie okresného súdu na psychiatrické oddelenie, a tak nemal možnosť sa proti nemu odvolať, ale až po jeho prevzatí 18. októbra 2018; z uvedeného dôvodu tak nebol informovaný o začatí súdneho konania a pre neinformovanosť sa nemal možnosť domáhať svojho vypočutia súdom; namietal, že vyššia súdna úradníčka nevypočula jeho ošetrojúceho lekára MUDr. G. Z., ale lekárku psychiatrického oddelenia MUDr. V. Y., ktorá nebola jeho ošetrojúcou lekárkou.

3.1. Dovolateľ taktiež namietal, že krajský súd vo svojom rozhodnutí z 11. decembra 2018 vyslovil právny názor, že umiestneného mal vzhliaďnúť sudca a nie vyšší súdny úradník a taktiež vyjadril pochybnosti o tom, či zo strany súdu prvej inštancie bolo dôvodne upustené od výsluchu umiestneného. Poukázal na vyjadrenie MUDr. Y., že umiestnený nie je schopný výsluchu, ale zároveň liečba nepôsobí tak, že by umiestnený nebol schopný výpovede a netlmí jeho schopnosť vnímania a jeho rozumové schopnosti, ktoré vyjadrenia sú rozporné. Umiestnený sa bránil a bráni, že nikdy nemal v úmysle žiadne ohrozovanie seba ani nikoho iného, a ani na také niečo nikdy nepomyslel. Duševnú poruchu a ohrozovanie seba nepotvrdzuje ani manželka. Krajský súd v druhom uznesení opiera svoj právny názor, že chorého súd prvej inštancie vypočul po prepustení, resp. po štyroch mesiacoch po prepustení 01. februára 2019, čím svoje procesné pochybenie napravil, čo je právne irelevantné pre vtedajšie posúdenie súdom, ktoré malo byť 11. septembra 2018 v zdravotníckom ústave, kedy ho mal sudca vzhliaďnúť a vypočuť. Podľa dovolateľa súd

nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočnila jej patriace procesné práva, došlo k porušeniu práv na spravodlivý proces a práva na osobnú slobodu, a preto dovolateľ žiada, aby dovolací súd vydal toto rozhodnutie:

„1. Uznesenie Krajského súdu v Trenčíne, č. k. 5CoP/23/2019-39 zo dňa 21.05.2019, ktorým potvrdil uznesenie Okresného súdu v Prievidzi pod sp. zn. 14Pu/2/2018-30 zo dňa 05.04.2019, a ktorým bola vyslovená prípustnosť prevzatia umiestneného B. C. do ústavu zdravotníckej starostlivosti psychiatrického oddelenia Nemocnice s poliklinikou Prievidza so sídlom v Bojniciach a jeho držania v ňom bez jeho súhlasu je v rozpore so zák. č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení a ustanoveniami § 187 ods. 2, § 188 a § 345 zák. č. 160/2015 Z. z. CSP a § 253, § 257, § 260 a § 262 ods. 3 zák. č. 161/2015 Z. z. CMP, právom na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a Listiny základných ľudských práv a slobôd. Tieto rozhodnutia v celom rozsahu zrušuje.

2. Zdravotnícke zariadenie Nemocnica s poliklinikou Prievidza so sídlom v Bojniciach porušila Ústavu Slovenskej republiky, keď nezákonne držala vo svojom zdravotníckom zariadení umiestneného B. C. bez jeho súhlasu v dobe od 06.09.2018 do 12.10.2018. Na základe nepravdivých informácií zdravotníckeho zariadenia pred Okresným súdom v Prievidzi, súd vyslovil prípustnosť prijatia a držania v zdravotníckom zariadení. Nemocnica s poliklinikou Prievidza so sídlom v Bojniciach porušila tiež zákon č. 576/2004 Z. z. aj dňa 07.10.2018, keď neprepustila umiestneného B. C. na žiadosť zákonného zástupcu (opatrovníčky).

3. Okresný súd Prievidza nespĺnil svoju zákonnú povinnosť uloženú mu v ustanoveniach § 254 a nasl. CMP, keď nepreskúmal, či boli splnené podmienky podľa citovaných ustanovení v ods. 1 a v uznesení neuviedol, či umiestnený je obmedzený alebo vylúčený zo styku s vonkajším svetom a napriek neskúmaniu zákonom určených podmienok vydal uznesenie, v ktorom vyslovil prípustnosť držania v zdravotníckom zariadení.

4. Priznáva umiestnenému náhradu trov dovolacieho konania.“

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj ako „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) uznesením z 29. januára 2020, sp. zn. 6 Cdo 129/2019 odmietol dovolanie a určil, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania. Dovolací súd dospel k záveru, že v danom prípade nedošlo k nesprávnemu procesnému postupu odvolacieho súdu, ktorým by súd znemožnil umiestnenému uskutočňovať jemu patriace procesné práva v takej miere, že by došlo

k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces. Dovolací súd poznamenal, že pri posudzovaní, či došlo postupom odvolacieho súdu k porušeniu práva dovolateľa na spravodlivý proces, sa nemôže zaoberať vecnou správnosťou právnych záverov v ňom obsiahnutých. Nesprávne právne posúdenie veci je možné namietat' výlučne v prípade uplatnenia dovolacieho dôvodu podľa § 421 CSP, k čomu však v prejednávanej veci nedošlo. Preto najvyšší súd dovolanie podľa ustanovenia § 447 písm. c/ CSP ako neprípustné odmietol a o náhrade trov dovolacieho konania rozhodol podľa § 52 CSP v spojení s § 453 ods. 1 CSP a vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

5. Na základe ústavnej sťažnosti umiestneného, Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej aj ako „ústavný súd“) nálezom z 13. mája 2021, sp. zn. III. ÚS 55/2021 zrušil uznesenie najvyššieho súdu, sp. zn. 6 Cdo 129/2019 a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Ústavný súd konštatoval, že sťažovateľ jasne zadefinoval procesné úkony okresného súdu, na ktoré krajský súd reagoval tak, že potvrdil jeho rozhodnutie o tom, že k jeho prevzatiu do zdravotníckeho zariadenia došlo zo zákonných dôvodov. Najvyšší súd sa zo sťažovateľom namietaným porušením procesných práv, ktoré podľa názoru sťažovateľa viedlo k tomu, že bol nedôvodne obmedzený na osobnej slobode, argumentačne žiadnym spôsobom nevyrovnal. Druhú časť argumentácie sťažovateľa o tom, že k jeho prevzatiu do zdravotníckeho zariadenia nedošlo zo zákonných dôvodov, argumentačne otočil proti sťažovateľovi, keď jeho dovolanie interpretoval ako dovolanie podané z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci. Takýto prístup dovolacieho súdu je z hľadiska ochrany základných práv, osobitne z pohľadu osobnej slobody sťažovateľa formalistický, keďže posúdenie dovolania proti rozhodnutiu, ktoré sa týka vyslovenia zákonnosti prevzatia do zdravotníckeho zariadenia, vyžaduje komplexný pohľad, ktorý nerozlišuje medzi posúdením hmotnoprávných a procesnoprávných otázok z dôvodu, že i porušenie procesnoprávných záruk môže viesť k porušeniu základných práv podľa čl. 17 ods. 6 ústavy a čl. 5 ods. 1 písm. e/ Dohovoru. Najvyšší súd sa v prípade dovolania v konaní o prípustnosti prevzatia do zdravotníckeho zariadenia nevyhnutne musí vysporiadať s dovolaním sťažovateľa z pohľadu jeho základných práv. Na takýto postup má z pohľadu prípustnosti dovolania dostatočný priestor tak, ako vyplýva zo sťažovateľom použitého § 420 písm. f/ CSP.

5.1. Ďalej ústavný súd uviedol, že najvyšší súd sa v ďalšom konaní a predovšetkým v odôvodnení rozhodnutia musí vysporiadať s tým, či sťažovateľom tvrdené procesné pochybenia v postupe okresného súdu viedli k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces, a to s ohľadom na to, že účelom konania o prípustnosti prevzatia do zdravotníckeho zariadenia je ochrana osobnej slobody. Ak najvyšší súd tieto pochybenia vyhodnotí tak, že nimi došlo k porušeniu práva na

spravodlivý proces, bude nevyhnutné, aby sa vo svojom rozhodnutí vysporiadal i s tým, či tieto procesné pochybenia ešte vôbec možno napraviť ďalším konaním a rozhodnutím, či už krajského alebo okresného súdu. Ak tomu tak nebude, je nevyhnutné, aby najvyšší súd k veci pristúpil z pohľadu sťažovateľom namietaného porušenia základných práv a jasne sa vyslovil, či k jeho prevzatiu do zdravotníckeho zariadenia došlo zo zákonných dôvodov. Procesným rámcem pre takéto rozhodnutie môže byť § 449 ods. 3 CSP, podľa ktorého dovolací súd môže zmeniť napadnuté rozhodnutie, ak je dovolanie dôvodné a zastáva názor, že sám môže rozhodnúť vo veci. Z doterajšieho priebehu konania na všeobecných súdoch sa javí, že len takáto forma rozhodnutia o dovolaní sťažovateľa môže byť efektívnym rámcem ochrany sťažovateľových práv podľa čl. 17 ods. 6 ústavy a čl. 5 ods. 1 písm. e/ Dohovoru, ktorých porušenie namieta, v rovine zákonného práva, keďže prípadné zrušujúce rozhodnutie najvyššieho súdu by bolo len nadbytočným krokom k tomu, aby či už krajský alebo okresný súd vyslovili, že k prevzatiu sťažovateľa do zdravotníckeho zariadenia nedošlo zo zákonných dôvodov.

6. Najvyšší súd, ktorému bola vec vrátená na ďalšie konanie, ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) skúmal, či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo a viazaný právnym názorom ústavného súdu, ktorý vyslovil v náleze (§ 134 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov) dospel k záveru, že dovolanie umiestneného je nielen procesne prípustné, ale je aj dôvodné, a preto napadnuté rozhodnutie postupom podľa § 449 ods. 3 CSP zmenil.

7. V súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP dovolateľ namietal viacnásobný nesprávny procesný postup oboch súdov nižšej inštancie, v dôsledku ktorého malo dôjsť k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces spočívajúci v tom, že mu nebolo riadne doručené prvé uznesenie okresného súdu na psychiatrické oddelenie, kde bol umiestnený, ale mu bolo doručené až 15. októbra 2018 po jeho prepustení, a tak nemal možnosť sa odvolať; z uvedeného dôvodu tak nebol informovaný o začatí súdneho konania a pre neinformovanosť sa nemal možnosť domáhať svojho vypočutia súdom; rovnako namietal irelevantnosť svojho dodatočného výsluchu vykonaného sudcom 1. februára 2019, ktorým podľa dovolateľa nemohlo dôjsť k odstráneniu pochybenia súdu, že predmetný výsluch sa mal vykonať 11. septembra 2018 v zdravotníckom ústave, kedy ho mal sudca vzhliadnuť a vypočuť; ďalej

namietal, že vyššia súdna úradníčka nevy počula jeho ošetrujúceho lekára MUDr. G. Z., ale lekárku psychiatrického oddelenia MUDr. V. Y., ktorá nebola jeho ošetrujúcou lekárkou.

8. V zmysle čl. 17 ods. 1, 6 zák. č. 460/1992 Zb., Ústava Slovenskej republiky, osobná sloboda sa zaručuje. Zákon ustanoví, v ktorých prípadoch možno prevziať osobu do ústavnej zdravotníckej starostlivosti alebo ju v nej držať bez jej súhlasu. Takéto opatrenie sa musí do 24 hodín oznámiť súdu, ktorý o tomto umiestnení rozhodne do piatich dní.

9. Podľa čl. 5 ods. 1 písm. e/ Dohovoru, každý má právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikoho nemožno pozbaviť slobody okrem nasledujúcich prípadov, pokiaľ sa tak stane v súlade s konaním ustanoveným zákonom: e/ zákonné držanie osôb, aby sa zabránilo šíreniu nákazlivej choroby, alebo duševne chorých osôb, alkoholikov, narkomanov alebo tulákov.

10. Podľa čl. 6 ods. 1 veta prvá Dohovoru, každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

11. Podľa § 258 ods. 1, 2 CMP, umiestneného súd poučí o jeho procesných právach a povinnostiach, najmä o práve zvoliť si zástupcu. Poučenie podľa odseku 1 súd uskutoční spôsobom, ktorý zohľadňuje zdravotný stav umiestneného.

12. Podľa § 260 ods. 1, 2, 3 CMP, súd umiestneného vyslúchne. Výsluch umiestneného súd uskutoční spôsobom, ktorý je vhodný a primeraný s ohľadom na zdravotný stav. Ak je výsluch na ujmu zdravotného stavu, možno od výsluchu upustiť. Súd v takom prípade umiestneného vzhliadne. Ak o to požiada umiestnený, vyslúchne ho súd vždy.

13. Podľa § 261 CMP súd sa oboznámi s názorom ošetrujúceho lekára, prípadne ďalších osôb, ktoré môžu objasniť stav veci, a so zdravotnou dokumentáciou umiestneného.

14. Podľa § 262 ods. 1, 2, 3 CMP súd rozhodne o prípustnosti prevzatia do zdravotníckeho zariadenia uznesením bez nariadenia pojednávania. Súd vydá uznesenie do piatich dní od obmedzenia osobnej slobody umiestneného. Súd doručí uznesenie umiestnenému v zdravotníckom zariadení do 24 hodín od jeho vydania, najneskôr však do piatich dní od obmedzenia osobnej slobody.

15. Podľa § 6 ods. 4 Zákona o zdravotnej starostlivosti je informovaný súhlas preukázateľný súhlas s poskytnutím zdravotnej starostlivosti, ktorému predchádzalo poučenie podľa tohto zákona, resp. ktorému predchádzalo odmietnutie poučenia.

16. Podľa § 6 ods. 9 písm. d/ Zákona o zdravotnej starostlivosti sa informovaný súhlas nevyžaduje v prípade ambulantnej starostlivosti alebo ústavnej starostlivosti, ak ide o osobu, ktorá v dôsledku duševnej choroby alebo s príznakmi duševnej poruchy ohrozuje seba alebo svoje okolie, alebo ak hrozí vážne zhoršenie jej zdravotného stavu.

17. Podľa § 9 ods. 4 Zákona o zdravotnej starostlivosti, pokiaľ ide o ústavnú starostlivosť osoby, ktorá v dôsledku duševnej choroby alebo s príznakmi duševnej poruchy ohrozuje seba alebo svoje okolie, alebo ak hrozí vážne zhoršenie jej zdravotného stavu (§ 6 ods. 9 písm. d/ Zákona o zdravotnej starostlivosti), poskytovateľ zdravotnej starostlivosti je povinný prevziať osobu do ústavnej starostlivosti oznámiť do 24 hodín súdu, v ktorého obvode sa zdravotnícke zariadenie ústavnej starostlivosti nachádza. O zákonnosti dôvodov prevzatia do ústavnej starostlivosti rozhodne súd. Do rozhodnutia súdu možno vykonávať len také zdravotné výkony, ktoré sú nevyhnutné na záchranu života a zdravia osoby alebo na zabezpečenie jej okolia.

18. Dokazovanie v mimosporovom konaní vykazuje určité špecifiká od sporového konania. Dôvodom sú odlišné základné zásady, ktorými je mimosporové konanie ovládané. Typické zásady pre tento druh procesu sú princíp vyšetrovací a princíp materiálnej pravdy. Konkrétne osobitosti, resp. rozdiely v procese dokazovania v mimosporových konaniach sa prejavujú najmä v súvislosti s vymedzením predmetu dokazovania so zisťovaním stavu veci, ktorý je predmetom konania - súd je povinný v týchto konaniach zistiť skutočný stav veci a za tým účelom je povinný vykonať aj iné dôkazy, než len tie, ktoré navrhli účastníci. Dôkazná iniciatíva je v týchto konaniach kumulovaná predovšetkým na súde, ktorého povinnosťou je v aktívnej súčinnosti s účastníkmi konania relevantné skutočnosti zistiť. Mimosporové konanie ovláda princíp materiálnej pravdy vyžadujúci od súdu úplné zistenie skutočného stavu veci, čo v praxi znamená, že súd sa nemôže spoliehať na dôkaznú iniciatívu účastníkov konania, ale dôsledne aplikuje vyšetrovací princíp civilného procesu.

19. Civilný mimosporový poriadok výslovne uvádza, že o prípustnosti prevzatia do zdravotníckeho zariadenia sa rozhoduje bez nariadenia pojednávania. Vyplýva to z objektívnej nemožnosti nariadiť pojednávanie v tejto fáze konania, čo nezbavuje súd povinnosti vykonať dokazovanie v rozsahu potrebnom na vydanie rozhodnutia vo veci. Predmetom prvého štádia je rozhodovanie súdu o prípustnosti prevzatia umiestneného do zdravotníckeho zariadenia. Aby

zásahy do osobnej slobody umiestneného, ktorý bol prevzatý do zdravotníckeho zariadenia bez jeho súhlasu, boli minimálne, v tomto štádiu rozhoduje súd menej formálne a v krátkych lehotách. Súd skúma, či umiestnený bol prevzatý do zdravotníckeho zariadenia z dôvodu, ktorý je upravený v zákone o zdravotnej starostlivosti. Poskytovateľ, ktorý je povinný urobiť oznámenie súdu, má súčasne povinnosť preukázať, že na zadržanie pacienta existujú dôvody. Ako vyplýva z rozhodnutí ESEP (napr. Hutchinson Reid v. Spojené kráľovstvo), zdôvodnenie má byť presvedčivé a musí obsahovať odborné posúdenie zdravotného stavu pacienta, ako aj preukázanie bezprostrednej nebezpečnosti pacienta, ktorá je spôsobená duševnou chorobou (I. ÚS 79/93). Lehota 24 hodín na podanie oznámenie začína plynúť od prvého momentu obmedzenia osobnej slobody pacienta.

19.1. Ochrana práv umiestneného sa v detenčnom konaní realizuje prostredníctvom osobitnej poučovacej povinnosti súdu (manudukčná povinnosť). Súd je povinný poučiť umiestneného o jeho procesných právach a povinnostiach, t. j. aké práva mu priznávajú a aké povinnosti mu ukladajú procesnoprávne predpisy. Súd nepoučuje umiestneného o právach a povinnostiach vyplývajúcich z hmotného práva. Poučí ho najmä o práve zvoliť si zástupcu. Súd je povinný poučiť ho aj o iných procesných právach, napr. o práve zvoliť si dôverníka. Súd by mal realizovať poučovaciu povinnosť predovšetkým v úvodnej fáze detenčného konania. Avšak platí, že umiestnený má byť poučený v čase, kedy to bude potrebné v závislosti od stavu a priebehu detenčného konania. V konaní súd postupuje v súlade s vyšetrovacím princípom a princípom materiálnej pravdy. Úlohou súdu je v súčinnosti s účastníkmi konania zistiť skutočný stav veci.

19.2. Prvá fáza detenčného konania je z hľadiska dokazovania zameraná na preukázanie existencie zákonného dôvodu prevzatia do zdravotníckeho zariadenia. Súd vykoná dôkazy potrebné na posúdenie, či k prevzatiu došlo zo zákonných dôvodov. Existencia hmotnoprávných dôvodov existencie detencie sa dokazuje predovšetkým výsluchom umiestneného a s oboznámením sa s názorom ošetrojúceho lekára a so zdravotnou dokumentáciou umiestneného. Súd môže vykonať aj iné dôkazy (z prostredia umiestneného). Súd môže uskutočniť aj výsluch iných osôb, ktoré môžu objasniť stav veci. V súlade s tým sa môže oboznámiť aj s názorom blízkych osôb umiestneného. Ak o to požiada umiestnený, súd ho vyslúchne vždy. Uskutočnenie výsluchu umiestneného je garanciou jeho základného práva na spravodlivý proces podľa ustanovenia čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Výsluch umiestneného súd uskutoční spôsobom, ktorý je vhodný a primeraný s ohľadom na jeho zdravotný stav. Ak je výsluch na ujmu jeho zdravotného stavu, možno od výsluchu upustiť (napr. umiestnený je ťažko duševne chorý, je v kóme). Súd v takom prípade umiestneného vzhliadne. Od tohto úkonu súd nemôže upustiť. Súd sa má prostredníctvom toho priamo vizuálne presvedčiť v zdravotníckom zariadení, kde sa umiestnený nachádza, že výsluch umiestneného nie je možný.

19.3. V prvom štádiu súd rozhoduje, či k prevzatiu umiestneného do zdravotníckeho zariadenia došlo v súlade so zákonom. O prípustnosti prevzatia umiestneného do zdravotníckeho zariadenia súd rozhoduje bez pojednávania. Z hľadiska formy rozhodnutia rozhoduje súd uznesením. Súd je povinný vydať uznesenie do piatich dní od obmedzenia osobnej slobody umiestneného. Proti uzneseniu je prípustný riadny opravný prostriedok, ktorým je odvolanie. V prípade zistenia existencie dôvodov prevzatia umiestneného do zdravotníckeho zariadenia, súd vydá uznesenie o prípustnosti prevzatia. Toto uznesenie súd vydá, ak k prevzatiu došlo v súlade so zákonom. Aj keď súd rozhodol, že prevzatie umiestneného do zdravotníckeho zariadenia bolo prípustné, zdravotnícke zariadenie je vždy oprávnené umiestneného prepustiť. Dôvodom je skutočnosť, že po rozhodnutí súdu o prevzati umiestneného do zdravotníckeho zariadenia môže dôjsť k zlepšeniu zdravotného stavu tejto osoby. Ak sa v konaní v rámci procesu dokazovania nepreukáže existencia dôvodov detencie, ktoré vyplývajú zo zákona o zdravotnej starostlivosti, vo výrokovej časti uznesenia súd uvedie, že prevzatie do zdravotníckeho zariadenia je neprípustné. Zdravotnícke zariadenie je povinné po vydaní rozhodnutia súdu o neprípustnosti prevzatia umiestneného okamžite prepustiť.

19.4. Súd je povinný doručiť uznesenie umiestnenému v zdravotníckom zariadení do 24 hodín od jeho vydania, najneskôr však do piatich dní od obmedzenia jeho osobnej slobody. Uznesenie sa doručuje účastníkom do vlastných rúk. S ohľadom na zdravotný stav umiestneného zákon stanovuje, že umiestnenému sa má obligatórne doručiť len meritórne rozhodnutie. Ostatné písomnosti v detenčnom konaní súd nemusí doručovať umiestnenému. Avšak, ak umiestnený požiada, aby mu súd doručoval všetky písomnosti v konaní, bude mu súd doručovať aj iné písomnosti ako rozhodnutie vo veci samej. Rozhodnutie o vyslovení ne/prípustnosti prevzatia do ústavnej zdravotníckej starostlivosti umiestneného má povahu deklaratórneho rozhodnutia, a teda zo strany súdu je potrebné vykonať všetky potrebné dôkazy na zistenie skutočného stavu veci dostatočné pre vydanie meritórneho rozhodnutia.

20. Z obsahu spisu vyplýva, že 04. septembra 2018 bol dovolateľ hospitalizovaný na internom oddelení NsP Prievidza, so sídlom v Bojniciach. Nasledujúci deň bol preložený na psychiatrické oddelenie tejto nemocnice, z ktorého bol prepustený 12. októbra 2018. Dňa 10. septembra 2018 podala nemocnica (v zastúpení MUDr. G. Z. - lekára, ktorý rozhodol o prevzati do ústavnej starostlivosti a MUDr. M. W. - primára psychiatrického oddelenia) na okresnom súde podnet na vyslovení prípustnosti prevzatia umiestneného, v ktorom uviedla, že sťažovateľ bol prijatý pre pokus o samovraždu, pretrváva iritabilita, psychotická symptomatika bez ohľadu na ochorenie s tým, že pacient súhlasil s hospitalizáciou, no nalieha na prepustenie a je nutné

pokračovať v liečbe na uzavretom psychiatrickom oddelení pre nebezpečenstvo z premeškania. Vykonaným psychiatrickým šetrením bolo zistené, že pacient B. C. trpí duševnou poruchou a vzhľadom na túto poruchu ohrozuje seba/svoje okolie, preto ponechanie v ústavnej starostlivosti je plne indikované.

20.1. Dňa 11. septembra 2018 vyššia súdna úradníčka okresného súdu vypočula lekárku ústavu zdravotníckeho zariadenia MUDr. V. Y. Zo zápisnice o výsluchu (č. l. 4, 6 spisu) vyplýva, že umiestnený nie je schopný výsluchu, liečba na sťažovateľa pôsobí tak, že je schopný vypovedať a netlmí jeho schopnosť vnímania a rozumové schopnosti, no umiestnený momentálne nie je schopný sa racionálne vyjadriť a vnímať, čo mu je hovorené. Umiestnený sa lieči liekmi a skupinovou terapiou s tým, že predpokladaná dĺžka liečby je štyri týždne. Lekárka ďalej uviedla, že sťažovateľ bol pôvodne na jednotke intenzívnej starostlivosti pre intoxikáciu liekmi pri pokuse o samovraždu a momentálne je paranoidný, bez náhľadu na ochorenie a to, čo urobil. Poukázala na to, že umiestnený bol hospitalizovaný na psychiatrickom oddelení v roku 2002 a odvtedy navštevoval psychiatrickú ambulanciu. Umiestnený vypočutý nebol a bol vzhliadnutý ležiac na posteli, ako spí.

20.2. Okresný súd 11. septembra 2018, č. k. 14Pu/2/2018-7 vydal uznesenie o začatí konania o prípustnosti prevzatia a držania B. C. do ústavnej zdravotníckej starostlivosti v zmysle § 254 CMP; uznesením z 11. septembra 2018, č. k. 14Pu/2/2018-8 ustanovil v zmysle § 256 CMP umiestnenému za opatrovníčku jeho manželku a uznesením z 11. septembra 2018, č. k. 14Pu/2/2018-9 rozhodol o prípustnosti prevzatia umiestneného do zdravotníckeho zariadenia. Uznesenie bolo doručené jeho manželke 14. septembra 2018, zdravotníckemu zariadeniu 17. septembra 2018 a umiestnenému bolo uznesenie doručované na adresu jeho bydliska, kde si ho prevzal až 15. októbra 2018 po prepustení z nemocnice (č. l. 11 spisu).

20.3. Proti uzneseniu okresného súdu o vyslovení prípustnosti jeho prevzatia do ústavnej starostlivosti z 11. septembra 2018 podal umiestnený 18. októbra 2018 odvolanie, v ktorom namietol doručovanie uznesenia na adresu bydliska a skutočnosť, že súdom vypočutá lekárka nebola jeho ošetrojúcou lekárkou. Uviedol, že počas celého pobytu v nemocnici bol schopný vnímať a rozumne komunikovať. Poprel, že by sa pokúsil o samovraždu, s tým, že dve dávky liekov zobral omylom. Ďalej uviedol, že až do 12. septembra 2018 nebol vôbec psychiatricky a psychologicky vyšetrený.

21. Predmetom prieskumu dovolacieho súdu je rozhodnutie odvolacieho súdu, keď dovolateľ namietal, že postupom odvolacieho súdu došlo k porušeniu jeho práva tak, ako vyplýva z § 420 písm. f/ CSP, podľa ktorého aj účastník mimosporového konania má právo na to, aby súd

postupoval správnym procesným postupom tak, aby nedošlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Namietal, že v jeho prípade neboli dodržané viaceré ustanovenia CMP s tým, že aj následné odstránenie týchto procesných pochybení nemôže viesť k záveru, že na osobnej slobode bol obmedzený v súlade so zákonom.

22. Dovolateľ namietal, že proti prvému uzneseniu súdu sa odvolal až 18. októbra 2018 (po prepustení zo zdravotníckeho zariadenia), lebo mu uznesenie nebolo doručené na psychiatrické oddelenie, kde bol umiestnený, a tak nebol informovaný o začatí súdnom konaní, nemal možnosť si zvoliť advokáta, odvolať sa a taktiež žiadať o svoj výsluch súdom.

23. Čo sa týka procesných aspektov rozhodovania o zákonnosti zadržania psychicky chorej osoby, odkazuje čl. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, Rím, 4.XI.1950 na vnútroštátnu úpravu. V rámci svojej rozhodovacej činnosti prijal EŠLP zásady, ktoré ako *conditio ad minimi* musia byť rešpektované v každej vnútroštátnej úprave: (i.) podmienka, aby zbavenie slobody bolo v súlade so zákonom, sa vzťahuje ako na hmotnoprávnu tak aj na procesnoprávnu úpravu detencie, právna úprava musí byť konzistentná s účelom čl. 5 Dohovoru a musí zabezpečiť dostatočnú ochranu jednotlivcov pred svojvôľou štátu (rozhodnutí *Winterwerp v. Holandsko* 1979, *Witold Litwa v. Poľsko* 2000, ako aj *Van Der Leer v. Holandsko* 1990), (ii.) zákonom určený orgán majúci súdny charakter musí rozhodnúť v zákonom stanovených lehotách, ak tieto lehoty nedodrží, bude sa vždy jednať o nezákonné zbavenie slobody (*Tkačik v. Slovensko* 2004, ako aj *Tám v. Slovensko* 2004), (iii.) duševne chorá osoba musí mať v konaní ustanoveného zástupcu, a to od začiatku konania. Nestačí, aby bol zástupca ustanovený súčasne s doručením rozhodnutia súdu o zákonnosti zbavenia slobody. Povinnosť zabezpečiť duševne chorej osobe zástupcu leží na pleciach štátu, túto povinnosť má štát aj v prípade, ak duševne chorá osoba v priebehu konania o ustanovenie zástupcu nepožiadala (*Megyeri v. Nemecko* 1992).

23.1. Súd o zákonnosti prevzatia musí rozhodnúť do 5 dní odo dňa, kedy k obmedzeniu slobody došlo. Voči rozhodnutiu o zákonnosti prevzatia môže podať odvolanie ako pacient, tak aj poskytovateľ zdravotnej starostlivosti. Civilný mimosporový poriadok umožňuje, aby uznesenie nebolo doručené pacientovi, ak (cit): „...podľa vyjadrenia ošetrojúceho lekára nie je schopný chápať obsah takého rozhodnutia,...“ Duševná porucha, ktorá síce odôvodňuje nútenú hospitalizáciu pacienta nemôže ipso facto zbavovať pacienta ďalších práv zaručených Dohovorom, napr. práva na súkromie a práva na prijímanie informácií z vonkajšieho sveta (*mutatis mutandis* vec *HERCZEGFALVY v. Rakúsko* 1992).

24. V prejednávanej veci umiestneného prevzali 04. septembra 2018 do ústavnej zdravotníckej starostlivosti s jeho súhlasom. Následne 10. septembra 2018 tento súhlas odvolal a ústav zdravotníckej starostlivosti oznámil jeho zadržanie v zdravotníckom zariadení súdu podnetom z 10. septembra 2018. Dňa 11. septembra 2018 vyššia súdna úradníčka okresného súdu vypočula lekárku MUDr. V. Y. z psychiatrického oddelenia, ktorá uviedla, že umiestnený momentálne nie je schopný sa racionálne vyjadriť a vnímať, čo mu je hovorené, avšak liečba na sťažovateľa pôsobí tak, že je schopný výpovede a netlmí jeho schopnosť vnímania a rozumové schopnosti. Následne umiestnený vypočutý nebol a bol len vzhliadnutý ležiac na posteli, ako spí. Dňa 15. septembra 2018 uplynula lehota, v ktorej bolo povinnosťou okresného súdu uznesením rozhodnúť o zákonnosti jeho zadržania, a v uvedenej lehote bolo taktiež povinnosťou súdu najneskôr predmetné rozhodnutie doručiť aj umiestnenému. V danom prípade mu bolo predmetné uznesenie doručené až 15. októbra 2018.

25. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolací súd konštatuje, že súd prvej inštalácie umiestneného žiadnym spôsobom nepoučil o jeho procesných právach a povinnostiach (§ 258 CMP), čo je následkom toho, že sa nepokúsil nadviazať s ním akúkoľvek komunikáciu. Súď upustil od výsluchu umiestneného, hoci z § 260 CMP žiadnym spôsobom nevyplýva, že úvaha o upustení od výsluchu má byť určovaná len stanoviskom lekára. Aj takéto stanovisko však musí vyplývať z konkrétnych okolností zdravotného stavu osoby obmedzenej na osobnej slobode, čo v danom prípade splnené nebolo. Je potrebné poukázať na vyjadrenie lekárky zdravotníckeho zariadenia MUDr. V. Y., ktorá uviedla, „že umiestnený síce momentálne nie je schopný sa racionálne vyjadriť a vnímať, čo mu je hovorené, avšak liečba na sťažovateľa pôsobí tak, že je schopný výpovede a netlmí jeho schopnosť vnímania a rozumové schopnosti.“ Z uvedeného tak vyplývalo, že samotné zdravotnícke zariadenie výsluch umiestneného nevyklúčovalo. Nie je preto zrejmé, prečo súď prvej inštalácie upustil od samotného výsluchu umiestneného a rozhodol sa len pre jeho vzhliadnutie. Avšak aj samotné vzhliadnutie musí byť vykonané v snahe o nadviazanie komunikácie. V postupe prvoinštančného súdu nebol urobený žiaden pokus konfrontovať umiestneného s dôvodmi jeho prevzatia do zdravotníckeho zariadenia, či už vo forme jeho poučenia (§ 258 CMP), výsluchu (§ 260 CMP) alebo doručenia akejkoľvek inej písomnosti vrátane uznesenia o prípustnosti prevzatia do zdravotníckeho zariadenia (§ 262 CMP). Taktiež je potrebné konštatovať, že vydané uznesenia súdu z 11. septembra 2018 neboli doručené umiestnenému, a pritom z výpovede MUDr. Y. vyplýva, že umiestnenému je možné doručovať súdne písomnosti. Zo spisu je pritom zrejmé, že zákonný sudca síce dal 11. septembra 2018 pokyn na doručenie predmetných uznesení zdravotníckemu zariadeniu, ustanovenej opatrovníčke a umiestnenému,

avšak predmetné uznesenia boli umiestnenému doručované na adresu jeho trvalého pobytu a nie do zdravotníckeho zariadenia, kde bol v tom čase umiestnený. Toto pochybenie súdu však spôsobilo, že predmetné uznesenia o začatí konania a o zákonnosti prevzatia neboli doručené umiestnenému v lehote v zmysle § 262 ods. 3 CMP, t. j. v lehote najneskôr do piatich dní od obmedzenia osobnej slobody, ale až potom, čo bol umiestnený prepustený zo zariadenia (12. októbra 2018) a prevzal si ich 15. októbra 2018.

26. Dovolací súd tak na základe vyššie uvedeného dospel k záveru, že súd prvej inštancie pochybil, ak umiestneného žiadnym spôsobom nepoučil o jeho procesných právach a povinnostiach (§ 258 CMP); bez splnenia zákonných podmienok umiestneného v zmysle § 260 CMP nevypočul a rovnako mu v zákonnej lehote nedoručil uznesenie o prípustnosti prevzatia do zdravotníckeho zariadenia (§ 262 CMP). Tento nesprávny postup súdu prvej inštancie fakticky viedol k tomu, že umiestnený nebol informovaný o začatom súdnom konaní, nemohol žiadať o svoj výsluch, nemal možnosť si zvoliť advokáta a bolo mu odňaté právo sa odvolať proti predmetným rozhodnutiam, čo má znaky procesne nesprávneho postupu znemožňujúceho strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ CSP.

27. Zároveň dovolateľ namietal, že jeho dodatočný výsluch realizovaný sudcom až 01. februára 2019 nemá relevanciu a nie je ním možné odstrániť procesné pochybenie súdu, že výsluch nebol zrealizovaný procesne správnym postupom 11. septembra 2018 v zdravotníckom zariadení, kedy ho mal sudca (a nie VSÚ) vzhliadnuť a vypočuť.

28. Z obsahu spisu je zrejmé, že prvotné vzhliadnutie umiestneného bolo súdom realizované vyšším súdnym úradníkom, ktorý umiestneného nevypočul vzhľadom na vyjadrenie MUDr. Y., ktorá síce uviedla, že nie je schopný výsluchu, ale zároveň uviedla, že liečba na chorého nepôsobí tak, že by nebol schopný výpovede. Na odvolanie umiestneného, odvolací súd poukázal na to, že výsluch umiestneného musí vykonať priamo osobne sudca a nemá byť realizovaný prostredníctvom vyššieho súdneho úradníka.

29. Dovolací súd upriamuje pozornosť na novú právnu úpravu, ktorá v CMP (v § 260 a v § 243 CMP) zaviedla v prípade, ak súd upustí od výsluchu osoby umiestnenej v zdravotníckom zariadení (ako aj v prípade konania o spôsobilosti na právne úkony) nový inštitút, a to inštitút vzhliadnutia osoby, o ktorej detencii sa koná. Vychádza zo zásady, že je neprípustné rozhodovať o tak závažnom zásahu do slobody človeka, akým obmedzenie osobnej slobody je, len „od stola“, ale je potrebné počuť názor posudzovanej osoby, prípadne ju aspoň vidieť. Zákon tak súdu ukladá

povinnosť osobu, o ktorej detencii sa koná, vzhliadnuť v prípade, ak sa upustí od jej výsluchu. Nie je vylúčené, že v určitých prípadoch sa vzhliadnutie prelína s výsluchom účastníka, pri ktorom s ním má sudca tiež priamy očný kontakt. Vzhliadnutie možno vnímať ako osobitný procesný postup, ktorý smeruje k naplneniu požiadavky prirodzenej dôstojnosti človeka, jeho osobnej nezávislosti vrátane slobody autonómie, nediskriminácie, rešpektovaniu odlišností osôb so zdravotným postihnutím. Povinnosťou súdu pri rozhodovaní o osobnej slobode človeka je vychádzať zo subjektívneho hľadiska, ktoré znamená, že súd primárne nevychádza z diagnózy osoby, o ktorej sa rozhoduje, ale ako sa navonok prejavuje jej schopnosť obstaráť si svoje veci, začleniť sa do bežného života, reagovať na bežné impulzy. Ako a kto má zrealizovať vzhliadnutie právna úprava vyslovene nevymedzuje, nie je však vylúčené, že v určitých prípadoch sa prelína s výsluchom účastníka, pri ktorom má sudca s účastníkom tiež priamy očný kontakt (viď Komentár, str. 841).

30. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že sudcovia, ktorí rozhodujú o závažných veciach zasahujúcich do súkromného života človeka (akými sú konania v niektorých statusových veciach fyzických osôb), by v zásade mali mať osobný kontakt s týmto človekom (porovnaj rozhodnutie ESLP vo veci Sýkora p. Českej republike, sťažnosť č. 23419/07 a ďalšie). Z uvedeného tak možno ustáliť, že vzhliadnutie by mal primárne vykonať sudca. Nakoľko sa vzhliadnutím rozumie pokus o zistenie stavu človeka vlastným pozorovaním sudcu, ktorý o detencii rozhoduje, nemá byť realizovaný prostredníctvom inej súdnej osoby. Je totiž vždy nevyhnutné, aby si sudca sám na základe priameho kontaktu s umiestnenou osobou vytvoril úsudok nielen o možnostiach jej výsluchu, ktorý je jednou z procesných záruk určených na ochranu jej základného práva na osobnú slobodu, ale tiež o schopnosti umiestnenej osoby chápať obsah uznesenia súdu o prípustnosti prevzatia do ústavu. Z judikatúry ESLP taktiež vyplýva, že v určitých výnimočných situáciách postačí, ak tento úkon vykoná na základe poverenia sudcu vyšší súdny úradník, a to však najmä vtedy, ak sa rozhoduje o osobe, o ktorej detencii už bolo skôr rozhodované, ktorá už bola v minulosti sudcom vzhliadnutá a v prebiehajúcom konaní je jej zdravotný stav, pre ktorý už bola v minulosti držaná v zdravotníckom zariadení, podľa aktuálnych lekárskeho posudkov takej povahy, že nie je možné očakávať jej zlepšenie (porovnaj rozhodnutie ESLP vo veci Berková p. Slovenskej republike sťažnosť č. 67149/01; Ivinović p. Chorvátsku, č. 13006/13; Lashin p. Rusku, sťažnosť č. 33117/02). Takýto mimoriadny postup súdu však musí byť v odôvodnení jeho rozhodnutia podrobne a dôkladne odôvodnený (viď stanovisko NS ČR sp. zn. Cpjn 201/2015).

31. Aj zo zrušujúceho rozhodnutia najvyššieho súdu z 31. júla 2018, sp. zn. 2 Cdo 31/2018 (publikované v Zbierke rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SR pod R 67/2018) vo veci prípustnosti prevzatia do zdravotníckeho zariadenia vyplýva, že „o takom závažnom zásahu do slobody človeka, akým je či už obmedzenie spôsobilosti na právne úkony, alebo prevzatie a držanie v zdravotníckom zariadení, je neprípustné rozhodovať len „od stola“, ale je potrebné počuť názor posudzovanej osoby, prípadne ju aspoň vidieť. Na základe uvedeného dovolací súd uzatvára a opakuje, že bez ohľadu na to, či ide o výsluch alebo vzhliadnutie, pri tak závažnom zásahu do osobného stavu človeka, je potrebné, aby túto osobu vypočul sudca. Inak sudca o osude človeka rozhoduje bez osobného kontaktu s ním a inak len na základe informácií obsiahnutých v spise. Dovolací súd v nadväznosti na vyššie uvedené dospel k záveru, že postupom odvolacieho súdu a rovnako tak postupom súdu prvej inštancie došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ CSP).“

32. Rovnako z rozhodnutia najvyššieho súdu z 25. apríla 2019, sp. zn. 3 Cdo 10/2019 vyplýva, „že so zreteľom na právne úvahy vyjadrené vyššie v spojitosti s judikátom R 67/2018 dovolací súd dospel k záveru, že v danom prípade sudca, rozhodujúci vo veci, nemohol mať dostatočné podklady pre úvahu, že k prevzatiu umiestneného do zdravotného zariadenia došlo zo zákonných dôvodov, že tieto dôvody trvajú, a že nebolo zasiahnuté do jeho práva na osobnú slobodu. Postupom súdu prvej inštancie došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces tým, že výsluch umiestneného nevykonali sudca, ale namiesto neho vyšší súdny úradník.“

33. Aj s prihliadnutím na vyššie uvedené rozhodnutia, dovolací súd konštatuje, že dovolateľ správne namieta, že jeho dodatočný výsluch realizovaný sudcom 01. februára 2019 nemá relevanciu a nemožno ním odstrániť pochybenie, že jeho prvotný výsluch nebol zrealizovaný procesne správnym postupom 11. septembra 2018 v zdravotníckom zariadení.

33.1. Dovolací súd má za to, že nerealizovaním prvotného výsluchu umiestneného procesne správnym spôsobom v zmysle § 262 CSP bolo umiestnenému znemožnené, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Pri posudzovaní nesprávneho procesného postupu, ktorý spočíva v tom, že účastníkovi bolo znemožnené uskutočňovať jemu patriace procesné práva, je nevyhnutné posudzovať samotnú intenzitu zásahu do práva na spravodlivý proces a jednotlivé konkrétne porušenia procesných práv je potrebné hodnotiť v kontexte celého súdneho konania, v kontexte dopadu na ďalšie procesné postupy súdu a možnosti samotného účastníka namietať alebo zvrátiť nesprávny postup súdu. Umiestnením pacienta do zdravotníckeho zariadenia bez jeho súhlasu, dochádza k zásahu do jeho ústavného práva na osobnú slobodu. Vzhľadom na uvedené je preto

potrebné, aby pri rozhodovaní o tom, či k nedobrovoľnej hospitalizácii pacienta došlo zo zákonných dôvodov, bol umiestnený v zdravotníckom zariadení prvotne vypočutý, resp. vzhliadnutý sudcom, ktorý tak vlastným pozorovaním získa autentické poznatky o umiestnenom, čím si vytvorí dostatočný podklad pre úvahu o zákonnosti tohto umiestnenia. V prejednáwanej veci tento prvotný výsluch, resp. vzhliadnutie umiestneného bol vykonaný v rozpore s ustanovením § 262 CSP, nakoľko nebol realizovaný sudcom, ale vyšším súdnym úradníkom a taktiež je potrebné uviesť, že ho už nebolo možné vykonať dodatočne, po uplynutí 5-dňovej lehoty, v rámci ktorej mal súd nielen rozhodnúť o zákonnosti prevzatia umiestneného do zdravotníckeho zariadenia bez jeho súhlasu, ale zároveň aj doručiť umiestnenému toto rozhodnutie. Vzhľadom na uvedené týmto nesprávnym procesným postupom súdu došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ CSP.

34. Dovolateľ ďalej namietal, že k procesnej vade konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP došlo nevypočutím jeho ošetrojúceho lekára MUDr. G. Z., ale lekárky psychiatrického oddelenia MUDr. Y.

35. Okresný súd vypočúval lekárku zdravotníckeho zariadenia, avšak nešlo o ošetrojúceho lekára umiestneného, čo je v zmysle ustanovenia § 261 CMP nevyhnutné. Vypočúvaná lekárka len uviedla okolnosti, ktoré viedli k hospitalizácii dovolateľa, a nie okolnosti, z ktorých by bolo možné zistiť, či a akou duševnou chorobou trpí umiestnený, resp. na akú duševnú poruchu je v jeho prípade podozrenie. Súd prvej inštancie sa oboznamoval aj so zdravotnou dokumentáciou dovolateľa (§ 261 CMP), no vôbec nie je zrejmé, čo bolo z tejto zdravotnej dokumentácie zistené. Rovnako ako pri výsluchu lekárky absentuje akýkoľvek údaj o tom, ako môže byť umiestnený nebezpečný, či už pre seba, alebo svoje okolie.

36. V tejto súvislosti dovolací súd poukazuje na rozhodnutie ústavného súdu z 15. septembra 1993 sp. zn. I. ÚS 79/1993, v ktorom sa uvádza: „Iba ak existujú medicínske dôvody, musia sa dodržať zákonom určené podmienky, aby sa chorý musel liečiť proti svojej vôli. Právnym základom tohto vzťahu medicíny a práva sú ústavné práva priznané článkom 17 ods. 6 a článkom 40 Ústavy Slovenskej republiky. Článok 40 nie je nadradený čl. 17 ods. 6 Ústavy Slovenskej republiky. Z toho dôvodu od neho nemožno odvíjať záver o potrebe chrániť zdravie chorého aj proti jeho vôli. Človek má právo byť zdravý, nie povinnosť byť zdravý. Obmedzenia, ktoré sa ukladajú v prípade niektorých, napr. infekčných ochorení, sa vykonávajú aj v záujme ochrany spoločnosti, a nie výlučne v záujme ochrany zdravia chorého. K opatreniam na ochranu spoločnosti patrí aj obmedzenie osobnej slobody osoby prejavujúcej znaky duševnej poruchy

alebo duševnej choroby. K obmedzeniu osobnej slobody takých osôb dochádza aj v záujme ochrany ich zdravia, ale nie iba v záujme ochrany ich zdravia. Preto obmedzenie osobnej slobody nemôže byť samozrejmosťou vždy, keď sú na to zdravotné dôvody. Len vtedy, keď spoločenský záujem preváži nad záujmami chorého, Ústava Slovenskej republiky a v súvislosti s jej ustanoveniami zákon o starostlivosti o zdravie ľudu a Občiansky súdny poriadok dovoľuje obmedziť osobnú slobodu chorého bez jeho súhlasu, či dokonca proti jeho výslovne prejavému nesúhlasu. Účelom určenia právnych podmienok, za ktorých sa dovoľuje poskytovanie psychiatrickej starostlivosti bez súhlasu chorého, nie je zmarenie liečby osôb postihnutých duševnou poruchou alebo chorobou, ale vytvorenie právnych záruk ochrany takých osôb pred neopodstatnenou alebo nenáležitou zdravotníckou starostlivosťou.“

37. Prevzatie chorého do zdravotníckeho zariadenia bez jeho súhlasu je vážnym zásahom do základného práva na osobnú slobodu zaručeného čl. 17 ods. 1 ústavy. Z uvedeného dôvodu tak nemôže byť ponechané iba na zdravotníckom zariadení, akým spôsobom jeho zamestnanci vyhodnotia splnenie podmienok na umiestnenie takejto osoby do zariadenia bez jej súhlasu, a práve z uvedeného dôvodu je tu vytvorená zákonná poisťka v podobe tzv. „detenčného konania“, ktoré je upravené v § 252 a nasl. CMP.

37.1. Aby súd mohol o tom rozhodnúť, musí byť vykonané dokazovanie aspoň v minimálnom rozsahu stanovenom v § 252 a nasl. CMP. Je pritom povinnosťou súdu v súlade s už spomínanou vyšetrovacou zásadou zistiť všetky skutočnosti, ktoré zodpovedajú skutkovým znakom hmotnoprávných noriem vzťahujúcich sa k predmetu konania. Práve súd zabezpečuje spravodlivosť procesu, ktorý sa vedie pri posúdení prípustnosti prevzatia do zdravotníckeho zariadenia. V rámci dokazovania zo strany súdu musia byť preverené skutočnosti svedčiace ako v prospech, tak aj neprospech záveru o zákonnosti nedobrovoľného prevzatia do zdravotníckeho zariadenia. Súd rozhoduje na základe informácií, údajov, dôkazov, ktoré v procese získa od umiestneného, od zdravotníckeho zariadenia, ale aj ex offo (z úradnej povinnosti) sám. Pre súd je dôležité mať za preukázané príčinnú súvislosť medzi duševnou poruchou a z nej vyplývajúcim správaním a ohrozením života, zdravia umiestneného pacienta alebo jeho okolia alebo verejnosti, alebo vážnym zhoršením zdravotného stavu umiestneného.

37.2. V rámci dokazovania v konaní o prípustnosti prevzatia pacienta do zdravotníckeho zariadenia bez jeho súhlasu, by mali byť zistené úplné a presné informácie o umiestnenom človeku, ako aj o dôvodoch jeho umiestnenia do zdravotníckeho zariadenia. Tieto informácie súd získava najmä zo zdravotnej dokumentácie pacienta, ako aj od ošetrojúceho lekára umiestneného. Práve ošetrojúci lekár má o okolnostiach prevzatia pacienta do zdravotníckeho zariadenia

autentické informácie, pretože pacienta prijal na hospitalizáciu a na základe prvotného diagnostického vyšetrenia posudzuje prítomnosť duševnej poruchy u pacienta a riziká ohrozenia. Rovnako ošetrojúci lekár na základe prvotnej diagnostiky pacienta určuje cielený typ jeho liečby a sleduje jej vývoj. Z uvedeného dôvodu je tak výsluch ošetrojúceho lekára umiestneného v rámci tohto detenčného konania v zmysle § 261 CMP nevyhnutný, a tento procesný postup pri zisťovaní skutočného stavu veci ohľadne umiestneného je potrebné zo strany súdu dodržať.

37.3. Pokiaľ sa okresný súd a krajský súd uspokojili iba s vyjadrením MUDr. Y., na ktorom je v podstate uznesenie okresného súdu aj krajského súdu založené, napriek skutočnostiam, ktoré sa v okolnostiach dovolateľovej veci vyskytli, a ktoré minimálne spochybňujú dôvodnosť jeho umiestnenia v ústave bez súhlasu, potom súdny prieskum neprebehol zákonným spôsobom a konanie bolo iba formálnym procesom, ktorý neslúžil na ochranu práv umiestneného. Práve ošetrojúci lekár má dostatočné kompetencie na to, aby mohol posúdiť prítomnosť duševnej poruchy u pacienta a riziká ohrozenia. Za tohto stavu malo nevypočutie umiestneného ošetrojúcim lekárom MUDr. G. Z., ale lekárkou MUDr. Y., ktorá jeho ošetrojúcou lekárkou nebola a zároveň ani neposkytla dostatočné informácie o jeho zdravotnom stave ako aj o tom, akým spôsobom umiestnený ohrozuje seba, alebo svoje okolie, znaky procesne nesprávneho postupu znemožňujúceho strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ CSP.

38. Ústavný súd v Rozsudku z 15. septembra 1993 sp. zn. I. ÚS 79/93 konštatoval, že akt aplikácie práva nie je nezákonný iba vtedy, keď jeho výrok je v rozpore so zákonom. Nezákonný je aj vtedy, keď pred jeho vydaním orgán aplikujúci právo nedodrží alebo poruší zákon.

39. V tejto súvislosti dovolací súd poukazuje na prípad, v ktorom Slovenská republika čelila sťažnosti fyzickej osoby (p. C. E.) namietajúcej porušenie čl. 5 ods. 1 a ods. 4 Dohovoru. Sťažovateľ dňa 11. augusta 1993 vyhľadal lekára, ktorému sa post'ažoval, že trpí zdravotnými problémami spôsobenými vlastným susedom, ktorý sa ho údajne snažil otráviť. Doktor následne požiadal o ambulantný prevoz pacienta do Ružinovskej nemocnice. Podľa zdravotnej dokumentácie sťažovateľ trpel paranoidnou schizofréniou a lekár požiadal o jeho hospitalizáciu. Podľa vyjadrenia sťažovateľa, približne počas desiatich minút strávených na centrálnom príjme mu boli aplikované dve injekcie a následne bol bez vlastného súhlasu prevezený do ústavu pre duševne chorých v Pezinku. Prepustenie bolo stanovené na 26. augusta 1993. Okresný súd Bratislava - vidiek dňa 19. augusta 1993 rozhodol, že sťažovateľ bol držaný v ústave zákonne. Rozsudok bol doručený sťažovateľovi 20. septembra 1996 (teda 3 roky po zadržaní). Ten sa v októbri 1996 odvolal a tvrdil, že sa jednalo o protizákonné umiestnenie v zdravotníckom

zariadení. Dňa 30. apríla 1998 Krajský súd v Bratislave zistil právne a procesné pochybenia prvostupňového súdu a zrušil jeho rozhodnutie. Argumentoval, že Okresný súd Bratislava - vidiek nerozhodol o začatí konania o vyslovenie prípustnosti prevzatia do ústavu a neustanovil opatrovníka pre sťažovateľa ako je ustanovené v § 191b ods. 1 a 2 O. s. p. Navyše, súd nevykonal dôkazy potrebné na posúdenie, či k prevzatiu došlo zo zákonných dôvodov, nevykonal výsluch sťažovateľa ani jeho ošetrojúceho lekára. Vec bola vrátená prvostupňovému súdu na nové konanie a rozhodnutie. Okresný súd Bratislava III (ktorý sa medzičasom ujal prípadu namiesto Okresného súdu Bratislava - vidiek) vydal rozhodnutie, v ktorom uvádza, že dôvody na začatie konania odpadli, keďže sťažovateľ bol prepustený 26. augusta 1993. Sťažovateľ podal odvolanie a namietal protizákonné pozbavenie slobody a neinformovanosť o možnosti zvolenia vlastného zástupcu. Krajský súd v Bratislave potvrdil rozhodnutie okresného súdu. Pán C. E. sa následne obrátil so sťažnosťou na ESLP, ktorý vo svojom rozhodnutí konštatoval, že v jeho prípade došlo k porušeniu čl. 5 ods. 1 a ods. 4 Dohovoru. V časti týkajúcej sa porušenia čl. 5 ods. 4 Dohovoru súd konštatoval nasledovné (cit.): „Súd pripomenul možnosť sťažovateľa požiadať o preskúmanie rozhodnutia zo dňa 19. augusta 1993 vyšším súdom. Avšak, rozhodnutie mu bolo doručené až 20. septembra 1996, tri roky po jeho vydaní, a v následnom konaní po podaní odvolania sťažovateľom súd odmietol rozhodnúť o zákonnosti jeho držania na základe toho, že sťažovateľ bol prepustený 26. augusta 1993, a teda dôvody na ďalšie konanie v tomto prípade odpadli. Za týchto okolností, bez ohľadu na dĺžku pozbavenia slobody sťažovateľa, preskúmanie v súvislosti s konaním nezaručilo adekvátnu ochranu sťažovateľa. Z toho vyplýva, že došlo k porušeniu čl. 5 ods. 4 Dohovoru.“

40. Ústavný súd v Náleze vyslovenom v tejto veci z 19. mája 2021 uviedol, že vyslovenie zákonnosti prevzatia do zdravotníckeho zariadenia, vyžaduje komplexný pohľad, ktorý nerozlišuje medzi posúdením hmotnoprávných a procesnoprávných otázok z dôvodu, že i porušenie procesnoprávných záruk môže viesť k porušeniu základných práv podľa čl. 17 ods. 6 ústavy a čl. 5 ods. 1 písm. e/ Dohovoru. Najvyšší súd sa musí vysporiadať s dovolaním sťažovateľa z pohľadu jeho základných práv. Na takýto postup má z pohľadu prípustnosti dovolania dostatočný priestor tak, ako vyplýva zo sťažovateľom použitého § 420 písm. f/ CSP. Je potrebné vyhodnotiť, či procesné pochybenia ešte vôbec možno napraviť ďalším konaním a rozhodnutím, či už krajského alebo okresného súdu. Ak tomu tak nebude, je nevyhnutné, aby najvyšší súd k veci pristúpil z pohľadu sťažovateľom namietaného porušenia základných práv a jasne sa vyslovil, či k jeho prevzatiu do zdravotníckeho zariadenia došlo zo zákonných dôvodov. Procesným rámcom pre takéto rozhodnutie môže byť § 449 ods. 3 CSP.

41. Vzhľadom na vyššie uvedené, dovolací súd konštatuje, že týmito viacerými na seba nadväzujúcimi procesnými pochybeniami súdu prvej inštancie, bola zmarená podstata zákonom upraveného procesu, ktorá viedla k porušeniu základného práva dovolateľa. Všetky tieto nedostatky vyplynuli z nevedomia si toho, čo je účelom konania o prípustnosti prevzatia a držania v zdravotníckom zariadení tak, ako vyplývajú z už uvedených kritérií. Účelom konania o prípustnosti prevzatia a držania v zdravotníckom zariadení nie je formálne dodržanie jednotlivých ustanovení § 252 až § 261 CMP alebo lehôt podľa čl. 17 ods. 6 ústavy, ale zistenie toho, či sú dôvody na obmedzenie osobnej slobody (pozri nález Ústavného súdu SR z 9. marca 2021, sp. zn. III. ÚS 199/2020). K tomu v tomto prípade nedošlo a postupom súdu prvej inštancie v rozpore s právami podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 Dohovoru došlo nielen k porušeniu týchto práv, ale aj k porušeniu základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1 a 6 ústavy a čl. 5 ods. 1 písm. e/ Dohovoru.

42. Pri aplikácii vyššie uvedeného právneho názoru ústavného súdu na posudzovaný prípad, dospel dovolací súd k záveru, že v konaní došlo k viacnásobným procesným vadám zo strany súdu prvej inštancie v zmysle § 420 písm. f/ CSP, ale aj zo strany odvolacieho súdu tým, že tieto viacnásobné procesné porušenia prvoinštančnému súdu nevytkol už vo svojom prvom rozhodnutí a nekonštatoval tak nezákonnosť prevzatia umiestneného do ústavu zdravotníckej starostlivosti. V danom prípade bolo porušenie a nedodržanie procesného postupu zo strany oboch súdov nižšej inštancie v zmysle § 252 a nasl. CSP tak, ako bolo uvedené vyššie v tomto rozhodnutí v príčinnej súvislosti s porušovaním ústavného práva umiestneného na obmedzenie osobnej slobody iba zo zákonných dôvodov. Prevzatie umiestneného tak bolo vykonané v rozpore s Ústavou Slovenskej republiky, so zákonom o starostlivosti o zdravie ľudu, ako aj s Civilným mimosporovým poriadkom, a preto je dovolanie dovolateľa nielen prípustné, ale aj dôvodné, lebo je v ňom opodstatnene uplatnený relevantný dovolací dôvod v zmysle § 431 ods. 1 CSP.

43. Hoci právo na spravodlivý proces by vo všeobecnosti nemalo mať ambície zasahovať i do hmotného práva, najvyšší súd rešpektuje ústavný súd v jeho snahe o hodnotovo orientovaný výklad práva. Najvyšší súd napokon ani inak postupovať nemôže, pretože hoci ústavný súd nie je ďalším stupňom sústavy všeobecných súdov, najvyšší súd je jeho zrušujúcim rozhodnutím a jeho právnym názorom viazaný. Uvedené vyplýva z § 134 zákona o ústavnom súde ako i zo samotnej podstaty princípu kasácie v právnom poriadku.

44. Podľa § 449 ods. 1, 2, 3 CSP, ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší. Dovolací súd zruší aj rozhodnutie súdu prvej inštancie, len ak nápravu nemožno

dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu. Dovolací súd môže zmeniť napadnuté rozhodnutie, ak je dovolanie dôvodné a mal za to, že sám môže rozhodnúť vo veci.

45. Podľa § 449 ods. 3 CSP, dovolací súd môže zmeniť napadnuté rozhodnutie, ak je dovolanie dôvodné a má za to, že sám môže rozhodnúť vo veci; ide o prípad, ak odvolací súd nerozhodol správne a ak doterajšie výsledky konania ukazujú, že je možné o veci rozhodnúť. Ani dovolací súd totiž nesmie zabúdať, že pri riešení svojich inštančných kompetencií navonok, voči stranám sporu, vystupuje spolu s nižšími súdmi ako jeden celok. Vyšší súd je tu preto, aby meritórne napravoval pochybenia nižšieho súdu, a nie aby vyvodzoval procesné „sankcie“ voči stranám, či nižším súdom iba preto, že nepostupovali v zmysle jeho požiadavky, či predstavy. Tým sa urobí zadosť aj požiadavke rýchlosti súdneho konania, ktorá je v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 Dohovoru ústavným princípom. Časový horizont toho, kedy sa stranám sporu dostáva konečné rozhodnutie vo veci, je neoddeliteľnou súčasťou meradla celkovej spravodlivosti konania. Čím je tento časový horizont dlhší, tým sa viac roztvárajú kontúry spravodlivosti ako v očiach strán sporu, tak aj vo všeobecnom vnímaní verejnosti a verejnej mienky. Celkovo sa tak oslabuje kredibilita štátnej moci a špecificky moci súdnej. Neprimeraná dĺžka konania sa potom priamo odráža v dôvere občana v štát, v jeho inštitúcie a v právo, čo je základnou podmienkou pre riadne fungovanie legitímneho demokratického a právneho štátu, ktorým podľa čl. 1 ods. 1 ústavy by Slovenská republika mala byť.

46. Z uvedených dôvodov dovolací súd vstúpil do trvajúceho sporu a meritórne rozhodol o jeho podstate. Aj bez opakovaného vykonania dôkazov je najvyšší súd v rámci prieskumu oprávnený urobiť záver po tom, čo určité skutkové a právne závery zjavne vyplývajú zo skutočností zaznamenaných v súdnom spise, ktoré sú významné pre posúdenie, či prevzatie umiestneného do zdravotníckeho zariadenia bolo prípustné, a teda zo zákonných dôvodov.

46.1. Porušené práva umiestneného v dôsledku nesprávneho procesného postupu súdov oboch inštancií už nie je možné odstrániť postupom podľa § 449 ods. 1 CSP a § 450 CSP, nakoľko procesné práva umiestneného zakotvené v ustanovení § 252 a nasl. CSP už nie je možné prinavrátiť a konvalidovať, keďže túto schopnosť stratili uplynutím zákonnej lehoty na ich vykonanie, dovolací súd aj v súlade s rozhodnutím ústavného súdu v tejto veci z 13. mája 2021 a v súlade s § 449 ods. 3 CSP preto rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.